M. I. KALINYIN

A KOMMUNISTA NEVELÉS KÉRDÉSEI

M. I. KALINYIN

A KOMMUNISTA NEVELÉS KÉRDÉSEI

CIKKEK ÉS BESZÉDEK

(1925—1945)

EGYETEMI NYOMDA

VI.

ellenőrző

SZIKRA

BUDAPEST 1953

Az orosz eredeti címe:

М. И. КАЛИНИН

СТАТЬИ И РЕЧИ О КОММУНИСТИЧЕСКОМ ВОСПИТАНИИ

1925—1945 гг.

УЧПЕДГИЗ. МОСКВА 1951

Felelős kiadó a Szikra Könyvkiadó vezérigazgatója

A KIADÓ ELŐSZAVA

Ez a gyüjtemény M. I. Kalinyinnak a kommunista nevelésről és oktatásról 1925 és 1945 között írt legfontosabb cikkeit és beszédeit tartalmazza.

A cikkeket és beszédeket általában teljes terjedelmükben közöljük, egyik-másikból azonban e gyüjtemény csak egyes részleteket tartalmaz.

A gyüjtemény három részből áll: 1. Az 1925 és 1941 között megjelent cikkek és beszédek, 2. A Szovjetunió Nagy Honvédő Háborúja idején megjelent cikkek és beszédek, 3. A Nagy Honvédő Háború után megjelent cikkek és beszédek.

Az anyag az egyes részeken belül is időrendi sorrendben van elrendezve. A közölt cikkek és beszédek zöme Kalinyin elvtárs következő műveiben jelent meg:

О вопросах социалистической культуры. (A szocialista kultúra kérdéseiről.) 1938. — О коммунистическом воспитании. (A kommunista nevelésről.) 1947. — О коммунистическом воспитании и обучении. (A kommunista nevelésről és oktatásról.) 1948. — О молодёжи. (Az ifjúságról.) 1940. — Вопросы коммунистического воспитания. (A kommunista nevelés kérdései.) 1940. — Всё для фронта! Всё для победы! (Mindent a frontért! Mindent a győzelemért!) 1943.

A könyv tanulmányozásának megkönnyítésére betűrendes tárgymutatót mellékelünk.

1925—1941 KÖZÖTT MEGJELENT CIKKEK ÉS BESZÉDEK

ÜDVÖZLET AZ I. ÖSSZSZÖVETSÉGI PEDAGÓGUSKONGRESSZUSNAK

1925 január 12

Elvtársak! A Szovjetunió kormányának és az Oroszországi Föderáció kormányának megbízásából üdvözlöm az I. Összszövetségi Pedagóguskongresszust. (T a p s.)

Már a kongresszus előkészítése érdekében kifejtett nagyarányú munkából is világosan láthatják a pedagógusok, hogy szerepük jelen pillanatban milyen időszerűvé, mennyire jelentőssé vált. Ez természetesen még nem jelenti azt, hogy e felismerést a pedagógusok anyagi helyzetének közvetlen javulása fogja kísérni. Pedagógusaink ma olyan helyet kezdenek elfoglalni, mint a Vörös Hadsereg. (T a p s.)

Nos, milyen feladatokat ró a kormány a pedagógusokra?

A fő és alapvető feladat, elvtársak, amelyet a Szovjethatalom jelen pillanatban a pedagógusok elé tűz, az, hogy neveljenek káderekat, alakítsák ki az új ifjú nemzedéket, hozzanak létre valóban testvéri viszonyt az emberek között — legyenek igazi testvérei egymásnak, nempedig „testvérek az Úrban".

A pedagógusoknak olyan ifjú nemzedéket kell felnevelniük, amely a Szovjetunióért vívott harc során a nehéz percekben büszkén és bátran néz farkasszemet a halállal.

És ennek az ifjú nemzedéknek ugyanakkor állandóan arra kell törekednie, hogy meghódítsa a természet végtelen erőit. Nehéz feladat ez, melynek útjában óriási akadályokat jelent a régi tudatlan, elnyomorodott világ.

De akkor, amikor Vörös Hadseregünk a harc mezejére

lépett, amikor megalakult, megszerveződött, az ő útjában is ott állt a hatalmas régi világ, és a Vörös Hadsereg a szervezés folyamatában nemhogy megsemmisült volna, hanem megnőtt és megerősödött.

A pedagógusok e tekintetben a jelen pillanatban sokkal kedvezőbb körülmények között vannak, és lépésről lépésre hódítják meg a szovjet rendet.

Most a pedagógusokon a sor. Félre kell dobni minden kételyt. Ezt követeli a történelem. A történelem azt kívánja, hogy önök teljesítsék feladataikat, s ezek a feladatok: az új ember kialakítása, harc a népek valódi testvériségéért, a kommunizmusért.

Nem kétlem, hogy ha a tanítók eddig még nem készültek volna fel erre, most mindenesetre határozottan hozzálátnak és meg is fogják oldani ezt a feladatot.

Kívánom, hogy kongresszusuk munkája helyes útmutatásokkal — akár csak egy szemernyivel — járuljon hozzá ehhez az egész emberiség jobb jövőjéért folyó aktív harchoz. (Taps.)

AZ ANALFABÉTIZMUS FELSZÁMOLÁSA ÉS A TÖMEGEK KOMMUNISTA NEVELÉSE

A „Le az analfabétizmussal" egyesület I. kongresszusán mondott beszédből

1926 január 18

Elvtársak! Kétévi munkája után gyűlt össze a „Le az analfabétizmussal" egyesület I. kongresszusa. E kongresszusnak az lesz a feladata, hogy értékelje és összegezze e kétévi munka tapasztalatait. A „Le az analfabétizmussal" egyesület I. kongresszusa egyúttal fiatal egyesületeink első kongresszusa is. Voltak a multban is különféle egyesületek Oroszországban, mint például a művelődési bizottságok, de mindezeknek az egyesületeknek és bizottságoknak nem volt valami nagy társadalmi jelentőségük. Nem érintették mélyen a munkás- és paraszttömegeket. A művelődési bizottságok például főként a városi értelmiségi rétegekre terjedtek ki.

A mi „Le az analfabétizmussal" egyesületünk eszméje és célkitűzése tekintetében a munkások és parasztok nagy tömegeit öleli fel — vagy legalábbis fel kellene ölelnie. Az a feladata, hogy segítséget nyujtson a kormánynak az analfabétizmus elleni küzdelemben. Úgy gondolom azonban, hogy ez a célkitűzés, amely az egyesületnek mintegy kisegítő szerepet szánt. csak bizonyos mértékben szűkítheti az egyesület munkaprogrammját.

Hogy elébe ne vágjak a dolgoknak, inkább mindjárt megmondom, hogy az egyesület alapszabályaiba nem írtak többet, mint amit ez az egyesület meg tudott tenni jelenlegi anyagi lehetőségei mellett; az analfabétizmus elleni harc nagyobb része ugyanis mind a mai napig a kormány szerveire hárul, és az anyagi eszközök nagyobb része is az állami költség-

vetésből származik. Egyesületünk taglétszáma azonban hónapról hónapra emelkedik, s kétségtelenül hónapról hónapra nő ügyünk olyan híveinek a száma is, akik teljesen e munkának szentelik magukat; és végül: egyesületünk tagjai egyre több anyagi eszközt is gyüjtenek össze. Egyszóval nő az egyesület jelentősége az analfabétizmus elleni harcban, következésképpen megnő ennek a szervezetnek a szerepe és jelentősége is.

Befolyásának növekedésével elkerülhetetlenül bővülnek az egyesület keretei. A „Le az analfabétizmussal" egyesület, amely eleinte felette szűk feladatot tűzött maga elé — csupán az analfabétizmus elleni harcot —, most már kibővíti feladatait azzal, hogy harcol a kultúra növeléséért is. Az „analfabétizmus" szó jelentése kibővül: már nem az ábécés értelemben vett írni-olvasni tudásról van csupán szó, hanem az általános kulturáltság emeléséről.

Ez csak természetes. Minél műveltebb a lakosság, annál nagyobb jelentőséget tulajdonít a tudatlanság elleni harcnak. Ott, ahol még olvasni sem tudnak, az a legfontosabb, hogy a nyomtatott betűk olvasására tanítsák meg az analfabétákat. Ott, ahol már mindenki ismeri a nyomtatott betűt, azt tartják analfabétának, aki nem tudja elolvasni az írott betűket vagy nem tud írni. Ott, ahol már ismerik az írott betűket és írni is tudnak, azt tartják analfabétának, aki nem ért a számtani alapműveletekhez. Ott pedig, ahol már a számtani alapműveleteket is ismerik, csak az olyan embert tartják „írástudónak", aki nemcsak el tudja olvasni az ujságot, hanem az olvasottakat el is tudja magyarázni, aki rendszeresen olvas ujságokat és szépirodalmat.

Látják tehát, hogy a „Le az analfabétizmussal" egyesület és ennek az egyesületnek minden egyes tagja hozzájárul valamiképpen az analfabétizmus elleni harchoz. Ennek a hozzájárulásnak a tartalma lényegében egyforma, a gyakorlati életre alkalmazva azonban különféle. Egyesületünknek az a feladata, hogy tanítsa az analfabétákat. Az analfabétizmust azonban más-más helyeken egészen különféleképpen értelmezik. Ha a moszkvai kormányzóságban olyan paraszttal kerül össze az ember, aki már tanult valamicskét, minduntalan azt fogja mondani, hogy ő tanulatlan ember. Ha azonban Kazahsztánt, Kirgiziát vesszük, ott már az az ember is igen műveltnek tartja magát, aki éppen hogy megtanult írni-olvasni.

Az egyesület tevékenysége ezért mindenütt más-más jellegű lesz — más a moszkvai kormányzóságban és más lesz Kazahsztánban. Az egyesület feladata az, hogy minél több embert megtanítson írni-olvasni, a moszkvai kormányzóságban pedig még az is, hogy a „kazahsztáni értelemben" vett művelt embert magasabb kulturális színvonalra emelje. Nos, ezek azok a feladatok, ez az a munka, amely gyakorlatilag egyesületünk előtt áll.

Van azonban a kérdésnek egy másik oldala is. Egyesületünk meghatározott munkát végez, a lakosság legelmaradottabb rétegeit műveli, tanítja meg írni-olvasni. Nálunk, a Szovjet Köztársaságban, azonban minden olyan egyesületnek, amely a lakosság jelentős rétegeit öleli fel, speciális feladatai mindig összekapcsolódnak a közös állami feladatokkal, elsősorban a szocializmus építésének feladatával.

Az imént bemutattam önöknek egyesületünk fejlődésének képét. Ezt a képet elvonatkoztattam minden más állami és társadalmi munkától, mintha egyesületünk teljesen különálló szervezet lenne. Holott minden munka, s kiváltképpen a kulturális és gazdasági tevékenység — egyszóval minden olyan munka, amely a tömegekkel kapcsolatos — minálunk természetesen mélységesen szocialista jellegű.

A szocializmus építése a gazdasági, a szovjet és a kulturális építőmunka különböző ágaiban folyik. És a mi egyesületünk a maga speciális feladatainak teljesítése közben egybekapcsolja a munkás- és paraszttömegeket, s ennek az egybekapcsolásnak megvan a maga különös jelentősége. Azelőtt, a Szovjethatalmat megelőzően, nem volt annak lényeges jelentősége, hogy hány tagja van valamely egyesületnek, akkor főképpen munkájuk eredményeit nézték. Ha a művelődési bizottság ötven-hatvan iskolát nyitott, munkája eredményét aszerint értékelték, hogy hány iskolát nyitott voltaképpen — ötvenet-e avagy hatvanat. A mi munkánkat is az analfabétizmus felszámolására indított tanfolyamok, az írni-olvasni megtanított emberek, s a kultúra alacsonyabb fokáról a kultúra magasabb fokára emelt emberek száma szerint ítélik meg. De ha csak erre szorítkoznánk, ha nem vennénk figyelembe a kérdés másik oldalát — azt, hogy kettős munkát végzünk: egyrészt felszámoljuk az analfabétizmust, másrészt, bevonva szervezeteinkbe a munkásokat és parasztokat, hozzászok-

tatjuk őket a társadalmi munkához —, akkor sokmindent elmulasztanánk. A szocializmust nem lehet bürokratikus úton, felülről felépíteni; a szocializmus csakis a tömegek alkotómunkájával épül. S miközben — az analfabétizmus ellen harcolva — megoldjuk egyik igen nagy problémánkat, nem szabad megfeledkeznünk munkánk másik oldaláról sem, arról, hogy a néptömegekbe beoltjuk a közösségi ösztönt és fejlesztjük azt, hogy beoltjuk a néptömegekbe a szervezői képességet.

A burzsoá államokban a társadalmi élet nem tűzi maga elé ezt a feladatot. Úgy is mondhatnánk, hogy ott a közéletben résztvevőkben önkénytelenül fejlődik ki ez a készség. Mi viszont a tömegek útján és a tömegek részvételével építjük a szocializmust; minálunk ez a második feladat — az egyesület tagjainak, a tudatlanság elleni küzdelem aktív harcosainak fejlesztése, a közösségi ösztönök, a társadalmi tevékenységben való jártasság, a szervezőképesség kifejlesztése — a legnagyobb dolgok egyike.

Ha egyesületeink tovább fognak fejlődni, ha emelkedik taglétszámuk és javul munkájuk minősége, ha szerepük az analfabétizmus elleni harcban mindinkább megnő, s ezzel párhuzamosan csökkenni fog a kormány szerepe e munkában, akkor nem tudom, hogy a „Le az analfabétizmussal" egyesület melyik munkája lesz értékesebb és melyiket fogják többre becsülni a társadalmi és szocialista építésben — azt a munkát-e, hogy felszámoltuk, mondjuk, tízmillió ember írástudatlanságát vagy azt a munkát, amit a társadalmi tevékenységben való jártasság beoltása, a szervezőképesség fejlesztése terén végeztünk. A második munka felmérése természetesen jóval nehezebb. Mi, a szocializmus építői, azonban ezt a második feladatot nem hagyhatjuk figyelmen kívül.

Küzdünk az analfabétizmus ellen, s ezzel párhuzamosan fejlesztjük a tömegek aktivitását, közösségi szellemét és szervezőképességét. Hogy képletesen fejezzem ki magam, ha minden dolgozóba csak egyetlen grammnyi társadalmi tevékenységben való gyakorlottságot, egyetlen grammnyi szervezőképességet oltanánk be, nem kétlem, hogy ennek feltétlenül meglenne a látszata egész építőmunkánkban. Azért mondom ezt, hogy egyesületünk vezetősége és szervezetei, amelyeknek munkáját ugyan mindenekelőtt az analfabétizmus felszámolásának frontján elért közvetlen eredményeik alapján

fogják megítélni, mégse hagyják figyelmen kívül ezt a második feladatot.

Tegyük fel, hogy az egyik kerületben húsz tanfolyamot indítottunk államköltségen az analfabétizmus felszámolására, és egy év alatt államköltségen, állami szolgálatban álló tanítók révén az egész kerületben teljesen fel is számoltuk az analfabétizmust. Ugyanakkor a szomszédos kerületben húsz helyett csak tíz tanfolyamot indítottunk, de ehhez egyetlen kopejkát sem használtunk fel az állam pénzéből: maga az analfabétizmus elleni egyesület szervezte meg a parasztokat, minden helyi eszközt mozgósított és a maga kerületében ötven százalékban számolta fel az analfabétizmust. Kérdem én, melyik munka értékesebb — nem csupán az analfabétizmus elleni közvetlen harc, hanem éppen a szocialista építőmunka szempontjából? Melyik munka jár kézzelfoghatóbb eredménnyel a szocialista építőmunka egészére nézve? Kétségtelenül a második. Mert ott, azonkívül, hogy félig megszüntették az analfabétizmust, létrejött egy egyesület, tízével, sőt talán százával fejlődtek ki az analfabétizmus elleni küzdelem új harcosai — társadalmi mozgalom alakult ki a parasztságon, a munkásságon, s az értelmiségi rétegeken belül, és ezek a rétegek az analfabétizmus elleni harcban már bizonyos tapasztalatokra tettek szert. Egyszóval ott — ha szabad így neveznünk — egy társadalmi és kulturális oázis jött létre, és kétségtelen, hogy ez a társadalmi és kulturális oázis két-három év alatt egy és ugyanazon anyagi eszközökkel jóval nagyobb munkát végez majd, mintha kizárólag közvetlen állami kiutalásokra támaszkodna. Az analfabétizmus elleni harc eredményei a második esetben — azaz ott, ahol öntevékenyen, társadalmi kezdeményezésből vívják ki ezeket az eredményeket —, az általános közösségi szellem fejlesztése és az általános kulturális színvonal emelése terén jóval jelentősebbek lesznek.

Ezért olyan nagyjelentőségűek, elvtársak, éppen azok a módszerek, amelyekkel mi harcolunk az analfabétizmus ellen. Nálunk, a Szovjetunióban, minden munkának a közvetlen eredményei mellett a közösségi szellem fejlesztésével is gazdagítania kell az országot; fokoznia kell a tömegek energiáját, egyre újabb és újabb rétegeket kell bevonnia a szocialista építésbe.

Végül egyesületünk aktívájának, apparátusának kérdé-

sére akartam még kitérni. Két év alatt természetesen nem fejlődhetett még ki az aktíva. Ahhoz, hogy olyan embereket fejlesszünk ki, akik megszeretik ezt az ügyet, hosszú időre van szükség. Már beszéltem arról, hogy a mi „Le az analfabétizmussal" egyesületünk senkit sem kecsegtet sem ranggal, sem kitüntetéssel. Szerény egyesület ez, s így meglehet, hogy nem igen vonzza az emberek jelentős rétegeit, azokat, akik olyan nagyobbarányú tevékenységre törekszenek, ahol azonnal jelentkezik a munka látszata. Ez tisztára kulturális ügy; óriási, megfeszített munkát követel az emberektől, melynek eredményei talán csak az elkövetkező években mutatkoznak majd meg. Természetes tehát, hogy nem valami nagy számban özönlenek hozzánk a nagy társadalmi multtal, a „nagy névvel" rendelkező emberek.

Aktívánk azonban ennek ellenére fejlődik, nevelődnek már az ügy „patriótái", akiknek életük jelentős részét az analfabétizmus elleni harc tölti be, akik minden szabad percüket a tudatlanság elleni harcnak szentelik. Úgy hiszem, éppen ez a legértékesebb.

Minden ügy — ha azt akarjuk, hogy sikere legyen, hogy új híveket szerezzen, hogy milliós tömegeket kovácsoljon egybe — jelentős számú aktív munkatársat követel, akiket talán nem is venni észre, de akik minden erejüket beleadják ebbe az ügybe, s ha tetszik, úgy is mondhatjuk, hogy hivatásos munkásai lesznek ennek a területnek. És az ilyen emberek már kialakulóban vannak nálunk. Hónapról hónapra nő a száma azoknak az aktivistáknak, akik mélységes odaadással és szeretettel viseltetnek az ügy iránt. Nos, elvtársak, végtelenül fontos, hogy ez az aktíva ne hagyja figyelmen kívül azt a feladatot, amelyről az előbb beszéltem. Igen fontos, hogy ne csak az analfabétizmus mielőbbi felszámolásának perspektívája álljon előttük, hogy ne feledjék: ha mi csak állami előirányzatok segítségével küzdenénk a tudatlanság ellen, anélkül, hogy bevonnánk a tömegeket, akkor igen gyenge munkát végeznénk. Nagyon fontos, elvtársak, hogy ez az aktíva megértse, milyen nagy szükség van hazánkban a tömegek aktivitásának növelésére.

Hogyan oldjuk meg ezt a feladatot? Hiszen a mi értelmezésünk szerint minden munka mélyen alkotó jellegű, és magától értetődően kiváltképpen alkotó jellegűnek számít az

olyan munka, amelynek célja, hogy emelje a lakosság széles tömegeinek kultúráját, méghozzá nem az államapparátus segítségével, hanem társadalmi úton. Mikép valósíthatjuk meg ezt?

Csakis úgy, ha egyesületeink tevékenységét, minden alkotó megnyilvánulást nem felülről diktálnak, hanem alulról indítanak el. Igen fontos, hogy egyrészt ne gördítsünk akadályokat az alsóbb szervezetek kezdeményezései elé, másrészt pedig tegyük az egész egyesület közkincsévé azokat a pozitív sajátosságokat, amelyek minden egyes szervezet munkájában megtalálhatók. Ennek óriási jelentősége van.

Ha egy társadalmi munkás érzi, hogy nem vész kárba a munkája, hogy tudnak a munkájáról és figyelemmel kísérik, akkor ez növeli energiáját, termékenyítően hat képességeire. Ilyenformán fejlesztjük valóban a közösségi szellemet.

A közösségi szellem fejlesztése falun általában egyik alapvető feladata a Szovjetállamnak. És nem ismerek még egy olyan egyesületet, amelynek célkitűzései annyira konkrétak és érthetőek lennének a falu, a parasztság számára, mint ez a mi egyesületünk. A falun, mondhatnám, egyetlen szükségletet sem tekint a parasztság olyan nagynak, annyira érzékelhetőnek, mint azt, hogy kulturáltabbá válhasson.

Én most, természetesen, nem tudom sem pszichológiailag felfogni, sem személyesen átélni azt, hogy miként értelmezik a parasztok ezt a tudás, a kultúra iránti szükségletet. De mégis elég, ha saját ifjúságom emlékeit idézem fel, amikor magam is paraszt voltam, s eszembe jut, milyen erősen élt bennem az a vágy, hogy kulturáltabbá válhassak, hogy magasabb képzettségre tegyek szert — s mindjárt világosan értem, milyen élesen érzékelhető ma a kultúra iránti igény. Nekünk, a „Le az analfabétizmussal" egyesület vezetőinek kell megszerveznünk a paraszttömegeket, és felszínre kell hoznunk mindazt az energiát, ami a tömegekben felgyülemlett. Nem kétlem, hogy meg fogjuk találni ehhez a megfelelő eszközöket és szervező erőket.

A KOMSZOMOL VII. KONGRESSZUSÁN TARTOTT BESZÉDBŐL

1926 március 11

Bizonyára látják, hogy mind a párt Központi Bizottsága, mind a szovjet hatalom nagyobb figyelmet szentel a komszomol kongresszusának, mint bármely más kongresszusnak. Vajjon miért?.. Természetesen ennek az a fő oka, hogy hazánk legnagyobb kincse a komszomol soraiban nő fel. A komszomolból fognak kikerülni azok az osztagaink, amelyek majd a szocializmus régi harcosainak helyére állnak. A komszomol a proletár- és parasztifjúság élcsapata, színe-java.

Ennek megfelelően úgy hiszem, hogy a komszomolban kell a legnagyobb mértékben kifejlődniük és továbbfejlődniük azoknak a törekvéseknek és eszményeknek, amelyek az ifjúságra különösképpen jellemzőek.

Mi az hát, ami kiváltképpen jellemzi a fiatalságot, az ifjúkort? Mi különbözteti meg a komszomolistát a felnőtt embertől, például mondjuk éntőlem? Külsőleg természetesen abban különbözöm önöktől, hogy ősz szakállam van. Ez azonban csupán külső különbség. Ha csak ilyen külső különbségek volnának közöttünk, akkor nem lenne szükség külön komszomolszervezetre. A komszomol azonban sajátos szellemi tulajdonságaival is kitűnik.

Az első olyan tulajdonság, amely különösen jellemző a komszomolra, sajátságos, rendkívüli fogékonysága. Önök, komszomolisták, nem értik ezt teljesen, de mi, felnőttek, ha felidézzük a multat, tudjuk, hogy az ifjúkor emlékei sokkal világosabban élnek az emberben, mint a többi emlék. Az érett

kor eseményei sokkal gyorsabban repülnek ki a felnőtt ember emlékezetéből, mint a fiatal években átélt események. Mit jelent ez? Azt jelenti, hogy az ifjúkor a legfogékonyabb.

Ennek következtében más taktikát is kell alkalmaznunk a komszomollal kapcsolatban. Nézzük például a kommunista agitáció kérdését. Veszélyes lenne éppen olyan adagot adni egy komszomolistának, mint egy felnőttnek, mert egy és ugyanaz az adag más benyomást, más belső folyamatot vált ki a komszomolistában és mást a felnőttben. Ebből az előfeltételből kiindulva egész sor gyakorlati következtetést vonhatunk le a kommunista ifjúság irányában alkalmazandó propaganda és agitáció tekintetében.

Az ifjúkor sajátossága az az óriási belső törekvés, hogy eszményi élményekben legyen része. Az ifjúságban mindig benne él az önfeláldozás vágya; az ifjúságban mindig megvan az a vágy, hogy gyalog járja be a világot, hogy tengerésznek menjen, hajóskapitány legyen és új világrészeket fedezzen fel stb. stb. És ez természetes is, elvtársak. Nem tudom, mások hogy vannak vele, de nekem legalábbis tizennyolc éves koromig tele volt a fejem ilyen elképzelésekkel. Nem hinném, hogy a mai ifjúság más lenne e tekintetben. Nem hinném, hogy a mai fiatalokra ne lennének jellemzőek az olyan tulajdonságok, hogy csodálatos tettekre törekszenek, hogy mesebeli hősökké szeretnének válni, hogy nagy tetteket akarnak végrehajtani a nép javára a tudományban és más területen.

Azután még valami! Az ifjúság egészében rendkívül őszinte és egyenes. Bármilyen őszinte és egyenes is legyen az ember érett korában, mégis az élettapasztalatok és a gyakorlati élet csapásai kiölik belőle azt a viharos törekvést az igazságra és az őszinteségre, amely a fiatalságot jellemzi.

Mindössze egy-két olyan jellemvonást említettem, amely az ifjúságot megkülönbözteti a felnőttektől. Úgy hiszem, ezek a legfőbb megkülönböztető vonások. A többire nem térek ki, de lássuk csak, van-e ezeknek a jellemvonásoknak valami értékük önmagukban véve is az ember számára? Kétségkívül van. Ha ezek a tulajdonságok nem lennének már önmagukban véve is rendkívül értékesek az ember számára, úgy vélem, hogy akkor az ifjúság lelki szépségének jelentős része elhalványulna.

S mi, kiváltképpen a komszomolszervezetek vezetői, és a párt, amely a komszomolmunka alaphangját, irányát adja

meg, úgy véljük, hogy nem kell elfojtani ezeket a sajátos ifjúkori jellemvonásokat. Ellenkezőleg, óvni, fejleszteni kell e tulajdonságokat, ezen a talajon kell kialakítani az új, tökéletesebb embert. Persze, könnyű azt mondani, hogy „kialakítani", de a gyakorlatban ezt meg is valósítani — ez természetesen igen nehéz.

. . . Sokakban az a hamis elképzelés alakul ki, hogy amikor az ifjúság szabadidejében komszomolkötelességeinek elvégzésével foglalkozik, akkor ez már az ember kialakítását, nevelését jelenti. Ezek a komszomolkötelezettségek főképpen a politikai alapfogalmak megtanulásából, a marxizmus, egyszóval a társadalmi kérdések tanulmányozásából állnak.

Úgy gondolom, hogy helytelen, ha ilyen szűken értelmezik az emberformálás, emberfejlesztés kérdéseit. Emlékszem, hogyan fejlődtünk mi marxistákká azelőtt. Mi nemcsak a kimondottan marxista könyvekből tanultunk — amelyekből mellékesen szólva, jóval kevesebb volt annakidején. Most csupán egy politikai alapismereti könyv, mint például Berdnyikov és Szvetlov műve, micsoda vaskos kötet, de akkor még az „Erfurti Programm" meg a „Kommunista Kiáltvány" volt minden. Nos, én most az illegális tanulókörökről beszélek; a marxizmus alapjainak tanulmányozása mellett olyan tanfolyamokat is végeztünk, amelyek általános ismereteket nyujtottak. Az orosz klasszikusoktól kezdve a legkülönfélébb szépirodalmi, történelmi és kritikai műveket olvastuk — egyszóval a nyomtatott bölcseség egész tárházát. Egyrészt ott volt a gyári munkánk, másrészt sokoldalúan fejlődtünk az irodalom, a tudomány stb. területén.

Véleményem szerint, ha a komszomolkötelezettségek teljesítése iskoláinkban akadályozná, tegyük fel, a matematika tanulását — szándékosan mondom a matematikát, tekintve hogy ez a tárgy különül el legélesebben a politikai alapismeretektől —, ha a mi politikai alapismereteinket a matematika helyett, a természettudomány helyett fogják tanulni, akkor helytelenül járunk el. Akkor az a komszomolista, aki mindössze néhány politikai alapismereti könyvet olvasott el, csak látszólag válik fejlett emberré. Beszélgetés közben minden kérdésről lesz némi fogalma, rajta lesz a műveltség külső máza, de azt, hogy valóban fejlett, művelt ember lenne, nem lehet róla elmondani. Ha ilyen elvtárssal kerül össze az ember,

eleinte igen jó benyomást kelt. De beszélgessünk csak vele néhány órát, s kiderül, hogy politikai tudásának nincsenek meg az alappillérei és még annyit sem ért a természettudományhoz, mint az, aki közép- vagy első- illetőleg másodfokú iskolát végzett. Ezért úgy vélem, a komszomolszervezetnek arra kell törekednie, hogy olyan embereket formáljon a fiatalokból, akik nemcsak a politikához értenek; a politikai ismereteknek a társadalmi műveltség, a tudományok azon ágaira kell támaszkodniuk, amelyeket a többé-kevésbbé fejlett ember szükséges tartozékának tekintenek, s nem szabad, hogy ez a műveltség, ezek a tudományok feledésbe menjenek.

Egy alkalommal azt mondtam a Lobacsevszkij Katonai Akadémián, hogy a marxizmus tanulása nem azt jelenti, hogy elolvassuk Marxot, Engelst és Lenint; megtanulhatja valaki az első betűtől az utolsóig minden művüket és szóról szóra idézgetheti ezt vagy azt a gondolatukat — ám ez még korántsem jelenti azt, hogy megtanulta a marxizmust. A marxizmus megtanulása azt jelenti, hogy a marxizmus módszerének elsajátítása révén helyesen tudjunk hozzányúlni mindazokhoz az egyéb kérdésekhez, amelyek munkánk során felmerülnek. Ha például a mezőgazdaságban fog valaki dolgozni, vajjon hasznosan tudja-e alkalmazni a marxizmus módszerét? Természetes, hogy hasznosan. De hogy önök alkalmazni tudják a marxista módszert, ahhoz a mezőgazdasági ismereteket is el kell sajátítaniuk, ahhoz mezőgazdasági szakemberekké kell válniuk. Enélkül a marxizmus alkalmazása a mezőgazdaságban — halott dolog. Erről nem szabad megfeledkezni, ha át akarják ültetni a gyakorlatba a marxizmust, ha harcosokká akarnak válni, és nem a marxizmus betűrágóivá. S mit jelent marxistának lenni? Azt jelenti, hogy az ember képes a helyes irányvonalat követni. Ahhoz azonban, hogy valakinek helyes marxista irányvonala legyen, kiváló szaktudással kell rendelkeznie a saját munkaterületén.

Nos, ez az általános tétel betűről betűre minden egyes komszomolistára vonatkozik, a diákoktól kezdve egészen azokig a komszomolistákig, akik falun dolgoznak a mezőgazdaságban, vagy ipari tanulókként a gyárakban és az üzemekben. A gyárban minden komszomolistának — ha például jó lakatos akar lenni, olyan, aki fel tudja használni ismereteit a gyakorlatban, aki a legcélravezetőbben és legmegfelelőbben

nyúl hozzá minden munkához — előre át kell gondolnia, hogyan fogjon bele. Aki terv nélkül kezdi munkáját, rossz munkát végez, és nem is fog valami kiváló munkadarabot elkészíteni. Látják ebből, hogy a komszomolszervezetnek be kell oltania a komszomolisták tudatába, hogy legfőbb feladatuk a tanult szakma tökéletes ismerete, hogy olyan mesterré kell válniuk, aki semmiben sem rosszabb, mint a tanítója. Saját szakmájuknak ez az ismerete nemcsak anyagilag biztosítja őket, hanem lehetőséget nyujt számukra a jövőben arra is, hogy jobban fejlesszék egyéni képességeiket. Ha egy esztergályos vagy lakatos rosszul dolgozik, helyhez van kötve, mert a rossz munkás igen nehezen talál más helyet; egy komszomolista pedig nehezen marad meg sokáig ugyanazon a munkahelyen, mert hiszen az egész világot látni szeretné. Ha világot akarsz látni, légy olyan lakatos vagy esztergályos, akit első próbára azonnal felvesznek, bárhová utazzék.

Végezetül egy kis erkölcsi prédikáció. Úgy vettem észre, hogy minálunk az ifjúság nem veszi elég komolyan az oktatómestereket. Nagyon szeretném, ha fiataljaink olvasgatnák az ókori filozófusokat. Akkor láthatnák, hogy milyen figyelemmel és tisztelettel viseltettek a tanítványok mestereik iránt. Ahhoz, hogy megtanuljunk jól dolgozni, őszintén kell lelkesednünk munkánkért, mert enélkül nem tanulunk meg dolgozni. A lakatostanuló például hagyja figyelmen kívül oktatója negatív tulajdonságait, de vegye át tőle szakmai ismereteit. Önök is megértik, hogy egy hatvanéves öreg embernek az ifjúság szemszögéből nézve igen sok nevetséges tulajdonsága lehet, de ha csupán erre fognak figyelni, elmulasztják a legfontosabbat. Át kell venniük tőle szakmája ismeretét.

A Szovjetunió minden reménységét a komszomolszervezetbe veti. A komszomol sikereitől és attól, hogy átveszi azokat az eredményeket, amelyeket mi már elértünk, függ minden további sikerünk. Egészen természetes ezért, hogy ha a komszomol nem fordít kellő figyelmet ezekre az alapvető kérdésekre, akkor nem fogjuk teljesíteni feladatainkat és értékes szakmák egész sorát veszítjük el, ha nem tudjuk teljesen átadni azok ismereteit a komszomolnak. Azt szeretném, ha mindezeket a kérdéseket, amelyeket én most tömören felvázoltam önök előtt, tételenként maguk alaposan kidolgoznák.

Ha az ifjúság helyesen nyúl hozzá ezekhez a kérdésekhez,

önmagától kiküszöbölődik azoknak a negatívumoknak jelentős része, amelyekről beszéltem. Hiszen az élet roppant érdekes, és teli van olyan dolgokkal, amelyek lelkesítik az embert. Csupán irányítani kell az ifjúság lelkesedését azok felé az igen értékes dolgok felé, amelyek egyben elősegítik az ember sokoldalú fejlődését.

ERŐS KÁDEREKET AZ ÉPÍTŐMUNKÁRA!

Az összoroszországi rektori értekezleten elmondott beszédből

1926 május 15

Itt vagyok most a felsőfokú tanintézetek rektorainak értekezletén. Öt-hat évvel ezelőtt természetesen még nem lehetett felvetni a rektorok, professzorok és dékánok előtt a munka eredményeiért való felelősségük kérdését. Azt mondhatták volna: „Hogyan követelhetnek önök tőlünk eredményeket, mikor olyan körülmények között végezzük munkánkat, amelyek lehetetlenné teszik számunkra, hogy az oktatást úgy szervezzük meg, ahogy azt a tudomány megkövetelné és ahogy az a mi véleményünk szerint szükséges lenne?"

Ma már ezt nem lehet mondani. Ma már a rektorok, dékánok stb. jelentős mértékben felelősek azért, hogy milyen eredményeket érnek el munkájukban felsőfokú tanintézeteink professzorai.

A politikai irányvonalat természetesen központilag adják meg — ez így van rendjén, s ezért a vonalért a kormány az egész lakosság előtt felel. De ha még mindig adódnak olyan kedvezőtlen körülmények a felsőfokú tanintézetekben, amelyek nem teszik lehetővé azt, hogy az ifjúság sokoldalúan fejlődjék, akkor persze figyelembe kell venni az általános okokat is — ez azonban nem csökkenti a rektorok és a vezető tanári kar felelősségét.

Azt hiszem, hogy még sok-sok tennivaló van a mi szovjet felsőfokú tanintézeteinkben. Előrebocsátom, hogy nem foglalkoztam speciálisan ezekkel a kérdésekkel, inkább csak időről időre, egyes esetek és információk kapcsán és most is ezekről

beszélek. Először is úgy látom, felsőfokú tanintézeteink arra törekszenek, hogy minél több tudást nyujtsanak a hallgatóknak. Ez azonban kevés. Annak a fiatal hallgatónak, aki éppen elvégezte tanulmányait, nagyon fontos, hogy milyen módon jutott hozzá a felsőfokú tanintézetben az ismeretekhez, s az is, hogy milyen hatással volt ez a tanulás a szervezetére.

Korántsem mindegy nekem, hogy milyen egészségi állapotban végzi el a fiam az egyetemet, s az sem mindegy nekem mint államférfinak, hogy milyen állapotban fejezik be az egyetemet a fiatal hallgatók általában.

Ha valaki azt mondja nekem: ebből az emberből jólképzett mérnök vagy orvos lett, életenergiája viszont nyolcvan százalékkal csökkent — akkor az én véleményem az, hogy ez a vonal nyilvánvalóan helytelen. A tantervnek olyannak kell lennie, hogy az megőrizze az ifjúság életenergiáját, hiszen az ember legnagyobb kincse az életenergiája, a harcképessége, a további életképessége. Felsőfokú tanintézeteinknek ezért ügyelniük kell arra, hogy a hallgatók a tanulással párhuzamosan fizikailag is megerősödjenek.

Természetesen én itt most nem dolgozok ki egy programmot, de véleményem szerint helytelen, ha a hallgatókat arra kényszerítjük, hogy sajátítsák el fő szaktárgyukat, mondjuk a technikát, s ezzel párhuzamosan majdnem teljes egészében végezzék el azt a társadalomtudományi tanfolyamot is, amit a társadalomtudományi tagozaton vesznek át.

Jómagam egész életemben társadalmi kérdésekkel foglalkoztam, rengeteg könyvet olvastam. Véletlenül kezembe került a bábaképző tanfolyam társadalomtudományi előadásainak terve. Tíz téma szerepelt benne és őszintén szólva, kezeskedem, hogy kilencből megbuknék közülük. Alaposan felül kell vizsgálni a hallgatók felesleges tantárgyakkal való túlterhelésének kérdését. Ha túl sok ismeretet akarnak az emberek fejébe tömni, kimerülnek és bizonyos fokig úgy tekintik a társadalomtudományi vizsgát, mint azelőtt a hittanvizsgát.

Ezek után még egy kérdésre szeretnék kitérni. Ma arra törekszünk, hogy szakképzett munkaerőket nyerjünk. Sitt vetődik fel a professzorok felkészültségének kérdése. Igen nagy probléma ez. Nem elég, ha egy professzor tudással rendelkezik. Milyen sok nagytudású professzorunk volt, és mégis milyen kevés hatásuk volt a hallgatókra. Úgy vélem, hogy a professzo-

rokat igen nagy hozzáértéssel kell előkészítenünk és kiválogatnunk. Hogyan alakították ki a professzori kart minálunk azelőtt, a régi rendszerben és hogyan külföldön?

Nálunk, ha jól emlékszem, két tudományos fokozat volt. Lehetőséget nyujtottak rá, hogy valaki tanári munkát végezhessen, azután pedig a további tudományos munka vitte előbbre a ranglétrán a tudósokat. Ez természetesen korántsem nevezhető ideális módszernek a professzori kar kialakítása terén, de ezáltal mégiscsak egy bizonyosfokú kiválasztódás ment végbe. Úgy vélem, hogy most is az olyan emberek közül kell az előadókat kiválasztanunk, akik valamilyen tudományos munkával már felhívták magukra a figyelmet.

A tanítás szerintem nagyszerű hivatás. Az ókori köztársaságokban nemhiába helyezték a tanítót az apával egy sorba, sőt még az apánál is többre tartották; a tanító óriási befolyással rendelkezett és rendkívüli tiszteletnek örvendett. A professzornak feltétlenül tiszteletet kell ébresztenie, feltétlenül tekintéllyel kell rendelkeznie ahhoz, hogy befolyást gyakorolhasson a hallgatókra, hogy nevelhesse, munkára szoktathassa őket. Az ifjúságnak úgy kell felnéznie rá, mint olyan emberre, akitől valóban sok tudást és tapasztalatot nyerhet. Emelnünk kell professzoraink tekintélyét.

Professzoraink befolyásának nem csupán tudásukon kell alapulnia, hanem erkölcsi tekintélyükön is. Enélkül nem lehetséges a nevelés, nevelés nélkül pedig nem érhetjük el mindazokat az eredményeket, amelyeket el kell érnünk a hallgatóknál.

A kommunizmus értéke abban rejlik, hogy nemcsak a kommunisták, hanem a pártonkívüli tömegek, köztük a szakemberek keze munkája nyomán épül fel. S most, amikor megteremtjük a mi vörös szakembereinket, szem előtt tartjuk azt, hogy ha ezek a vörös szakemberek rosszul fogják ismerni a maguk szakmáját, az persze nem jó, de ha a felsőfokú tanintézetekben az alkotó szellemet, az energiát ölik ki belőlük, az még sokkal rosszabb. Igen jó szemléltető példát nyujt nekünk erre a mult. A gimnázium hozzászoktatta ugyan az embereket a rendszeres tanuláshoz, viszont kiölt belőlük minden energiát és akaratot, s végső fokon akarat nélküli értelmiséget hozott létre. Ez az értelmiség a nehéz pillanatokban se ide, se oda nem húzott; nem lett a burzsoázia követ-

kezetes harcosa, de a forradalom első éveiben nem állt a mi oldalunkra sem, hogy a burzsoázia ellen küzdjön. Belenyugodhatunk-e ebbe? Nem, ezt nem tehetjük meg.

Ki kell alakítanunk az új embereket, a tettrekész, fizikailag erős embereket, s hogy ezt elérjük, ahhoz természetesen jól meg kell fognunk a munka végét.

A „LE AZ ANALFABÉTIZMUSSAL" EGYESÜLET FELADATAI

A „Le az analfabétizmussal" egyesület központi vezetőségének plénumán elmondott beszéd

1926 október 26

Az egyesület tagjai előtt álló fő feladat: az analfabétizmus felszámolása. Rendkívül fontos kérdés ez, melyet két szempontból kell felmérni. A jelenlegi gyakorlati szükségletek szempontjából ez nem annyira fontos feladat, mint némelyik gazdasági feladatunk. Úgy tűnhet, hogy ha ma nem is végezzük el ezt a feladatot, még sikerrel teljesíthetjük holnap. Ezért nem érzi mindenki, hogy milyen égetően szükséges ez a munka. Még az egyesület tagjai — munkások és parasztok — között is vannak olyanok, akik nem érzik át e munka parancsoló gyakorlati szükségszerűségét. Ennek következtében nincs is a „Le az analfabétizmussal" egyesületnek olyan mértékű befolyása, amilyen ehhez az ügyhöz feltétlenül szükséges volna.

Ugyanakkor azonban az analfabétizmus felszámolásának feladata óriási elvi jelentőségű feladat. Már maga a kérdés felvetése — az analfabétizmus felszámolása — is arra utal, hogy az analfabéták száma jelentős.

Az analfabétizmus a legtűrhetetlenebb társadalmi betegségek egyike, egyik legszégyenteljesebb, pontosabban szólva legkellemetlenebb társadalmi jelenség. Természetesen ez nem a mi bűnünk, de a Szovjetállamra hárul az a végtelenül fontos kötelesség, hogy a lehető leggyorsabban felszámolja az írástudatlanságot, és megszüntesse ezt a kellemetlen társadalmi jelenséget.

A kérdés gyakorlati és elvi felvetésének említett kettős-

sége minden vonalon megnyilvánul a „Le az analfabétizmussal" egyesület tevékenységében. Vannak olyan funkcionáriusaink, akik világosan érzik az analfabétizmus elleni harc szükségességét, de emellett azt is megfigyelhetjük, hogy egyesek közömbösek e kérdés iránt.

Ezek az ellentétes irányzatok fennállásának első percétől fogva vörös fonálként húzódnak végig egyesületünk egész tevékenységén, és ezt valószínűleg még sokáig nem lehet kiküszöbölni. Az analfabétizmus elleni harcot csak akkor lehet előrelendíteni, ha azt a tömegek támogatják. Tudatossá kell tennünk a munkásokban és parasztokban az analfabétizmus elleni harc fontosságát. Meg kell érteniük, hogy az írni-olvasni tudás a dolgozók nagy tömegeinek emeli az anyagi jólétét, hogy az írni-olvasni tudás megjavítja gazdasági helyzetüket.

Anélkül, hogy túlbecsülném egyesületünk jelentőségét, meg kell mondanom, hogy a „Le az analfabétizmussal" egyesületnek óriási szervezeti, politikai és kulturális befolyásra kell szert tennie a falun. Bármilyen falusi szervezetet nemcsak a közvetlen befolyása szempontjából kell értékelnünk, hanem a szervezetbe bevont tagok létszáma szempontjából is. Minél több tagja van valamely szervezetnek, annál nagyobb a befolyása. Ha egy szervezet számbelileg nő, minőségileg is erősödik. Egy ezres taglétszámú szervezet nemcsak tízszer olyan nagy, mint egy száztagú szervezet, hanem minőségileg is más, sokkal nagyobb jelentőséget nyer.

A „Le az analfabétizmussal" egyesület szervezeteinek óriási parasztréteget kell maguk köré tömöríteniük. Az egyesület jelszavai érthetőek a parasztság számára, még ha közvetlen gazdasági előnye nem is származik belőlük. Meg kell értetni a paraszttal, hogy az írástudatlanság elzárja előle a jobb élet útját. A műveltségért folyó harc révén egyesíteni kell az analfabétákat — a falunak ezt a legnyomorúságosabb rétegét.

Egyesületünk egyrészt magához vonzza a kultúrmunkásokat — a művelődés úgynevezett ideológiai harcosait. Másrészt fel kell karolnunk azt a réteget, amelynek magának is hiányos az írni-olvasni tudása. Ha ezt az elmaradott rétegek felemelése érdekében végzett munkát értékelni akarjuk, meg kell mondanunk, hogy nincs még egy olyan szervezet, amely

a lakosság ilyen nagyszámú elmaradott rétegét tudná felölelni. Hiszen a társadalmi tevékenység minden területén írástudásra van szükség! Írni-olvasni nem tudó ember egyetlen szervezetben sem végezhet aktív társadalmi munkát.

A mi szervezetünkben viszont, éppen ellenkezőleg, a tanulatlan embereknek kell a legaktívabb tagokká válniuk. Nemcsak írni-olvasni kell megtanítani az analfabétákat, hanem megfelelő politikai nevelésben is kell részesíteni őket. Politikai nevelésen főképpen az élet által való nevelést, a folyó gyakorlati munka során történő nevelést értem.

Magukat az analfabétákat kell bevonni az oktatás folyamán a társadalmi tevékenységbe. Az írni-olvasni tanulók ne csak egyszerűen tanítványok legyenek, hanem a „Le az analfabétizmussal" egyesület tagjai is, s tudatában kell lenniük annak, hogy ott valamilyen nagy és fontos munkát végeznek.

Mi írástudást és kulturális fejlődést viszünk a tömegek közé, s aki csak az írás-olvasás megtanítására szorítkozik, az félmunkát végez. Azt kell elérnünk, hogy tanítványaink saját szemükben is emelkedjenek. Lakosságunk a multból igen gyengén fejlett állampolgári öntudatot, kevés önmegbecsülést örökölt. Ez kiváltképpen a kulturálatlan rétegeknél figyelhető meg. Az írás-olvasás megtanulásával megnő bennük az önmegbecsülés is. Nemcsak az analfabétizmust kell felszámolnunk, hanem a lakosság azelőtt elmaradott rétegeit az új élet alkotóivá is kell tennünk. A Szovjethatalom mindig a tömegekre támaszkodott. Mindazokat az eredményeket, amelyeket ezideig elértünk, éppen a tömegek széleskörű támogatása eredményeképpen valósítottuk meg. Mi a lakosság újabb rétegeinek felemelésével az egész társadalom támogatását akarjuk kivívni, de ehhez fejlesztenünk kell e rétegek öntudatát.

Nehéz lenne eldönteni, hogy melyik értékesebb, az írni-olvasni tudás-e vagy az öntudat emelése. Azt az egyet megmondhatom: írni-olvasni tudás nélkül nem emelhető az öntudat sem, ezért elsősorban az analfabétizmusnak kell végetvetnunk. Az írni-olvasni tudással emelkedni fog az elmaradott parasztrétegek öntudata is.

Minél több olyan funkcionáriusunk lesz, aki ügyünk lelkes híve, patriótája, annál könnyebben vívhatunk ki meghatározott eredményeket. Ezek a funkcionáriusok lehetővé

teszik, hogy az óriási akadályok ellenére is felemeljük a még öntudatlan munkás- és szegényparaszt tömegeket. Az egyesület széles, tömegalapokon való megszervezése kézzelfogható sikerekkel fog járni.

Látszatra talán észrevétlen munka ez és meglehet, hogy egyetlen történész sem fog róla megemlékezni, de én semmiképpen sem kételkedem abban, hogy ez a munka a kommunista építőmunka egészének mérhető egysége, s hogy e munka óriási eredményeiben nyeri majd el jutalmát.

Engedjék meg, hogy sikert kívánjak önöknek az önök előtt álló gyakorlati feladatok megoldásához és hozzáértő keresztülviteléhez.

Az útjuk során előforduló gyakorlati balsikerekért pedig kárpótolja önöket az a tudat, hogy óriási elvi fontosságú munkát végzünk, olyant, amelyhez foghatót aligha lehet találni.

Fogadják tehát legjobb kívánságaimat ennek a hatalmas elvi fontosságú ügynek a sikeres elvégzéséhez.

A SZOVJETHATALOM 9. ÉVFORDULÓJÁRA

A XII. Szovjetkongresszuson megválasztott Összoroszországi Központi Végrehajtó Bizottság 3. ülésszakának megnyitóján elmondott beszédből

1926 november 5

A széles néptömegek bevonása a szovjet építőmunkába kétségkívül kapcsolatos e tömegek kulturális színvonalának emelkedésével, a szó legtágabb értelmében véve. Kétségtelen, hogy e kilenc év alatt a Szovjetunióban a munkások és parasztok kulturális és politikai tekintetben óriási erővé fejlődtek. Bátran elmondhatjuk, hogy egyetlen más államban sem folyt a tömegek kulturális és politikai nevelése olyan iramban, mint a Szovjetunióban. Ez bizonyos fokig paradox, hiszen iskoláink viszonylag rosszak, s még nem jutottunk abba a szakaszba, hogy legalább az alsófokú oktatás terén megvalósítsuk a tankötelezettséget; mégis, ennek ellenére megfigyelhetjük, hogy munkás- és paraszttömegeink óriási kulturális fejlődésen mentek át. Ez a fejlődés természetesen a tömegek politikai életének általános emelkedésével, az államépítésben való részvételükkel, a Szovjetunióért vívott harcban való részvételükkel volt kapcsolatos. Ez a közvetlen, gyakorlati részvétel emelte politikai és kulturális színvonalukat, ez növelte meg öntudatukat a forradalom előtti időkhöz képest. De mikor ezek a tömegek politikai munkájuk kapcsán bizonyos színvonalra emelkedtek, nagyobb műveltséget követeltek maguknak. Az a tény, hogy a tömegek olyan óriási arányban özönlenek a népiskolákba és a főiskolákra, amire még nem volt példa a történelemben, azt mutatja, hogy a néptömegekben hallatlanul megnövekedtek a kulturális igények.

A jelenlegi ülésszak napirendjén első pontként a *közoktu-*

tás kérdése szerepel. És nem ok nélkül: a közoktatás kérdése nálunk a legidőszerűbb kérdéssé vált, elsősorban azért, mert erősen emelkedett a tömegek igénye a közoktatás iránt, s másodsorban azért, mert ahhoz, hogy a nagy tömegek részt vehessenek a szocialista építőmunkában, magasabbfokú műveltségre van szükség.

A közoktatás kérdése nálunk a Szovjetunióban egészen másképpen áll, mint a tőkés országokban. A tőkés országokban a műveltség személyes előjog — ha valaki iskolai végzettséggel rendelkezik, ezzel bizonyos fokig biztosította is önmagát; a tőkés országokban a művelt emberből a társadalom csak közvetve, az illető személyes érdekein keresztül húzhat bizonyos hasznot.

A mi szocialista államunkban a közoktatás nem csupán azt a célt szolgálja, hogy az emberek megszerezzék azokat az ismereteket, amelyeket az elméleti oktatás nyújt. Nekünk arra van szükségünk, hogy a közoktatással együtt megjavuljanak az életviszonyok is, hogy a műveltséggel együtt az emberek szükségletei is megnövekedjenek, s hogy ezzel egyidejűleg emelkedjék kulturáltságuk és tökéletesedjenek képességeik mind a társadalmi munka terén, mindpedig mindennapi munkájukban. Hiszen nagyon is tisztában vagyunk azzal, hogy a szocializmus felépítéséhez elsőrendű munkások kellenek, olyanok, akik minden erejüket teljes egészében munkájuknak szentelik.

Ezek volnának a közoktatás gyakorlati céljai. Lássuk, melyek elméleti céljai? Igyekszünk minden munkás és paraszt tudatába beoltani, hogy bármi is legyen az a hasznos munka, amelyet a Szovjetunióban végez, munkája mindig a közös szocialista munka része. A közoktatásnak ki kell szélesítenie az egyes ember tudatát, meg kell értetnie vele, hogy a részmunka, amelyet végez, az általános szocialista munka egy-egy részecskéje, hogy ő maga is egy kis csavar abban az óriási, kollektív munkában, amely a Szovjetunióban folyik — jóllehet jelentéktelen, de mégis nélkülözhetetlen csavar.

Ha a közoktatás minden dolgozóba be fogja oltani ezt a tudatot, akkor egészen más lesz a dolgozók viszonya kötelességeik teljesítéséhez, s akkor az egyszerű fizikai munkát is a céltudatosság fogja áthatni. Amikor egy burzsoá, kapitalista országban a csizmadia ráveri a talpat a csizmára, egyedüli

célja, hogy ezért a talpalásért pénzt kapjon s megéljen belőle. A szovjet iskolát kijárt csizmadiának tudnia kell, hogy minden újabb pár csizmával hozzájárul a közös szocialista vagyonhoz, és az a tudat, hogy munkájával növeli a közös szocialista gazdaságot, lelket önt a legegyszerűbb mechanikus munkába is. Ez a tudat szüli azt a lelkesedést, amit még soha egyetlen országban, egyetlen munkás sem érzett, sem a multban, sem a jelenben. Ezért olyan értékes, ezért olyan szükséges az adott pillanatban a közoktatás, mind elméleti, mind gyakorlati oldaláról nézve . . .

A TUDOMÁNYOS MUNKÁSOKHOZ ÉS FŐISKOLAI HALLGATÓKHOZ

A donmenti Rosztov tudományos munkásainak és főiskolai hallgatóinak gyűlésén mondott beszédből

1927 november 26

Elvtársak! Nem könnyen talál témát az ember az olyan gyűlésen tartandó beszédhez, amelyet meglehetősen rövid idő alatt szerveztek meg, s amelynek részvevőit egyazon intézmények egyesítik ugyan, de igényeik mégis különbözőek. Ezek a részvevők: egyrészt a fiatal diákság, másrészt a tanszemélyzet.

Mindenekelőtt, miért tartanak mostanában ilyen gyűléseket? Hiszen volt idő, amikor a Szovjethatalom képviselőit mindennél kevésbbé érdekelték a professzori kar gyűlései. Valóban volt ilyen idő, s az embereknek ez a kategóriája és tevékenységük hosszú időn át bizonyos fokig mintegy háttérbe szorult. Éreztük, hogy a régi professzori kar ideológiailag másképpen vélekedik, mint mi. De lényegében véve nem volt időnk rá, hogy foglalkozzunk ezzel a kérdéssel, mivel háborús világban éltünk, más, sürgősebb feladataink voltak, s ezek foglalták le teljes egészében a kormányt.

Elérkezett azonban a gazdasági és kulturális építés időszaka. Jónéhány éve tart már. S ha az építőmunka első perceiben meg is tudtunk még élni a termelési energiából, meg tudtunk élni a puszta lelkesedésből s azokból a gyakorlati készségekből, amelyek eleve megvoltak az emberekben, mégis tökéletesen érthető, hogy ez csak ideiglenes lehetett.

Lényegében véve attól a perctől kezdve, hogy hozzáláttunk az építőmunkához, a tudományos gondolatnak jogaiba kellett lépnie. Nem véletlenül, nem hiába kerül sor ilyen össze-

jövetelekre, mint a mai. Nem véletlen, hogy nem egyedül a Szovjethatalomtól indult ki olyan kezdeményezés, mely a professzori karral, a mérnökökkel és technikusokkal, s általában a magasképzettségű emberekkel való kapcsolat megteremtésére irányul, hanem maga a professzori kar, a műszaki emberek részéről is észrevehető az a törekvés, hogy egyre inkább közeledjenek a kormányhoz. Mindezt a természetszerű követelmények váltották ki. Az építőmunka napról napra több és több embert ragad magával, s napról napra mind magasabb igényeket támaszt a tudományos gondolattal szemben.

De nemcsak a mindinkább kibontakozó építőmunka állít egyre nagyobb követelményeket a tudomány elé. A szakképzett tudományos munkásokat is magával ragadta az építőmunka, kezdenek mindjobban belemerülni ebbe a munkába. Nem véletlen, hogy amikor nemrégiben a leningrádi Műszaki Főiskolán vettem részt hasonló gyűlésen, az intézet rektora az egész professzori kar nevében kijelentette, hogy a professzorok a szovjet kormánnyal való szoros kapcsolat nélkül lehetetlennek tartják a tudomány előbbrevitelét.

Ez arról tanúskodik, hogy fordulat állt be a régi értelmiség beállítottságában. Szocialista építőmunkánknak szakképzett erőkre van szüksége. Külföldi látogatóink közül sokan mondják már néhány heti ittartózkodás után: „Gondolatban, elméletben megpróbáltuk elképzelni ezt az építőmunkát, de túlságosan ködös volt számunkra az egész. Most, hogy egy ideje itt vagyunk már a Szovjetunióban, érezzük, kézzelfoghatóan érzékeljük a szocializmus felépítésének konkrét lehetőségét, közvetlenül érzékeljük és látjuk ezt az önök szocialista építőmunkájának példáján."

Tehát a termelés kollektív formái, valamint az, hogy a termelés átkerült az állam kezébe, cseppet sem akadályozza a termelés növekedését, a termelékenység emelkedését. Ma már senki sem vitatja ezt a tényt. Tíz év során szerzett tapasztalataink mindenesetre azt mutatják, hogy a termelés alapvető ágainak kollektív, illetőleg állami tulajdonba vétele nemhogy csökkentené, hanem ellenkezőleg, jelentős mértékben növeli a termelés intenzitását és a termelés technikai tökéletesítését; fokozza és fejleszti a dolgozó tömegek képességeit és energiáját, fokozza és fejleszti a magas szakképzettségű dolgozóknak azt a hajlandóságát, hogy a szocialista építőmunkának szen-

teljék erejüket. Minden eddigi tapasztalatunk fényesen bizonyítja ezt.

A szocializmus felépítése azonban nemcsak azokban az anyagi vívmányokban jut kifejezésre, amelyekről szólottam. A szocializmus felépítése — mint azt Lenin olyan rendkívül találóan mondotta — mindenekelőtt a tömegek megszervezését tételezi fel. Ez a szocializmus építésének egyik legnehezebb problémája. Hiszen mit jelent voltaképpen a szocializmus felépítése? Azt jelenti, hogy a spontán, anarchikus kapitalista fejlődésről áttérünk az emberiség tudatos, tervszerű fejlődésének útjára, vagy — mint mondani szokás — a szükségszerűség birodalmából átugrunk a szabadság birodalmába.

Hogyan is fejlődött azelőtt az ipar, a technika és a kultúra? Ki tudta szabályozni, irányítani a kapitalizmusban ezt a fejlődést? Az új iparágak megszervezése és felépítése, a gazdaság bárminemű tervszerűsítése terén a régi cári kormány — ez a csupán külsőleg, a megtorlások tekintetében, a kezdeményezés elfojtása értelmében erős kormány — igen gyenge volt. Most pedig a szocializmus egyik alapvető feladata, azokon kívül, amelyekről már szólottam, a tömegek megszervezése.

Ez a feladat foglalkoztatja a kommunista pártot és a szovjet kormányt, s ebbe a munkába mind több és több tudományos erőt vonunk be. Minden újabb lépést, a szocialista előrehaladás minden további szakaszát tudományosan alá kell támasztanunk, tudományosan meg kell alapoznunk. Enélkül lehetetlen az előrehaladás.

Míg a régi termelési apparátus, mint mondottam, még meg tudott állni a gyakorlati munkások bizonyos tapasztalataira támaszkodva, addig a további előrehaladás napról napra egyre több és több tudományos erő és rengeteg szervező bevonását követeli meg, mert ezekben érezzük a legnagyobb hiányt.

A régi rend lényegében úgyszólván nem is hozott létre szervezőket. Az egyedüli párt, amely szervezőkkel rendelkezik — a kommunista párt.

Azt hiszik önök, hogy a kommunista párt csupán forradalmi jelszavai segítségével ragadta meg a hatalmat és vezette győzelemre a munkásosztályt? Ez a legdurvább tévedés. A kommunista párt harmincéves története folyamán nagyszerű

illegális szervezőket hozott létre. A szervezői tehetség nem az égből pottyan — az ilyesmi munka közben fejlődik ki. A bolsevikok illegális munkája kitűnő szervezőkádereket kovácsolt ki, mert ez a munka az emberektől kitartást, bizonyos hozzáértést és állandó tájékozódnitudást követelt meg, továbbá azt a képességet, hogy az adott helyzetet ügyesen használják ki a párt érdekében.

A kommunista párt olyan szervezőkádereket nevelt fel, akik Lenin—Sztálin pártjának alapjává, fundamentumává, hatalmává és erejévé lettek. Az a teljesen ismeretlen kommunista, akit elküldtek beláthatatlan hazánk valamelyik istenhátamögötti zugába, megszervezte ott a helyi hatalmi szerveket, nagyszerű munkát végzett és megszilárdította a proletárdiktatúrát. Miért? Mert a párt kifejlesztette szervezőképességét, fegyelmét, és megtanította arra, hogy a tömegek élére állva tanítsa a tömegeket és egyúttal maga is tanuljon tőlük.

Ma még nagyobb szükségünk van ilyen szervezőerőkre, mert képzeljék csak el: elvégzi a hallgató a főiskolát, elég jól ismeri a tananyagot, jó mérnök lett, de a gyakorlati életben mint szervező, fabatkát sem ér, vagy mint a munkások mondanák: „Nem illik az ujj a bundához." Nos, mondják meg, lehet-e a műhelyben jó főnök az ilyen emberből? A műhelyben olyan mérnök kell, aki nemcsak közvetlenül a maga szűk szakterületét ismeri, hanem az emberek vezetéséhez is ért. Ismernie kell az embereket. A termelésben a legszorosabb együttműködésre van szükség a vezető és a beosztottak között. A vezetőnek úgy kell elosztania a rendelkezésére álló munkaerőket, hogy az a lehető legelőnyösebb legyen.

Szükségünk van arra, hogy szervezőképesek legyünk. Szervezőképesség nélkül nincs siker. Az én fiaim is a politechnikumon tanulnak. Mindig mondom nekik: „Ha nem lesz belőletek jó szervező, lyukas garast sem fogtok érni." De ha a mérnöki, műszaki képzettséghez még szervezői adottságok is járulnak, akkor az ember sokra viszi, s mindenütt becsülni fogják.

Hogyan is lehet hát ilyen szervezői adottságokra szert tenni? Mit tegyünk, hogy a fiatal tudósokat, mérnököket nevelő felsőfokú tanintézeteink egyúttal, nem mondom, hogy képezzenek ki szervezőket — hiszen szervezőket nem lehet elvont úton kiképezni —, de azért a főiskolai oktatás négy

vagy öt éve alatt mégis bizonyosfokú magasabb képzettséget nyujtsanak a szervezőképesség területén is?

Úgy vélem, hogy a szervezőképesség kifejlesztése nemcsak előadások útján, nemcsak elvont módszerekkel valósítható meg, hanem mindenekelőtt gyakorlati munkával.

Ez a feladat az ifjúságunk és az ifjúságunk vezetői előtt álló egyik legfontosabb feladat. Elvtársak, akárhány velünk szemben meglehetősen negatív beállítottságú emberrel is akadtam össze, aki külföldi tartózkodás után később visszatért a Szovjetunióba, mind azt mondta: „Ahogy a határt átlépi az ember, mindjárt érzi, hogy milyen új világ ez. Bár jómagam nem tisztelem különösebben a bolsevikokat, a határt átlépve akaratlanul bolsevikként érzek. Itt, maguknál csakúgy lüktet az élet, a nép élete, s a nép alkotómunkája nem a pénzeszsákot, nem egyesek zsebét tömi, hanem valamennyi dolgozót szolgálja."

Mint a legutóbbi kétszáz év története mutatja, hozzászoktunk ahhoz, hogy az újért külföldre menjünk, és onnan hozzuk be. Így volt ez az elmúlt kétszáz év folyamán. Most azonban nincs miért külföldre utaznunk, mert a szocializmus felépítésének új formáit magunknak kell meglelnünk. Alkotóenergiánk, erőnk maximumát kell most kifejtenünk. Mindennek az alkotómunkának nem kisipari, hanem tudományos jellegűnek kell lennie; ez a munka hatalmas erőket igényel, tudományos és szervezőerőket egyaránt. Meg kell szerveznünk a szétforgácsolt milliós tömegeket és célszerűen kell felhasználnunk őket, úgy, hogy az állam minden kis egysége a közös építőmunka érdekében dolgozzék. Óriási feladat ez, ami természetesen csakis valamennyi tudományos erő hallatlan erőfeszítésével és a tömegek szervezői adottságainak kifejlesztésével oldható meg.

Egyetlen olyan munkaterület sincs, ahol ne lenne szükség szervezőképességre. Minden terület, többek között a pedagógia is, szervezőképességet igényel. Amikor felszólítom professzorainkat és minden tudományos munkásunkat, hogy vegyenek tevékenyen részt a szocialista építésben, akkor meg vagyok arról győződve: ez a munka még szorosabban tömöríti és megsokszorozza tudományos munkásaink erejét. Nem kételkedem abban, hogy az az erő és energia, amit a tudományos munkások a szocialista építőmunkára fordítanak, óriási

belső elégtételt szerez számukra. S ez a belső elégtétel, az a tudat, hogy valaki valóban az emberiség javára dolgozik, újabb alkotóerőket ébreszt benne. Úgy vélem hát, mindez lehetővé fogja tenni számunkra, hogy ne csak az ifjú nemzedék, de még mi is meglássuk azt a Szovjetuniót, amely nem csupán a politika terén jár az élen — mert ez már most is így van —, hanem a kultúra, a technika és a dolgozók széles tömegeinek szervezettsége terén is.

HARC AZ ÚJ EMBERÉRT

Beszéd a komszomol megalakulásának 10. évfordulója alkalmából tartott ünnepi ülésen

1928 október 28

Tíz év telt el a komszomol megalakulása óta. A komszomolszervezet ezalatt kétmillió munkás- és parasztfiatalt tudott soraiba gyüjteni. Ez azt jelenti, hogy a komszomolnak megvan a lehetősége arra, hogy e kétmilliós hadseregre közvetlen befolyást gyakoroljon, hogy harcba hívja és irányítsa valamilyen konkrét ügy, valamilyen meghatározott cél érdekében. *Igen nagy lehetőség* ez. Ennek köszönhető, hogy azokat a célokat, amelyeket az idő elénk állít, sokkal könnyebben valósíthatjuk meg, mintha nem lenne ilyen szervezetünk.

Melyek azok a legidőszerűbb feladatok, amelyek az adott percben önök előtt állnak, s mire kell különösen nagy figyelmet fordítaniuk a komszomolisták milliós tömegeinek? Úgy hiszem, most sokkal inkább, mint valaha, az *új ember* kialakításának feladata az, ami ránk vár. Hiszen a korábbi nemzedékek egészen más anyagi és politikai feltételek között, a tömegek megszervezésének, a tömegekre gyakorolt befolyásnak és a társadalmi nevelésnek egészen más lehetőségei közepette nőttek fel. Azelőtt a forradalmi ifjúság nevelésének alapvető célkitűzése a forradalmi bátorság kifejlesztése, a proletariátushoz, a dolgozókhoz ízig-vérig hű politikai harcos kialakítása, a burzsoá renddel szembeni gyűlölet kifejlesztése volt, azért, hogy e rend ellen vívott harcban az emberek bármely pillanatban készen álljanak önmaguk feláldozására.

Megelégedhetünk-e mi most ezzel a célkitűzéssel?

Megelégedhetünk-e mi most csupán ezekkel a feladatok-

kal? *Semmiesetre sem!* Míg akkor a nevelés a burzsoá világ tagadására, a közvetlenül e világ lerombolására törekvő harcosok kialakítására irányult, addig ma a szocialista társadalom felépítésének feladata áll előttünk. Marx tanulmányozása, Lenin tanulmányozása ezért most a komszomolistákra váró munkának egy része csupán.

A komszomolistának ma már nemcsak a marxizmus-leninizmust kell ismernie. Ahhoz, hogy a szocialista társadalom közvetlen építőjévé válhasson, ismernie kell ezenkívül az emberi tevékenység különböző ágainak egész sorát. A komszomolistát természetesen minden tettében, minden munkaterületen a marxizmus-leninizmusnak kell vezetnie. Ma, elvtársak, a szocialista építőmunkában való pozitív részvételhez korántsem elég, ha valaki egyszerűen kritikát gyakorol, általában harcol a fennálló körülmények negatív oldalai ellen — ez nekünk kevés. Ebből az következik, hogy a komszomolszervezet célkitűzéseinek az új ember kialakítása terén nemcsak a marxizmus-leninizmus elsajátításán kell alapulniuk, hanem azoknak a pozitív ismereteknek az elterjesztésén is, amelyek az életben a szocializmusnak gyakorlati munkával való megszilárdításához feltétlenül szükségesek.

A komszomolistáknak nemcsak a marxizmus-leninizmust kell ismerniük. Ezenkívül mérnökökké és technikusokká, agronómusokká, irodalmárokká és festőművészekké kell válniuk — egyszóval nem szabad egyetlen olyan területnek sem maradnia, amelyet ne ölelne fel a komszomol; mert ha a tevékenységnek akár csak egyetlen területe is kimarad a látókörünkből, akkor az emberek valamilyen téren szükséget fognak szenvedni. Tehát az első feladat, amely a komszomolra vár — a pozitív gyakorlati ismeretek megbecsülésének kifejlesztése. Ezt tekintem én a komszomolszervezet előtt álló egyik legfontosabb feladatnak.

Azelőtt egyáltalán nem tartozott a kötelességeink közé, hogy gondoskodjunk a munka termelékenységének növeléséről, a termelés kibővítéséről — éppen eléggé „gondoskodott" erről a kapitalista világ. De most, ha nem lesz gondunk a munka termelékenységére, a minőségre, ha nem lesz gondunk arra, hogy elterjedjen a munka megbecsülése — vajjon ki fog gondoskodni róla, ha az új társadalom építői ezt maguk nem teszik meg? Szerintem mindenekelőtt az a feladat áll önök előtt,

hogy kifejlesszék a tudás és a munka iránti tiszteletet, vagy pontosabban — hogy a komszomol tömegei közötti propaganda és agitáció útján kialakítsák ezt a tiszteletet és a hasznos ismeretek megszerzésére irányuló *törekvést.*

Fontos feladatuk emellett a dolgozók, a dolgozó ember iránti tisztelet kifejlesztése. Tíz éve növekszik a komszomolszervezet, tizenegy éve áll fenn a Szovjethatalom, és kérdem én: e tíz év alatt megnőtt-e jelentős mértékben az egyszerű fizikai munka megbecsülése? Őszintén megmondom: csak egy kicsit, csak egy tyúklépéssel haladt előre a Szovjetunióban a fizikai munka megbecsülésének ügye. Egyetlen olyan színdarabot sem láttam e tíz év alatt, amely a fizikai munkát dicsőítette volna. Egyetlen igazán kiváló verssel sem találkoztam e tíz év alatt. amely a munka pátoszától áthatva a fizikai munkát énekelte volna meg. Véleményem szerint ebből a szempontból elég keveset tett még a komszomol és alig vitte előbbre a proletárszellemű komszomolerkölcs kialakulását, pedig a fizikai munka megbecsülése a proletárerkölcs egyik legerősebb pillére.

Ezért áll most az óriási hadsereggel rendelkező komszomolszervezet előtt az a feladat, hogy a maga részéről segítse elő a proletárerkölcs ezen oldalának kifejlődését. Hiszen van burzsoá erkölcs is. Mi meg most néha, alig ejt ki valaki egy-két szót a társadalmi erkölcs valamilyen meghatározott normájáról, máris leintjük, mondván: ne moralizálj, mert a morál — a burzsoák ismertetőjele. Ez tévedés. Nekünk is megvan a magunk proletárerkölcsünk, s nekünk fejlesztenünk, erősítenünk kell ezt a proletárerkölcsöt és erre kell nevelnünk a jövő nemzedéket is. A mi erkölcsünk szerint mindaz, ami elősegíti a munkásosztály erősödését, harcképességének növekedését, a szocialista építőmunka fejlesztését — mindaz a komszomolista és a párttag számára feltétlenül *kötelező* érvényű, mindazt meg kell tennie, mindaz erkölcsi kötelessége.

A komszomolszervezet egyik elengedhetetlenül szükséges nevelési tényezője a kollektív szellem kifejlesztése a komszomolon belül, a kollektivitás beoltása az emberekbe. Őszintén meg kell mondanom, az előttünk álló gyakorlati problémák közül ez a legnehezebbek egyike, mert ez azt jelenti, hogy emberek milliós tömegeit kell arra késztetnünk, hogy egészen átalakuljanak. De az, hogy nehéz, nem jelenti azt, hogy meg-

oldhatatlan. S ha az emberek, már a komszomolszervezetben végzett munkától kezdve, gyakorlati munkájukban együttműködnek másokkal, és leküzdik majd magukban az individualista jellemvonásokat, akkor kétségtelen, hogy az új emberre — a szocialista társadalom tagjára — jellemző sajátosságoknak meglehetősen jelentős summájává halmozódik fel bennük a kollektív szellem, az a képesség, hogy másokkal együtt éljenek és dolgozzanak, és az, hogy cselekedeteiket össze tudják egyeztetni a többiek érdekeivel.

Az ember a társadalomban nem áll egyhelyben, hanem él és fejlődik. Jelleme, szokásai, tudása — mindez nem más, mint az előző nemzedékek felhalmozódott tapasztalata, felhalmozódott társadalmi tapasztalat. S ha mi előbbre akarjuk vinni az embert, gyorsabb iramban akarjuk fejleszteni, akkor magától értetődően elsősorban azokat a jellemvonásokat kell kifejlesztenünk benne. amelyek kiváltképpen hasznosak a munkásosztály számára, amelyek a szocialista társadalom szempontjából hasznosaknak bizonyulnak a szocialista építőmunkában. Nos, ezen a téren, úgy látom, még beláthatatlan munka vár ránk.

Azután a kérdésnek még egy oldalára szeretném felhívni az önök figyelmét. Az ifjúság az emberiség legnagyszerűbb, legmozgékonyabb osztaga. Hiszen nem véletlen, hogy minden forradalmi megnyilvánulásban az ifjúság jár az élen. Nézzünk meg bármilyen barikádharcot, és láthatjuk, hogy mindenütt, mindig a fiatalság volt a legelső a harci állásokban. Miért van ez így? Azért, mert az ifjúság mindenkinél élesebben érzékeli a régi világ igazságtalan voltát, s mert az ifjúságban sok, túláradó fizikai erő van. Az ifjúság bátor és merész, nem fél a haláltól. Az öregek nem mindig szánják el magukat arra, hogy kockára tegyék életüket — ők jobban féltik azt. Ez azonban szerintem nemcsak érdeme az ifjúságnak, hanem fiziológiai sajátosságaiból is következik. Az ifjúság pompás része az emberiségnek, s a fiatalságnak ezeket a tulajdonságait és sajátosságait óvnunk, ápolnunk és fejlesztenünk kell. Most nem térhetek ki arra, hogy gyakorlati példákon is megmutassam, miként kell ezt csinálni. Úgy vélem, maga a komszomolszervezet és vezetői meg tudják lelni a módokat és lehetőségeket arra, hogy kifejlesszék az ifjúságnak ezeket a remek jellemvonásait.

Végül. csak úgy futtában, az életmód kérdésére is fel szeretném hívni figyelmüket. (Mellékesen szólva, ezt voltaképpen a Nőosztály kérésére teszem, s ebben a kérdésben teljes mértékben egyetértek velük, és örömmel teljesítem ezt a megbizatást.) Igen sokat szeretnek beszélni nálunk, különösen a fiatalok között az új életmódról, s közben teljesen torz képet alkotnak róla. Az új életmódnak ez az elferdített értelmezése kiváltképpen a lányokhoz való viszony terén mutatkozik meg: „új életmód", „szabadság", „le a kötöttségekkel" stb. stb. . . .

Vajjon megengedhető-e az új társadalomban, hogy az ember mondjuk tíz év alatt hatszor-hétszer nősüljön?

Most, hogy ez ellen felvettük a harcot, s valóban szabad kapcsolatokat teremtünk, vajjon ez azt jelenti-e, hogy a férfi és a nő közötti viszony terén nincs szükség felelősségtudatra? Hát nem látjuk, hát nem tudjuk, hogy az olyan lány, aki csalódott szerelmében, legalább egy-két évre összetört, kifosztott emberré vált?

A proletár életmód megköveteli, hogy minden tettünket mérlegeljük, és számot adjunk magunknak arról, nem jelent-e ez a tett egy hozzánk közelálló ember számára hurkot, halálos hurkot? Aki nem gondol erre, az nem proletár dolgot művel, és kétségkívül árt a munkás komszomolmozgalom fejlődésének, árt a szocializmus építésének. Ebből a szempontból, hogy az életmódnak ezen oldalát egészségesebbé tegye, hogy a nemek között valóban emberi kapcsolatokat hozzon létre, a komszomolszervezet igen sokat tehet és kell is tennie.

Csupán a legáltalánosabb vonásokban vázoltam fel önök előtt azt, ami az agyamban motoszkál, s ami konkrét formában egyelőre még előttem sem egészen világos. Nem kétlem azonban, hogy komszomolszervezeteink óriási felelősséget viselnek (és nem tehetik meg, hogy kivonják magukat ez alól), mert soraikban kétmillió embert egyesítenek. S ha ezt a kétmillió embert a párt segítségével sem tudják politikailag nevelni és abban az irányban fejleszteni, amely a szocializmus megszilárdulásához szükséges — ez azt jelentené, hogy nem tudnak megbirkózni szervezeteik óriási történelmi hivatásával.

Én azonban úgy gondolom, hogy a kommunista párt vezette és a párttal a legszorosabb kapcsolatban álló komszomolszervezet — amely a párt évtizedek alatt felhalmozódott tapasztalataiból merít, amely fel van fegyverezve a kommu-

nista világnézettel, vagyis minden egyes kérdés megoldásában a kommunista módszert alkalmazza — ilyen körülmények között minden bizonnyal kedvező eredménnyel fogja ezeket a feladatokat megoldani.

Tíz év alatt a komszomol számbelileg megnőtt. E tíz év alatt kétségkívül jelentős sikereket értek el a minőség terén is. Ezért úgy vélem, egyre nagyobb szervezettségünk s az előttünk álló, egyre konkrétabbá váló feladatok lehetővé fogják tenni a komszomolszervezetnek, hogy megbirkózzék azokkal a nehéz feladatokkal, amelyek az új ember kialakítása terén várnak rá. Olyan új embert kell kialakítani, aki ne csak harcosa, de *építője* is legyen az új szocialista társadalomnak.

MILYEN TANÍTÓ KELL NEKÜNK

A közoktatásügyi dolgozók VII. kongresszusán mondott beszédből

1929 március

Olyan tanító kell nekünk, aki odaadóan szolgálja a népet. A cári időkben a raznocsinyecek (vegyesrendűek), sőt a kisnemesség egy részéből is százszámra mentek a nép közé, hogy neveljék, hogy előkészítsék a népet a forradalomra. Kétségkívül nemes hivatás volt ez. Ezek az emberek teljesen a népnek szentelték magukat, s a nép szolgálatának eszméje éltette őket. Elvtársak, most, a szocializmus építésének időszakában, óriási általános előrehaladásunk időszakában, amikor minden paraszt politikáról beszél — vagy a Szovjetek pártján van, vagy a Szovjeteket szidja, ez pedig azt jelenti, hogy résztvesz a politikában —, most önzetlen, odaadó munkára van szükség, sokkal inkább, mint valaha. Mert, elvtársak, ilyen rövid idő alatt igazán nem változtathattuk ezt az elmaradott, kulturálatlan, éhező, tanulatlan, a szó szoros értelmében szinte barbár országot boldog, szocialista országgá! A szocializmus építése azonban éppen a kultúra általános emelését követeli meg.

Elvtársak, ha már azelőtt is ezerszámra akadtak nálunk olyan emberek, akik odaadással szolgálták a dolgozók ügyét, most talán kevesebb olyan emberünk lenne, aki Lenin és Sztálin ügyének odaadó híve, s aki bármely percben kész életét adni azért, hogy ezek az eszmék gyakorlatilag is valóra váljanak? Természetes, hogy nem kevesebb, hanem jóval több most az ilyen ember. Csakhogy az a bökkenő, hogy most óriásira nőttek az igények, és a tanítók előtt álló feladatok ma jóval bonyolultabbak, mint akár öt évvel ezelőtt voltak.

Elvtársak, míg a cári időkben az alapvető feladat, amelyet a tanító maga elé tűzött, mindössze abból állt, hogy megtanítsa írni-olvasni a népet, addig ez most kevés. Tízszer olyan bonyolult jelenleg egy tanító munkája, mint azelőtt volt. Csak saját szülőfalum tanítójának példájára szorítkozom. Fiatal tanítónk van, de nézzék csak meg, mennyi munkát végez! Nemcsak tanító, hanem ő képviseli a falun a végrehajtó hatalmat is, ő elnökül az összejöveteleken, ő a komszomolsejt titkára, de dolgozik még a pártirodán is — egyszóval egyetlen olyan intézmény és szervezet sincs, amelyben ne végezne valamilyen munkát. Meg kell mondanom, olyan a tekintélye a mi tanítónknak, hogy szavának minden komolyabb kérdés eldöntésénél nagy jelentősége van.

Elvtársak! A tanítónak megfelelőképpen műveltnek kell lennie. Hiszen önök maguk is tisztában vannak vele, hogy nálunk munkás-paraszthatalom van, melynek vezető ereje és lelkesítője a munkásosztály. Tudják, mekkora erőfeszítéseket tesz a párt, hogy a munkások és parasztok mind újabb és újabb rétegeit vonja be közvetlenül a közigazgatási szervekbe egyenesen az eke szarva és a munkapad mellől, mint mondani szokás. Ez, elvtársak, rendkívül fontos feladat. A munkások és parasztok kiemelése egyik legreálisabb és leghatékonyabb eszköz arra, hogy erősítsük a Szovjethatalmat. A kiemelés nehéz és meglehetősen bonyolult probléma. Igen könnyen tönkre is lehet tenni, le is lehet törni vele az embereket. Kiemelik ezt vagy amazt a munkást vagy parasztot, aztán kiderül róla, hogy alkalmatlan. Ezen a téren a legnagyobb óvatosságot, mondhatnám anyai gondosságot kell az emberek iránt tanúsítani.

A tanítónak a kiemelés kérdésében aktívan részt kell vennie; hiszen ő ismeri a parasztokat, ismeri hajlamaikat és a bennük rejlő lehetőségeket. A tanító nap nap után összekerül a parasztokkal. Nos, ez az egyik feladat, amely a tanítók előtt áll. Ezenkívül ugyanakkor, amikor megtörténik a kiemelés, a munkás- és paraszttömegeknek ez a sajátos áramlása a Szovjethatalom szervei felé, ahhoz, hogy ez sikerrel járjon, emelni kell a kiemelt káderek kulturális színvonalát. Nem hiába fordítunk most fokozott figyelmet, elvtársak, a munkásosztály és a parasztság művelődésére.

Bevonjuk ebbe a munkába a szakszervezeteket, klubokat

létesítünk, iskolákat szervezünk — egyszóval minden eszközt mozgósítunk, amivel csak rendelkezünk. Miért tesszük ezt? Mert a munkások, a szegény- és középparasztok jelentik azt a tartalékot, amelyből szüntelenül újabb dolgozóknak és aktív vezetőknek kell kiemelkedniük a szellemi munka és a közigazgatás minden területe számára. Kitartóan emelnünk kell a munkás és a paraszt műveltségét, jól az eszünkbe vésve, hogy minden parasztnak és minden munkásnak tarsolyában kell hordania, ha nem is az egész állam, de legalábbis valamely nagy munkaterület vezetésének, igazgatásának marsallbotját. S a tanítóra óriási szerep vár ezen a téren.

Továbbá: gyakran mondogatjuk, hogy nálunk helyi viszonylatban sok a túlzás. Véleményem szerint ilyen rendellenességek nálunk jóval kisebb számban fordulnak elő, mint bármely kapitalista államban. De mégis előfordulnak. S ezért nemcsak a hatóságok felelősek, hanem bizonyos mértékben felelősek a tanítók is. Ne gondolják, hogy ezzel most a saját felelősségünket önökre akarjuk hárítani. Nem erről van szó. Mi új társadalmat alkotunk, s a társadalom nem körlevelek, hanem belső kölcsönhatás, kölcsönös tapasztalatcsere útján tökéletesedik.

A tanítónak ebben az épülő hatalmas kollektívában óriási erkölcsi súllyal és erkölcsi jelentőséggel kell rendelkeznie. Ez a körülmény természetesen a szakmai szervezetek és pártunk elé is azt a feladatot tűzi, hogy minden tekintetben emeljük a tanító erkölcsi és politikai jelentőségét. Kétségtelen, hogy a tanító jelentősége és tekintélye évről évre nagyobb lesz. Úgy vélem, hogy a tanító ezt a tekintélyt munkájával rövid időn belül teljes egészében ki fogja vívni.

Lenin azt írja: „Rendszeresen fokozni kell a néptanítók szervezésének munkáját, hogy a burzsoá rendszer támaszaiból — ezt a szerepet töltik be a tanítók még ma is kivétel nélkül valamennyi kapitalista országban — a szovjet rendszer támaszaivá tegyük őket, hogy az ő közreműködésükkel elvonjuk a parasztságot a burzsoáziával való szövetségtől és megnyerjük a proletariátussal való szövetségnek"[1].

Íme, így vetette fel ezt a kérdést Vlagyimir Iljics.

Méreteik szempontjából grandiózus, lényegüket tekintve

[1] *Lenin.* Válogatott művek. 2. köt. Szikra 1949. 995. old.

eszményi feladatok állnak előttünk. Hogy a munkásoknak és parasztoknak ezt a hatalmas erejét maximális mértékben ki tudjuk aknázni a szocializmus építése érdekében, ahhoz természetesen az kell, hogy az alapvető értelmiségi tömeg — a tanítóság — határtalan odaadással viseltessék ez iránt az eszme iránt. Úgy vélem, végtelenül sok olyan tény van, amely azt mutatja, hogy a tanítók határozottan szakítottak a semlegesség álláspontjával és máris tevékenyen, teljes őszinteséggel bekapcsolódtak a Szovjetunió szocialista építőmunkájába. S minthogy ilyen gyorsan és ilyen óriási számban kapcsolódtak be ebbe az építésbe, nem kételkedem abban, hogy a tanítók gazdag eszmei tartalommal fogják megtölteni egyéni belső életüket, és hogy hatalmas áradatban fogják eljuttatni a szocialista eszméket a paraszttömegek rengetegébe.

A MŰSZAKI FŐISKOLA FELADATAI

A Műszaki Főiskola IX. szakkonferenciájának megnyitóján tartott beszédből

1930 március 16

Mi a szocialista építőmunka lényege, és mire törekszünk a szocialista építés során?

Az alapvető követelmény: elsősorban, a munka termelékenységének növelése. Maximálisra kell emelnünk a munka termelékenységét; másodsorban az kell, hogy maximális mennyiségű embert vonjunk be a termelőmunkába. Íme, ezek azok a célok, amelyek a szovjet kormány és pártunk vezetői előtt állnak. A dolog lényege az, hogy a kommunizmus fejlődése folyamán egyrészt a munka termelékenysége maximális fejlettséget ér el, másrészt a kommunista társadalom minden munkaképes tagja részt fog venni a termelőmunkában.

Világos, elvtársak, hogy ennek kapcsán termelésünkben a főiskolai hallgatóknak is egészen más szerepet kell betölteniük. Lényegében véve természetesen a mi nemzedékünk az első nemzedék, amelynek élete folyamán áttértünk a szocialista termelésre. De éppen, mert ez az első nemzedék, ezért szoros kapcsolatban áll még az egész multtal, s ez nem is lehet másként. Készségei, életmódja, szokásai — mindezek jelentős mértékben még a multhoz kapcsolódnak. Emellett azonban megvan nálunk az új elemek egész sora is, s rendszerünknek jellemző vonása az, hogy az új gyakran összekeveredik a régivel.

És ettől felsőfokú tanintézeteink sem mentesek — ott is jelentős mértékben összekeveredik az új a régivel. Hiszen különös is lenne, hogy amikor az országban ilyen folyamat

megy végbe, akkor egyetemeinken és műszaki főiskoláinkon mindez másképp történne. A főiskolák bizonyos fokig az ország termelési viszonyait tükrözik. Mi sem természetesebb hát, mint az, hogy ugyanazok a bonyolult, sokoldalú folyamatok, amelyeket hazánkban észlelünk, főiskoláinkon is végbemennek.

Mi az, ami közös a mi tanintézeteinkben a régiekkel, és amit nem kell elvetnünk? Az alapvető az, hogy a mai nemzedék diákjainak is éppúgy szakismereteket kell nyerniük, miként a multban. Nem mondhatjuk, hogy míg azelőtt a diákok a főiskolákon szaktudást nyertek bizonyos tudományágakban — hiszen ezért is iratkoztak be oda —, a mi diákjainknak most más céljaik lennének. Ebből a szempontból a mi feladatunk ugyanaz. Azt akarjuk, hogy a főiskolai hallgatók elsajátítsák mindazokat a tudományos tantárgyakat, amelyeket ott előadnak, s ez közös vonása a régi főiskoláknak és a mieinknek.

És mi a különbség? Milyenek voltak azelőtt a felsőfokú tanintézeteink, s kik jártak oda? A burzsoázia gyermekei. Ezek egyrészt bizonyos ismeretekre tettek szert a főiskolákon, másrészt, kiváltságos réteg tagjai lévén, megtanulták ott az uralkodás művészetét. A főiskolákon mind a nevelés, mind a munka egész megszervezése az uralkodó osztály érdekeinek felelt meg. S ne tévesszék szem elől, hogy a kapitalista országokban, s kiváltképpen az elmaradott kapitalista országokban a felsőfokú tanintézetek a liberalizmus fészkei voltak. Ez volt az a hely, ahol a burzsoá ifjúság kiforrt, mint a must. Itt töltötte legszebb éveit, fiatalságát. Méghozzá nem is rosszul. Ez az idő nemcsak biliárdcsatákkal, mulatozással stb. telt el, hanem ott ezalatt megtanulták az intellektuális irányítást is.

Hát most? A mi felsőfokú tanintézeteink olyan embereket képeznek, akik parancsnoki tisztséget fognak betölteni a szocialista építőmunkában. Itt képezik a szocialista termelés szervezőit. S ezért egészen másképpen kell felfogni itt a tanulást és a magatartást. A magatartásnak azon kell alapulnia, hogy a mi államrendünk elvileg más, mint a kapitalista rend. A burzsoázia azelőtt a saját tiszti és főtiszti karát készítette elő az igazgatás számára. Ma pedig a nép képezi a maga kádereit a nép érdekében. Ezért egészen más követelmények állnak most a hallgatóság előtt, s egészen más ennek a hallgatóságnak az összetétele is.

Az első különbség: míg azelőtt csak azért mentek fő-

iskolára az emberek, hogy a burzsoázia uralmát erősítsék, hogy a burzsoázia szolgái legyenek — no meg ezeknek a kiszolgálóknak a többsége maga is rokonságban állt a burzsoáziával —, jelenleg olyan emberek mennek oda, akiket a munkások és parasztok küldtek a nép érdekében. Tehát a diákoknak nem szabad elszakadniuk a hegemón osztálytól. Sőt, mi több, feltétlenül szükséges, hogy a főiskolák teljes egészében kifejezésre juttassák ennek az osztálynak a vonalát. Másképpen nem megy a dolog. Ha a főiskolák jelentik a termelés alapját, ha a főiskolák képezik ki a parancsnoki káderekat az egész szocialista termelés számára, akkor világos, hogy ezeket a kádereket át kell hatniuk a hegemón osztály érdekeinek, törekvéseinek és ideáljainak. Pártunk és kormányunk megköveteli, hogy a főiskolákról olyan emberek kerüljenek ki, akiknek szívéhez közelállnak gyáraink, üzemeink, kolhozaink érdekei.

Mint megfigyelhették, nemrégiben igen kemény fegyelmet vezettek be felsőfokú tanintézeteinkben. Ha burzsoá társadalomban vezetnének be ilyen fegyelmet az egyetemeken, egymást érnék a diákcsínytevések. Nálunk viszont, értesüléseim szerint, mindenki azt mondja: jól van ez így, így kell ennek lennie. Vérünkben van már a fegyelem, tudjuk, hogy öt-tíz percet sem szabad késnünk: az ilyesmiért felírják az embert és még megrovást is kaphat. Mekkora fordulat! Nemrégiben még maga a „főiskolai hallgató" szó is teljes szabadságot jelentett, most meg valóságos katonai fegyelmet vezettek be. Miért? Azért, mert önök a munkásosztály gyermekei, a munkásosztályból származnak. Úgy áll a helyzet, hogy a termelés nem tűr anarchiát, s legkevésbbé a szocialista termelés; a szocialista termelés megköveteli az eléje tűzött feladatok pontos teljesítését. Ugyanis, ha ilyen óriási kooperáció mellett minden ember kisipari módon végezné munkáját, úgy dolgozna, „ahogy a kedve tartja", akkor — önök mint műszaki emberek, mint diákok, ezt jól tudják — semmiféle gépet sem lehetne alkotni. Itt pontosan teljesíteni kell a tervet. Egy a cél: minden alkatrésznek pontosan bele kell illeszkednie a közös gépbe. S bármilyen alkatrész szerepét töltsék is be önök, munkájukat nem a saját ötleteik szerint, hanem abból a közös tervből, a közös rajzból kiindulva kell végezniük, amit önöknek adtak. A tervet csak így fogják teljesíteni.

Látják tehát, ha a nálunk végbemenő folyamatot, az

újonnan bevezetett intézkedéseket vagy reformokat (úgy is mondhatnám, hogy a főiskoláinkon lezajló forradalmat) elemezzük, meg fogjuk érteni, hogy az új reformok végrehajtása során mintegy spontánul végbemenő változások rengeteg hibát is szülhetnek. Ezt én is elismerem. De a felsőfokú tanintézeteknek alkalmazkodniuk kell azon feladatok teljesítéséhez, amelyek a termelés terén állnak a munkásosztály előtt, s ez arra kényszerít bennünket, hogy haladéktalanul nagy forradalmat hajtsunk végre magában az egész felsőfokú oktatási rendszerben. S most ez a folyamat zajlik le.

Mi a gyökeres, a fő változás főiskoláinkon? Kívülről szemlélve a dolgot, úgy tűnik, mintha ez a változás jelentéktelen lenne s főiskoláinkon az alapvető változás: a proletárfegyelem bevezetése. Külsőleg egészen jelentéktelen dolognak látszik ez. Mi is hát a fegyelem? Itt van a mi szeretett Vörös Hadseregünk. A mi vöröskatonánk nem görnyed hétrét parancsnoka előtt, fegyelem tekintetében azonban nemhogy mögötte maradna bármelyik „elsőrendű" ország katonai fegyelmének, hanem lényegesen magasabb fokon áll. Nem mesterségesen kiagyalt fegyelem, nem amolyan bürokratikus „szülemény" ez, hanem ez a fegyelem a gyárakból és üzemekből származik — ez öntudatos proletárfegyelem. Ha ez a fegyelem mesterséges lenne, ha szembenállna a proletárosztály érdekeivel (képzeljék el, mi lenne, ha ez a fegyelem kiölné a diákság politikai öntevékenységét), akkor nem tenné lehetővé a politikai fejlődést. De éppen az a dolog lényege, hogy ez a most bevezetésre kerülő fegyelem egybevág a munkásosztály érdekeivel, s nem más, mint a gyárakban és üzemekben végbemenő folyamatok tükröződése, ahol kialakulóban van már az öntudatos fegyelem.

A Műszaki Főiskola hallgatóit meg kell tanítanunk egyrészt az elméletre, meg kell tanítanunk őket a közvetlen műszaki ismeretekre; másrészt meg kell ismertetnünk velük az irodalmat, s a szépirodalmat is. Lehet, hogy furcsának találják azt a kijelentésemet, hogy egy mérnöknek vagy technikusnak ismernie kell az irodalmat. Meglehet, hogy azt mondják erre: ugyan mire jó egy mérnöknek, aki technikai dolgokat, kézzelfogható, anyagi valamit fog irányítani, hogy ismerje a költészetet, a zenét, a szépirodalmat stb.? Mi szükség van erre a termelésben? Nyiltan megmondom: ha nemcsak egy-

szerűen technikusok, mérnökök akarnak lenni, hanem nagy vállalatok vezető mérnökei, szervező mérnökei, ismerniük kell az irodalmat is. A mérnöknek jó szervezőnek kell lennie. Vegyék a burzsoá társadalmat. Figyeljék meg, hogy mennyire értékelik ott a jó szervezőket — pedig rendszerint más körökből kerülnek ki. Miért értékelik ilyen nagyra őket? Csakis azért, mert jó szervezők.

A történelemben nincs nagyobb értékű szervezőerő, mint a kommunista párt. Azt hiszik önök, hogy egész forradalmi munkánk elvégzéséhez és annak a célnak az eléréséhez, amelyet a kommunista párt elénk tűzött, elegendő volt az, hogy helyes politikai előrelátással rendelkeztünk és a kellő időben adtuk ki jelszavainkat? Aki így gondolja, súlyosan téved. Éppen az a lényeg, hogy a mi pártunk, a kommunista párt a szervezők fejlesztésének valóságos laboratóriuma, legjobb egyeteme volt. Egyetlen párt sem rendelkezett annyi szervezőerővel, mint mi. Egyetlen pártnak sem voltak igazi szervezői a mi pártunkon kívül. A forradalom megmutatta, hogy egyedül a kommunisták rendelkeznek jelentős számú vezetőképes szervezővel.

Ha önök közül olvasta valaki Lenint, s kötetről kötetre elolvasta minden művét, annak látnia kellett, milyen óriási figyelmet szentelt Lenin a szervezési kérdéseknek, s mennyire törekedett arra, hogy megtanítsa a munkásokat, a kommunistákat a szervezésre.

A szervező szerepe igen-igen fontos szerep. Az új, szocialista társadalomban a szervező szerepe megkétszereződik, megháromszorozódik.

Milyen tulajdonságokkal kell rendelkeznie az embernek, hogy szervező váljék belőle? Hiszen minden egyes szervezőnek emberek megszervezéséhez — nem gépek, hanem élő emberek megszervezéséhez kell értenie. A gép élettelen tárgy, ezt már a nyelvtanórán is megtanulták, a szervezőnek azonban élő emberekkel van dolga. Hogy önök szervezni tudjanak, ismerniük kell az embereket, márpedig hogyan ismerhetnék meg őket az élet ismerete nélkül?

Elvtársak, a típusok ismerete, a tájékozódóképesség az emberek között, minden egyes ember megismerése, úgy, hogy tudjuk, ki kicsoda, micsoda, mit lehet várni tőle, s miként lehet a legjobban felhasználni termelési szempontból ezt vagy azt az embert — mindez megköveteli az irodalom ismeretét.

A szervezőknek meg kell érteniük az embereket, érteniük kell ahhoz, hogy jól osszák el az erőket. Ha a mérnök nem rendelkezik emberismerettel, legfeljebb technikus lehet belőle, de szervező aligha, mert mindig tévedni fog.

Mi a régi mérnökök fő hibája? Szűklátókörűségük, kulturális és politikai korlátozottságuk. Nem tudom, volt-e már valaki önök közül ilyen régi mérnökök — egyébként jó és tapasztalt mérnökök társaságában? Ha igen, annak észre kellett vennie, hogy milyen unalmas emberek. Egészen szűkkörű termelési problémákon kívül semmi sem érdekli őket. Azt hiszem, hogy ifjúságunknál ki kell küszöbölnünk ezt a defektust, s az irodalommal, kiváltképpen a szépirodalommal való megismerkedés ebben sokat segíthet önöknek.

Milyen feladatok várnak önökre, elvtársak, és hogyan képzeljük mi el a mérnökkáderek nevelését? Milyen tulajdonságokat követelünk meg egy mérnöktől? A műszaki ismeretek és a szervezőképesség összekapcsolását. A szervezőképességet ki lehet fejleszteni.

Azt szeretném, elvtársak, ha a felsőfokú tanintézetekben jelenleg végbemenő reformok során, azon változtatások során, amelyek szükségesek, és amelyek a szovjet rend lényegéből következnek, figyelembe vennék azt is, milyen mérnöki kar kell nekünk. A mérnököknek nemcsak műszaki embereknek kell lenniük, hanem *szervezőknek* is. Az kell, hogy ne csak maguk dolgozzanak, hanem ahhoz is értsenek, hogy ezrével vonják be a munkába az embereket, s ezt csak olyan mérnök tudja véghezvinni, aki nemcsak jó technikus, de egyúttal jó szervező is.

Azt szeretném, ha a műszaki képességeikkel és műszaki tudásukkal együtt kifejlődne önökben a szervezőképesség is, mert a szocialista rend: szervezés, szervezés és mégegyszer szervezés.

MEGNYITÓ BESZÉD A KÖZOKTATÁSI KÉRDÉSEKBEN TARTOTT II. ÖSSZSZÖVETSÉGI PÁRTÉRTEKEZLETEN

1930 április 26

Elvtársak, felesleges arról beszélnem, hogy milyen hatalmasan megnőttek viharos gyorsasággal fejlődő népgazdaságunk és egész szocialista építőmunkánk szükségletei kulturális erőkben, tudásban és nagy szakképzettségű emberekben. Egyetlen kérdésre szeretnék csupán kitérni, nevezetesen az oktatás kérdésére és arra, hogyan kell marxista módon foglalkozni az oktatással, az új ember kialakításával. Hiszen ha mi egész gazdasági életünket átalakítjuk, ha óriási összegeket költünk népgazdaságunk gyors, szocialista fejlesztésére, ezt azért tesszük, mert ez az egész fejlődés az új, kommunista társadalom kivívásának, éppen az emberek átalakításának, s életük jobbátételének harci eszköze. S az emberek e megváltoztatásában és az új ember kialakításában a közoktatásnak magától értetődően különösen nagy jelentősége van. Mi, marxisták, természetesen tisztában vagyunk avval, hogy az egész környezet, az egész emberi élet, az ember egész tevékenysége nyomot hagy maga után, és — ha szabad ezt a kifejezést használnom — ez formálja az embereket . . . A legfogékonyabb évek azonban mégiscsak a gyermekkor és az ifjúság évei. Ezek a leghasznosabb, úgy is mondhatnám, hogy a „legrentábilisabb" évek az ismeretek befogadására és felhalmozására. Mire van legnagyobb szükségünk jelenleg nemcsak népgazdaságunkban, hanem tevékenységünk minden más területén is? Természetesen erre a kérdésre bátran felelhetjük: arra van szükségünk, hogy az emberek mindennapi életükben

és társadalmi tevékenységük folyamán marxisták módjára tudjanak hozzányúlni mindazokhoz a kérdésekhez, amelyeket gyakorlatilag meg kell oldaniuk. Ha azonban csak ezt mondjuk, elvtársak, akkor a dolognak csak a felét mondtuk meg. Holott éppen az a lényeg, hogyan nyúljunk marxisták módjára a kérdésekhez. Nemrégiben történt a következő eset — csak azért említem meg, hogy megmutassam önöknek, milyen sok még az olyan ember nálunk, aki nem tud marxista módon nyúlni a dolgokhoz. Egyszóval az egyik főiskolán, mivel az üzem nem volt képes a gyakorlati munkára beosztott hallgatók csoportját teljes egészében foglalkoztatni, s mivel ezek a hallgatók amúgyis le voltak maradva elméletileg, valaki azzal a praktikus javaslattal állt elő, hogy csökkentsék két órával a gyakorlat idejét, hiszen az üzemben amúgyis csak elvesztegetnék ezt az időt, és használják fel ezt a két órát elméleti oktatásra. A dékáni hivatal határozatot is hozott erre; az ügy a pártsejt elé került, a pártsejt megvitatta és úgy döntött, hogy ezt nem lehet megcsinálni, mert — hát látják — ez gyakorlatilag jobboldali elhajlás lenne. Nesze neked „megoldás"! Pedig ezt a kérdést marxisták döntötték el, méghozzá abban a szilárd hitben, hogy a marxista irányvonalat hajtották végre. De vajjon van-e ennek valami alapja? Nincs. Miért? Azért, mert a gyakorlat ideje amúgyis lerövidült két órával. De mivelhogy kiadtak egy körlevelet a termelési gyakorlatról, s mivel nálunk a pártsajtó nap nap után hangsúlyozza a gyakorlat fontosságát és újra meg újra figyelmeztet erre, ezek az emberek azt hitték, hogy helyesen cselekedtek.

Helyesen cselekszik-e a sajtó? Tökéletesen helyesen. Miért fektet ilyen nagy súlyt a gyakorlati munkára? Talán az elméletre nincs szükségünk? Az elméletre rendkívül nagy szükségünk van — ha már így vetjük fel a kérdést —, semmivel sem kevésbbé, mint a gyakorlatra. De miért tulajdonítanak most ilyen nagy fontosságot a gyakorlatnak? Azért, mert nálunk az üzemi gyakorlat lemaradt, mert még nem szoktak hozzá, mert még lebecsülik; mindenképpen helyesen teszi tehát a sajtó azt, hogy a gyakorlati munka fokozását sürgeti, szilárdan szem előtt tartva, hogy a gyakorlatot még csak most kezdik bevezetni. Annak a gyakorlati munkásnak azonban, aki ezt megvalósítja, tisztában kell lennie és számolnia kell a konkrét körülmények összességével.

Miért féltek ezek az emberek attól, hogy két órát adjanak az elméleti lemaradás bepótlására? Miért hozták ezt a határozatot? Csupán azért, mert ez mindenesetre jóval kényelmesebb. Ha felhasználják a két órát, a hallgatók természetesen behozhatnák a lemaradást, de másrészt esetleg kellemetlenség származnék belőle — még majd eszébe jut valakinek, hogy levelet írjon az ujságnak és jól nekikront ebben a levélben. És ezek az emberek inkább helytelen határozatot hoztak, egyrészt saját nyugalmuk érdekében, másrészt mert éppen a dialektikus módszert nem alkalmazták teljes mértékben a valóságra. Itt nemcsak arról van szó, hogy bürokratikusan intézték a dolgokat, hanem őszintén meg is voltak győződve arról, hogy ha csökkentik a gyakorlatot, akkor jobboldali elhajlást követnek el. Pedig ha forradalmi, marxista szemszögből közeledünk ehhez a kérdéshez, lényegébenvéve az derül ki, hogy míg a jobboldali elhajlástól óvakodtak, ők maguk estek bele a jobboldali elhajlásba, csak éppen balfelől. Íme, milyen bonyolult dolog is ez a dialektika! S természetesen amikor azt mondom, hogy marxisták módján kell gondolkoznunk, ez azt jelenti, hogy tudnunk kell a marxista dialektikát az egész sokrétű konkrét valóságra alkalmazni. Ehhez, elvtársak, még a következőket kell hozzáfűzni. Képzeljék el, hogy önök mindnyájan tapasztalt marxisták, és remekül értenek a dialektikához. De felvetődik a kérdés: boldogulhat-e az ember egyedül a dialektika ismeretével, ha bizonyos munkaterületen irányító, vezető vagy akár csak egyszerű munkát is végez? Azt hiszem, a válasz világos: a dialektika ismerete mellett az embernek a saját szakmáját is ismernie kell. Képzeljék csak el: jól megtanultam Marxot, Engelst, Plehanovot, Lenint, teljes egészében megismertem a dialektikus materializmus történetét. Elég-e ennyi tanulás ahhoz, hogy éppen olyan tudással rendelkezzem, mondjuk a gépgyártásban vagy a mezőgazdaságban vagy számos más ágazatban, mint az elméleti és történelmi kérdések terén? Azt hiszem, elvtársak, hogy iskoláinknak a legnagyobb határozottsággal kell keresztülvinniük a szakosítást. Hiszen nálunk néha így áll a dolog: ha valaki jól tud beszélni, s ha ezenkívül még némi tapasztalattal is rendelkezik a konkrét valóság elemzése terén — úgy ez már minden. Holott rá kell mutatni, hogy ez távolról sem minden. A marxizmus megadja a szükséges módszert, de ott,

ahol az ember igazgat, ahol gazdálkodik, irányít vagy akár pedagógiát tanít, teljesen el kell sajátítania azt a tárgykört is, amivel foglalkozik. És csak akkor sajátította el teljesen és sikerrel a dialektikus módszert, ha ismeri ezt vagy amazt a tárgykört, méghozzá úgy, hogy azt saját munkája eredményeképpen, saját munkaterületén tanulta meg.

Nos, úgy hiszem, elvtársak, jelen pillanatban széles körben kell népszerűsítenünk alsófokú, közép- és főiskoláinkon tanuló ifjúságunk között mind a szakosítás és a szakképzés szükségességének, mind az általános elméleti oktatás feladatának a gondolatát. Csakis ilyen körülmények között lehet teljes mértékben kihasználni és a gyakorlatban forradalmi dialektikus módon alkalmazni a marxista módszert. Azt szeretném, hogy ez az értekezlet, miközben kidolgozza és megjelöli a párt útmutatásait a közoktatás területén, szem előtt tartaná az elmélet óriási jelentőségét. És ugyanakkor szem előtt tartaná azt is, hogy a tanulók széles tömegeit kell rávezetni arra, hogy becsüljék meg bármely konkrét területen és szakmában a dolgok ismeretét, mert csakis ezeknek az ismerete teszi számukra lehetővé, hogy maradéktalanul alkalmazzák a marxizmus-leninizmus dialektikus módszerét. Ennek a gondolatnak vörös fonálként kell végighúzódnia egész pedagógiai tevékenységünkön.

Engedjék meg, hogy a Központi Bizottság megbízásából megnyissam a közoktatás kérdéseiben összehívott II. Összszövetségi Pártértekezletet.

A XIV. SZOVJETKONGRESSZUSON MEGVÁLASZTOTT ÖSSZOROSZORSZÁGI KÖZPONTI VÉGREHAJTÓ BIZOTTSÁG 3. ÜLÉSSZAKÁN ELMONDOTT ZÁRSZÓBÓL

1931 január 1

Elvtársak! Jelen ülésszakunk befejezte munkáját. Kijelölte az 1931-ben ránkváró munka tervét. Az elmúlt év tapasztalatai alapján nincs és nem is lehet kétségünk, hogy a terv teljesíthető. Az OSzFSzK népgazdaságának, szociális és kulturális építőmunkájának ellenőrző számai, valamint a köztársaság egységes pénzügyi terve és állami költségvetése azonban jelentős erőfeszítéseket követel a munkásoktól és parasztoktól egyaránt. Nem is lehet másképpen, amennyiben azt a feladatot tűztük magunk elé, hogy ilyen gyors iramban — négy év alatt — teljesítjük az ötéves tervet.

Nem kétlem, hogy a Szovjetunió egész gazdaságában tekintélyes helyet betöltő OSzFSzK semmiesetre sem fogja csökkenteni az építés iramát; sőt ellenkezőleg, a tömegek lelkesedésére, a munkásoknak, a parasztoknak és a szakembereknek az eddigi építés folyamán összegyűlt tapasztalataira támaszkodva, még jobban fokozza ezt az iramot.

Az ülésszakon jóváhagyott ellenőrző számokat és pénzügyi tervet kétségkívül széles körben meg fogják még vitatni. S most, amikor a Szovjetek újraválasztásai folynak, amikor a munkások és parasztok figyelme élesen ráirányul a politikára és az államépítés feladataira, munkánk két momentumára szeretnék rámutatni.

Először is úgy gondolom, elérkezett annak az ideje, hogy mindenáron és teljes mértékben felszámoljuk az analfabétizmust. Másodszor, a választások alkalmával alapos vita tár-

gyává kell tennünk állattenyésztésünk fejlesztését. Magától értetődik, hogy nincs szándékomban ezzel csökkenteni a többi előttünk álló feladat jelentőségét (például a vetési kampány kérdését). Csupán azért nem térek ki rájuk, mert ezekre a feladatokra már ráirányult a tömegek figyelme.

Úgy hiszem nem vitás, hogy mostanában napról napra az emberek egyre fontosabb és fontosabb tulajdonságává válik a műveltség.

Hiszen önök is tisztában vannak vele, hogy a legegyszerűbb munka is, ahol azelőtt egyszerű emberi erőkifejtésre volt csupán szükség, a gépek bevezetésével évről évre bonyolultabbá válik és megköveteli a munkás szakképzettségének növelését, műveltségének emelését. Vegyünk egy egészen egyszerű munkát, az országutak javítását. Nemrégiben még száz és száz bocskoros ember törte csákányával reggeltől estig a követ. Most meg a legbonyolultabb gépek tűnnek fel az országutakon, és ez az egyszerű, tisztán fizikai munka bonyolult, nagyobb szakképzettséget és nagyobb műveltséget igénylő munkává vált.

Csak ezt az egy példát ragadtam ki. Ha azonban sorra vesszük a Szovjetállamban folyó munka valamennyi fajtáját, önök is látni fogják, hogyan csökken napról napra az egyszerű műveleteket igénylő munkák száma, és ugyanakkor egyre több és több lesz az olyan munkás, aki gépeket és szerszámgépeket kezel, s akinek a maga munkáját ezernyi más ember munkájával kell összeegyeztetnie és kombinálnia. Ezért mondom azt, hogy magának a munkának bonyolult volta követeli meg parancsoló szükségszerűséggel az analfabétizmus felszámolását.

S végül, elvtársak, máris azt látjuk, hogy a gyárakban és üzemekben dolgozó fiatal munkás- és parasztnemzedék körében évről évre nő a hét- és kilencosztályos iskolát, a munkásfakultást és más iskolákat elvégzők száma. Ma Moszkvában és Leningrádban a munkásoknak már több mint ötven százaléka végezte el ezeket a tanintézeteket. Világos, hogy egyre szélesebb lesz a szakadék a munkásosztály meg a parasztság ifjú nemzedéke és az elmaradott, tanulatlan emberek között.

Bátran állíthatjuk, hogy az írni-olvasni nem tudó ember nálunk a Szovjetunióban már a közeljövőben úgy fogja érezni magát, mintha valami idegen államban élne. Amolyan félvak

ember lesz majd, aki tanulatlansága folytán képtelen kiismerni magát a szovjet építőmunka eseményeinek és jelenségeinek egész sorában.

Befejezésül: egész létünk, az egész szovjet élet óriáslépteklel halad előre és útjában széttöri a régi rend pilléreit. Az analfabétizmust a legrövidebb időn belül és mindenekelőtt kell felszámolni. Ezért úgy gondolom, hogy azt a kampányt, amely most a Szovjetunióban az írástudatlanság felszámolása érdekében kibontakozott, maximálisra kell fokoznunk; végleg fel kell számolni az analfabétizmust — a réginek, a feudális és a burzsoá kizsákmányoló társadalomnak ezt a maradványát.

EMELJÜK A NÉP KULTÚRÁJÁT!

A XV. Összoroszországi Szovjetkongresszuson elmondott záróbeszédből

1931 március

Bár az ülésszakok egész során és a Szovjetek megelőző kongresszusain is elég gyakran szerepelt már valamilyen formában a közoktatás, a kormány mégis szükségesnek tartotta, hogy a mostani kongresszuson is felvesse ezt a kérdést. Miért? Az ok igen egyszerű: az ország gazdasági fejlődése, a szocialista építőmunka parancsolóan követeli meg tőlünk, hogy jelentősen emeljük a lakosság kulturális színvonalát. Valóban, a szocialista renden magasan fejlett kulturájú társadalmat értünk, azt értjük, hogy legalább a lakosság túlnyomó részének — ha nem az egész lakosságnak — alapos műveltséggel kell rendelkeznie. És mi most látjuk, hogy minden egyes lépés, amelyet szocialista építésünk és tevékenységünk különböző területein megteszünk, egyre parancsolóbban követeli műveltségünk, ismereteink növelését. Hiszen még a kapitalista országokban is figyelemmel és tisztelettel veszi körül a lakosság a művelődés területén dolgozó embereket, kiváltképpen a pedagógusokat, és még sokkal inkább így van ez a mi szovjet szocialista köztársaságunkban.

A pedagógus végzi a legfelelősebb feladatot — ő formálja az embert. A közoktatás kérdéseinek rendkívül nagy jelentőségük van, mert végső fokon minden sikerünk, minden eredményünk az emberek munkáján alapul, s minél műveltebbek lesznek az emberek, annál produktívabb munkát fognak végezni, annál magasabb lesz munkájuk termelékenysége. Ez, hogy úgy mondjam már axiómia — általánosan elismert alap-

igazság. Így aztán egészen természetes, hogy mind köztársasági, mind összszövetségi kormányunk különösen nagy figyelmet szentel a közoktatásnak.

Elvtársak, nincs még egy olyan kormány a világon, amely ekkora gondot fordítana arra, hogy emelje a lakosság legszélesebb tömegeinek technikai és politikai színvonalát. Hiszen lényegében véve minden kapitalista ország kormánya fél a tömegek általános művelődésétől, és különösen fél politikai fejlődésüktől. Mi most megelégedéssel állapíthatjuk meg, hogy a művelődés terén jelentősen előrehaladtunk. Hiszen ez a hallgatóság, szovjet szocialista köztársaságunknak ebben a teremben ülésező szuverén kongresszusának részvevői is a népből kerültek ki. Az előadói emelvényre lépő küldöttek, akik résztvettek a politikai, gazdasági és kulturális kérdések megvitatásában, saját példájukon is szemléltetően bizonyították, milyen óriási haladást értünk el a kultúra terén csakúgy, mint lakosságunk legnagyobb rétegeinek politikai fejlődése terén. S nemcsak az orosz nép, hanem a korábban legelmaradottabb nemzetiségek is, amelyeknek már van saját értelmiségük, vannak saját kádereik és saját vezetőik. Mindezt a Szovjethatalom vívta ki.

De mindezen eredmények ellenére még jobb munkát kell végeznünk e téren, mert a szocializmus felépítése a népek kultúrájának emelését jelenti a szó legtágabb értelmében. Ebből azután érthető, miért szentelt ilyen különösen nagy figyelmet a kongresszus ennek a kérdésnek.

FEL A HARCRA A SZOVJET ISKOLA OKTATÁSI SZÍNVONALÁNAK EMELÉSÉÉRT!

Az általános iskolakötelezettség bevezetésének első évfordulójára írott cikk

(Megjelent az *Izveszty ija*-ban)

1931 augusztus 14

Pontosan egy évvel ezelőtt hozott határozatot a Központi Végrehajtó Bizottság és a Szovjetunió Népbiztosainak Tanácsa a kötelező általános alsófokú iskolai oktatásról. Már maga az a tény, hogy ilyen határozatot hoztak, eléggé meggyőző bizonyítéka volt a Szovjetunió gazdasági fejlődése terén elért óriási eredményeknek, amelyek nélkül ez a határozat a levegőben lógott volna. A Központi Végrehajtó Bizottságnak és a Szovjetunió Népbiztosai Tanácsának határozata egyúttal hatalmas lendületet adott az alkotóerőknek a közoktatás frontján.

A határozat azt a feladatot tűzte ki, hogy 1930—1931-től kezdve (legalább négyosztályos alsófokú iskolai oktatás keretében) mindenütt be kell vezetni a Szovjetunióban a 8—9—10 éves gyermekek (fiúk és lányok) általános kötelező alsófokú iskolai oktatását. Ennek megfelelően 1930 őszén az említett korosztályokhoz tartozó valamennyi gyermeket fel kellett venni a munkaiskolákba. A határozat ezenkívül kötelezővé tette, hogy:

„1930—1931-től kezdve be kell vezetni a 11—15 éves gyermekek (fiúk és lányok) kötelező oktatását... Speciális (eddigi képzettségüktől függően) két- és egyéves gyorsított iskolákat, illetve az iskolák mellett felállítandó tanfolyamokat és csoportokat kell szervezni számukra.

1930—1931-től kezdve be kell vezetni a gyermekek (fiúk és lányok) általános kötelező alsófokú iskolai oktatását hétosztályos iskola keretében az ipari városokban, gyári kerü-

letekben és a gyárakhoz tartozó lakótelepeken, kötelezővé téve a hétosztályos iskola teljes elvégzését mindazon gyermekek számára, akik befejezték az alsófokú iskolát (a munkaiskolák első négy osztályát), kezdve az 1929—1930-ban végzettektől.

Ugyanezeken a helyeken 1930—1931-től kezdve kötelezővé kell tenni a hétosztályos iskola teljes elvégzését mindazon gyermekek számára, akik ezekben az iskolákban tanulnak. Ezeken a helyeken külön figyelmet kell fordítani az üzemi hétosztályos iskolák hálózatának kibővítésére.

A szövetséges és autonóm köztársaságok kormányai és a határterületi (területi) végrehajtó bizottságok, valamint a kerületi végrehajtó bizottságok másutt is bevezethetik a kötelező hétosztályos oktatást; elsősorban ott, ahol már teljes egészében megvalósították a kollektivizálást."

Mindenki előtt világossá válik, hogy a Központi Végrehajtó Bizottság és a Szovjetunió Népbiztosai Tanácsának határozatában kitűzött feladatok milyen óriásiak és bonyolultak, ha emlékezetébe idézi, hogy alig tíz évvel ezelőtt még olyan nemzetek voltak a Szovjetunióban, amelyeknél az írástudók számaránya a nulla és az öt-hét százalék között ingadozott. A forradalom időszakától kezdve a Szovjetunió valamennyi népénél igen jelentős mértékben emelkedett a műveltség színvonala. Különösen nagy fejlődés állapítható meg az elmaradott nemzeteknél, amelyek nemcsak a földesurak és a tőkések igájától szabadultak meg, hanem megteremtették saját nemzeti államukat is. E nemzeti államok igazgatásának megszervezéséhez a dolgozó lakosság különösen magasfokú műveltségének kifejlesztésére volt szükség . . .

A gyermekek általános iskolakötelezettsége bevezetésének tervét nemcsak teljesítettük, hanem túl is teljesítettük a Központi Bizottság 1930 július 25-i határozata első évfordulójának napjáig. Az alsófokú iskolák tanulóinak összlétszáma az OSzFSzK területén (az autonóm köztársaságok nélkül) elérte a 8 709 937-et, vagyis a Közoktatásügyi Népbiztosság eredeti előirányzatának 105,7%-át. Egyedül az alsófokú iskolákban 28,4% volt a tanulólétszám szaporulata az 1929—1930-as tanévhez viszonyítva. Az autonóm köztársaságokban az alsófokú iskolai tanulók összlétszáma 1 506 013, vagyis a köztársaságok tervében előirányzott létszám 101,3%-a.

A tavalyi 1929—1930-as tanévben az iskolaköteles korban levő gyermekeknek átlagosan 71%-a járt iskolába, falun helyenként csak 68,2%; az idei tanévben viszont az OSzFSzK területén (az autonóm köztársaságok nélkül) az iskolaköteles korban levő gyermekek beiskolázási aránya 97,1%-ra emelkedett, az autonóm köztársaságokban pedig 87,9%-ra.

A 11—15 éves gyermekek közül az idei tanévben 1 392 146 járt már iskolába a tavalyi 90 000-el szemben. Az OSzFSzK területén (az autonóm köztársaságok nélkül) 45 335 új különböző fokozatú iskolát nyitottak meg, vagyis a tervelőirányzatot 131,1%-ra teljesítették, az autonóm köztársaságokban pedig 21%-kal teljesítették túl az új különböző fokozatú iskolák megnyitásának tervét.

Az elmúlt tanév az általános kötelező oktatás bevezetése mellett az iskolák politechnikai elvek szerinti átszervezésének kezdetét is jelentette. Az iskolák hozzáláttak, hogy a párt Központi Bizottságának és a közoktatási kérdésekben tartott II. Összszövetségi Pártértekezletnek a határozatai alapján megvalósítsák a tanulók általános képzésének és a termelőmunkának az összekapcsolását. Az iskolákat szocialista vállalatokhoz, szovhozokhoz, gépállomásokhoz kapcsolták, s ilymódon a tanulók számára hozzáférhetővé vált a termelőmunka; maga az iskola pedig rálépett arra az útra, hogy összekapcsolja az iskoláztatást a munkások és a parasztok munkájával...

Az Ukrán SzSzK Közoktatásügyi Népbiztossága jelenti a Szovjetunió Kommunista (bolsevik) Pártja Központi Bizottságának és Ukrajna Kommunista (bolsevik) Pártja Központi Bizottságának, hogy az Ukrán SzSzK területén lényegében teljesítették a pártnak az általános iskolakötelezettség bevezetésére vonatkozó utasítását: a 8—10 éves gyermekeknek 98,2%-a jár alsófokú iskolába a multévi 76,2%-kal szemben, mégpedig a városokban 99,8, a Donyec-medencében 99,4 és a nemzeti kisebbségek kerületeiben 95,2%-uk. A négyosztályos iskolát végzettek 76%-a jár a hétosztályos iskola felsőbb osztályaiba, szemben a tavalyi 55,5%-kal; mégpedig a városokban 93,9, a Donyec-medencében 93,4 és a teljesen kollektivizált kerületekben 72%. A 11—15 éves gyermekek 85%-át vonták be eddig az iskolai oktatásba.

Biztosították a gyermekek anyanyelvükön való oktatá-

sát, és jelentősen kibővítették a nemzeti kisebbségek gyermekei számára létesített iskolák hálózatát. Az Ukrán SzSzK orosz lakossága 8—10 éves gyermekeinek 98, a zsidó lakosság gyermekeinek 99,3, a német gyermekek 97,4, a lengyel gyermekek 96,9, a bolgár gyermekek 96,3 és a görög gyermekek 96%-a jár iskolába.

Szovjet Belorusszija valamennyi szövetséges köztársaság közül elsőnek vezette be az általános kötelező alsófokú iskolai oktatást. Belorusszijában ma már a 8—9—10 éves gyermekek 97%-a jár iskolába. Ezenkívül bevezették az analfabétizmus kötelező felszámolását a felnőtt dolgozó lakosság körében (45 éves korig bezárólag).

Az Üzbég Szovjet Köztársaságban 304 000 gyermek tanul az alsófokú iskolákban, vagyis a tervezett létszám 104,8%-a.

A Turkmén Szovjet Köztársaságban 61 645 gyermek jár iskolába, vagyis a tervhez képest 106,3%.

Az Azerbajdzsán Szovjet Köztársaságban az idei tanévben 245 875 gyermek járt iskolába, s ezzel 100,7%-ra teljesítették az általános iskolakötelezettség bevezetésének tervét.

Az Örmény Szovjet Köztársaságban 120 712 gyermeket oktatnak a tervben előirányzott 117 070 helyett, ami a terv 103%-os teljesítésének felel meg.

A Grúz Szovjet Köztársaságban az 1931—1932-es tanévben valamennyi gyermekre és serdülőkorúra ki akarják terjeszteni az általános kötelező oktatást. Az 1930—1931-es tanévben 130%-ra teljesítették a tervet, 303 778 gyermek járt iskolába a tervbevett 268 860 fő helyett.

Az autonóm szovjetköztársaságok körülbelül ugyanilyen eredményeket értek el.

Az idézett számok világos képet mutatnak az általános kötelező alsófokú iskolai oktatás bevezetése terén elért eredményeinkről, és ez azt a biztos tudatot adja nekünk, hogy iskolahálózatunk már 2—3 év mulva kivétel nélkül minden 8—11 éves gyermeket befogad.

Noha a Szovjetunió valamennyi népének általános műveltsége sokkal magasabb lett, ezek az eredmények mégsem elegendőek, mivel az ország fejlődő iparosítása és a lakosság növekvő kulturális igényei nemcsak az alsófokú, hanem a

középiskolai hálózat, valamint a kiegészítő iskolák egész sorának maximális fejlesztését is megkövetelik.

A tisztán mennyiségi eredmények tekintetében ugyan meg lehetünk elégedve, iskoláink munkájának minősége azonban még igen sok javításra szorul. Nem beszélek most olyan fogyatékosságokról, mint az iskolaépületek rossz állapota, az iskolák igen gyenge technikai felszerelése, a tanítók terén mutatkozó nagy hiány, a pedagógusok jelentős részének alacsony szakképzettsége, az egyes csoportok (osztályok) túlzsúfoltsága stb. Mindezeket a hiányosságokat a Szovjetunió anyagi erőforrásainak további növekedésével együtt fogjuk leküzdeni és megszüntetni.

Iskoláink azonban egyelőre nehezen birkóznak még meg fő feladatukkal: a tanulók magasszínvonalú oktatásának biztosításával is. Hiszen tény, hogy még a hétosztályos iskolát kijárt gyermekeknek is igen gyenge a tudásuk. Csak nagyon hiányosan ismerik anyanyelvüket és a nyelvtan elemi szabályait. És ez nemcsak a nemzetiségi, hanem az orosz iskolákban is igen elterjedt jelenség. Úgy vélem, hogy ebbe a fogyatékosságba semmiképpen sem szabad belenyugodnunk.

Az utóbbi időben igen sokat beszélünk az iskolákban bevezetendő politechnikai oktatásról, vagyis a tanulók sokoldalú képzéséről, a tanult tantárgyak és a különböző termelési ágak munkafolyamatai közötti kapcsolat megteremtéséről. Ez nagyon jó, erre törekednünk kell. Ugyanakkor azonban arról sem szabad megfeledkeznünk, hogy mindez csak az anyanyelv alapos ismerete, a művelt kifejezőkészség, a számtan és más matematikai tantárgyak legfontosabb elemeinek jó elsajátítása alapján valósítható meg. Ha elhanyagoljuk ezeket a tantárgyakat, akkor megnehezítjük más, bonyolultabb tantárgyak későbbi tanulmányozását. És éppen ezekben a tantárgyakban „sántítanak" leginkább tanulóink ismeretei.

Még két igen fontos tantárgyra szeretném felhívni a figyelmet: a rajzra és a mértani rajzra, amit nálunk — nem tudni, mi okból — nemcsak a falusi, hanem a városi iskolákban is meglehetősen elhanyagoltak. Pedig a rajz és a mértani rajz elsajátítása igen nagy mértékben megkönnyíti a műszerek, szerszámgépek, gépek és különféle bonyolult agregátok tanulmányozását.

A rajzolás és a mértani rajzolás manapság különösen

nagy jelentőségre tesz szert, azért, mert teljes erőből nekifeküdtünk a technika elsajátításának, és mert nemcsak a városokban, hanem már falun is előrehalad a munkafolyamatok gépesítése.

Amikor a politechnikai oktatásról beszélünk, amikor igyekszünk megoldani ezt a feladatot, arra is vigyáznunk kell, nehogy az ellenkező végletbe essünk, s mindenből egy-egy csipetnyit tanítsunk. Azt gondolom, hogy az alsófokú iskolákban nem szabad öt-hat tantárgynál többet tanítani, a politikai ismereteket is beleértve. Ellenben kezdettől fogva úgy kell megszervezni a dolgot, hogy a legfontosabb tantárgyakat alaposan megtanulják, és hogy erre elegendő idő is jusson. Mindig arra kell gondolnunk, hogy tanítványainkat nemcsak kicsit meg kell tanítani, hanem rá is kell szoktatni az önálló munkára.

Az iskolai nevelés legfontosabb tényezője, hogy mélyen beoltsuk a gyermekekbe általában minden munka és különösen a fizikai munka megbecsülését. Ezt úgy érhetjük el a legkönnyebben, ha a gyermekek valamennyi iskolában hasznos munkát is végeznek a tanév folyamán. Falun és munkástelepüléseken ezt úgy lehet a legjobban megszervezni, ha a gyakorlati munkát összeegyeztetjük a mezőgazdasági munkák, s elsősorban a mezei munkák menetével. A középázsiai köztársaságokban például résztvehetnek a gyermekek a gyapotszedésben, a gyümölcsszüretelésben stb. Régi dolog, hogy a gyermekek és a serdülőkorúak szemében igen nagy jelentősége van a felnőttekkel közösen végzett munkának, s az ilyen munkát nagyon szívesen is végzik.

A mindjobban kibontakozó szocialista építőmunka évről évre egyre több nagy szakképzettségű építőt igényel. Ha tehát iskoláink meg akarnak felelni hivatásuknak, ha be akarják tölteni annak a laboratóriumnak a szerepét, amelyik első fokon alakítja ki a szocializmus maximálisan fejlett és teljesen öntudatos építőit — akkor még sokat kell dolgozniuk és sokmindenben kell tökéletesedniük. Gyakorlati munkájukban pedig a marxizmus-leninizmus forradalmi elméletéből kell kiindulniuk.

ÚJ ÉS FELELŐS FELADATOK ÁLLNAK A „LE AZ ANALFABÉTIZMUSSAL" EGYESÜLET ELŐTT

A „Le az analfabétizmussal" egyesület plénumán mondott beszédből

1931 augusztus 16

Ma az analfabétizmus felszámolása már nemcsak azt jelenti, hogy megtanítsuk az embereket olvasni, hanem azt is, hogy megtanítsuk őket, hogyan kell az olvasottakat megérteni és felhasználni — azt jelenti, hogy politikailag tegyük olvasottá az embereket.

Itt-ott már azt mondogatták és javasolták, hogy szüntessük meg a „Le az analfabétizmussal" egyesületet, mert ez a szervezet már teljesítette alapvető feladatát; hiszen az országban tulajdonképpen már nincs is analfabétizmus, s az egyesületnek — állítólag — többé semmi tennivalója sincs. Azonban a párt és a kormány felismerte, hogy ez még korántsincs így. Úgy tartják, hogy ez felesleges szószaporítás, mert olyan egyesület számára, amelyben maga a tömeg szervezkedik, amely létét a tömegek tényleges támogatásának köszönheti, még igen sok munka akad.

Őszintén meg kell mondanom, hogy sokan túl is becsülik az analfabétizmus felszámolása terén elért sikereinket. Lényegében véve az analfabétizmus felszámolása nálunk még sokszor csak papíron, formálisan valósult meg. Azt írják, hogy felszámolták az analfabétizmust, azonban az analfabéták száma mégis jelentős.

Hiszen önök tudják, hogy most már analfabétának kell számítanunk az olyan embert is, aki éppenhogy megtanult olvasni. Míg két-három évvel ezelőtt még komoly eredménynek tekinthettük azt, hogy az emberek megtanultak írni-olvasni,

addig most már ezeket az embereket is analfabétáknak nevezhetjük. Önök tudják, hogy az az ember, aki alig-alig tanult meg írni-olvasni, az fél év mulva, sőt, ha további fejlődése számára kedvezőtlen körülmények közé kerül, még hamarabb, úgyszólván újra analfabéta lesz. Ezért igazán korai lenne még arra gondolnunk, hogy a „Le az analfabétizmussal" egyesület elvégezte volna alapvető feladatát. Van még munka bőven.

Világos, ha most a „Le az analfabétizmussal" egyesület előtt már nem a legelemibb, alapvető feladata áll, mivel jelentősen csökkent az abszolút analfabéták száma, akkor ez újabb feladatokat jelent. Hiszen jóval nagyobb lett a szükséglet tanult emberekben. Tisztában kell lennünk azzal, hogy olyan ember, aki csak nagy üggyel-bajjal tud írni-olvasni, ezt a tudását mindennapi élete során legfeljebb végszükség esetén fogja felhasználni; világos, hogy ennyi tudás még nem emelte fel arra a fokra, ahonnan tovább mehetne. Ma azonban már nemcsak ebben áll az egyesület feladata. Amikor azt mondjuk, hogy „írni-olvasni tanítunk" — ez azt jelenti, hogy többkevesebb igazi műveltséget adunk az embereknek.

Mit jelent az, hogy „igazi műveltség"? Azt jelenti, hogy tanítványaink ne csak olvasni tudjanak, hanem meg is értsék a könyveket, általában fel tudják fogni az olvasottakat. S ez még csak a második lépcsőfok lesz. Amikor az emberek óriási többsége már megérti amit olvas, akkor felvetődik a következő feladat: nem elég megérteni az olvasottakat, meg is kell azt emészteni és saját véleményt kell alkotni róla. Márpedig ez nagyobb feladat, mint a megértés. Az ember elolvas egy könyvet és kialakul róla a véleménye. Elolvas még egyet, az elsőt elfelejti, de már erről a másodikról is megvan a saját véleménye és így tovább. Szükséges, hogy az emberek ne csak megértsék amit olvasnak, hanem meg is tudják emészteni. Ez már magasabbfokú kultúrát, magasabbfokú műveltséget tételez fel.

Állíthatjuk-e azt, hogy a lakosság óriási tömege elért már erre a harmadik lépcsőfokra? Bárki önök közül megmondhatja, hogy nem. Nos tehát, ha jól megfontolják ezt a gondolatot, úgy látni fogják, arról beszélni, hogy a „Le az analfabétizmussal" egyesületnek nincs munkája, és hogy a tudatlanságot már felszámoltuk — ez, természetesen, csak öndicséret. Ellenkezőleg, még igen sok a munka.

Csupán egyetlen tárgyat érintettem. Önök is tudják, mennyire nem lehet úgy embereket formálni, hogy egyedül csak anyanyelvüket tudják — az oroszok oroszul, az ukránok ukránul és így tovább. Az ember fejlesztésének egyik leghatalmasabb eszköze kétségtelenül az anyanyelv jó ismerete. A gondolatokat sokan megértik, de nem mindenki tudja azokat megfelelő módon ki is fejteni mások előtt. Mit jelent ez? Azt jelenti, hogy nem ismerjük eléggé a nyelvet. Az anyanyelv megtanulása igen nehéz, igen nagy feladat. De a nyelv ismerete nem minden. Ha valaki jól ismeri saját anyanyelvét, de csak a nyelvet, más tantárgyakhoz pedig egyáltalán nem ért, az lényegében véve szintén tanulatlan ember; hiszen tudjuk, hogy számtan nélkül semmire sem megy, mert a számtan nemcsak az agyat szoktatja fegyelemre, hanem az olvasmányok témakörének bővítését és a könyvek jobb megértését is elősegíti.

Az elemi műveltség kérdéséről szóltam. Mi azonban nem szorítkozhatunk kizárólag az elemi ismeretek oktatására. Ha a „Le az analfabétizmussal" egyesület csupán annyi munkát végezne a képzettség emelése érdekében, hogy mindössze a legelemibb általános műveltséget nyujtaná, és az emberek csupán a legelemibb ismeretek birtokába jutnának a számtan és a természettudományok terén — egyszóval csak annyit kapnának, amennyit például a régi városi iskola adott —, ez igen kevés lenne. Nem szabad csupán erre szorítkoznunk.

Nem szabad csupán erre szorítkoznunk, mindenekelőtt azért, mert mi a Szovjetunióban élünk, és a Szovjetunió olyan állam, amely az egész lakosságot bevonja az építőmunkába és az állam előtt álló célok megvalósításába.

Mi kell azonban ahhoz, hogy elérjük a kitűzött célokat, és hogy az emberek millióit az országos jelentőségű célok elérésére mozgósítsuk? Ehhez az kell, hogy ezeket a milliós tömegeket egyetlen politikai törekvés egyesítse.

Anélkül, hogy a politikai törekvések egyesítsék a tömegeket, anélkül, hogy az egész nevelőmunkát áthassa a politika, nem lehet e tömegek erőfeszítéseit meghatározott cél elérésére összpontosítani. Tudjuk, hogy a velünk szemben ellenséges országok azt kiabálják: „Mi a politikamentesség hívei vagyunk, mi kívül állunk a politikán!" és így tovább. Ez persze képmutatás. Minden állam folytat valamilyen politikát. De mi-

lyen politikát? Azoknak az osztályoknak a politikáját, amelyek az országot vezetik. A burzsoá országokban burzsoá politikát folytatnak.

A mi államunk proletárállam, s a cél, amelyet a párt és a kormány kitűzött, az, hogy az egész emberiséget felszabadítsuk minden sötétség alól, amely bilincsbe veri. Világos tehát, hogy mi csak forradalmi proletárpolitikát folytathatunk a népművelés terén is.

Amikor a műveltség alapfogalmaira tanítunk — ezt a munkát is át kell hatnia a forradalmi proletárpolitikának, vagy más kifejezéssel élve: a marxizmus-leninizmus forradalmi elméletének. A forradalmi marxizmus-leninizmus elsajátítása nem könnyű feladat. Több mint egymillió kommunistánk van, s a proletariátus túlnyomó többsége aktívan rokonszenvezik a mi ügyünkkel és a nép javára dolgozik. Ez azonban korántsem jelenti azt, mintha egytől-egyig kommunista módon, forradalmi marxisták módján, dialektikusan tudnának a gyakorlatban megfogni minden egyes konkrét kérdést — vagyis, hogy képesek lennének mindenkor összefüggésükben és fejlődésükben vizsgálni a jelenségeket. Ez igen nehéz feladat.

Mi a dialektika? Minden tárgyat, minden jelenséget, egész munkánkat nem elszigetelten, hanem az óriási egésszel összefüggésben, fejlődésében nézni. Ez a lényege a kérdésnek.

Ezért tehát, ha majd parasztságunk és háziasszonyaink is résztvesznek a társadalmi munkában, ha az elemi műveltséggel egyidejűleg beléjük oltjuk a marxizmus eszméit is, akkor ezáltal — önmaguk számára is észrevétlenül — mindinkább kezdik majd úgy tekinteni saját munkájukat, mint az egységes egésznek egy részecskéjét. Lépésről lépésre közelebb jutnak ehhez az egészhez, s a maguk ügyének fogják azt tartani. Máris kezdenek érdeklődni az iránt az egész iránt, amiért mindnyájan küzdünk. És ez a lényege ennek a kérdésnek.

Magasabb fokra kell emelnünk most a politikai műveltséget is. A műveltségnek és különösen a politikai műveltségnek a mi viszonyaink között óriási jelentősége van.

A „Le az analfabétizmussal" egyesület munkája, amely még egy évvel ezelőtt óriási mennyiségű ábécés könyv kiadásában jutott kifejezésre, most jóval bonyolultabbá vált. Forradalmi marxizmussal kell átitatnunk a nyelvtan, a számtan, s kiváltképpen a politikai alapismeretek oktatását. Figyelmez-

tetem önöket, ne értelmezzék úgy a szavaimat, hogy a számtant politikai oktatássá kell változtatni, és hogy számtant nem is kell tanítani. Ez hiba lenne. Igen jól meg kell tanulni a számtant, a nyelvtant. A „Le az analfabétizmussal" egyesületnek meg kell tanulnia tanítani. Ha én tanítanék, lehetőleg kerülném az idegen politikai szakkifejezések használatát, s csak orosz szavakat használnék; egyúttal azonban arra törekednék, hogy politikát is vigyek az orosz nyelv tanításába. Ez a politika azonban ne legyen betanult formula. Azt kell megvalósítanunk, hogy az oroszul tanuló embernek úgy tűnjék, mintha csak oroszul tanulna, de egyúttal nőjön a politikai műveltsége is. Nyíltan megmondom, ez nehéz feladat, s a tanítóktól szeretetet, mélységes meggyőződést és lelkesedést követel. De természetes, hogy így más eredményeket lehet majd elérni. S mit jelent ez? Ez azt jelenti, hogy nemcsak a tudatlanságot számoljuk fel, hanem új embert is alkotunk. Ma nem lehet tanítani anélkül, hogy ne teremtsünk új embert.

Nos, elvtársak, nagy vonalakban felvázoltam azt a programmot, melynek megvalósítása a „Le az analfabétizmussal" egyesületre vár. Egyesületünk önkéntes egyesület, tagjai, hogy úgy mondjam, a maguk kedvére, az eszméért dolgoznak, mert ez az egyesület sehol és semmiféle előnyt nem nyújt nekik. Véleményem szerint amit én most itt felvázoltam, ez a munka összessége. Nem kételkedem abban, hogy az egyesület munkájának eredményei a jövőben még jobban meg fognak mutatkozni, mint a multban.

LEGYETEK SOKOLDALÚAN KÉPZETT EMBEREK!

A dnyepropetrovszki komszomol aktívaértekezletén mondott beszédből

1934 május

Mi nemcsak azért becsüljük a komszomolistákat, mert — mint a pionírok mondják — ők az öreg bolsevikok „örökösei", hanem azért is, mert ezek az „örökösök" tevékenyen résztvesznek az építőmunkában, aktív alkotóerői az országnak. Ez természetesen sokmindenre kötelezi a leninі komszomolt. S minden komszomolszervezet legelső kötelessége — mint általában minden szervezeté —, hogy tudnia kell a maga erőit célszerűen, a lehető legeredményesebben elosztani és felhasználni.

Nem mindig az a jó parancsnok, aki egyszerre veti be minden erejét a harcba. Nem mindig célravezető az ilyen hadvezetés. Az a jó hadvezér, aki katonáinak energiáját maximálisan tudja tartalékolni a döntő ütközetre. Helyesen mutatott rá egyszer Bugyonnij elvtárs a polgárháború idején egy fehérparancsnok hibájára. Mindketten ugyanabban az időben vezették csapatukat az azovi sztyeppéken át. Bugyonnij olyan vidéken vezette a maga embereit, ahol voltak lakóházak, ahol a vöröskatonák éjjel aludhattak, és ahol meg tudták abrakoltatni a lovakat is. Az ellenség hadserege viszont a kopár, felperzselt pusztában haladt. Így meneteltek több mint kétszáz kilométert. Bugyonnij katonái egészséges szellemben, harcképes állapotban, az ellenséges katonák ellenben elcsigázva érkeztek a csata színhelyére — és Bugyonnij elvtárs meg is verte őket. Ezzel azt akarom mondani, hogy minden szervezőnek helyesen kell megszerveznie a munkáját, idejében át kell

gondolnia és fel kell mérnie a körülményeket, s csak szükség esetén szabad bevetnie egész anyagi erejét, az egész szervezet minden erejét. Tökéletesen birtokában volt ennek a bolsevik tulajdonságnak Lenin elvtárs, és épp ilyen tökéletesen birtokában van Sztálin elvtárs is. A komszomolistáknak is el kell sajátítaniuk ezt a tulajdonságot; szervezzék át a munkájukat úgy, hogy minden egyes komszomolistát ismerjenek, tudják, mit várhatnak tőlük, mivel lehet és kell segíteni nekik, miféle munkában használhatják fel őket az ügy szempontjából a legeredményesebben.

Íme egy példa: a komszomolisták között sok a műszaki főiskolákon, egyetemeken, technikumokban tanuló diák. Ezek a fiatalok gyakran túl vannak terhelve. S ha a hallgatók nem szervezik meg jó beosztással munkájukat, társadalmi munkájukat és pihenésüket, a főiskola elvégzése után jónéhányan lesznek közöttük olyanok, akik nem egészségesek. Az egyikről kiderül, hogy a mája nincs rendben, a másiknak egyszercsak a veséjéről derül ki, hogy beteg, a harmadiknak a gyomra nem emészt úgy, ahogy kellene. Hát kinek kell gondoskodnia diákifjúságunk életének helyes megszervezéséről, ki felel elsősorban ezekért a káderekért a párt előtt? A komszomol! Ez az ő dolga, neki kell ügyelnie erre; ez a komszomol mindennapos munkája az iskolákban az elemitől kezdve egészen a főiskoláig. Neki kell elősegítenie a kormány idevágó utasításainak maradéktalan végrehajtását, és neki kell jobban megszervezznie a diákok tanulását és életmódját.

Szocialista alkotómunkával elfoglalt proletárállamunk kapitalista környezetben él. Tehát mindig ki vagyunk téve annak, hogy ellenségeink megtámadhatnak bennünket. Mindennapi békés munkánk mellett egyetlen percre sem szabad megfeledkeznünk erről. Állandóan résen kell lennünk, állandóan harci készenlétben kell állni mindnyájunknak.

Kikből fog állni háború esetén túlnyomórészt a hadseregünk? Óriási tömegében komszomoltagokból. A komszomolistáknak ezért különösen résen kell lenniük. A komszomolistáknak mindig gondolniuk kell arra, hogy ellenséges támadás esetén a kommunisták vezetésével és a kommunistákkal vállvetve nekik kell felfogniuk az első csapást. Márpedig tudvalevőleg az ellenség első csapásai a legkeményebbek. Ez arra kötelezi a komszomolistákat és a komszomol vezette munkás-

ifjúságot, hogy gondosan tanulmányozza a haditechnikát. Vorosilov elvtárs egészen konkrét, pontosan meghatározott feladatokat tűzött a komszomol elé a honvédelmi munka terén. Ezek a feladatok ismeretesek, teljesíteni kell őket, s felesleges az elismétlésük.

Itt azonban rá kell mutatnom a komszomol munkájának egyik igen fontos területére — a testnevelésre. A sport igen jó dolog, a sport erősebbé teszi az embereket. A sport azonban segédeszköz, s ha öncéllá, puszta rekordhajhászássá változtatjuk, mit sem ér. Mi sokoldalúvá akarjuk fejleszteni az embert, hogy jól tudjon futni, úszni, fürge és szép legyen a járása, minden szerve rendben legyen — egyszóval normális, egészséges, munkára és honvédelemre kész emberré váljon, s hogy fizikai képességeivel párhuzamosan helyes irányban fejlődjenek szellemi tulajdonságai is.

Vorosilov elvtárssal együtt számos katonai iskolában jártam már, és ő mindenütt különösen nagy figyelmet fordított ezekre a kérdésekre. Azt mondotta, hogy kerülnünk kell a rekordhajhászást, nem szabad a sporttal kizárólag a sport kedvéért foglalkozni, és hogy a sportot alá kell rendelni a kommunista nevelés általános feladatainak. Hiszen nem szűklátókörű sportembereket fejlesztünk és képezünk ki, hanem a szovjet építőmunka honpolgárait, akiknek nemcsak erős kezekre és jó emésztőszervekre van szükségük, hanem elsősorban széles politikai látókörre és szervezőképességre. Ezért a komszomolnak, amikor a dolgozó ifjúság újabb millióit vonja be a sportmozgalomba, és magasabb fokra emeli testnevelésünket, biztosítania kell azt is, hogy sportolóink politikai és társadalmi arculata világosan kialakuljon.

Szeretném, ha a komszomolisták helyesen értelmeznék szavaimat, és nem gondolnák azt, hogy fékezni akarom lendületüket; szeretném, ha megértenék, hogy milyen sokat jelent a dolgok helyes bolsevik megszervezése életünk és munkánk bármely területén.

Külön akarok még szólni néhány szót a fiatalok közötti elvtársiasságról. Az ember leginkább ifjú éveiben hajlamos a barátkozásra, a kollektív, elvtársias összefogásra. Ritka dolog, hogy a fiatalok közül valaki cserbenhagyja társát nehéz helyzetben — ilyesmi talán száz közül két-három esetben fordul elő. Ezeknek az érzéseknek különösen háborús helyzet-

ben van nagy jelentőségük. Rendkívül harcképessé tehet egy hadoszlopot, ha szilárdan bízik szomszédja állhatatosságában. Az ellenség tüze vagy egyáltalán nem kelt pánikot, vagy legfeljebb egészen jelentéktelent. Ezek az érzések összeforrasztják és fegyelmezik a harcosokat. Az elvtársiasság, az osztályszolidaritás érzését mindenképpen fejlesztenünk kell az ifjúságban. Ez a legszebb szocialista tulajdonságok egyike. Mindenütt szükség van rá, de különösen az osztályharcban.

Sokan megszokták, hogy üres szónak vegyék az elvtársiasság érzését. Hogy ha helyesen fejlesztjük ezt az érzést, ha elérjük, hogy a komszomolisták és az egész fiatalság mint elvtársak és jóbarátok megosszák egymással a termelőmunka örömeit, együttesen küzdjék le a nehézségeket, együttesen, egymást segítve sajátítsák el a technikát, és a pihenésre szánt időt is együtt töltsék testedzéssel, sportal stb., akkor az elvtársiasság csodálatosan szép kiegészítője lesz a szocialista versenynek, s gazdag gyümölcsöt érlel.

A mi komszomolunk különösen nagyszerű időben, rendkívül érdekes korban él. Ilyen időket az emberi társadalom egész eddigi történelme folyamán egyetlen ifjú nemzedék sem élt át.

Olyan korszakokban, amikor nincsenek jelentős történelmi változások, akár hetven évig is elelhet az ember anélkül, hogy egyáltalán előrehaladna. Ilyen időkben nem voltak nagy változások az életben — az ember megszületett egy lakásban és ugyanott halt meg öregkorában.

Mi azonban most mindnyájan — ifjúságunk is — óriási történelmi átalakulások időszakát éljük. Itt vannak a szemünk előtt azok az országok, amelyeket még súlyos feudális maradványok terhelnek, és ugyanakkor Európa hajdan legbarbárabb országában, az egykori „népek börtönében", Oroszországban, teljes erővel folyik a szocializmus építése.

Melyik történelmi korban volt ennél érdekesebb időszak? Hol volt több hősiesség és drámaibb feszültség, mint a mi időnkben?

Még a francia forradalom eseményekben és megrázkódtatásokban gazdag korszakában sem volt ennyi hősiesség és drámaiság. A francia forradalom természetesen nem hasonlítható össze a mi forradalmunkkal. Bár a maga idejében a haladást szolgálta, mégis polgári forradalom volt. A mi szocialista

forradalmunk — a történelem folyamán először — az élenjáró osztály, a történelem leghaladóbb osztálya, a proletariátus érdekeiért harcolva egyúttal az egész dolgozó emberiség érdekeiért küzd. Nagyon ajánlom a komszomolistáknak, ifjúságunknak, hogy olvassák el Gorkij „Viharmadarát". Gyönyörűen érzékelteti a régi Oroszország élenjáró embereinek forradalmi törekvéseit.

Aki a szocialista építőmunkát akarja szolgálni, az alkot, átalakítja az életet, harcol, lerombolja a régit és újat teremt. S a mi szovjet valóságunk minden dolgozó, minden ifjúmunkás és fiatal kolhozparaszt számára lehetővé teszi, hogy a legeredményesebben használja fel és fejlessze ki valamennyi képességét és egész tehetségét. Érthető, hogy sohasem volt még ilyen érdekes korszak az emberiség történelmében, hiszen mi volt az élet az Októberi Forradalom előtt: harc a száraz kenyérért, miközben maroknyi gazdag uralkodott a dolgozók milliói felett.

Nem kétséges, hogy rövid idő mulva harcunk talaján, a hazánkban folyó átalakulás talaján, csodálatos művészeti alkotásokat hoznak majd létre. Nem kétséges, hogy forradalmunk hatalmas alkotásai nagyszerű témákat nyujtanak a művészeknek. És ilyen időkben élni — valóban nagy boldogság. Noha ötvennyolc éves vagyok, végtelenül boldog embernek tartom magam, hogy ebben a korban élhetek. Tudjuk: ha kommunizmus lesz, gyönyörű és érdekes lesz az élet — de a legszebb idő mégiscsak az, amikor magunk is résztveszünk az osztályharcban, tudván, hogy ebből a harcból a proletariátus kerül ki győztesen.

Lehetetlen, hogy ez ne lelkesítse ifjúságunkat újabb hőstettekre a szocializmusért folyó harc során. S látjuk is, hogy a párt neveltjei — a lenini komszomol fiai — nap nap után bizonyítják be, mekkora odaadással viseltetnek a szocializmus ügye iránt. A párt első hívó szavára nekilátnak a kultúra és a technika elsajátításának, felszínre hozzák a bányák kincseit, építik a földalattit, megostromolják a sztratoszférát, bátran szembeszállnak a Sarkvidék kegyetlen hidegével, és így a Szovjetunió legkiválóbb hőseinek sorába kerülnek.

Pártunk Központi Bizottsága, Sztálin elvtárs és a Központi Bizottság többi tagja is tudja, hogy milyen lelkesedéssel fogadja a komszomol mindazokat a feladatokat, amelyeket a

párt eléje tűz. A párt és a kormány határtalan szeretetre, odaadásra és támogatásra lel hazánk ifjú nemzedékében, a komszomolban. Mi, öreg bolsevikok, biztosak vagyunk benne, hogy nem tévedünk. A komszomolisták Szovjetuniónk új építői.

Ha *igazi* kommunista akarsz lenni, akkor életed végéig fiatal maradsz!

Miért mondtam, hogy igazi kommunista? Miért ad ilyen acélos erőt a kommunizmus az embereknek? Mert az igazi kommunista számára a személyes élmények *alárendelt* jellegűek. Ha valami családi kellemetlenség történt — bizony nehéz elviselni, de arra gondolok, hogy a szocializmus még nem szenvedett kárt ezzel, tehát a munka sem szenvedheti meg. Világos, hogy akkor, ha téged csak az otthoni ügyek érdekelnek, ha mindig csak magadra gondolsz vagy a kedvesedre — nem válik igazi kommunista belőled. De ha valóban aktívan dolgozol, tevékenyen résztveszel az egész építőmunkában, akkor néha még azt sem veszed észre, hogy „Ő" milyen ruhában van, s elfelejted a mindennapi élet apró-cseprő dolgait és egyéni kellemetlenségeit.

Ahhoz, hogy kemény kommunista váljék az emberből, mindenekelőtt szilárd kommunista világnézettel kell rendelkeznie. A kommunista világnézet lehetővé teszi, hogy hozzáértéssel nyúljunk minden kérdéshez, hogy helyesen közeledjünk minden jelenséghez. A kommunista világnézet ugyanazt jelenti a proletárforradalom harcosai számára, mint — mondjuk — a csillagásznak egy óriási távcső, vagy a laboratóriumi kutatónak a mikroszkóp. A politikus, a társadalmi munkás számára a kommunista világnézet teszi lehetővé, hogy helyesen, minden oldaláról megértse azokat a körülményeket, amelyek között dolgozik, hogy meg tudja szervezni és harcba tudja vinni a tömegeket, hogy világosan lássa, megértse és kijelölje a további perspektívákat. Mindez együttvéve erősíti az embert, és nemcsak az apró-cseprő egyéni kellemetlenségekkel szemben vértezi fel, hanem a nagyokkal szemben is. Ha a közös, kollektív eszmékért élünk, ha mindenek fölé helyezzük a közösség ügyét, ha ugyanazok az érdekek és remények éltetnek bennünket, mint környezetünket — akkor mi, öreg kommunisták is ifjakká válunk, mert a dolgozóknak ezek a közös érdekei azzá tesznek bennünket.

Nézzék csak a polgárháború időszakát és a mi szocialista

építőmunkánk időszakát. Azokban a napokban minden dolgozó, még az öregek is csodálatos hősiességet és lelkesedést tanúsítottak, példátlan hőstetteket vittek véghez, és ugyanilyen magatartást tanúsítanak, ugyanilyen hőstetteket visznek véghez ma is. Ezt kell megérteniük azoknak, akik majd a helyünkre állnak — a komszomolistáknak, a munkás- és kolhozifjúságnak. Az öreg bolsevikoktól, a harcedzett öreg proletároktól kell megtanulniuk a közösségi érzést, az alkotó ember lángolását, a lejátszódó események megértését és elméleti magyarázatát.

Ha lépést akarunk tartani viharosan száguldó életünkkel, akkor nem elég, ha ég a munka a kezünk alatt. A bolsevik párt ereje abban rejlik, hogy fel van fegyverezve Marx—Engels—Lenin—Sztálin tanításaival, és tökéletesen tud bánni ezzel a fegyverrel. Az illegalitásban és a csendőrök örökös szimatolása közepette, a cárizmus és a burzsoázia elleni elkeseredett harc közepette, a fegyházban és a számüzetésben sajátították el a bolsevikok a forradalmi elméletet, elméletileg összegezve a proletariátus harci tapasztalatait. Igaz, hogy néha valóban „volt időnk" a tanulásra. Megesett, hogy börtönbe dugták az embert, ott aztán olvashattunk — igaz, hogy nem mindig sikerült. Ezeket az „előnyöket" természetesen manapság „nélkülöznie" kell az ifjúságnak.

Gyakran panaszkodnak a komszomolisták, különösen az aktivisták, hogy nincs idejük olvasni, nincs idejük magukkal is törődni. Én is elfoglalt ember vagyok, mégis mindennap szakítok időt az olvasásra. Naponta elolvasok legalább nyolctíz oldalt — nem iratokból, hanem marxista könyvekből — és ezenkívül elolvasom a szépirodalmi újdonságokat is.

Sztálin elvtárs mondta egyszer, hogy az a legrosszabb, ha az emberek kész formulákban, kész jelszavakban gondolkodnak. Ez persze egyszerűbb. Ha a saját szavainkkal akarunk kifejezni valamilyen elméleti tételt, mindenekelőtt jól át kell azt gondolnunk, tisztába kell jönnünk az értelmével, különben tévedhetünk. De ha csak a betanult formulákat hajtogatod, akkor nem dolgozik az agyad úgy, ahogy kell, hanem alszik. Az elméleti tanulás legelső feltétele ezért a szóbanforgó kérdés mélyreható tanulmányozása és megértése, s nem ennek vagy annak a tételnek a bemagolása.

A komszomolisták, s kiváltképpen a komszomolaktivis-

ták sokat dolgoznak. Igen sok a munkájuk, de azért mégis kötelességük, hogy sokoldalúan képzett emberekké váljanak.

A szocialista építőmunkához művelt emberek kellenek. Művelt embernek pedig nem azt kell tekintenünk, aki csupán sokat olvas, hanem azt, aki alaposan foglalkozik a materialista filozófiával, magába szívja a tudomány kincseit, jól átgondolja az olvasottakat, és tisztában van vele, hogyan kell a forradalmi elméletet forradalmi gyakorlattal párosítani.

Ha a komszomolisták jól osztják be idejüket, kétségkívül jut belőle az elméleti tanulásra is.

„A KOMSZOMOL DICSŐ ÚTJA" CÍMŰ CIKKBŐL

A komszomol megalakulásának 20. évfordulójára

1938 október

Húszévi hősies küzdelem és munka után olyan szervezetté nőtt a komszomol, amely ma hat és fél millió fizikailag egészséges, anyagilag biztosított, művelt, életvidám és a társadalmi életben tevékeny embert számlál soraiban. A komszomol előtt a dolgozók javát szolgáló minden munkaterületen széles távlatok és lehetőségek nyíltak az alkotásra és az előrehaladásra. De a komszomol előtt álló feladatok is óriásiak és felelősségteljesek.

Sztálin elvtárs meghatározása szerint a komszomol a párt tartaléka, a párt sorai kiegészítésének forrása. Ez a kiegészítés nem a felnőttség formális ismérveinek megállapítása alapján történik, mert már Lenin is megírta Engelsre hivatkozva: „Vajjon nem természetes-e, hogy a mi pártunkban, a forradalom pártjában, az ifjúság van többségben? Mi a jövő pártja vagyunk, és a jövő az ifjúságé. Mi az újítók pártja vagyunk, az újítókat pedig mindig szívesebben követi az ifjúság. Pártunk a régi rothadás elleni önfeláldozó harc pártja, önfeláldozó harcba pedig mindig az ifjúság indul elsőként"[1]. Természetesen a formális ismérveket is figyelembe kell venni, de nem ez a lényeg.

A pártba olyan embereket vesznek fel, akik odaadóan tudnak harcolni a párt soraiban és a párt zászlaja alatt a kommunizmusért. A pártba való belépés különleges kötelezettsé-

[1] *Lenin—Sztálin.* Az ifjúságról. Szikra 1950. 73. old.

gekkel jár, mind politikai, mind erkölcsi téren. Ezért gondosan megnézik és megvizsgálják a pártba lépőknél, mennyire készültek fel e kötelezettségek teljesítésére és általában méltók-e arra, hogy a párt tagjai legyenek. A pártba lépők adottságainak és személyes tulajdonságainak elbírálására a párt alapszervezeteinek taggyűlésein kerül sor. Aki belép a pártba, annak nemcsak az a kötelezettsége, hogy ismerje a párt programmját, szervezeti szabályzatát és azt becsületesen végre is hajtsa — de mintegy íratlan esküt is tesz arra, hogy magatartásával nem fog szégyent hozni a pártra, hogy öntudatosan és becsülettel teljesíti a párt minden határozatát; hogy minden energiájával, erejét és életét sem kímélve küzd a párt irányvonaláért, következetességéért; hogy sohasem fog hazudni a pártnak és a párt szerveinek, betartja a pártfegyelmet és tevékenyen résztvesz a pártéletben; hogy a marxizmus elsajátítása útján fáradhatatlanul emeli politikai képzettségét, jó példával jár elől az állami és a munkafegyelem betartása terén és arra törekszik, hogy maradéktalanul elsajátítsa foglalkozásának és a rábízott munkának a technikáját.

Lenin—Sztálin pártjának tagjává lenni igen nagy tisztesség. Hiszen a párt soraiba a legjobbak közül is a legjobbak kerülnek. A párt a dolgozók élcsapata, amely öntudatosan halad e harci sereg élén a proletariátus érdekeiért folyó harcban, amely alapvető fő feladataként azt a célt tűzi maga elé, egész léte elé, hogy győzelemre vigye a kommunizmust, és készen áll arra, hogy minden tettét alávesse e harc érdekeinek. És ez egészen természetes is, mert — mint Kirov elvtárs mondotta — „kemény harcok várnak ránk a kapitalista világ ellen. Nemcsak az országon belül fogjuk gyökerestül kiirtani a kapitalista elemek maradványait. Tudjuk, hogy eljön az idő, amikor megrohamozzuk a kapitalizmus fellegvárait"[2]. A komszomol a párt vezetésével neveli az ifjúságot, előkészíti a leendő új párttagokat, a munkásosztály ügyének újabb harcosait, akik készen állnak a kapitalizmus megostromlására. S hogy a komszomol soraiban pontosan ilyen embereket alakítsunk ki, és helyesen neveljük őket, ahhoz a komszomol munkájában az ifjúság nemzetközi feladatainak jelentős helyet kell

[2] *Sz. M. Kirov.* Az ifjúságról. Molodaja Gvargyija 1938. 200. old. (oroszul).

elfoglalniuk. Ifjúságunk — mondja Sztálin elvtárs — „mentes minden régi tehertől s könnyebben teszi magáévá a lenini útmutatást, mint bárki más. És éppen azért, mert az ifjúság könnyebben teszi magáévá a lenini útmutatást, mint bárki más, éppen ezért van hivatva arra, hogy az elmaradókat és ingadozókat előre vigye. Igaz, nincs elég tudása. De a tudás olyan dolog, amit meg lehet szerezni. Ma nincs meg, holnap meglesz. Ezért a feladat: leninizmust tanulni és megint csak tanulni. Komszomolista elvtársak és elvtársnők! Sajátítsátok el a bolsevizmust és vigyétek előre az ingadozókat! Kevesebbet fecsegjetek, többet dolgozzatok s ügyeteket biztos siker koronázza"[3].

Lenin és Sztálin azonban sokszor figyelmeztetett bennünket arra, hogy az ember a marxista formulák bemagolásával nem tanulja meg a marxizmust és nem sajátítja el a lényegét, hogy ilymódon csak könyvmoly és betűrágó válik belőle, aki csupán gépiesen ismeri a szöveget és rossz marxista-leninista lesz. A marxizmus-leninizmust a legteljesebben úgy lehet megismerni, ha a gyakorlati politikára, a társadalmi és gazdasági tevékenységre alkalmazzuk. S ezért az ifjúság leninista szellemben való nevelésének sem csak a tanulás, hanem egyúttal a gyakorlati tevékenység vonalán kell haladnia. Hiszen a komszomolban a legkülönbözőbb foglalkozású emberek találhatók. Soraiban tudósok, írók, mérnökök, agronómusok, munkások és kolhozparasztok, szakszervezeti, politikai és az államapparátusban dolgozó funkcionáriusok, vöröskatonák, repülők stb. vannak. Mennyi különböző jellem és koponya, hányféle szakmai sajátosság! S tetejébe csupa tüzes, különösen fogékony, fokozottan aktív ember, aki mind arra törekszik, hogy a legnagyobb hasznot hajtsa népének. Nos, a komszomolnak az a feladata, hogy mindezt a számtalan, különböző formában megnyilvánuló emberi energiát okosan használja fel és szervesen a leninizmus medrébe, a pártosság medrébe irányítsa, mégpedig anélkül, hogy letörné az egyéni törekvéseket és bürokratikus formaságokkal akadályozná az ifjúi energiát.

Egyúttal azonban szem előtt kell tartani azt a sok-sok veszélyes vízalatti szirtet is, amelyeken könnyen összetörhet

[3] *Sztálin.* A leninizmus kérdései. Szikra 1953. 514. old.

a komszomolvezetés csónakja. A leninizmus ismerete csupán elősegíti, megkönnyíti a politikai kérdések helyes eldöntését, azonban ezeket a kérdéseket mégis csak az embereknek, adott esetben a komszomol funkcionáriusainak kell megoldaniuk. Pontosan ezeken a megoldásokon, ezeknek a megoldásoknak az elvi szilárdságán és célszerűségén lehet lemérni, hogy a vezetés valóban bolsevik vezetés-e.

Társadalmi életünkből vett két példával akarom gondolatomat szemléltetővé tenni. Mi nemcsak rokonszenvvel övezzük, nemcsak megtapsoljuk és dicsőítjük hőseinket, de minden lehetőt megteszünk, hogy megsokszorozódjék a számuk és minőségileg is fejlődjenek, szilárdan eszünkbe vésve, hogy a tömegesen megnyilvánuló hősiesség szocialista rendszerünk terméke. A hősiesség önmagában véve is szép emberi tulajdonság, s különösen az ifjúságra jellemző. De mi a hősiességben az ország védelmének egyik elemét is látjuk. Azt hiszem, felesleges lenne elmagyaráznom, hogy egy hősies hadseregnek egyébként egyenlő feltételek mellett nagyobb esélye van a győzelemre.

A testedzés és a tömegsport fejlesztése a nép körében rendkívül hasznos, mert fegyelemre szoktatja az embereket, megedzi egészségüket, ösztönzőleg hat öntevékenységükre és kezdeményezőkészségükre, megtanítja őket az együttes, koordinált cselekvésre. Egyszóval a testnevelés és a sport az egészséges, erős, ügyes, találékony, bátor, az akadályokkal szembeszállni tudó, magabiztosan előretekintő ember kialakításának jelentős tényezője. Mindez együttvéve azonban csupán a dolog külső, fizikai oldala. S a komszomolra az a feladat vár, hogy ezt az egész tömegmozgalmat a forradalmi marxizmus eszmei tartalmával itassa át. De hogyan tegye ezt? Erre csak egyetlen eszköz van: a sporttevékenység összekapcsolása a szocializmus építésének általános feladatával. Azt mondhatják erre, hogy ez közhely, hiszen mindenki tisztában van azzal, hogy nálunk mindaz, ami a köz szempontjából hasznos, része a szocialista építőmunkának. De éppen ezt az általános eszmei tartalmat kell beoltani az emberek tudatába. A legutóbbi moszkvai sportünnepély a „Mindent a Szovjetek országának védelméért!" jelszó eszméjére épült. Bátran elmondhatjuk, hogy hazánk védelmének feladata mélyen bevésődött népünk tudatába, és a sportolók honvédelmi munkájának bemutatása teljes mérték-

ben megfelel a népi tudatnak, népünk törekvéseinek. Következésképpen ahhoz, hogy népünknek ezek a törekvései gyakorlati tettekké váljanak, nyilvánvalóan minden sportegyesületnek meg kell határoznia — jellegének megfelelően — munkája konkrét formáját, amellyel nap nap után kiveszi részét a honvédelem erősítésében. A sportolók ezzel saját munkájukat a szocialista haza védelmére irányuló általános, az egész népet átfogó törekvések színvonalára emelik — azaz mély belső tartalommal töltik meg azt. Ez a fejlődés kimeríthetetlen forrása lesz a sporttevékenység minden egyes ágában és hatalmas ösztönző erőt ad a további tökéletesedéshez.

Csak így lehet egyesíteni a könyvekből merített marxista-leninista ismereteket a mindennapi munkával és harccal — vagyis a gyakorlattal —, és csak így lehet elkerülni azt a szakadást az elmélet és a gyakorlat között, „ami — mint Lenin mondotta — a régi polgári társadalom legvisszataszítóbb vonása volt"[4]. Csak így töltheti be méltó módon a komszomol Lenin—Sztálin pártja tartalékának szerepét, csak így nevelhet harcos utánpótlást a régi bolsevik gárda helyébe.

Különösen felelősségteljes a komszomol feladata a termelésben — mind az iparban, mind a mezőgazdaságban. A munka termelékenysége a kapitalizmus ellen vívott harc döntő tényezője. A munka termelékenysége mutatja meg, hogy mennyivel tökéletesebb a szocialista rend a kapitalista rendnél. A munka termelékenységének növekedése a legegyenesebb út a kommunizmus felé, ahol mindenkit szükségletei szerint lehet kielégíteni, s mindenki képességei szerint dolgozik.

Hazánkban a szocialista rend rövid idő alatt megmutatta, hogy milyen óriási termelőerők rejlenek a szocializmusban. Csak az a lényeg, hogy képesek legyünk gyakorlatilag feltárni és szervezetten egy célra irányítani ezeket az erőket.

Szocialista országban a termelésnek az a sajátossága, hogy a munka kényszerű rabszolgamunkából becsület, dicsőség és hősiesség dolgává válik. A szovjet állampolgároknak, s mindenekelőtt a komszomolnak és a szovjet ifjúságnak ízig-vérig magukévá kell tenniük a munkának ezt az új fogalmát.

A szocializmus a maga méltó helyére emelte a munkát,

---

[4] *Lenin* Művei. 31. köt. Szikra 1951. 287. old.

amelyet a kizsákmányolók osztályállama a társadalmi ranglétra legalacsonyabb fokára süllyesztett. A kapitalista társadalomban a munka magasfokú termelékenysége nyomorba taszítja a munkásokat, a tőkéseket pedig még gazdagabbá teszi. Nálunk, a szocializmus országában éppen ellenkező a helyzet: a munka magasfokú termelékenysége megjavítja a dolgozók anyagi és kulturális helyzetét, s erősíti a szocialista államot.

Nálunk a termelésben igen magas a komszomol-korban lévő fiatalok számaránya. S nemcsak az iparban, nemcsak az új üzemekben, hanem a mezőgazdaságban is, kiváltképpen a mezőgazdaság gépesített szektorában. A kolhozokban majdnem mindig a komszomol-brigádok vezetnek.

A munka megszervezése, termelékenységének emelése — legalábbis a szocialista társadalom legelemibb szükségleteinek megfelelő színvonalra — egyike a legbonyolultabb problémáknak. Lenin azt mondotta:

„A munka termelékenysége, ez végeredményben a legfontosabb, a legfőbb az új társadalmi rend győzelme szempontjából. A kapitalizmus a munka olyan termelékenységét hozta létre, amilyet a hűbériség nem ismert. A kapitalizmust azzal lehet véglegesen legyőzni és azzal fogjuk véglegesen legyőzni, hogy a szocializmus a munkának új, sokkal magasabbfokú termelékenységét hozza létre. Ez igen nehéz és igen hosszadalmas dolog . . .

A kommunizmus a kapitalizmussal szemben az önkéntes, a tudatos, az egyesült, a modern technikát felhasználó munkások magasabbfokú termelékenységét jelenti . . .

A kommunizmus ott kezdődik, mikor az *egyszerű munkás* önfeláldozóan, nehéz munkával megbirkózva kezd gondoskodni a munka termelékenységének emeléséről, *arról, hogy minden pud gabonát, szenet, vasat* és egyéb terméket megőrizzen, bár azokat nem személyesen a dolgozó kapja, nem is «hozzátartozói», hanem «távolállók», azaz a társadalom egésze, tíz- és százmillió ember, akik eleinte egy szocialista államban, később a Szovjet Köztársaságok Szövetségében egyesülnek"[5].

E probléma megoldásában az ifjúságnak teljes erejével részt kell vennie. Ennek a problémának jelentőségéhez mért

[5] *Lenin* Művei. 29. köt. Szikra 1953. 435—436. old.

helyet kell biztosítani a komszomolgyűléseken, a szervezési kérdések megvitatása alkalmával. A szocialista verseny és a sztahanovista módszer tág teret nyújt a termelésben az alkotásra, különösen a fiatal műszaki erők számára. A termelésben dolgozó komszomolistákra, kiváltképpen a mérnökökre az a feladat vár, hogy a különböző munkanemekre minél szélesebb területen alkalmazzák a maga teljes sokoldalúságában Sztahanov elvtárs módszerét. A hasonló munkadarabokat gyártók között élenjárni a szocialista versenyben, hosszúlejáratú versenyt szervezni a brigádok, sőt egyes személyek között — ennek most rendkívül nagy jelentősége van. Azt tartom a legértékesebbnek, ha valaki egy egész évig tartó verseny győztese. Óriási kitartás, rendszeresség, a gép és a szerszám gondos kezelése kell ehhez, s így alakul ki a jó termelőmunkás.

Óriási jelentősége van a termelés megszervezésének a műhelyen belül. Hiszen elég annyit mondanom, hogy amennyiben a művezető úgy válogatja össze a munkát, hogy a munkások szériákat gyártsanak vagy legalábbis többé-kevésbbé egyforma munkákat végezzenek, akkor a munkás sokkal könnyebben és termelékenyebben dolgozik. Ha a művezető tekintettel van a munkások egyéni képességeire — vagyis számításba veszi, hogy az egyik munkás ugyan lassabban, de pontosabban és tisztábban dolgozik, a másik viszont gyorsabban, de durvább munkát végez —, akkor az ilyen tapasztalt művezető ennek megfelelően osztja el a munkát is. Mindezt meg kell tárgyalni a termelési értekezleteken. A termelési értekezlet kiváló műszaki iskola — legalábbis azzá kell lennie...

Egyesek azt mondhatják, ez szűk prakticizmus és túlságosan kicsinyes dolog ahhoz, hogy lelkesítse a merész tettekre, hősiességre törő komszomolt. Az én véleményem szerint azonban a komszomol-vezetőknek éppen ebben a látszólag hétköznapi munkában is meg kell mutatniuk a komszomol tömegeinek, s meg kell értetniük velük, hogy az egyik a másikat nemhogy akadályozná, hanem éppen ellenkezőleg — kiegészíti. Talán rossz pilóta lesz majd abból az ifjúmunkásból, aki megszokta, hogy rendszeresen kipréselje a gépből mindazt, amit a gép adni tud? Joggal hihetjük, hogy a jelleme megmutatkozik majd a légierőknél is, azaz a repülőgépből is ki fogja hozni mindazt, amit lehet. Joggal hihetjük, hogy a jelleme éppen olyan pozitív módon nyilvánul meg akkor is, ha

majd katonai egységet fog vezetni. Szóval nincs elzárva a nagy munkateljesítményekhez és hőstettekhez vezető út.

De nemcsak erről van szó. Hiszen a munka becsület, dicsőség és hősiesség dolga, s a komszomolistáknak gyűléseiken, amikor a termelési kérdéseket megvitatják, éppen ebből kell kiindulniuk. Be kell vésniük az ifjúság tudatába, hogy az a becsületesen dolgozó munkás, aki munkáját mindennél fontosabbnak tartja, az Lenin—Sztálin ügyét, a becsület, dicsőség és hősiesség ügyét szolgálja. Ő a szocializmus legfőbb építője, s neki — aki egyike a városok és falvak sokmilliónyi építőjének — tisztelet és megbecsülés jár. Vele különösen nagy figyelemmel kell foglalkoznia a komszomolszervezetnek, mert ezzel a párt egyik legfontosabb utasítását hajtja végre.

Komszomolunk nemzetközi feladatai igen felelősségteljesek, mert a komszomolra tekint az egész világ dolgozó ifjúsága. Legyünk hát méltók erre és — Sztálin elvtárs szavaival szólva — töltsük be a rohambrigád megtisztelő szerepét a világ proletariátusának győzelméért vívott harcban.

A Szovjetunió ifjúsága a fizikai és szellemi fejlődés szempontjából igen kedvező feltételek között él. A családi környezet, a gyermekek és a szülők közötti viszony annyira megváltozott, annyira megjavult, hogy a régivel össze sem lehet hasonlítani — jelentős lépést tett a szocializmus felé. A kapitalista világban érzéketlenség és önzés, durvaság és kíméletlenség uralkodik a családban — nálunk emberivé vált a szülő és a gyermek viszonya e szó legnemesebb értelmében. Minden valószínűség szerint nagymértékben elősegítette ezt a nők egyenjogúsága.

A mi iskolánk nem tölti el félelemmel a kisgyermeket, s a nyolcéves kis oktobrista (pajtás) olyan méltóságteljesen lépi át az iskola küszöbét, mint a saját birtokába lépő tulajdonos. Az elemi iskola szoros kapcsolata a középiskolával, s a középiskoláé a felsővel könnyebbé teszi a tanulni vágyó ifjúság számára a főiskolába való átmenetet. Az elsőrendű gépeken dolgozó és a gyors iramban fejlődő technikát elsajátító munkásifjúságnak is lehetővé vált a magasabbfokú szakképzettség elnyerése. A munkája iránt érdeklődő, kezdeményezőkészséggel rendelkező munkás ugyancsak könnyen előrejuthat a termelőmunkában. A kolhozifjúság előtt olyan perspektíva nyílt meg, amilyenre azelőtt még csak gondolni sem

lehetett — nemhogy a mi falvainkban, de általában még a legelőrehaladottabb kapitalista országok mezőgazdaságában sem. A termelés kollektív jellege — úgy is mondhatnánk, hogy a nép színe előtt való munka — buzdítólag, ösztönzőleg hat a képességek megnyilvánulására, az erők teljes megfeszítésére. A dolgozók jól és szépen akarják végezni a munkájukat, hogy mások is felfigyeljenek rá. A magasfokú technika és a fejlődő agronómia nemcsak szellemileg fejleszti az embereket és nemcsak a munka termelékenységét növeli, hanem beláthatatlan távlatokat nyit a tehetséges fiatalok előrejutása számára is.

A fiatal munkásoknak, kolhozparasztoknak és szovjet alkalmazottaknak ugyancsak tág terük van a társadalmi tevékenységre. A párt, a szakszervezetek, a komszomol, az Oszoaviahim*, a sportmozgalom, a kulturális és népművelési szervezetek stb. soraiban lehetőséget nyernek aktivitásuk kifejlesztésére, s ott mindnyájan megmutathatják, hogy mire képesek a társadalmi munkában. Ez az a kiapadhatatlan forrás, ahonnan a komszomol a tehetséges embereket merítheti, jobban mondva, ahol ezeket felfedezheti. Boldog komszomol, milyen temérdek lehetőséged van arra, hogy Lenin—Sztálin nagy ügyét szolgáld! Milyen széles perspektívák és nagy lehetőségek nyíltak előtted az új ember nevelése és kialakítása terén!

A kommunista párt azt a feladatot tűzte maga elé, hogy megvalósítja az emberek teljes — mind politikai, mind gazdasági — egyenjogúságát, és a szocialista állam felépítését a nép sokoldalú fejlődésére, minden értékes adottsága és képessége kifejlesztésére alapozza. A kommunista párt úgy véli, hogy hazánk annál erősebb és győzhetetlenebb lesz, mennél öntudatosabban fogja fel népünk a természet és a társadalmi élet valamennyi jelenségét.

A proletariátusnak hatalmas és felelősségteljes világtörténelmi szerepe van, mert a proletariátus a leghaladóbb osztály, minden dolgozó élcsapata. Ahhoz, hogy a proletariátus ezt a hivatását betölthesse, a kolhozparasztsággal együtt fel kell dolgoznia és magáévá kell tennie az emberi kultúra egész örökségét, meg kell hódítania a tudomány és a technika vala-

---

* Oszoaviahim — a Szovjetunió honvédelmének, különösen légi és vegyészeti védelmének támogatására alakult társadalmi tömegszervezet. — *Ford.*

mennyi magaslatát, fel kell kapaszkodnia a tudás hegyormaira a világon mindenkinél műveltebbé kell válnia. A tudomány fejlődésének nálunk meg kell előznie az egész világ tudományát, a mi tudományunknak a tudás minden területén a földkerekség leghaladóbb tudományának kell lennie. Hiszen a Szovjetunió határain túl a tudomány a kizsákmányoló osztályok kezében van, akik a maguk önző osztályérdekeinek szolgálatába állítják, a dolgozók legnagyobbfokú elnyomására használják és gúzsba kötik fejlődését. Megszabadítani a tudományt a régi világ bilincseitől és a dolgozók megvédésének hatalmas eszközévé, a kommunizmus építésének archimedészi emelőjévé tenni, s arra használni, hogy a szabad ember minél jobban úrrá legyen a természeten — ez a mi ifjúságunk és mindenekelőtt a komszomol feladata. A szocializmus országának a technikában, a tudományban és a művészetben is vezetnie kell. Nálunk van hol, van mivel és van min dolgozzék az ifjúság. Vigyük hát előbbre a tudományt az emberiség eddig elért eredményei alapján; hódítsuk meg a természet erőit, de ne kisipari módszerekkel, ne egyesével, hanem szervezetten — felfegyverkezve a tudomány és a technika legtökéletesebb eszközeivel. Milyen csábító perspektíva ifjúságunk számára, hogy résztvehet abban a kollektív küzdelemben, amely az embernek a természet, a világmindenség feletti uralmáért folyik!

Az emberi tevékenység bármely ágát vesszük is — a pedagógus munkájától a katona munkájáig —, valamennyi együttvéve és mindegyik külön-külön mély eszmei jelleget nyer a mi viszonyaink között. Nézzük a művészetet. A kapitalista országokban egyre jobban sorvad, a Szovjetunióban viszont viharos fejlődésen megy keresztül, mert a nép milliói csakúgy szomjúhozzák a művészetet. Már abból is láthatjuk ezt, ahogy népünk a színház, a zene, a képzőművészeti kiállítások stb. iránt érdeklődik. Megítélhetjük ezt abból az örömből és leplezetlen büszkeségből is, amellyel a lakosság a Metro művészi díszítményeire tekint. Nem kételkedem abban, hogy a komszomol minden tőle telhetőt meg fog tenni, hogy vezetésével ifjúságunk a legrövidebb időn belül végérvényesen leleplezze és gyökerestül kiirtsa a művészetből és a társadalmi tudat többi formájából a burzsoá csalás és képmutatás minden maradványát, mindenütt érvényre juttatva Marx—Engels—Lenin—Sztálin eszméit.

A pénzeszsák elnyomása alól felszabadult szovjet népek alkotó tevékenységének egyedüli célja az egész dolgozó emberiség boldogsága. S mi lehet értékesebb, mi teheti eszmei szempontból gazdagabbá, mi ragadhatná meg jobban az ifjúságot, mint az odaadó harc ezért a célért, a kommunizmus teljes győzelméért az egész világon — az a harc, amelyet a párttal együtt, a párt harci zászlaja alatt vív Sztálin elvtárs vezetésével.

A KIVÁLÓ VÁROSI ÉS FALUSI TANÍTÓKNAK AZ „UCSITYELSZKAJA GAZETA" SZERKESZTŐSÉGE ÁLTAL ÖSSZEHÍVOTT ÉRTEKEZLETÉN MONDOTT BESZÉD

1938 december 28

I. A marxi-lenini elmélet elsajátításáról

Elvtársak! Sok szó esik ma nálunk a marxizmus-leninizmus forradalmi elméletének, a bolsevik párt történetének tanulmányozásáról. Az itt a legfontosabb, hogy elsajátítsuk ennek az elméletnek a lényegét, megtanuljuk gyakorlati alkalmazását és megértsük pártunk forradalmi harcának tapasztalatait.

Amikor elolvastam „A Szovjetunió Kommunista (bolsevik) Pártjának történetét", elragadtatásra késztetett a tartalom mélysége, a gondolatok világossága és kifejtésük egyszerűsége. Szöveghűen azonban most nem tudnám elismételni, mert nem emlékszem rá olyan pontosan. De nem is ez a dolog lényege, hanem a megértés.

A marxi-lenini elmélet nem valami krédó, nem dogmák gyüjteménye, hanem a cselekvés vezérfonala. Ha a marxizmus-leninizmus elsajátításáról van szó, azt szokták mondani, hogy „elmélyült munka", „különös elmélyedést követelő munka" stb. Meg kell azonban érteni, hogy nem a betű a fontos a marxizmus-leninizmusban, hanem a lényege, a forradalmi szelleme.

Mit jelent, ha azt mondják, hogy a marxizmus-leninizmus „teljes elsajátítása"? Hogyan értsük ezt? Úgy értsük-e, hogy kívülről kell tudni valamennyi marxista-leninista bölcseséget, kész formulák és következtetések alakjában? Vagy úgy értsük, hogy a marxizmus-leninizmus lényegét kell elsajátítanunk, és hogy képesek legyünk ezt az elméletet a cselekvés vezér-

fonalaként alkalmazni az életben — társadalmi, politikai és magánéletünkben egyaránt. Ez utóbbi a helyesebb, a fontosabb, ez a legfontosabb a marxizmus-leninizmusban. S amikor arról van szó, hogy „el kell sajátítani a marxizmus-leninizmust", ez azt jelenti, hogy meg kell tanulnunk a marxizmus-leninizmust a maga dinamikájában látni.

A marxizmus-leninizmus megtanulására többé-kevésbbé mindenki képes, de a lényegének elsajátítása, alkalmazásának megtanulása bizony nehezebb. Sok olyan öreg munkást ismerünk, aki résztvett a politikai harcokban. Vajjon tanulták-e ők annyit a marxizmus-leninizmust, mint önök? Hiszen nem állott még rendelkezésükre „A Szovjetunió Kommunista (bolsevik) Pártjának története"! Nagyon kevés alkalmuk volt az elmélet rendszeres tanulmányozására. Talán elolvastak nyolc-tíz forradalmi könyvet, és ez volt minden. A gyakorlatban mégis elég jól alkalmazták a marxizmus-leninizmust. Az emberek milliói haladtak és haladnak a marxizmus-leninizmus elméletének zászlaja alatt. És sok munkás tudott helyesen állástfoglalni a társadalmi és politikai élet jelenségeivel kapcsolatban, helyesen alkalmazva a marxi-lenini irányvonalat az egyes kérdések eldöntésénél, mert megértették és megragadták a marxi-lenini elmélet forradalmi lényegét.

A marxizmus-leninizmus tanulmányozása nem öncél, nem formalitás. Nem azért tanuljuk a marxizmus-leninizmust, hogy formálisan ismerjük, mint ahogy azelőtt a katekizmust tanulták. Mi azért tanuljuk a marxizmus-leninizmust, mert olyan eszközt és módszert látunk benne, amelynek segítségével helyesen tudjuk meghatározni politikai, társadalmi és egyéni magatartásunkat. Szerintünk ez az ember legerősebb fegyvere a gyakorlati életben.

Nálunk most az a kérdés merül fel, hogyan tanulhatjuk meg helyesebben alkalmazni a marxizmus-leninizmust a gyakorlatban. Elsősorban ismerni kell, legalábbis nagy vonásokban, a marxizmus-leninizmus elméleti alapfogalmait, ismerni kell, legalábbis nagy vonásokban a kommunista párt történetét. A párttörténet tanulmányozásánál azt kell vizsgálni, hogy ilyen és ilyen körülmények között hogyan oldották meg a bolsevikok ezt vagy azt a gyakorlati kérdést. Miért éppen így oldották meg azt a kérdést, és miért nem másként — miből indultak ki? Miért bojkottáltuk például a Buligin-dumát,

miből indultunk ki? Miért vettünk részt később, kevésbbé kedvező politikai körülmények között a II., III. és IV. Állami Duma választásain? Miért? Ha az ilyen kérdéseket elemezzük (és sok ilyen kérdés volt a történelem során, mert sok harc volt), akkor ez mintegy példát mutat, hogyan kell alkalmazni a marxi-lenini elméletet, amikor más kérdések megoldásához nyúlunk — más, új politikai helyzetben —, mai kérdések megoldásához a mai helyzetben.

Emellett természetesen figyelembe kell venni minden végbement változást, valamennyi új feltételt. Ezért a marxizmus-leninizmus tanulmányozása során az a legfontosabb, hogy ellenőrizzük önmagunkat, miként fogunk hozzá azoknak a kérdéseknek a megoldásához, amelyek az élet különböző területein ma, most felmerülnek. Lássunk egy tetszés szerinti példát a mindennapi életből. Egy tanítónő elválik a férjétől. Marxista szempontból milyen magatartást tanúsítunk ebben az esetben? Mi itt a helyzet? Hiszen ha ilyen kérdésről van szó, akkor is meg kell találni, hogyan nyúljunk hozzá helyesen, ezt is marxista módon kell megfontolni és megoldani. A kérdés legegyszerűbb felfogása (ami — legalábbis formailag — többékevésbbé helyes) ha azt mondjuk: ez magánügy, a politikához semmi köze. Csakhogy amennyiben az eset közismert, és a tanulók is beszélnek róla, ha a faluban pletykára ad okot és meginog a tanítónő tekintélye — akkor mégiscsak szükség van arra, hogy észszerűen megmagyarázzuk ezt a tényt. Látják, hogy néha még a leghétköznapibb kérdés is társadalmi, politikai kérdéssé válhat. Az életben napról napra rengeteg különféle hétköznapi esemény történik. Megtalálni minden ilyen esetben a helyes megoldást, helyesen felfogni, hogy marxista szemszögből milyen álláspontot kell elfoglalni — itt mutatkozik meg, ki az igazi marxista.

A marxizmus-leninizmus az a kulcs, amely lehetővé teszi, hogy ezt vagy azt a kérdést megoldjuk. De csak a lehetőséget adja meg, nem magát a megoldást: azt a lehetőséget, hogy helyesebben nyúljunk a kérdések megoldásához. Nem ad azonban kész receptet mindarra, ami az életben előfordulhat. A kérdések megoldásánál és abban a módban, ahogy fontos kérdéseket megoldunk, mutatkozik meg, hogy ki az igazi bolsevik marxista és ki a betűrágó könyvmoly.

Vannak, akik valóban elsajátították a marxizmus-

leninizmust, és a gyakorlati kérdések megoldásánál alkalmazni is tudják ezt az elméletet. Vannak viszont, akiknek a feje úgy tele van tömve betanult szöveggel, mint egy krumpliszsák krumplival, de ezt a tudásukat nem képesek gyakorlatilag alkalmazni. Az ilyen emberek kapásból bármit elszavalnak, egész előadásokat tartanak. Ha azonban elmondja nekik az ember, hogy nálunk az iskolában ilyen és ilyen eset történt — például egy apa elnadrágolta a fiát, aki ebben az iskolában tanul —, és megkérdezi tőlük, hogy ezt a konkrét esetet hogyan kell helyesen elbírálni a közösség szempontjából, akkor az ilyen emberek belezavarodnak és eltévednek még az egyenes országúton is. Ha van is valamiféle javaslatuk, az is opportunista, s egyáltalában nem felel meg a marxizmus-leninizmus szellemének, noha egész halom idézettel támasztják alá. Az opportunizmus nem feltétlenül mindig a marxizmus-leninizmus egyenes tagadásában nyilvánul meg. Olykor a betűrágásban és az elmélet dogmatikus felfogásában jut kifejezésre.

Nos, a gyakorlati kérdések megoldása a marxizmus-leninizmus lényegének igazi elsajátítása alapján — ez a bolsevizmus iskolája.

A szöveg megtanulása — az csak a szöveg megtanulása. És ahogyan a gyermek számára az iskola még nem maga az élet, hanem csak iskola, éppúgy a marxizmus-leninizmus tanulmányozása a tanintézetekben, a különböző tankörökben, a szemináriumokon stb., vagy egyénileg — ez is csak tanulás. Az ember így csak könyvszerűen ismeri meg a marxizmus-leninizmust. De amikor belemerül a politikai életbe, a társadalmi tevékenységbe, amikor majd *alkalmazza* ezt a módszert, mégpedig öntudatosan — ez már más. A marxizmus-leninizmus hatása éppen az élet nap nap után felvetődő kérdéseinek gyakorlati megoldása során nyilvánul meg, ez a marxizmus-leninizmus igazi iskolája, itt mutatkozik meg, hogy ki az igazi marxista-leninista.

Az igazi iskola nem az, ha valaki résztvesz a szemináriumon vagy hallgatja az előadásokat. Ez csak segédeszköz.

Az lesz az igazi iskola, amikor önök majd vitatkozni fognak, amikor majd a néppel beszélgetnek, vagy amikor döntenek egy hanyag tanuló kérdésében. Mi legyen a döntés? Kettes

vagy hármas osztályzat, kicsapás, vagy ellenkezőleg, legyünk elnézőek vele szemben?

Az ilyen gyakorlati kérdések eldöntése a marxizmus-leninizmus legfőbb iskolája.

Amint a technológus, a mérnök számára a gyári munka technológiai ismereteinek gyakorlati alkalmazását és a tapasztalatok felhalmozását jelenti, amint a tanító számára az iskolai munka pedagógiai ismereteinek gyakorlati alkalmazását jelenti, éppúgy a marxizmus-leninizmus is az elmélet és gyakorlat élő, szerves egysége.

Talán sikerült megértetnem, hogy mit akarok mindezzel mondani. Azt a gondolatot szeretném világossá tenni, hogy a marxizmus-leninizmus elsajátításához egyáltalán nem elég az elméleti formulák és következtetések betanulása, de még az sem elég, ha valaki megtanulja az elmélet lényegét. Ahhoz, hogy valóban elsajátítsuk a marxizmus-leninizmust, meg kell tanulnunk azt is, hogy ezt az elméletet miként alkalmazzuk a gyakorlati kérdések megoldásánál; ahhoz pedig, hogy tovább menjünk, meg kell tanulnunk, hogyan gazdagítsuk ezt az elméletet a felhalmozott tapasztalatokkal és a tapasztalatok általánosításával — vagyis meg kell tanulnunk, hogyan fejlesszük tovább, hogyan vigyük előbbre az elméletet. Nos, ez a legnehezebb.

„A Szovjetunió Kommunista (bolsevik) Pártjának története" ugyan nagyon népszerű nyelven íródott, mégis igen sok munkát követel az olvasótól. Ez a könyv a legtömörebb formában foglalja össze a marxizmus-leninizmus alapjait. Olvasás közben minden egyes során el kell gondolkozni. Nem kívülről kell betanulni, hanem alaposan át kell gondolni.

Arról van szó, hogy megtanuljuk a marxizmus gyakorlati alkalmazását, ehhez pedig tanulni kell. De hogyan kell tanulni? A történelmi példákból kell tanulni, mégpedig együttesen és a vélemények kölcsönös kicserélésével.

Szó volt itt arról, hogy jó volna tanulóköröket alakítani. Teljesen megértem ezt a törekvést. Bizonyos mértékig igaz az, hogy a tanulókörök mégiscsak lehetővé teszik az eszmecserét. De ki mondta önöknek, hogy most nem lehet tanulóköröket szervezni? Honnan vették ezt? Olvassák el a párt Központi Bizottságának 1938 november 14-i határozatát. Ez a határozat elítéli, hogy a tanulókört eddig a marxizmus-

leninizmus tanulmányozása kényszerjellegű rendszerének, kádereink bolsevik képzése alapvető formájának tekintették; elítéli továbbá mint a propaganda minőségének rovására folyó mennyiséghajhászás gyakorlati megnyilvánulását. Itt azt mondta egy elvtársnő, hogy náluk hét tanító van, akik egymástól függetlenül tanulnak. De ki akadályozza meg önöket abban, hogy kijelentsék: „Egy hét mulva előadást tartok erről és erről a kérdésről, akit érdekel, jöjjön el és szóljon hozzá." Talán megakadályozza ezt valaki?

Aki marxista, annak az élet minden jelenségét konkrétan kell szemügyre vennie. Az csak természetes, hogy az ilyen egymásközötti viták révén jobban el tudunk igazodni a kérdésekben. Amikor önök elolvasták az anyagot, akkor a kérdéseknek csak egyik oldalát vették figyelembe, vagy — mondjuk — figyelembe vették három oldalát, de a negyediket már nem. Az is lehet, hogy mind a négy oldalát figyelembe vették, de közben kiderült, hogy itt nem is négyzetről, hanem kockáról van szó, amelynek hat oldala van. Így csiszolódik és gazdagodik a gondolkodás a vitában.

Önök azt mondják, hogy szükség van vitákra. Mi az akadálya? Összejön öt-tíz ember. Már öten is alapos vitákat rendezhetnek. Ki az, aki ebben önöket akadályozza? Sőt nyiltan meg kell mondanom, ha még dolgozatokat is fognak írni, akkor ötször olyan jól megtanulják a kérdést, mintha csak mások előadását hallgatnák. Hiszen ahhoz, hogy valaki dolgozatot írjon, minden szót, minden gondolatot át kell gondolnia. Utána kell nézni itt is, ott is a forrásokban. Egy dolgozat megírása során sokkal jobban feldolgozza az ember a kérdéseket, mint amikor másnak az előadását hallgatja. Hogy egy előadás mennyire éri el a célját, az sokmindentől függ: az előadótól, a hallgatók hangulatától. Megesik, hogy az előadás alatt a szomszédjával beszélget valaki. Önök is tudják, hogy az előadásoknak gyakran a háromnegyedrésze üres szalmacséplés, és csak egynegyede tartalmaz hasznos tudnivalókat. (D e r ü l t s é g.) Sajnos, még nem tudjuk kellőképpen megszüntetni ezt a szalmacséplést. Pedig meg kell szüntetnünk. De egészen mégsem tudjuk kiküszöbölni. Ne gondolják, hogy én ellene vagyok az előadásoknak. Magától értetődik, hogy az előadás az oktatás igen fontos formája. Én csupán az önálló munkára buzdítom önöket; az önálló munka viszont

megköveteli azt is, hogy előadásokra járjanak és azokat figyelmesen meghallgassák.

Mi legyen tehát az álláspontunk a tanulóköri munkát illetően? Tudják, a tanulókörnek van valami mellékíze, van benne valami korlátozottság. Maga a „kör" elnevezés is a korlátozottság jele. Megszüntetjük-e ezzel a kérdések kollektív megvitatását? Nem, nem szüntetjük meg és nem is ítéljük el. A kollektív megvitatást azonban össze kell kapcsolni az egyéni tanulással, amely az alapvető módszer. Otthon készüljünk elő, a körben, a gyűléseken tartsunk beszámolót és a beszámoló alapján indítsunk vitát. Ne mesterséges vitákat rendezzünk, hanem arra törekedjünk, hogy mindenki megmondja a maga őszinte véleményét a felvetett kérdésről, hogy senki se féljen kimondani azt, amit gondol. Ha a beszámolóban akár csak egy szemernyi eredeti gondolat van, úgy az minden bizonnyal heves vitákat vált ki. Az ilyen viták — szóljanak bár Puskinról — nagyszerű iskolái lennének a marxizmus-leninizmusnak.

Ha a marxizmus-leninizmus tanulmányozásáról van szó, sokan azt hiszik, hogy csak marxista könyveket kell olvasni: Marxot, Engelst, Lenint, Sztálint. Ez bizony nem elég. A feladat az, hogy minden könyvet Marx, Lenin, Sztálin tanításainak szellemében olvassunk. Mondjuk, hogy Csernisevszkijt olvassa valaki — Csernisevszkijt sokféleképpen lehet olvasni. A hatvanas-hetvenes évek haladószellemű olvasója a maga módján olvasta, az akkori idők liberálisai is a maguk módján olvasták, és mi, marxisták-leninisták, szintén a magunk módján olvassuk. Mi másképpen fogjuk fel. Ha előadást tartunk Csernisevszkij műveiről, ha elemezzük Csernisevszkijt, ha vita indul meg róla, s közben a gondolatok kölcsönösen csiszolódnak, akkor jobban elsajátítjuk a marxizmus-leninizmust is. A vita során saját szavainkkal, saját nyelvünkön kell beszélni. Mindnyájuknak megvan a maga nyelvezete, ebben biztos vagyok. Vitatkozzunk, de ne mesterségesen, hanem lényegbevágó dolgokról, hogy ha nem is „kapunk hajba", de kerüljön sor komoly, heves szócsatára. Így kell felvetni a kérdést, s akkor szívesen jönnek az emberek a tankörbe. Éppen ezzel a módszerrel ismerjük meg legjobban a marxizmus-leninizmust.

Úgy gondolom, hogy önök jobban ismerik a betűszerinti

szövegeket, mint én, meg vagyok erről győződve. Ha önökkel együtt kellene vizsgáznom, úgy, ami a szövegszerűséget illeti, bizony megbuknék, feltétlenül megbuknék. De marxista módon megközelíteni valamely kérdést, azt minden bizonnyal én tudom jobban, mint önök. Hamarabb megtalálom a hozzá vezető utat, mert a sok tapasztalat és gyakorlat, amelyet elméleti viták gazdagítottak, élessé tették érzékeimet. Megérzem a hamis hangot, amikor helytelen a fogalmazás. Az elméleti viták és szócsaták során így egy új érzék fejlődött ki bennem, amely hozzászoktatott a figyeléshez. Tehát nem kell félni a vitatkozástól, hanem hozzá kell szoktatni az embereket. Csak így csiszolódnak ki gondolataik és nyelvezetük. Ha önök tudni fogják, hogy minden téves következtetésükkel és minden pontatlan megfogalmazásukkal vitába szállnak, akkor majd nagyobb figyelemmel keresik a helyes megoldást.

Ezért, ha önök meg akarják érteni a marxizmus-leninizmust és el is akarják sajátítani ezt az elméletet, akkor — az önálló tanulás alapján — az előadásokból, referátumokból és vitákból rengeteg hasznot meríthetnek. A marxizmus-leninizmus elsajátításának alapvető módszere az önálló tanulás.

II. A tanító legfőbb feladata: az új ember — a szocialista társadalom polgárának nevelése

Lehet, hogy tegnap volt itt róla szó, de ma senki sem említette, hogy mi van a gyermekekkel — hogyan megy a munka és milyen a viszonyunk a gyermekekhez. Egyik elvtárs csak úgy mellékesen megjegyezte: „A munkásszállásokon ügyeletes szolgálatot vezettek be. Az ügyeletes vigyáz arra, hogy a gyermekek ne bontsák meg túlságosan a rendet." Így volt? (A hallgatóságból: „Így".)

Önök talán azt akarják, hogy a gyermek olyan legyen, mint egy átlagos nyárspolgár, mint egy negyvenöt év körüli ember, akinek nincs egészen rendben a gyomra? (Derültség.) Vagy azt akarják, hogy a gyermek egészen olyan legyen, mint önök, felnőtt emberek? De hiszen a gyermekekben ehhez túlsok a kezdeményezőkészség! Ha tanító lennék és azt lát-

nám, hogy a gyermekek csintalankodnak, de úgy, hogy közben bátorságuknak is tanújelét adják, ezt a bátorságot valahogy még biztatnám is, magáért a csintalanságért pedig mindössze megszidnám őket egy kicsit. Természetesen csintalanság és csintalanság között is van különbség.

Ha tőlem kérdeznék, hogy mi a tanító legfőbb feladata ma, én azt mondanám: új embert nevelni. (Ezt persze gyakran mondjuk, és nem mondok vele semmi újat.) *Nálunk a szocialista társadalom új embertípusát teremtjük meg. Ebbe az új emberbe a legjobb emberi tulajdonságokat kell beleoltanunk.* Hiszen a szocialista ember, az új ember sem lesz olyan, akitől távol állnak az emberi érzések. Az ember — ember. Ebből kell kiindulnunk.

Milyen emberi tulajdonságokat kell hát a gyermekekbe beleoltanunk? *Az első — a szeretet; szeretet a nép, a dolgozó tömegek iránt. Az embernek szeretnie kell az embereket.* Ha szereti az embereket, jobban, vidámabban él, mert senki sem él olyan rosszul a világon, mint a mizantróp, az embergyűlölő. Ő mindenkinél rosszabbul él.

A második — a becsületesség. Hozzá kell szoktatni a gyermeket a becsületességhez. Szerintem a tanítónak erre következetesen, a pedagógia minden lehetséges eszközével kell törekednie. Nem hazudni, nem csalni, hanem becsületesen viselkedni.

A harmadik — a bátorság. A szocialista ember a munka embere: a világot akarja meghódítani, és fel akarja tárni az emberi értelem segítségével nemcsak a földgömbünk világát, hanem az egész világegyetemet is.

A negyedik — az elvtársi összetartás. Feltétlen szükségünk van az elvtársi összetartásra. Már csak azért is szükség van rá, mert kapitalista környezetben élünk, mert rendszeres usztás folyik a Szovjetunió ellen, és valamennyi burzsoá türelmetlenül várja azt az alkalmas pillanatot, amikor letiporhatja a Szovjetuniót. E pillanatot természetesen nem fogják megérni, de ez azt jelenti, hogy a Szovjetuniót csak acélfallal védhetjük meg. A Szovjetunió még erősebb lesz, ha a szovjet állampolgárokba már a gyermekkorban, iskoláskoruktól kezdve belénevelјük az elvtársi összetartást — az igazi, szilárd összeforrottságot. Ha a Vörös Hadseregbe lépnek, vagy a harctérre kerülnek, könnyebben belekapcsolódnak majd a harci közös-

ségbe. Már mindegyik úgy kerül oda, hogy szeretete mélyen összeforrasztotta szocialista hazájával.

Az ötödik — a munka szeretete. A munkát nemcsak szeretni kell, de becsületes is legyen a munkához való viszonyunk, mindig azt tartsuk szem előtt, hogy az az ember, aki él, eszik és nem dolgozik, a mások munkájából él. Nem szükséges, hogy ezt itt különösebben kifejtsem. Önöknek kell erről bővebben beszélni tanítványaik előtt. A munka kérdését külön is fel kell vetni. Gyakran mondjuk: „A munka becsület dolga." Vezérünk adta ki ezt a jelszót, hogy a „munka becsület dolga", de ha folyton csak azt ismételgetjük, hogy a „munka becsület dolga", akkor nem sokra megyünk vele. Nem ezzel teljesítjük vezérünk, pártunk és népünk akaratát. A gyermekeknek konkrét példa alapján kell látniuk, hogy a munka valóban becsület dolga. A gyermeket nem lehet becsapni. Ha csak szemernyi hamis hangot is érez szavainkban, nem hisz többé nekünk.

Folytathatnám még az új ember tulajdonságainak felsorolását, de megelégszem ennyivel is. Ezek a tulajdonságok a marxisták-leninisták tulajdonságai. De ugyanezek a követelmények állnak fenn minden becsületes, egészséges gondolkodású emberrel szemben. Éppen azért értékes a mi elméletünk, mert azt követeli, amit meg kell követelni minden becsületes, egészséges gondolkodású emberektől.

A fegyelem önmagától következik azokból a tulajdonságokból, amelyekről az előbb szóltam. A gyermekek szeretnek törni-zúzni; mi magunk is ilyenek voltunk. Élvezet volt belopakodni egy idegen kertbe, mert a lopott alma íze édesebbnek tűnt, mint a magunké, vagy amit úgy vásároltunk. Mégis beszélnünk kell arról, hogy az embereknek vigyázniuk kell az értékes dolgokra és meg kell őrizniük azokat. Nemcsak rombolni kell, hanem *alkotni* is — ez a lényeg. Mi nemcsak a régit romboljuk le, mi az újnak az építői is vagyunk.

Azt hiszem, hogy tanítóvá nemcsak lenni, hanem születni is kell, ha tudniillik igazi *tanítóról* van szó. A tanító munkájában sok a nehézség és nagy felelősséggel jár. A legfontosabb munkája természetesen a megfelelő tantárgy tanítása, de emellett még a tanítványok példát is vesznek tanítójukról. Tehát a tanító világnézete, magatartása, életmódja, az, ahogyan a különböző jelenségekkel foglalkozik, valamiképpen feltétlenül befolyást gyakorol minden tanítványára. Gyakran

észre sem vesszük ezt. De ez még nem minden; bátran állíthatjuk, hogy ha a tanítónak nagy tekintélye van, egyesekre olyan erős hatást gyakorol, amelynek nyoma egész életükre megmarad. Ezért olyan fontos, hogy a tanító állandóan figyelje önmagát, érezve azt, hogy nincs senki, akinek viselkedése, egész tevékenysége olyan erős ellenőrzés alatt állna, mint az övé. Sok-sok gyermek szeme tekint rá és a gyermekszem mindennél élesebben, érzékenyebben, fogékonyabban figyeli meg a lelkiélet különböző árnyalatait, a gyermek mindenkinél pontosabban veszi észre annak minden finomságát. Ezt jól jegyezzék meg.

Csak attól félek, hogy még arra a gondolatra késztetem önöket, hogy a tanító viselkedésének mesterkéltnek kell lennie! Ez is rossz, sőt teljesen helytelen lenne. A tanító legyen természetes és döntsön becsületesen minden kérdésben, főleg a különféle gyermeki „ügyek" megoldásában, mint például a büntetés kérdése stb. Tegyük fel, hogy az egyik fiú betörte az ablakot vagy megbántott egy kislányt, vagy egy kislány bántott meg egy kisfiút. Itt nemcsak magából a puszta tényből kell kiindulni, hanem meg kell fontolni, hogyan hat a gyermeki lélekre ennek a kérdésnek ilyen vagy amolyan megoldása. Ez feltétlenül szükséges. Hiszen a gyermekeknek is megvan a maguk „jogi kódexe". Tegyük fel, hogy összeverekedtek, az egyiknek betörték az orrát, s akkor a kárvallott elmegy árulkodni. Még a verekedésben semleges fiú is elítéli ezért és azt mondja: „Te besúgó — verekedni akarsz, aztán elmégy panaszkodni!"

Az a fő, hogy becsületesek legyünk a gyermekekkel szemben, hogy vigyázzunk önmagunkra, és hogy gyermekeinkből valóban derék, valóban szocialista állampolgárokat, becsületes, bátor embereket neveljünk, akiknek fejlett közösségi érzékük van, és akik — a gyermeki pszichológia és a gyermeki lehetőségek határain belül — fegyelmezetten viselkednek.

És végül, elvtársak, nagyon fontos, hogy a gyermekekben hosszú évekig ragyogó benyomások, a lehető legjobb benyomások és emlékek maradjanak meg az iskoláról. Ha el tudják érni, hogy tanítványaik egész életükben úgy emlékezzenek az iskolaévekre, mint legszebb éveikre — ez már jó jel.

Ez a legfontosabb, amit véleményem szerint meg kell követelnünk a tanítótól.

III. Minden tanító kötelessége, hogy ismereteit átadja a néptömegeknek, hogy nap nap után résztvegyen a társadalmi életben

Most a társadalmi élet kérdéseire térek rá. Itt az a fontos, hogy a tanító közel kerüljön az emberekhez, a valósághoz, hogy jól kiismerje magát a helyi viszonyok között is. Természetesen az volna az ideális, ha valamennyi tanítónk és minden más értelmiségi káderünk tökéletesen elsajátítaná a marxizmus-leninizmust. De az sem lesz rossz, ha legalább ennek az elméletnek az általános alapjait fogják ismerni. Ez már nem rossz — akár kommunistákról, akár pártonkívüliekről van szó. Kezeskedem róla, hogy vannak pártonkívüliek, akik jobban ismerik a marxizmus-leninizmust, mint egyes párttagok. Igaz, hogy nem sok ilyen van. Elsősorban azt kell megtanulnunk, hogy marxista módon ítéljük meg és helyesen elemezzük a helyi élet jelenségeit. Azokból az előadásokból azonban, amelyeket az elvtársak a lakosságnak tartottak, és amelyekről itt beszámoltak, teljesen hiányzik a helyi élet. Akárhányan is szólaltak fel itt, egyikük sem említette, hogy helyi kérdésekről tartott volna előadást. Pedig emberek születnek, meghalnak, megházasodnak, lakodalmat tartanak. Tömérdek társadalmi jelenség... Vajjon ezekről nincs mit mondani, vagy erről nem szabad beszélni? Talán kevés alkalom adódik?

A kolhozépítés, a gazdaság fejlesztése gondolatokat ébreszt a kolhozparasztban és összekapcsolja őt a nagy társadalmi feladatokkal. Bőven akadna anyag nagyon érdekes előadások számára.

A kolhozokban nemmindennapi emberek emelkednek ki és a róluk szóló beszámolók, főleg ha következtetések is vannak bennük, és rámutatnak az illetők pozitív és negatív tulajdonságaira, kétségkívül heves vitákat váltanak ki. Az ilyen beszámolók egészséges megvitatása során fejlődik ki a kolhozparaszt társadalmi arculata és nő a kolhozmunka iránti tisztelet.

A szomszédos kolhozban 10—12—15 mázsa termett hektáronként — nálatok meg csak 5—6. Miért volt nálatok ilyen gyenge a termés? Íme — téma egy előadás számára.

Egyszóval, ha belemélyednek a parasztok életébe és dolgozni akarnak a lakosság körében, ezt mindenképpen úgy tegyék, hogy munkájuk szoros, közvetlen kapcsolatban álljon

az élettel, hogy az előadás találó legyen és az emberek elevenére tapintson. Így biztos, hogy majd elmennek előadásaikra. Magától értetődik, hogy az országunkon belül és az egész világon lejátszódó társadalmi és politikai események szintén bő anyagot adnak előadások számára.

Végül az is fontos, hogy az előadást szabad vita kövesse, és hogy elnézőbbek legyünk a felszólalások formájával szemben. Az a fő, hogy az emberek megértsék az előadás alapgondolatát és a vita részvevői kifejtsék az előadásról a véleményüket, anélkül, hogy a kifejtés formája feszélyezné őket. Jól tartsák az eszükben, hogy a beszéd formája gyakorlat dolga. Az a fontos, hogy önálló gondolat legyen benne!

A tanítónak a társadalmi életben mindenütt, ahol csak megszólalhat, mindenütt, ahol megkérdezik véleményét, becsületesen kell beszélnie. Tiszteljék a parasztok — nemcsak mint tanítót, hanem mint embert is. Ne feledjék, hogy ez politikai kérdés, mélységesen politikai kérdés. Ha azt akarják, hogy a tanítók elfoglalják az őket megillető helyet, akkor tartsák magukat ahhoz, hogy a tanító ne legyen részrehajló, és ne féljen megmondani a véleményét erről vagy arról a kérdésről. Magától értetődő, hogy a tanító segíteni tud a parasztság életében felmerülő kérdések megoldásánál, hiszen helyi lakos, hiszen résztvesz a község egész gazdasági és politikai életében.

A tanító leginkább mégis kulturális téren lehet a parasztok segítségére.

A kultúra fogalma roppant tág: a kézmosástól kezdve felöleli az emberi gondolkodás legmagasabb csúcsait. De gondolják végig, éppen ezen a téren süpped az ember a legkönnyebben a nyárspolgáriasságba. Tiszta kezek, gondozott ruha, kényelmes lakás stb. — ezek a lakosság kulturáltságának ismérvei. A társas összejövetelek, színielőadások, táncesték stb. — ezek pedig a társadalmi kultúra ismérvei. A kommunisták ezeken résztvesznek, mert az ilyen megnyilvánulásokat — helyesen — a kulturális fejlődés tényezőinek tartják. De mindez könnyen puszta nyárspolgári időtöltéssé válhat. Ahhoz, hogy valaki lássa, hol a vízválasztó a nyárspolgáriasság és az igazi kulturális fejlődés között, fejlett kultúrára és politikai érzékre van szüksége. A marxista ezeket a vívmányokat eszköznek, az előrehaladás egy-egy újabb lépcsőfokának

tekinti. A nyárspolgár viszont öncélt lát bennük, állandósítani akarja azt, amit elért, rabjává válik az adott helyzetnek, megmerevíti az annak megfelelő erkölcsöket és elaltatja a gondolkodást. Ez ellen küzdeni kell.

Kívánatos ezért, hogy kultúrmunkájukba állami-társadalmi elemeket, politikát vigyenek be. Különben kultúrájuk elveszti orientációját, úgynevezett „lokális kultúra" jellegét ölti, és megszakad kapcsolata az ország egyetemes kultúrájával, az országos kulturális igényekkel.

Kultúrmunkájukat össze kell kapcsolniuk az általános szocialista építőmunkával, hogy az emberek gondolkodása ne legyen elszigetelt. Az olyan ember, aki másoktól elszakadva, elszigetelten gondolkodik, akinek nincs kapcsolata senkivel és semmivel — nyárspolgár.

Igen nehéz munka ez. Nehéz és kényes munka, mert elvégzéséhez magunknak is kultúráltaknak kell lennünk. Úgy vagyunk ezzel, mint a zenével. A zenész egyetlen hamis hangot is meghall a zenekarban, de én egy egész hamis skálát sem vennék észre, mert nem értek a zenéhez. Pedig ha hamis hangot veszünk észre, azt ki kell javítanunk.

IV. A tanítónak élő lelket és gondolatot kell belevinni beszédébe

Nem tudom, elvtársak, hogyan folyt le a tegnapi ülés, de ma egyáltalában nem volt *eszmecsere* — csak beszámolókat hallottunk a munkájukról, amit egyesek szépen kiszíneztek. Vajjon azért gyűltünk itt össze, hogy többé-kevésbbé sablonos beszámolókat hallgassunk végig? Most pontosan úgy látszik, mintha egyik iskola éppolyan volna, mint a másik, és az emberek is mindenütt egyformák lennének. Én meg azt hittem, azért jöttek össze, hogy jól „kiveszekedjék" magukat.

Miért törekszenek arra beszéd közben, hogy kész formulákat használjanak? Hiszen önök tanítók, ismerik az orosz nyelvet. Tudják önök, hogy mire vall a kész formulák használata? Arra, hogy az embernek nem az agya dolgozik, hanem csak a nyelve. Kész frázisokkal nem érnek el hatást. Nem érnek el hatást, mert azokat a frázisokat önök nélkül is ismerik. Attól félnek talán, hogy ha saját szavaikat használják, nem lesz

olyan szép a beszéd? Tévednek. Szívesebben fogják hallgatni, könnyebben utat talál az emberekhez.

A valóságos életben önök szoros kapcsolatban vannak a parasztsággal, a lakossággal. De ha erről a kapcsolatukról beszélnek, azt hihetné az ember, hogy ez csak valamiféle „technikai" kapcsolat: ennyi és ennyi gyűlést rendeztek, ennyi és ennyi előadást tartottak. Mintha nem is az életről beszélnének, hanem a parasztság és a tanító közötti kapcsolat „technikájáról". Pedig önök nemcsak gyűléseken és előadásokon jönnek össze az emberekkel. A lakossághoz való viszonyuk *tartalmáról* kellene beszélniük.

Ennek a kapcsolatnak politikai, lélektani és más egyéb oldala is van, mindez kifejezésre jut a normális emberi életben. De ahogy önök ezt a kérdést kifejtették, abban nem volt benne ez a szoros, szerves kapcsolat. Lehetséges, hogy túlságosan öreg vagyok már és ezért nem vettem észre? De egyetlen hangot sem hallottam arról, hogy milyen nehézségekkel találkoznak, hol szorít a csizma. Csak kész frázisokat ismételgetnek. Ez sablonossá teszi a beszédet. Igyekezzék mindenki a saját nyelvén beszélni, azon a nyelven, amelyre az édesanyja tanította. Higgyék el, a legszebb nyelv az anyanyelv. Azt mondjuk: tanító, tanító, milyen nagy dolog tanítónak lenni! És ez igaz. De mi lesz, ha a tanító csak kész formulákat tálal fel a népnek?

Például ön, elvtársnő, aki utóljára szólalt fel és elmondta, hogy falun működik, úgylátszik, hogy meg van elégedve a helyzetével; úgy festette le a dolgokat, mintha most nagyon jól élne. Nekem azonban úgy tűnik, hogy ha elolvasnák a beszédéről készült gyorsírói feljegyzéseket, akkor nem igen hinnének önnek az emberek. Nem mintha nem mondott volna igazat, egyáltalán nem! Hanem először azt fogják mondani, hogy az elvtársnő egy kissé dicsekedett. Sejtetni engedte: ezt meg ezt csináltam én. Amint az emberek azt érzik, hogy valaki kicsit is dicsekszik és előtérbe tolja önmagát, mindjárt gyanakodni kezdenek. Nyiltan megmondom: sok szép szó hangzott itt el, de a lélek nem érződött bennük. Nem érződött a lélek szavaikban. Ezzel egyáltalában nem azt akarom mondani, hogy önökben nincs lélek. Távolról sem! Csak azt akarom mondani, hogy közhelyekkel igyekeznek kifejezni azt a lelkiállapotot, amely valóban eltölti önöket. Pedig az ember

a maga benső érzéseit rendszerint saját egyszerű szavaival mondja el, anélkül, hogy kész formulákhoz folyamodnék. Ezért ha a beszédeiket átolvassa egy művelt ember, azt fogja gondolni: mesterkéltség. Mesterkélt, nem természetes lelkiállapot. Sok szó, lelkes szavak, szavak, amelyek mind arról beszélnek, hogy munkájuk örömet szerez önöknek, hogy lelkesen végzik ezt a munkát. De e szavak nem meggyőzőek, mert nem sajátveretűek, hanem készenkapottak. Értenek engem? Mondják meg, hogy igazam van-e, vagy nincs igazam? Igaz-e, hogy sok volt itt a mesterkéltség? (Felkiáltások: „Úgy van!")

Képzeljék el, hogy ilyen előadásmóddal, ilyen beszéddel állnak a nép elé, s ott is így fogják magukat kifejezni. Mit gondolnak, mi történik? Meghallgatják és elmennek; kérdéseket nem tesznek fel, vagy ha fel is tesznek, csak igen keveset.

Ezért az első követelmény a tanítóval szemben, hogy saját beszédstílusa legyen — olyan, amilyet az anyjától tanult. Tanuljuk meg a nyelvtant, hogy helyesen beszéljünk, de beszéljünk természetes nyelven.

Meg kell mondanom, hogy a tanítói munka egyike a legnehezebbeknek. Sőt úgy hiszem, hogy tanítónak születni kell. Természetesen a szó igazi értelmében vett tanítóra gondolok. Vannak emberek, akik sokat tudnak. Sok olyan embert ismerek, aki nagyszerűen ért a maga tárgyához, de amikor kinevezik tanítónak, képtelen ezt a tárgyat jól kifejteni. Márpedig nemcsak ismernünk kell a tantárgyat, hanem úgy kell tudnunk előadni, hogy a hallgatók is jól megértsék.

Nos hát, úgy gondolom, a legeslegelső követelmény a természetes beszéd. Ne szoktassák a gyermekeket közhelyekhez, kész formulákhoz — ezek egyik fülükön bemennek, a másikon meg kijönnek.

Ha beszélsz, mondd a magadét. Mások lesznek a szavak, a lényeg azonban ugyanaz. Nézd csak — az emberek mindjárt figyelmesebben hallgatnak. A szavak legyenek találóak, mondjuk őket a megfelelő időben és mintegy önmaguktól kövessék egymást. Különben olyan, mintha mechanikusan beszélnénk. Ne mechanikusan, hanem organikusan folyjanak a szavak, csak így fejezik ki azt, amit gondolsz.

Kerülni kell a kész formulákat, amelyeknél az ember csak az emlékezetére támaszkodik és nem dolgozik az agyával.

Legyen egyszerű az a nyelv, amelyen a néphez szólnak, használják a saját, természetes stílusukat. Ha természetellenes a stílus, kellemetlen utóízt hagy hátra. Önök közül valószínűleg sokan emlékeznek még (bocsánat — már nem igen emlékezhetnek) azokra az ájtatos vénasszonyokra, akik kolostorról kolostorra jártak. A forradalom előtt igen sok ilyen volt az országban. Valamennyi ugyanazt motyogta: „Uram, Istennek anyja engem méltatlant erdemesnek talált arra, hogy lássam szentséges orcáját . . .” Nem szabad hozzájuk hasonlítanunk. Nyelvünk gazdag, ne törjük kerékbe, ne rontsuk el. A gyermekeket is szoktassák hozzá a helyes beszédhez. Hogyan szoktassák őket hozzá? Követeljék meg, hogy előbb gondolkodjanak és azután beszéljenek, nempedig először beszéljenek és utólag gondolkodjanak. Ez az alapja az egésznek.

*

Ezek a feladatok állnak pedagógusaink előtt. Egészében véve pedig még kulturáltabbaknak kell lenniük. Nemcsak abban az értelemben kulturáltabbnak, hogy a tanítók jól tudják a maguk tantárgyát, hanem a szónak abban az általánosabb értelmében is, hogy széleskörű kultúrigényeik legyenek. Hiszen önök is látják, hogy a falusi és városi lakosság, amelynek kulturális fejlődése óriási léptekkel halad előre, egyaránt igen nagy kulturális igényeket támaszt.

Életünk mind szövevényesebb lesz, mind magasabb szellemi „plafont” követel minden dolgozótól, minden téren. Ha most a tanító szellemi „plafonja”, mondjuk, két méter, akkor azt legalább két és fél méterre kell felemelnie.

Szóvá tették itt az elvtársak, hogy nem elég az ujság. Tény, hogy az ujságokban hiány van. De tulajdonképpen az ujság nem is elég az önök műveltségének fejlesztéséhez. Az ujság a napi politikai tájékozódáshoz, a napi szükségletek kielégítéséhez kell. Ahhoz azonban, hogy műveltségünket emeljük, a kultúra történetéhez, az emberiség egész kulturális örökségéhez kell fordulnunk. Ismerni kell az orosz irodalmat és különösen a szépirodalmat. Enélkül nem fognak boldogulni. A tanító emberanyaggal, mégpedig a legfiatalabb és a legfogékonyabb emberanyaggal dolgozik. A szépirodalom az embertípusok végtelenül gazdag panorámáját nyujtja, legalábbis én úgy vélem. A szépirodalom legkülönbözőbb helyzetekben

mutatja be az embertípusokat. A szépirodalom ismerete ezért a tanítónak majdnem hivatásbeli kötelessége. Műveltségének fejlesztése tehát elsősorban a szépirodalom ismeretét jelenti. Ez mindennél jobban gazdagítja az embert, és megadja számára azt a lehetőséget (tapasztalatból beszélek), hogy fejlődjék és jobban megértse az embereket.

Ennyi az, amit el akartam mondani. Lehetne beszélni a végtelenségig, elég sok fájó pontunk van még. A legfontosabbat, az alapvetőt abból, amiről szólni akartam, hallották. Szeretném, ha hazatérve nem felejtenék el tanácsaimat. (Viharos taps.)

A KITÜNTETETT FALUSI TANÍTÓK TISZTELETÉRE RENDEZETT ESTÉLYEN TARTOTT BESZÉD

1939 július 8

Elvtársak! Mindnyájan megértik, hogy a néptanítók rendjelekkel és érdemérmekkel való kitüntetésének igen nagy politikai jelentősége van. E kitüntetés azt jelenti, hogy a kormány és az egész szovjet nép igen nagyra becsüli a néptanítót.

Természetszerűleg vetődik fel a kérdés: miért kell a néptanítót ilyen nagyra becsülni?

A munkásosztály és a parasztság, más szavakkal szólva, az egész nép, amely kezébe vette a hatalmat, meg is akarja tartani ezt a hatalmat. A nép új életét, a kommunizmust akarja felépíteni, azt akarja, hogy a világ összes népei a Szovjetunióról vegyenek példát. A hatalom végleges megszilárdításához és a kommunizmus felépítéséhez az kell, hogy a népnek meglegyen a saját értelmisége, az kell, hogy a nép művelté váljék, és hogy mindenféle ellentét és különbség megszűnjék a szellemi és fizikai munka között. De mikor nem fog különbözni a szellemi munka a fizikaitól? Csak akkor, amikor minden emberünk, az egész nép művelt lesz, amikor felépítjük a kommunizmust.

Egyik legnagyobb feladatunk, hogy az óriási, soknemzetiségű Szovjetunió egész népét művelté tegyük. És nemcsak művelté. Azt is akarjuk, hogy népünk szovjet nevelést, kommunista nevelést kapjon. Azt akarjuk, hogy iskoláink kommunista nevelést adjanak. S mit jelent ez? Éppen erről akarok néhány szót mondani.

Mindnyájan nagyon jól tudják, hogy a marxizmust nemcsak az elemi iskolákban nem tanítják elég alaposan, de

még a középiskolákban sem. Amikor azonban a kommunista nevelésről beszélünk, nem a marxizmus elméletének tanítására gondolunk, hanem éppen a nevelésre. Óriási különbség van oktatás és nevelés között! A számtan elemeire az elsőosztályos tanulókat még én is meg tudnám tanítani (zajos helyesl é s, taps), a nevelés azonban jóval bonyolultabb dolog. Igaza van annak a régi mondásnak: az embert neveli a család, neveli a környezet, s az iskola is rányomja a maga bélyegét. A nevelés egyike a legnehezebb feladatoknak — én az igazi, a helyes nevelésről beszélek.

Mit jelent nevelni? Befolyásolni a tanítvány lelki és erkölcsi arculatát, meghatározott irányban befolyásolni az egész tízéves tanulmányi idő folyamán, vagyis — embert formálni belőle. Nevelni annyit jelent: viselkedjünk úgy tanítványainkkal szemben, hogy az iskolai életben elkerülhetetlenül felmerülő számtalan félreértés és összeütközés megoldása alkalmával az a meggyőződés alakuljon ki bennük, hogy a tanító helyesen járt el. Ez pedig mély benyomást kelt a gyermeklélekben. Ha a tanító részrehajló osztályzatot ad egy gyenge tanulónak, az ilyen eset — meg vagyok róla győződve — nem múlik el anélkül, hogy nyomot ne hagyna a tanulók lelkében. Éppen olyan ez, mintha a tanító sajátságos, tükrökből álló labirintusban lenne; száz és száz éber, fogékony gyermekszem függ rajta, amelyek csodálatosan jól meg tudják látni tanítójuk minden jó és rossz tulajdonságát. A nevelés mindenekelőtt a tanító magatartása az osztályban, a tanító viszonya tanítványaihoz. És ez a nevelést igen nehéz feladattá teszi.

Ezzel egyáltalában nem akarom csökkenteni annak a fontosságát, hogy a gyermekeket jól kell oktatni. Önöknek, tanítóknak, ez magától értetődő. A nevelőmunka azonban nagyon sokszor elkerüli a tanító figyelmét, holott óriási jelentősége van a gyermekek jellemének, erkölcsi arculatának kialakítása szempontjából. Sok tanító elfelejti, hogy pedagógusnak kell lennie, a pedagógus pedig az emberi lélek mérnöke. Ahhoz természetesen, hogy a szükséges irányban tudjuk befolyásolni tanítványainkat, megfelelő adottságok kellenek. De ez még nem minden. Hogy a tanító tudatosan befolyásolhassa meghatározott irányban tanítványait, ahhoz neki magának igen kulturált és — nyiltan megmondom — igen nagyképzettségű embernek kell lennie.

Ez valóban így van. Az állam és a nép rábízza a tanítókra a gyermekeket, azaz oly korban levő embereket, amelyben a legkönnyebben befolyásolhatók — rájuk bízza az ifjú nemzedék felnevelését, fejlesztését, kialakítását, tehát reménységét és jövőjét. Óriási bizalom ez, amely roppant felelősséget ró a tanítóra. Nyilvánvaló, hogy a tanítóknak egyrészt igen nagyképzettségű, másrészt kristálytiszta embereknek kell lenniük. Mert a becsületesség — mondhatnám úgy is, hogy a megvesztegethetetlen jellem, e szó legnemesebb értelmében — nemcsak imponál a gyermekeknek, hanem hatással is van rájuk, mély nyomot hagy bennük egész további életük folyamán.

Igen, elvtársak, mi azt akarjuk, hogy gyermekeink kommunista szellemben nevelkedjenek, hogy beléjük oltsák a kommunista elveket. Feltehetik a kérdést: mik ezek a kommunista elvek?

A kommunista elvek — a legegyszerűbben kifejezve — a nagyképzettségű, becsületes, haladó ember elvei: a szocialista haza szeretete, barátság, elvtársiasság, humanizmus, becsületesség, a szocialista munka szeretete és még egész sereg mindenki számára érthető kiváló tulajdonság. E sajátosságok, e kiváló tulajdonságok kialakítása és kifejlesztése a kommunista nevelés legfontosabb alkotóeleme.

E tulajdonságokat nem lehet szép szónoklatokkal, pusztán agitációs jelszavakkal beoltani a gyermekekbe. Csak az iskolai élet egész időszaka folyamán az elvtársi érintkezésben nap nap után gyakorolt észrevétlen ráhatás útján lehet őket mélyen beágyazni a gyermekek tudatába. De természetesen így is csak akkor, ha maguk a tanítók, legalábbis nagy vonásokban, elsajátították a marxizmus-leninizmust.

Gyakran beszélünk arról, hogy el kell sajátítani a marxizmus-leninizmust. Meg kell mondanom — tapasztalatból tudom —, hogy a marxizmus-leninizmus tanulmányozása rendkívül nagy segítséget nyujt az ember közvetlen napi munkájában, elősegíti a mindnyájunk munkája közben felmerülő számtalan kérdés helyes megoldását. Tanítóinkra vár a kommunista nevelés, a szovjet ember kommunista öntudata kialakításának igen nehéz feladata. Ezt a feladatot csak azzal a feltétellel lehet sikeresen megoldani, ha tanítóink nemcsak nagyképzettségű, hanem egyben marxista képzettségű emberek.

Ebben a tekintetben önök ugyanolyan helyzetben vannak, mint én és a többi elvtárs, aki ennél az asztalnál ül. Azt hiszem, mindnyájan egyetértenek velem abban, hogy népünk rendkívül gyorsan fejlődik; szokatlanul gyorsan nő öntudata, képzettsége, műveltsége, mégpedig mindenütt az országban. Ma már nincsenek nálunk úgynevezett „medvesarkok", ma az ország minden kis zuga Moszkva részének tartja magát. (Zajos helyeslés, hosszas taps.)

Mit jelent a nép fejlődése? Mindenekelőtt azt jelenti, hogy körülöttünk évenként mintegy kétmillióval gyarapszik a képzett emberek száma. És ha mi, öregek, akik nem a mai iskolába jártunk, megmakacsoljuk magunkat és nem igyekszünk nyomon követni őket, akkor lassanként háttérbe szorulunk. Ezért azoknak a tanítóknak sem szabad tétlenül elbámészkodniuk, akik régebben végezték el iskoláikat. Ismereteiket feltétlenül fejleszteniük kell. A tanító nemcsak tanító, hanem egyúttal tanuló is. (Taps.)

A tanító minden energiáját, a vérét, mindenét ami értékes benne, odaadja tanítványainak, népének. De, elvtársak, ha ma, holnap, holnapután mindenüket odaadják, ha mindazt odaadják, amijük csak van és emellett nem egészítik ki újra meg újra tudásukat, erejüket, energiájukat, akkor végül semmijük sem marad. (Helyeslés.) A tanító egyrészt ad, másrészt mint a szivacs, magábaszívja, összegyüjti mindazt, ami jó csak van a népben, az életben, a tudományban, és ezt a jót újra átadja a gyermekeknek. (Helyeslés, taps.) És ha a szovjet tanító ma is és holnap is igazi, élenjáró tanító akar lenni, mindig lépést kell tartania a nép legélenjáróbb részével. Ha magábaszívja, magáévá teszi a nép legjobb vonásait és legjobb tulajdonságait, akkor bármennyit ad is oda tanítványainak, mindig lesz feleslege ebből az éltető nedvből a gyermekek számára.

Ma itt a Szovjetunió minden részéből gyűltek össze a tanítók. Örömmel látom, hogy vannak itt ukránok is, grúzok is és az autonóm köztársaságok tanítói közül is. Nagyon szeretném, ha magukkal vinnék Moszkvából mindazt, amit csak lehet, ha az önök kitüntetése, az érdemrendek átadása, az a fogadtatás, amelyben Moszkvában részesültek — mindez egész életükre bevésődnék lelkükbe, bevésődnék a legragyogóbb vonásokkal. (Viharos taps.) Szeretném, ha mindezt

úgy fognák fel, mint szoros közösséget, elszakíthatatlan kapcsolatot a központtal, Moszkvával — vagy egyszerűbben szólva —, a szovjet kormánnyal, a párttal, Sztálin elvtárssal. Szeretném, ha a kormánnyal, a párttal, Sztálin elvtárssal való kapcsolatuk érzése állandóan kísérné önöket mindennapi munkájuk során. (A jelenlevők lelkesen éltetik a pártot, a kormányt és Sztálin elvtársat.)

A MOSZKVAI BAUMAN-KERÜLETI KÖZÉPISKOLÁK VIII., IX. ÉS X. OSZTÁLYOS TANULÓINAK ÉRTEKEZLETÉN MONDOTT BESZÉD

1940 április 7

Elvtársak, nekem sem lehet más kívánságom, mint nektek: hogy jól tanuljatok. Apátok, édesanyátok, a kormány, a pedagógusok, az idősebb nemzedék közös kívánsága ez.

Persze nem a jókívánságokon múlik a dolog, hanem azon, hogy tanulnotok kell, méghozzá komolyan. Az iskola az egyedüli hely, ahol hozzászokhattok a rendszeres munkához. Bárhogyis igyekszik valaki az iskolán kívül, az iskola nélkül, egyedül tanulni — szert tehet ugyan bizonyos ismeretekre, de mégis, mint mondani szokták, autodidakta marad.

Egyesek úgy gondolkodnak: ej, mit nekem az iskola! Elvégzem valahogy — és ha nem is valami jól, annak csak a bizonyítványban marad nyoma, nempedig az életben. Aki így gondolkodik, annak természetesen nincs igaza. Az iskola rendszerezett ismereteket ad az embernek, előkészíti a szakképzett munkára. Márpedig valószínűleg a legtöbben szakképzett dolgozók lesztek. Ezért kitartóan, állhatatosan kell tanulnotok és megint csak tanulnotok.

Aki a jövőben szakképzett dolgozó akar lenni, annak el kell végeznie a szovjet iskolát, annak meg kell tanulnia rendszeresen foglalkozni a könyvekkel és fejleszteni önmagát. Aki nem végzi el az iskolát, annak nehéz dolga lesz az életben, nehezen fog menni a munkája. Ez a hiány, vagyis a rendszerezett ismeretek és a rendszeres munkában való gyakorlottság hiánya mindig és mindenben meg fog mutatkozni,

mindig árnyékként fogja kísérni. Ezt többek között magamon tapasztaltam és tapasztalom mind a mai napig. Ezért — az első osztálytól kezdve a hetedikig vagy a tizedikig — minél jobban ki kell használni az iskolát mint a rendszerezett ismeretek legfőbb forrását.

Minden iskolásgyermeknek jól az eszébe kell vésnie, hogy csak annak az embernek lesz valami jelentősége a társadalmi és az állami életben, bármely hasznos életpályán, aki rendszeresen, hozzáértéssel tud dolgozni. Azok az emberek pedig, akik csak felületes műveltségüket csillogtatják, akik csak a kultúra külső mázát szerezték meg, az Anyegin-típusú emberek, akik egy kicsit mindenről tudnak beszélgetni, de lényegében semmihez sem értenek — az ilyen emberek nem játszanak és nem is fognak jelentős szerepet játszani a szovjet társadalom és a Szovjetállam életében.

Erről a szónoki emelvényről ma a kitűnő tanulók beszéltek. Meg kell mondanom nektek, kitűnőrendű elvtársaim, hogy jól és szépen tudtok beszélni, de — bocsánat az őszinteségért — egyáltalán nem voltatok eredetiek. Az ilyen őszinteség természetesen bántóan hangzik — de én nem sértő szándékkal mondtam, hanem azért, hogy megértessem veletek azt, ami a legfontosabb, ami feltétlenül szükséges a tanulásban. Beszédeiteket jól megszerkesztettétek, ebben a tekintetben nem volt bennük semmi kivetnivaló. Minden szempontból kicsiszolt beszédek voltak, bízvást megjelenhetnek az iskolai faliujságon. A szerkesztőt nem fogja miattuk megrovás érni. Az ilyen beszédek azonban senkit sem lelkesítenek fel, semmit sem adnak sem az értelemnek, sem a szívnek. Hiszen fiatalok vagytok. Tőletek még a mindennapi szavak is izgalmasan hangzanak. De a legjobban illik hozzátok az olyan beszéd, amely az elevenre tapint, amely helyeslést vagy ellenvetést vált ki. Ez az első jele annak, hogy a szónoknak van valami önálló, élő gondolata.

Nos, elvtársak, ez olyan dolog, amit meg lehet tanulni. Fiatalok vagytok még. Előttetek a jövő. Ezért mondtam ki olyan bátran, hogy a beszédeitek egyáltalán nem voltak eredetiek. Ha úgy ötven év körül lennétek, nem mondtam volna, attól félve, hogy már úgysem fogtok soha eredetien beszélni. De előttetek ott áll még az egész élet, tudtok ti majd eredetien beszélni, ebben cseppet sem kételkedem. Egyelőre

azonban nem a saját szavaitokkal, hanem idegen, készenvett frázisokban igyekeztek beszélni. Felszólalásaitokat nem hatja át saját élő gondolatotok. A beszédetek olyan, mint a holdfény — nem melegít.

Valamennyiőtök közül talán csak egy, az utolsó szónok, Karib elvtárs beszélt a saját nyelvén. Beszédének egész menetéből látszott, hogy átgondolta mondatait, hogy vannak önálló gondolatai. Márpedig ez a legfontosabb.

Tegyük fel, hogy kijön hozzátok valaki a komszomolbizottságtól. Olyan gyakorlott szónok, hogy bármikor, bármely kérdésről tud beszédet tartani. Szavai megszakítás nélkül, szépen és símán ömlenek, mint festői partok között folydogáló széles folyó. Ám ez a beszéd csak külsőleg szép, de ami a legfőbb — a lélek —, az hiányzik belőle. Olyan, mint a művirág. Az ilyen szónok semmit sem ad, mert nem gondolta át a mondanivalóját. Az ilyen szónok nem ragadja magával a hallgatóit beszéde belső tartalmával. Csak annyit tudnak róla mondani: „Milyen szépen beszél!" És egyebet semmit.

Tegyük fel ezekután, hogy nem ilyen „aranyszájú" szónok jön ki hozzátok, hanem egyszerűen egy gondolkodó ember. Beszéde nem csillog szép szavaktól, sőt gyakran akadozik. Látszik, hogy gondolkodik és beszél — beszél és gondolkodik. Amikor szünetet tart, hogy átgondolja a mondatait, arra készteti minden hallgatóját, akik figyelmesen követik gondolatmenetét, hogy vele együtt gondolkodjanak. Az ilyen szónok hallgatói elmondhatják: valóban felvetett előttünk egy bizonyos gondolatot. Erre a gondolatra reagálnak is — egyetértenek vele vagy visszautasítják, vitatják vagy helyeslik, méltatlankodnak felette vagy örömmel üdvözlik.

Nos, körülbelül az ilyen szónokot közelíti meg Karib elvtárs. Az ilyen szónok elveit és módszerét kell valamennyiőtöknek elsajátítani. Gondolkodnotok kell, hogy magatok fogalmazzátok meg mondataitokat, ne pedig kész, eleve meglevő formulákat használjatok. Akkor többek között az is kiderül majd, hogy ismeritek-e az orosz nyelvet vagy sem.

VIII., IX. és X. osztályosok, méghozzá kitűnőrendű tanulók szólaltak itt fel. Eméletileg, azaz a tanterv szerint jól kellene ismerniük az orosz nyelvet, helyesen kellene kifejezniük magukat oroszul. Sajnos azonban, nem tudom megítélni, hogy jól beszélnek-e oroszul vagy sem, mert hiszen

semmit sem mondtak a saját szavaikkal, hiszen csupa kész formulát és sémát használtak. Amikor azonban Karib elvtárs beszélt, látszott, hogy ő maga szerkesztette meg a mondatait. És csak akkor mutatkozik meg, hogy tud-e valaki oroszul vagy sem — hogy megtanulta-e az iskolában gondolatait kifejteni, vagy nem tanulta meg —, ha maga fogalmazza meg a mondatait. Ezen az úton, Karib elvtárs útján kell haladniuk a szovjet tanulóknak, ha igazán komolyan akarnak dolgozni, ha nem isten büntetését látják az iskolában.

Ezt nem ok nélkül mondom. Egyesek valóban kényszernek, súlyos tehernek tartják az iskolát és a tanulást, amolyan tisztítótűznek, amelyen át kell esni ahhoz, hogy az ember bejusson a „paradicsomba". Ha nem így tekintitek, ha azt tartjátok, hogy a tanulás szerencsés lehetőség, amelyet utolsó cseppig ki kell használni, hogy műveltségre és széles látókörre tehessetek szert, akkor beszédeiteket is önállóan kell felépítenetek. És egyaránt vonatkozik ez az írásbeli dolgozatokra, a matematikai feladatok megoldására, a mértani és szabadkézi rajzgyakorlatokra is stb. stb.

Tegyük fel, hogy dolgozatot írtok és közben gyakran igénybe veszitek a jobban tanuló társaitok „szolgálatait", vagy egyszerűen „puskáztok". Ez nagyon helytelen dolog, elvtársak, így soha semmit sem fogtok megtanulni. Inkább rosszabbul írjátok meg, de feltétlenül önállóan. Még ha ezerszer is át kell dolgozni és újra le kell írni azt, amit magatok fogalmaztok meg, akkor se ijedjetek meg tőle, ne sajnáljátok a fáradságot, mert így szoktok hozzá az önálló munkához, ebben jut kifejezésre az önállóság.

Vagy vegyük például az előadásokat. Nálunk sokféle előadó van. Vannak olyan előadók, akik két-három, sőt öt óra hosszat is tudnak beszélni, közhelyeket ismételgetve, hangzatos jelszavakkal dobálózva, hogy minden tizenöt-húsz percben megtapsolják őket. Ez nem nehéz. Ez mindennél könnyebb. Az ilyen előadáshoz nem kell sok ész. Legyen inkább kevesebb szó az előadásban, de olyan szavak, amelyeket az előadó jól átgondolva maga szedett össze — mégha néha kissé darabosabban hangzik is. Ez persze jóval nehezebb.

Itt most a kitűnőrendű tanulók gyűltek össze. A legjobb tanulókkal természetesen könnyű abban megállapodni, mit kell tenni, hogy ne maradjanak le. Jó volna azonban egyszer

a rossz tanulókat is összehívni és velük beszélgetni arról, hogy miért maradnak le és mit kellene tenni, hogy behozzák lemaradásukat.

Ma nem volt szándékomban felszólalni. Őszintén szólva azt vártam, hogy heves viták kerekednek itt, hogy elmondjátok majd, mi az, ami rossz az iskolában, hol vannak a hiányosságok. Az összejöveteletekből azonban ünnepi ülés lett. És ahol sok az ünnepélyesség, ott gyakran kevés a tartalom.

A legjobb tanulók szólaltak itt ma fel, s beszédeiknek beszámoló jellege volt. Érezni lehetett, hogy a kollektíva kötelezte őket ilyen felszólalásokra. „A hetedik helyen voltunk, most az ötödiken vagyunk, reméljük, hogy kivívjuk a harmadikat" — mondták a felszólaló elvtársak. Egyikük sem beszélt azonban arról, hogy mit szándékszik tenni és hová akar menni, ha elvégezte a X. osztályt. Hiszen most fejezitek be a középiskolát, és az önálló élet küszöbéhez értetek, elvtársak. Ha én X. osztályos lennék — sajnos már nem lehetek —, az utolsó év áprilisában egészen élesen vetném fel a kérdést: hová menjek? És minden bizonnyal el is dönteném, hogy hová fogok menni.

Persze nem mindig mehet oda az ember, ahová szeretne. Valószínűleg sokan szeretnének közületek az ujságíró főiskolára kerülni, az előző évek pályázatai alapján tudom ezt. Ott azonban olyanok a pályázati feltételek, hogy igen nehéz bejutnia mindazoknak, akik szeretnének. Mégis, hová? Vagy egyáltalán nem érdekel benneteket ez a kérdés? Ez rossz jel lenne. Véleményem szerint nagy hiba volt, hogy a vitából kimaradt ez a fontos kérdés. Mellesleg én is nagyon szerettem volna megtudni, hogy hová törekszik a tanulók többsége, melyik foglalkozás a kedvenc foglalkozása ifjúságunknak. Ez sokmindent megmagyarázna és sok érdekes következtetést vonhatnánk le belőle. Tőletek azonban semmit sem tudtam meg erre vonatkozólag, és így most nem is vonhatok le semilyen következtetést.

És mégsem tételezhetem fel, hogy ez a gondolat ne foglalkoztatna benneteket. Bizonyára már valamennyien foglalkoztatok vele. A ti korotokban — fiatalkorában — minden embernek gondolkodnia kell ezen a kérdésen. Kétségtelenül tíz közül kilencen arra készültök, hogy a jövőben hegyeket mozdítsatok el, és a saját ízlésetek szerint alakítsátok át a világot. Hiszen magam is így gondolkodtam fiatal éveimben.

Egészen biztos, hogy efféle gondolatok motoszkálnak a ti fejetekben is — és ez nem is lehet másképp. Azért fiatalság a fiatalság.

Pedig most itt az ideje, hogy elhatározzátok magatokat, most végleges választ kell adnotok arra a kérdésre, hogy hová mentek. Nálunk sokan túlságosan egyszerűen döntik el a kérdést: komszomolista vagyok, a jövőben kommunista leszek, szovjet polgár, és azt hiszik, hogy már rendelkeztek is magukkal. Ez azonban túl könnyed módja az „önrendelkezésnek".

Komolyan rendelkezni önmagunkkal, azt jelenti, hogy kijelöljük életutunkat, kialakítjuk jellemünket és meggyőződésünket, megtaláljuk hivatásunkat. Mindannyiótoknak meg kell fontolnia: szovjet ember vagyok, annak az államnak polgára, amelyet ellenségek vesznek körül, amelyért nem kevesebbet, hanem még többet kell harcolni, mint az előző nemzedékeknek kellett. Nézzétek például a mi nemzedékünket, az öreg bolsevikok nemzedékét. Mi az orosz kapitalistákkal és földbirtokosokkal verekedtünk, amely aránylag gyenge, roszszul szervezett és meglehetősen kulturálatlan ellenség volt. Nektek összehasonlíthatatlanul erősebb, szervezettebb, álnokabb, és a politikai harcban, a csalás különböző módszerei és eszközei tekintetében sokkal körmönfontabb ellenséggel kell szembeszállnotok. Erre a harcra kitartóan és rendszeresen kell készülni.

Tartsátok azonban szemetek előtt, hogy ez a harc nemcsak közvetlenül a frontokon folyik majd. A frontokon már az elővédharcok idején is csodálatos bátorságot tanúsított diákifjúságunk. És ez természetes is: a mi kulturált szovjet ifjúságunk ne lenne bátor? E harc azonban életünk minden területére kiterjed. Ez annak a küzdelemnek a végsőkig való kiéleződése, amely a Szovjethatalom fennállásának első napja óta folyik.

S ahhoz, hogy győzelemre vigyük ezt a döntő összecsapást, meg kell acéloznunk jellemünket és akaratunkat a mindennapi harcban, pontosan meg kell határoznunk helyünket a szocializmus építésében, és tökéletesen kell értenünk ahhoz, amit élethivatásunknak választottunk.

De az ilyen önrendelkezés valamennyiótök mindennapi élete szempontjából is nagyon fontos. Ha képesek vagytok kialakítani a jellemeteket, ha pontosan meghatározzátok a

világnézeteteket, ha megtaláljátok a helyeteket és betöltitek szerepeteket a szocializmus építésében, a mindennapi küzdelemben, ha már az lett az életetek feladata, hogy meggyőződéseteket gyakorlatilag váltsátok valóra — akkor elmondhatjátok, hogy most már teljesen fel vagytok vértezve az élet minden csapása, csalódása és balszerencséje ellen. Előfordulhat például ilyesmi: valamelyik diák egy bizonyos lánnyal járt, aztán cserbenhagyta és egy másik lánnyal kezdett járni — máris kész a „dráma". Ne gondoljátok, hogy az öregember iróniájával beszélek ezekről a dolgokról — én is voltam fiatal és ma is tisztelem a fiatalság érzelmeit. Csak arra akarok rámutatni, hogy a meg nem állapodott, helyét meg nem talált ember számára az ilyen „dráma" túl nagy jelentőségűvé válhat, s úgy érzi, hogy mélységesen csalódott az egész életben, ami aztán sok évre szóló, mély nyomokat hagy hátra. A tisztafejű, határozott ember viszont aránylag fájdalommentesen éli át az ilyen „drámát".

Szükséges tehát, hogy minél hamarabb kialakuljon az ember jelleme és szilárd világnézete. Ha valaki kijelenti: zoológus leszek, akkor ebben minden benne van. És akkor minden erejét a zoológiának szenteli hazája javára. Ez a különbség a szovjet zoológus és a kapitalista országok zoológusai között. A szovjet zoológus azt mondja: én ezen a téren feltétlenül maximális hasznot hajtok hazámnak. És eléri, amit akar, nagy dolgokat visz véghez. S az ilyen ember százszor könnyebben viseli el az élet minden kellemetlenségét, csapását és drámáit, mint az, akinek nincs az életben meghatározott helye, meghatározott hivatása, akinek nincsenek határozott eszméi.

Én a magam részéről nagyon tisztelem azokat az embereket, akik kialakították magukban meggyőződésüket, kialakították a jellemüket. De talán korai még benneteket ilyesmivel nyugtalanítani? Nem, elvtársak, nem korai. Valószínűleg jól ismeritek Sztálin elvtárs életútját. Már tizenötéves korában marxista lett, és tizenhétéves korában kicsapták a szemináriumból, mert határozott politikai meggyőződése volt, olyan, amely teljes egészében a cári önkényuralom és kapitalizmus ellen fordult. Látjátok, milyen korán választott Sztálin elvtárs. Ha azelőtt is ily korán el tudták határozni magukat az emberek, ma ti sokkal könnyebben megoldhatjátok ezt a feladatot.

Végül még valamit szeretnék szóvátenni. Hallottam, hogy egyesek közületek így gondolkoznak: miért igyekezzünk a legjobb osztályzatot kapni a vizsgákon — úgysem engednek főiskolára, úgyis katonának kell menni. Az ilyen felfogás teljesen helytelen. Először is nem szabad ezt a kérdést az osztályzat szempontjából nézni. Nem az osztályzat a lényeg, hanem az, hogy ezeknek az elvtársaknak a jövőben már nem lesz alkalmuk rendszeresen tanulni, vagyis nem tudják pótolni, ha hézagok maradnak azokban az ismeretekben, amelyeket a középiskola ad. Ezenkívül mi úgy gondoljuk, hogy az elvtársak túlnyomó többsége a katonai szolgálat befejezése után majd főiskolára mehet, ha jól végezte a középiskolát — arról nem is beszélve, hogy jelentékeny részük magában a hadseregben megy katonai főiskolára. Vörös Hadseregünknek számos tanintézete van, és e főiskolák főleg azok közül egészítik ki hallgatóságukat, akik jó eredménnyel végezték el a középiskolát. Ezért erőitek teljes megfeszítésével kell tanulnotok a középiskolában.

A főiskola már egészen más dolog, ott már magasabbrendű tanítás folyik, ott már úgy kezelik a hallgatókat, mint egy-egy meghatározott tudományág művelőit. A középiskolában viszont a rendszeres munkához szoktatják hozzá az embert, a műveltségnek az alapjait rakják le. Ezért úgy vélem, azok az elvtársak, akik azt hiszik, hogy a középiskolában nem érdemes teljes erővel tanulni, alaposan tévednek és jóvátehetetlen kárt okozhatnak önmaguknak.

Szívből kívánom, hogy az idei X. osztályos tanulók Vörös Hadseregünk kiváló harcosai és egyúttal főiskoláink kiváló hallgatói legyenek majd. (Viharos taps.)

A KOMSZOMOL KÖZPONTI BIZOTTSÁGÁNAK A TERÜLETI KOMSZOMOLBIZOTTSÁGOK ISKOLAI ÉS PIONÍRMUNKÁÉRT FELELŐS TITKÁRAIVAL TARTOTT ÉRTEKEZLETÉN MONDOTT BESZÉD

1940 május 8

Elvtársak, nem akartam ugyan felszólalni, de Mihajlov elvtárs azt mondja, hogy ezt nem lehet. Hát mit is mondjak önöknek a mai értekezlettel kapcsolatban? Nekem az az érzésem, hogy az önök beszámolóiból igen sok lényeges elem hiányzott.

Önök a területi komszomolbizottságoknak az iskolai és a pionírmunkáért felelős titkárai. Szeretném tisztázni, hogy ez mit is jelent. Nem szívesen nevezem magamat öreg embernek, de mégiscsak valahogy így áll a helyzet, s ezért régi hasonlatokkal fogok élni. Milyen helyet tölthettek volna be önök a régi Közoktatásügyi Minisztériumban? Keresztemkutattam, mégse találtam semmi olyant, ami akár csak megközelítőleg megfelelt volna az önök munkájának.

Önöknek — azt kell hinnem — az a feladatuk, az az alapvető feladatuk, hogy politikai szellemet vigyenek az iskolába, a pedagógusok körébe, s ezzel segítsék a pártot és a szovjet hatalmat a szovjet gyermekek kommunista nevelésében. Sok elvtárs szólalt fel itt és számolt be munkájáról. Érezni, hogy kulturált, művelt emberek jöttek össze a mai értekezletre. Meg kell jegyeznem, hogy a beszámolók jók voltak. A legragyogóbb beszédet a Belorusszijai Komszomolszervezet Központi Bizottságának titkára mondotta. De azt hiszem, az elvtársnő másmilyen beszámolót is tudott volna tartani, ha nem fél az önállóságtól. Lényegében véve az ő beszéde sem különbözött a többi beszámolótól. Tartalom

tekintetében mindnyájuk beszámolója egyforma volt. Miért voltak egyformák? Mert ezek a beszámolók, hogy úgy mondjam, szervezési, adminisztratív és fegyelmi jellegűek. Itt mindnyájan a felügyelő szemszögéből, hatósági hangnemben beszéltek. Ez volt az első nagy fogyatékosság.

Meglehetősen jellemző, hogy önök közül senki sem tért ki az oktatás módszertanára, és egyikük sem szólt egyetlen szót sem a szovjet pedagógusok általános műveltségi színvonaláról, különösen a komszomolista tanítókéról, akiknek pedig vezető szerepet kell betölteniük az iskolában. Azt kérdem önöktől: találkoztak-e a komszomolista tanítók között ilyen vezető egyéniséggel a pedagógia vagy az iskolai munka bármely más területén? Ha találkoztak, beszélniük kellett volna róla. S ha nem találkoztak — emiatt önöknek kellene szégyenkezniük. Hiszen minden valószínűség szerint vannak ilyen emberek iskoláinkban; nem lehet, hogy ne legyenek. Ez igen fontos kérdés, s mintha mégis kívülesnék az önök látókörén. Mivel nem említették meg ezt a kérdést, úgy ez azt jelenti, hogy még önmaguk előtt sem teljesen tisztázott saját szerepük.

Ha valaki egy komszomolszervezetnek az iskolai és a pionírmunkáért felelős titkára, ez azt jelenti, hogy sokszáz és sokezer tanító mintaképe. Hiszen önök maguk is elmondták itt, hogy nálunk a pedagógusoknak nem kevesebb mint harminc százaléka van komszomolista korban. Nos, ha ezek önökről vesznek példát, úgy valószínűleg ők is éppilyen szervezési, adminisztratív és fegyelmi jellegű beszámolókat szoktak tartani. Sajnos, senki sem mesélte el önök közül, hogy miként élnek és dolgoznak a komszomolista pedagógusok. Ez volt a másik komoly fogyatékosság.

Továbbá: ha önök rendet és fegyelmet akarnak teremteni az iskolákban — s erre feltétlenül törekedniük kell —, ez mindenekelőtt a tanító tekintélyének növelését követeli meg. Nem az olyan egyes esetekre gondolok, amikor a tanítóknak vagy azért nincs tekintélyük, mert nem ismerik eléggé a maguk tantárgyát, vagypedig jól értenek ugyan a maguk tantárgyához, csak éppen nem tudják azt előadni, sempedig olyan esetekre, amikor a tanítónak azért nincs tekintélye, mert általában se jól, se rosszul nem dolgozik. Olyan eseteket veszek, amikor megvannak mind az objektív, mind a szubjektív feltételek arra, hogy növeljük a tanítók tekintélyét, s most

kérdem önöket: mit tettek e tekintély növelése és megszilárdítása érdekében? Sajnos, önök egyáltalán nem tértek ki erre a kérdésre. Még csak arról sem beszéltek, hogy növekszik-e egyáltalán a tanítók tekintélye vagy sem, s amennyiben növekszik, hogyan biztosítják, miképpen érik ezt el? Ez volt a harmadik komoly fogyatékosság.

Menjünk tovább: véleményem szerint az iskolai és a pionírmunkáért felelős komszomoltitkároknak nagyon művelt embereknek kell lenniük. Korántsem azt akarom ezzel mondani, hogy váljanak szűk értelemben vett pedagógus szakemberekké. Nem, egyáltalában nem erről van szó, sőt, ha szűk értelemben vett szakpedagógusok lennének, akkor csak rontanának a munkájukon. Önöknek nagyműveltségű embereknek kell lenniük általános felkészültségük tekintetében. Tehát alaposan ismerniük kell az iskolai munka fő kérdéseiről, valamint a tudomány, művészet és technika főbb ágairól írott általános jellegű és szakkönyveket; jól kell ismerniük a szépirodalmat stb., mert hiszen önök a komszomolista tanítók példaképei. Önöknek nagyműveltségű embereknek kell lenniük abban az értelemben is, hogy helyes magatartást tudjanak tanúsítani a pedagógusok iránt, és általában jól, tapintatosan tudják kezelni az embereket. Ha elsajátítják a kultúrának ezeket az elemeit, könnyebben és gyorsabban ismerik fel a szovjet pedagógusok szellemi igényeit, s azt, hogy mi érdekli őket; könnyűszerrel megtudhatják, hogy mit olvasnak, melyek azok a művek, amelyeket a legjobban szeretnek, és azt is, hogy általában milyen szemmel nézik az irodalmat; végül pedig könnyebben megismerik a tanítók és az iskolások hangulatát. S csak ekkor lesznek a párt és a szovjet hatalom valódi segítőtársai az iskolások kommunista nevelésében. Sajnos erről sem beszéltek. Ez volt a negyedik komoly fogyatékosság.

Úgy hiszem, hogy önöknek egészen másképpen kellene a beszámolóikat elkészíteni. Számos tényből ítélve, és különösen annak alapján, hogy önökből nem hiányzik az ékesszólás adottsága sem, ez feltétlenül kitelik az erejükből. Igaz, hogy ez komoly munkát igényel, ezt jól át kell gondolni, mert itt az a veszély fogja fenyegetni önöket, hogy esetleg kudarcot vallanak vagy hibát követnek el. A komszomolistához azonban nem illik, hogy megriadjon a nehézségektől és meghátráljon a veszély elől. Az önök felszólalásaiból áradnia kellene

az alkotó gondolatnak és az alkotó kezdeményezésnek. Természetesen némi szervezési, adminisztrációs és fegyelmi vonatkozásai is lehetnek a beszámolónak, ha szükség van rá, de elsősorban politikai tartalommal kell megtölteni, s arra kell törekedni, hogy a beszámolóban kidomborodjanak mindazok a kulturális értékek, amelyek a tanulók és tanítók körében nőnek és fejlődnek.

Külön akarok szólni a komszomolista lányokhoz. Elvtársnők, a komszomol-funkcionáriusok között önök, akik a közoktatás területén dolgoznak, képviselik a legkulturáltabb elemet, mert a művelt legényeket mind máshová vittük — a légierőktől kezdve egészen a bányászatig. A közoktatás területén főleg komszomolista lányok dolgoznak. Lényegében véve a közoktatás területét „bérbeadtuk" az elvtársnőknek, s így az önök vállán nyugszik a fő felelősség az iskolai munkáért. Ezért elsősorban önöknek kell törődniük a műveltségi színvonal emelésével azoknál a tanítóknál, akik a komszomolkorosztályokhoz tartoznak, és akik olyan sokan vannak nálunk.

Beszéltek itt egy tanítónőről, aki nem tudott valamilyen számtanpéldát megoldani, s ezért rossz tanítónőnek tartják. Ez teljesen mechanikus, teljesen helytelen elbírálás. Hol találunk olyan virtuózokat, akik bármilyen számtanpéldát meg tudnak oldani? Egyik fiam középiskolai tanár volt. Egyszer megkérdeztem tőle:

— Tudsz-e válaszolni minden kérdésre, ami a növendékeidben a tantárgyad kapcsán felmerül?

Azt mondja erre a fiam:

— Hogy tudnék minden kérdésre válaszolni? Ha olyasmit kérdeznek, amit nem tudok mindjárt megválaszolni, akkor azt mondom: erre a kérdésetekre most nem tudok felelni, majd megmondom legközelebb.

Persze, ha negyven huncut gyerekszem szegeződik a tanárra, s csakúgy szikrázik a szemükből az a rosszmájú gondolat, hogy „no, most aztán behúztunk a csőbe!" — akkor nincs könnyű dolga a tanítónak. Mégis őszintén meg kell mondania tanítványainak: erre most nem tudok válaszolni, mert nem ismerem ezt a kérdést, de legközelebb majd igyekszem mindent megmagyarázni. Véleményem szerint ez a becsületes

magatartás a pedagógus részéről, s a növendékeket becsületességre kell nevelnünk.

Az én családomban hat főiskolai végzettségű ember van, a legtöbbjük mérnök, tehát jól kell érteniük a matematikához. Akkoriban történt az, amit most elmondok, amikor a legkisebb lányom még középiskolába járt. Előfordult, hogy leült megcsinálni a házifeladatát, s hozzáfogott a számtanpéldához. Az idősebb fiúk egymást túllicitálva igyekeztek segíteni neki. Megesett, hogy mindnyájan nekiláttak, és képzeljék csak el, mégsem tudták mindjárt megoldani a példát, mert elfelejtették, hogyan kell. Pedig azt hinné az ember, hogy nekik aztán igazán a kisujjukban kellett lennie az egész számtani tudománynak, hiszen mérnökök. Mégis csődöt mondtak. Ebből az a tanulság, hogy egy-egy ilyen magábanálló eset alapján még nem lehet megítélni, ismeri-e valaki a maga tantárgyát, vagy sem, hogy jó vagy rossz tanító-e.

Kizárólag adminisztratív úton nem lehet növelni a tanító tekintélyét. De ha azt látjuk, hogy ezt vagy azt a tanítót gúnyolni kezdik, ott be kell avatkoznunk, mert ezzel nemcsak a szóbanforgó tanító tekintélyét ássák alá, hanem a pedagógusokét általában. Ha növelni akarjuk a tanító tekintélyét, akkor ehhez a kérdéshez igen körültekintően kell hozzányúlni. Az persze nem jó, ha egy tanító azt mondja, hogy nem lát szemüveg nélkül, mégsem visel szemüveget. De végülis gondolnunk kell arra, hogy nincs és nem volt még olyan bölcs a világon, aki minden kérdésre tudott volna válaszolni. A tanító tekintélyét úgy kell növelnünk, hogy a lakosság minden korosztályába beoltjuk a tanító iránti legmélyebb tiszteletet, megteremtve körülötte az általános megbecsülés nimbuszát.

Nos, én úgy látom, hogy komszomol-vonalon nem hivatalos körlevelek formájában kell oktatni, hanem olyan íratlan törvények értelmében, amelyeknek egész komszomolunkban hagyománnyá kell válniuk. S önöknek, az iskolai és a pionírmunkáért felelős komszomoltitkároknak kell legelsősorban és legféltékenyebben őrködniük e törvények felett, mert a tanító tekintélyének növelése közös irányvonala pártunknak és a komszomolnak.

Sok szó esett itt az iskolások előmeneteléről, és hivatkoztak különféle százalékos adatokra. A százalékoknak természetesen megvan a maguk jelentősége az általános helyzetkép tisz-

tázása szempontjából. Önök azonban nem területi közoktatásügyi osztályvezetők. S ezenfelül önök ezekhez az adatokhoz minden különösebb erőfeszítés nélkül jutottak hozzá, kész formában követelve meg őket a tanítóktól és iskolaigazgatóktól, tehát még a legegyszerűbb számításokat sem kellett elvégezniük. Őszinten szólva, ennél sokkal többet vártam önöktől. Azt vártam, hogy majd elmondják, mi rejlik e százalékok mögött. Legalább pedagógiai szempontból kellett volna elemezniük a helyzetet. De semmi ilyesmit nem hallottam önöktől.

Nagyon jól tudjuk, hogy az egyik tanítónál igen könnyen lehet jeles osztályzatot szerezni, a másiknál viszont annál nehezebben. Sőt, akadnak olyan tanítók is, akik elvből nem adnak kitűnő osztályzatot, mondván, hogy egyedül ők tudják „kitűnően" a maguk tárgyát. Azonban itt is különbséget kell tennünk. Kiváló pedagógusaink vannak, különösen az öregek között, akik nagyon szeretik a maguk tantárgyát, valósággal rajonganak érte és remekül tudják tanítani is. Az iskolások mélységesen tisztelik és szeretik az ilyen tanítókat, s velük együtt a tantárgyukat is. Bár az ilyen tanítók rendszerint elnézőbben értékelnek, látatlanban is megmondhatjuk, hogy növendékeik összehasonlíthatatlanul jobban tudják az ő tantárgyukat, mint az olyan tanárokét, akik csak önmaguknak hajlandóak jeles osztályzatot adni. Nos, önök erre a szempontra szintén nem figyeltek fel.

Általában meglepett egy kissé, hogy önök csak ilyen formális beszámolásra szorítkoztak.

Hogy kritikusaink nyelvén fejezzem ki magam, az önök beszámolói inkább a formalizmus, semmint a szocialista realizmus jegyeit viselik magukon. Azt hiszem, Brjuszov mondta: „Azért szeretem az ifjúságot, mert reá támaszkodva előre lehet haladni." És ez igaz. Önöknél azonban nem venni észre az előrehaladást, bár minden lehetőségük meglenne rá. Hiszen önök nem területi közoktatásügyi osztályvezetők, akik túl vannak terhelve adminisztrációs és gazdasági munkával, mivel az iskolák renoválásától kezdve a fegyelemig mindennel nekik kell törődniük. Önöknek sokkal több szabadságuk van, mint a területi közoktatásügyi osztályvezetőknek. Önök nem annyira az iskolák renoválása terén segítőtársai a pártnak és a szovjet hatalomnak — bár ebben is segíteniük kell, ha szükség van rá —, mint inkább a serdülő nemzedék kommunista neve-

lésének megszervezése és biztosítása terén. Önök természetesen nem közömbös megfigyelők, hanem feltételezem, hogy mindnyájan lánglelkű szovjet hazafiak. Forrnia kell az energiának önökben, mert ha nem forr, akkor miféle fiatalok, miféle szovjet hazafiak önök? Önöknek egyre előbbre és előbbre kell törekedniük, meg kell ragadniuk minden új, aktuális kérdést. Ehhez azonban, még egyszer ismétlem, igen nagy műveltséggel kell rendelkezniük. Ha tőlem függne, én bizony arra kötelezném önöket, hogy naponta legalább öt órát olvassanak (szépirodalmat és a művészet, tudomány, technika stb. különböző kérdéseiről szóló műveket), hogy tanult, kulturált, művelt emberekké váljanak, hogy bármilyen elvi vagy gyakorlati kérdés felmerülése alkalmával azt érezze a tanító: Tyűha, ez az ember valóságos tudós! Meglátják, egyszeriben emelkedni fog a tekintélyük a pedagógusok szemében.

Nyilvánvaló, hogy forma szerint önök nem rendelkeznek az iskolák felett, viszont óriási befolyással lehetnek az iskolákra, s ebben az értelemben a párt önöktől igen nagy és termékeny munkát vár. Ehhez — újra és újra elismétlem — az iskolai és a pionírmunkáért felelős komszomoltitkároknak nagyműveltségű embereknek kell lenniük, műveltség tekintetében tulajdonképpen nekik kell az első embernek lenniük a pedagógusok között.

Önöknek a kultúrával együtt a bolsevik pártosságot is be kell vinniük az iskolákba. Mit jelent a pártosság bevitele az iskolákba? Mostanában úgy tűnik, mintha ez a kérdés nagyon leegyszerűsödött volna: itt az „SzK(b)P története", tessék megtanulni — és ezzel kész. A tankönyv azonban csak tankönyv marad, elvtársak, s a pártosságot nem lehet egyedül tankönyv segítségével megtanítani. Az „SzK(b)P története" természetesen hatalmas fegyverünk a marxi-lenini világnézet kifejlesztésében. Emellett azonban arra is szükség van, hogy az emberek ne csak a párttörténetben ismerjék ki magukat marxista módon, hanem munkájukban, mindennapi életükben és általában az életben is; hogy pártszerűen, bolsevik módon nyúljanak azokhoz a konkrét kérdésekhez, amelyek nap nap után, lépten-nyomon felmerülnek előttük.

Önök azonban a tankönyv tanulmányozása közben néha mintha félnének attól, hogy túllépjék az egyes tételek kereteit. De ha csak ezekre a keretekre fognak szorítkozni, akkor

rossz marxisták lesznek, hiszen egyetlen tétel sem dogma, hanem a cselekvés vezérfonala. Helyes lenne, ha a bolsevik párt történetének tanulmányozása során ezeket a tételeket nemcsak a mult tényeivel töltenék meg, hanem mai, napi tartalommal is, hogy megvilágíthassuk lényegüket a mai életünkből vett példákon is.

Szó volt itt például arról is, hogy valaki öngyilkos lett. Ha én párttörténetet tanítanék, lehet, hogy magát a párttörténetet nem valami jól adnám elő — viszont feltétlenül felhasználtam volna ezt az esetet arra, hogy kifejtsem a párttörténet megfelelő tételeit. Rámutattam volna arra, hogy ez a kommunista nem marxistához méltó módon cselekedett, hogy lényegében nem is volt kommunista, csak annak nevezte magát, mert egy kommunista nem tehet ilyet. Ha önök így fogják tanulmányozni a párttörténetet, akkor valóban fejlődni fognak, azaz nemcsak a pártunk történetére vonatkozó ismereteiket fogják megszilárdítani, hanem erősítik tudatukban a kommunista elveket is, adott esetben a proletáretikát, a kommunista erkölcsöt.

Ha önök, az iskolai és a pionírmunkáért felelős komszomoltitkárok, önök, akik vezetők, félni fognak az ilyen kérdésektől, akkor igen nehéz dolguk lesz. Bátran fel kell vetniük e kérdéseket a pedagógusok körében és marxista módon kell ezeket megoldaniuk.

Látják, elvtársak, milyen nagyra értékelem az önök szerepét és jelentőségét. Ez azonban igen nagy felelősséget is ró önökre. Többek között azt is megköveteli önöktől — amiről a legelején szóltam —, hogy beszédeiket töltsék meg politikai tartalommal, hogy azok valóban *pártos* beszámolók legyenek. Ez lesz az első leckéjük a marxizmusból, az igazi marxizmusból. Nos, ha ezt el fogják érni, ha majd le fogják küzdeni beszámolóikban a sematizmust és a dogmatizmust, úgy ez elkerülhetetlenül tükröződni fog az egész munkájukban. (Viharos taps.)

A VÖRÖS HADSEREG ÉS A HADIFLOTTA POLITIKAI MEGBÍZOTTAINAK SZEREPE ÉS FELADATAI

Beszéd a Vörös Hadsereg Lenin-renddel kitüntetett, V. I. Leninről elnevezett Katonai-Politikai Akadémiája hallgatóinak és előadótanári karának gyűlésén

1940 szeptember 19

Elvtársak! Mindenekelőtt üdvözlöm önöket és szívből kívánom, hogy teljes siker kísérje munkájukat a kezdődő tanévben. (T a p s.)

Önök arra készülnek, hogy a Vörös Hadsereg és a Hadiflotta politikai megbízottai, azaz a katonai és politikai munka szakemberei legyenek. Civil ember nem is érthet meg mindent ezen a területen. A háború azonban szemünk láttára olyan formákat ölt, hogy most a civil ember is kénytelen alapvetően megismerkedni a katonai dolgokkal.

A polgári lakosság a modern háború körülményei között szintén felelős országa védelmi képességéért. Ami pedig a háború okozta közvetlen áldozatokat és nélkülözéseket illeti, ezeket majdnem olyan mértékben kell elviselnie a polgári lakosságnak — legalábbis egyes időszakokban —, mint a frontnak.

Ebből önként következik: ahhoz, hogy a polgári lakosság áldozatait és veszteségeit minimálisra csökkenthessük, a polgári lakosságnak legalábbis a legelemibb honvédelmi ismereteket el kell sajátítania.

Ha már a polgári lakosság előtt is ilyen élesen vetődik fel a katonai ismeretek elsajátításának kérdése, még sokkal döntőbb ez a katonák számára, akiknek az a hivatásuk, hogy hazájukat közvetlenül védelmezzék. Következésképpen önöknek tanulniuk és tanulniuk kell; mind elméletileg, mind gyakorlatilag el kell sajátítaniuk a korszerű háborúk minden ta-

pasztalatát. Az akadémia falai között töltött időt a legeredményesebben kell kihasználniuk, azaz teljes mértékben el kell sajátítaniuk az akadémia által meghatározott ismeretek összességét, és meg kell tanulniuk ezt a tudást úgy hasznosítani a gyakorlati munkában, hogy valóban képzett emberekké váljanak a maguk szakmájában.

A politikai munka a honvédelem jelentős tényezője. A politikai megbízott a vöröskatonák és vöröstengerészek nevelője. Nevelő — milyen nagy szó ez! S milyen sokatmondóan, milyen büszkén hangzik napjainkban! Feltételezem, hogy önök is megfigyelték, milyen sok kisebb-nagyobb cikk jelenik meg az utóbbi időben ujságainkban és folyóiratainkban a nevelés kérdéseiről. Mondhatnám, hogy a nevelés kérdései még soha nem töltöttek be olyan helyet társadalmi életünkben, mint most.

Az ember sikerrel elsajátíthatja Marx, Engels, Lenin és Sztálin tanításait és jól megtanulhatja a katonai dolgokat is. Ezek az ismeretek párosulhatnak egy emberben, mint ahogy párosulnak is politikai megbízottaink többségénél. Ez azonban mind kevés a politikai megbízott számára, ha nem sajátítja el a nevelés művészetét, s nem tudja katonáit olyan szellemben nevelni, hogy odaadóan harcoljanak a kommunizmusért.

Usinszkij, a kiváló orosz pedagógus mondotta, hogy más dolog a tudás átadása, a tanítás — és más a nevelés. Egyébként — véleménye szerint —, nevelni jóval nehezebb, mint tanítani, vagyis általános és szakmai műveltséget adni. Az igazi neveléshez nemcsak az szükséges, hogy jól értsünk a dolgunkhoz, hanem az is, hogy tiszta legyen a lelkünk. „Lélek" alatt Usinszkij a nevelő erkölcsi arculatát, erkölcsi magatartását, másszóval azt értette, amit lelkiismeretnek is szoktak nevezni.

Véleményem szerint Usinszkijnak lényegében igaza volt, amikor ezt a követelményt támasztotta a nevelővel szemben. Hiszen a nevelő nemcsak azzal hat a növendékeire, hogy meghatározott ismereteket ad nekik, hanem egész magatartásával, életmódjával, és azzal is, ahogyan a mindennapi eseményeket felfogja.

Bátran támaszthatunk ugyanilyen követelményeket politikai megbízottainkkal szemben is, azaz nekik mint nevelőknek nemcsak ahhoz kell érteniük, hogy jó beszédeket tartsanak,

s hogy magyarázatot tudjanak adni a katonák között felmerülő kérdésekre, hanem erkölcsi-politikai tekintetben is jó példát kell mutatniuk. Emellett feltétlenül érteniük kell a katonai dolgokhoz is. Mindig tartsák szem előtt, hogy száz és száz vöröskatona szeme kíséri a politikai megbízott minden lépését, őt utánozzák, róla vesznek példát.

Hallani néha olyan hangokat az ifjúságtól, hogy a korábbi irodalomban voltak olyan hősök, akiket példaképül választhattak maguknak az emberek, a mai irodalomban azonban nincsenek, vagy alig-alig vannak ilyenek. Én úgy látom, elvtársak, hogy ez kétszeresen is helytelen.

Először is, a korábbi irodalomban nagyon kevés olyan hős szerepel, akit az ember példaképül választhatott volna, hiszen ezek rendszerint „felesleges emberek" voltak.

Másodszor, a mai, azaz a szovjet irodalom máris számos követésreméltó hőst alkotott. Vegyék csak Osztrovszkij „Az acélt megedzik", vagy Gladkov „Energia" című regényét és egyéb szépirodalmi művek egész sorát — számos nagyszerű ember szerepel bennük. Szerintem ifjúságunk igen sokat meríthet ezekből a könyvekből.

Ám még több hősünk van a való életben. S az igazi bolsevik politikai megbízott — szintén hős. És ez nem is lehet másképp, márcsak annak a dolognak természeténél fogva sem, amellyel a Vörös Hadsereg és a Hadiflotta politikai megbízottai foglalkoznak.

A politikai munka nagyon bonyolult és nehéz munka. Évről évre sokszázezer fiatal özönlik be a hadseregbe. Ez már nem a korábbi elnyomott, agyonrémített, tudatlanságban tartott ifjúság, hanem csupa bátor, saját emberi méltósága tudatában levő, s igen nagy és sokrétű szellemi igényekkel fellépő fiatal ember. Elsősorban természetesen a politikai megbízotthoz fordulnak minden problémájukkal és igényükkel. És hogy ezeket az igényeket ki is tudják elégíteni, a politikai megbízottaknak tökéletesen kell a dolgukhoz érteniük.

Ezért azt szeretném, hogy a tanulás folyamán ne tévesszék szem elől kiképzésüknek ezt az oldalát sem. Igen fontos, hogy különösen az akadémia vezetősége és előadó-tanári kara kísérje ezt érdeklődéssel, mert a nevelőmunka igazi mestereit kell kikovácsolniuk önökből.

Ilyenformán igen nehéz feladatok várnak önökre mint

jövendő nevelőkre — azaz propagandistákra, agitátorokra és vezetőkre (mert a politikai megbízott mindezt egyesíti magában) —, önökre, akiknek eszmei tartalommal kell megtölteniük a gyakorlati katonai munkát. Jóval nehezebbek azoknál a feladatoknál, amelyek a korábbi propagandisták, agitátorok és vezetők — illegális munkásaink — előtt álltak annakidején.

Igaz, a saját becsületünk kedvéért azt is mondhatnám, hogy a mi helyzetünk az illegalitás idején nehezebb volt. De ha az ember elfogulatlanul nézi ezt a kérdést és minden tekintetben elemzi, akkor kénytelen bevallani, hogy most hasonlíthatatlanul bonyolultabb és nehezebb a politikai megbízottak helyzete a Vörös Hadseregben és a Hadiflottánál.

A cárizmus és a kapitalizmus ellen mindenekelőtt a kritika eszközével harcoltunk. Bizonyos ideig ez volt a fő harci fegyverünk. Anyag a kritika számára, valamint a kritikát befogadó ember éppen elég akadt. S ha az ember bírált, nem kellett hozzá valami nagy művészet: a bírálat viszonylag gyorsan meghozta a maga eredményeit. Ha azt mondtuk a tömegeknek, hogy a cári hatóságok vagy a tőkések elnyomják, fojtogatják és kifosztják a munkásembert — s ilyen elnyomott, kisemmizett ember milliószám akadt —, többé-kevésbbé hamar felfogták kritikánk értelmét.

És milyen helyzetben vannak ma a politikai megbízottak, s általában pártmunkásaink? Ma már a marxizmus-leninizmus hivatalos ideológiává lett, s mindnyájunknak pozitív munkát kell végeznünk, konstruktív feladatokat kell megoldanunk. Ez mérhetetlenül nehezebb, mint bírálni a cárizmust és a kapitalizmust. Most sokkal nagyobb művészetet igényel az agitáció és a propaganda, s ebben a munkában számos új módszerre és formára van szükség.

Mi most önökkel a Vörös Hadsereg és a Hadiflotta politikai munkájáról beszélgetünk. S mit jelent ez? Azt jelenti, hogy fegyveres erőinket olyan politikai és erkölcsi színvonalra kell emelnünk, amely megfelel a szocialista állam feladatainak. Ez hatalmas konstruktív feladat, amelynek megoldása nemcsak a hadsereg politikai megbízottait foglalkoztatja, hanem az egész pártot, az egész népet, az egész szocialista államot.

Manapság minden állam nagyobb gondot fordít hadseregének erkölcsi és politikai állapotára, mint valaha. Ugyan-

akkor el kell ismernünk, hogy a kapitalista államok nem minden siker nélkül végzik „politikai munkájukat" hadseregeikben. Aki azt gondolja, hogy a kapitalizmus most nem képes szándékait megvalósítani és ebbe bevonni a tömegeket, az téved.

A mai imperialista háborúkban a tömegek is résztvesznek. Természetesen saját óhajuk ellenére, kényszerűségből. De e háborúk ellenzőivel szemben nemcsak közvetlen erőszakot és megtorlást alkalmaznak, hanem ugyanakkor veszett iramban igyekszenek félre is vezetni a tömegeket, mégpedig az uralkodó körök kívánságainak megfelelő irányban.

Hogy milyen nagy jelentőséget tulajdonítanak a kapitalista államok hadseregük politikai és erkölcsi állapotának, illetve az emelkedett katonai szellem kifejlesztésének, azt mutatja például Hanson Ely nyugalmazott vezérőrnagy terjedelmes cikke, amely nemrégiben jelent meg az amerikai lapokban.

„Az emelkedett katonai szellem a katonaságot alkotó emberek olyan szellemi állapota, amely a katonákat és egész katonai egységeket igen nagy fizikai és erkölcsi bátorságra képes alakulatokká változtatja — írja ez az amerikai vezérőrnagy. — Ez az emelkedett szellem teszi képessé őket arra, hogy elviseljék a legnagyobb nélkülözéseket és csapásokat, a kimerültségről nem is szólva. Ez önt beléjük erőt ahhoz, hogy minden kedvezőtlen körülmény ellenére is rákényszerítsék végül saját akaratukat az ellenségre.

A háborúk történetében — írja tovább — gyakran hall az ember olyasmit, hogy egyes katonai alakulatok a győzelem biztos tudatában, pillanatnyi habozás nélkül támadták meg a háromszoros túlerővel rendelkező ellenséget. És valóban győztek. Gyakran csodálkozunk rajta, miért volt ez így, és miért van így még napjainkban is. Pedig a válasz igen egyszerű: a győzelmet arató katonai alakulat parancsnokai emelkedett szellemű emberek voltak, akik be tudták oltani embereikbe is ezt az emelkedett szellemet és ki tudták használni, amikor erre szükség volt. Nem szabad elfelednünk, hogy a katonaság szelleme és a vezetők irányítóképessége éppen olyan elválaszthatatlan egymástól, akár az ikrek."

S valóban, a katonaság emelkedett szelleme — vagy ahogy mi szoktuk mondani —, a hadsereg magasfokú erkölcsi-

politikai állapota egyik döntő feltétele az ellenség feletti győzelemnek. Csak arra emlékeztetem önöket, hogy a hadtörténelemben egyetlen olyan világhírű hadvezér sem szerepel, aki ne lett volna katonáinak kedvence. Ez azt jelenti, hogy a világhírű hadvezérek nemcsak a stratégiának és taktikának voltak a mesterei. Nem, ők ismerték a katonáik szívéhez, a hadseregük szívéhez vezető utakat is. Mesterien értettek a katonaság emelkedett szellemének kialakításához, és szilárd önbizalmat tudtak önteni a katonák lelkébe. Ilyen ember volt például Szuvorov, Kutuzov és más többé-kevésbbé nagy hadvezérek egész sora.

Mit jelent ma a katonai szellem megszilárdítása, a Vörös Hadsereg és a Hadiflotta politikai és erkölcsi állapotának emelése? Mit jelent ma az, hogy a vöröskatonát és a vöröstengerészt olyan harcossá neveljük, aki a harc minden nehézségét el tudja viselni, aki csodákra képes akár támadás, akár védelem esetén?

A vöröskatonának és a vöröstengerésznek mindenekelőtt azzal kell tisztában lennie, hogy óriási emberi értékekért, hatalmas szocialista hazájáért, népe életéért és boldogságáért, millió és millió osztálytestvére szabadságáért és jobb sorsáért készül a harcra. Csakis ilyen eszmei célkitűzés, csakis az a meggyőződés, hogy a mi ügyünk igaz ügy, keltheti fel azt a képességet a vöröskatonákban és vöröstengerészekben, hogy véghezvigyék azt, amit hősiességnek nevezünk.

Magától értetődik, hogy a mi politikai megbízottaink jobb helyzetben vannak, mint bármely kapitalista hadsereg „politikai megbízottai". Természetesen az objektív feltételekről beszélek.

Ott, a kapitalista hadseregekben félre kell vezetni a katonák tömegeit, és minden eszközzel el kell fojtani politikai öntudatukat. A mi politikai megbízottainknak viszont éppen ellenkezőleg, azt a tiszta, szent igazságot kell hirdetniük, amiért a szovjet nép harcol, és minden tekintetben ennek az igazságnak a szellemében kell fejleszteniük a vöröskatonák és a vöröstengerészek politikai öntudatát.

Be kell azonban vallanunk, hogy még nem minden politikai megbízottunk tanulta meg, hogyan használja ki ezeket az objektív előnyöket. Mindenesetre még nem tették meg ezen a vonalon mindazt, amit meg lehet és meg is kell tenniük.

A kialakult nemzetközi helyzet viszont parancsolóan követeli tőlünk, hogy megjavítsuk ezt a munkát. Hiszen ostromlott erődben élünk! Igaz, hogy ez az erőd óriási — a földkerekség egyhatoda —, de a fennmaradó öthatodrész engesztelhetetlen elvi ellenségünk. Azt hiszem, felesleges, hogy példákkal illusztráljam a kapitalista világnak ezt az elvi engesztelhetetlenségét. Ujságaink minden egyes számában talál erre példát az ember, ha többé-kevésbbé figyelmesen olvassa őket.

Vegyük azt az általános légkört, amelyet a kapitalista világ a Szovjetunió körül teremtett. Hiszen tény, hogy mindent, amit jól csinálunk, azt teljes erejéből szidalmazza a külföldi sajtó. Ugyanakkor pedig a legkisebb balsikerünket is óriási mértékben eltúlozzák és felfújják.

Egyszóval a kapitalista környezet és a jelenlegi nemzetközi helyzet egyaránt arra kötelez bennünket, hogy fejlesszük a szovjet polgárokban az önvédelmi ösztönt és fokozzuk a harci készenlétüket. Akinek drága a kommunizmus társadalmi rendszere, aki ennek alapján akar élni — annak erősítenie kell ezt a rendszert, annak harcolnia kell érte.

Ebből következik, elvtársak, az önök előtt — jövendő politikai megbízottak előtt — álló legfontosabb feladat: be kell oltaniuk a vöröskatonákba és vöröstengerészekbe a kommunizmus eszméit. De az, hogy beléjük oltják a kommunizmus eszméit, korántsem jelenti, hogy mind egy szálig párttagokat csináljanak belőlük; nem erre gondolok. Ez azt jelenti: el kell érniük, hogy jól érthető, közelálló és drága legyen számukra mindaz, ami a Szovjetállamban történik. Ehhez pedig nem okvetlenül szükséges, hogy az embereket forma szerint a párt tagjaivá tegyük.

Maradhat valaki pártonkívüli és mégis őszinte híve lehet a szovjet rendszernek, a szocialista iparosításnak, a kolhozoknak és a szovjet kultúrának, azaz forrón érző szovjet hazafi válhat belőle. Büszke lehet arra, hogy olyan állam polgára, mint a Szovjet Szocialista Köztársaságok Szövetsége — olyan országé, ahol van mit látni és van minek örülni. A politikai megbízott népünk valóban színpompás életéből rengeteg olyan tényt meríthet, amelyekkel az ifjú szívekben egész elkövetkező életük folyamára megszilárdítja a hazafias büszkeséget.

Elvtársak, a kommunizmus eszméinek terjesztése azt jelenti: úgy neveljük az ifjúságot, hogy fiatalos lelkesedésének egész hevével szeresse a Szovjetországot, szeresse ne csak tudatosan, hanem mind az öt érzékével. Ne gondolják, hogy ez nehéz feladat. Csak ahhoz kell érteniük, hogy kitörjenek a sablonok közül. Személyesítsék meg a proletariátust például egy olyan ifjú hősnek a képében, aki a pokol minden elképzelhető kínján átverekszi magát, hogy végülis kiszabadítsa az ellenség vasmarkából szép szűzi szerelmét — hatalmas, soknemzetiségű hazánkat. Mennyi forradalmi romantika van ebben, milyen rengeteg ragyogó történelmi tény, s mennyivel lelkesítőbb, mint akár a legszebb mese! Öntsék e ragyogó történelmi tényeket megfelelő formába és azok máris önmagukért beszélnek!

Egyszóval a kommunizmus eszméinek terjesztéséhez szenvedély kell. Hatoljanak csak be saját feladataik lényegébe: önöknek jutott az a megbizatás, hogy védelmezzék és erősítsék a szocialista államot! Nincs és nem is volt még a világon megtisztelőbb megbizatás, mint a szocialista állam erősítése és fejlesztése. Hiszen ez az út vezet közvetlenül a kommunizmushoz, más utat nem ismerünk. Ez mind gyakorlati, mind elméleti szempontból világos — ezt bizonyítja a kommunizmusért folyó harcunk minden tapasztalata, és ez teljes összhangban is van a marxizmus klasszikusainak megállapításaival.

Csakhogy itt, véleményem szerint, egy kicsit pontosabban kell valamit megfogalmaznunk. Meglehetősen gyakran hallunk katonáinktól és parancsnokainktól ilyenféle kijelentést: „Készek vagyunk meghalni a Szovjetállamért, hatalmas hazánkért!" Én az ilyen jelszavakat mélységesen hazafiasnak tartom, de valamivel pontosabban fogalmaznám meg, jobban mondva elmélyíteném.

Szó sincs róla, meghalni nagy dolog, hőstett. Csakhogy az a kérdés: hogyan? Nem szabad passzívan meghalni, elkeseredett harc nélkül. S ha valóban meg kell halni, akkor csak cseppenként adjuk oda a vérünket, hogy még az utolsó csepp véréig se hulljon ki a harcos kezéből a géppuska, amellyel az ellenséget irtja. Ez felhívás a kitartó, állhatatos, törhetetlen magatartásra. Nos, ezeket a tulajdonságokat is ki kell fejlesztenünk katonáinkban.

Azután, elvtársak — és azt hiszem, ezen a téren igen messzire mehetünk —, be kell oltani katonáinkba a katonabecsületet. Ez nálunk könnyebb, mint bármely más hadseregben.

A Vörös Hadseregbe és a Hadiflottához nem elkeseredetten, hanem örömmel megy az ifjúság. Éppúgy, ahogy nyolcéves gyermekeink mennek az iskolába — büszkén, emelt fővel, minthacsak azt mondanák: nézzétek, iskolába megyünk. Ifjúságunk saját jószántából jön a hadseregbe. Természetesen nem olyan értelemben véve, mintha önkéntesek lennének, hanem más értelemben. Angliában és Amerikában például önkéntes hadsereg volt. Ott azonban azért mentek a hadseregbe az emberek, mert a nyomor űzte őket. Nálunk viszont az embereket a hadseregbe nem a szükség viszi, hanem azért mennek oda, hogy teljesítsék a szovjet állampolgár legszentebb kötelességét. Ugyanakkor pedig a Vörös Hadsereg és a Hadiflotta ifjúságunk fizikai és szellemi fejlődésének nagyszerű iskolája is.

Nos, elvtársak, önökre vár az a felelősségteljes és megtisztelő feladat, hogy beoltsák a Vörös Hadsereg és a Hadiflotta soraiba lépő fiatalokba a katonabecsületet. Beléjük kell oltaniuk azt a tudatot, hogy magasztos honpolgári kötelezettségüknek tesznek eleget, hogy a szocialista hazát védelmezve harci őrhelyen állnak, azaz a legnagyobb és legmegtisztelőbb kötelesség hárul rájuk — és ezt a kötelességüket kiválóan kell teljesíteniük, mert a kapitalizmussal szemben szükség esetén meg kell toldani a kritika fegyverét a fegyverek erejével gyakorolt kritikával. Önöknek kell megértetniük a katonákkal, hogy ez a fegyver a cselekvő marxizmus-leninizmus. Egyszóval: a kommunista világnézettel kell átitatni és szoros kapcsolatba hozni a vöröskatonák és a vöröstengerészek katonai kiképzésének egészét.

Vegyük például a fegyelmet. A fegyelemről persze egészen leegyszerűsítve is lehet beszélni, anélkül, hogy az egészből, az általánosból indulnánk ki. De ha önök azt akarják, hogy a kommunizmus behatoljon a vöröskatona és a vöröstengerész tudatába, hogy kommunista módon gondolkozzék, akkor mutassák meg neki, hogy a fegyelem nem a fegyelem kedvéért kell, nem ez a lényeg, hanem az, hogy jobban helytálljon az ellenség elleni küzdelemben és ezt a fegyelem teszi lehetővé.

De nem öncél maga az állhatatosság sem, hanem azért van rá szükség, mert nehéz helyzetben ez védi meg a katonai alakulatot a nagy veszteségektől.

Nem tudom, elvtársak, lehet, hogy tévedek, de azt hiszem, hogy nálunk nem eléggé ápolják az egyes katonai alakulatok harci hagyományait. Márpedig ez komoly tényezője a nevelésnek. Mondják, hogy háborús időben egy ezred vagy hadosztály bármilyen ütközet után gyorsan helyre tudja állítani harcképességét, ha épségben maradt legalább az a magva, amely megtestesíti az alakulat fejlett harcos hagyományait. Ezt a dolgot tehát megfelelő módon kézbe kell vennünk — mégpedig nem kezdetleges módszerekkel, hanem szervezetten. Arra kell törekednünk, hogy minden egyes újonc, aki az ezred kötelékébe lép, ne csak az ezrede számát tudja, hanem ismerje egész harci történetét, minden hősét és kitüntetését, tudjon minden győzelméről, amelyet versenyeken és hadgyakorlatokon elért, hogy büszke legyen rá és mindenütt kiálljon a becsületéért. Ezzel kapcsolatban nem ártana, ha az ezredkönyvtárakban meglenne az ezred írott története.

Az ezredzászlót lengje körül harcos forradalmi romantika. Tekintse minden vöröskatona szentnek, s ismerje részletesen mindazokat a hadjáratokat és harci epizódokat, amelyekben ezrede e zászló alatt résztvett. Célszerűnek tartanám továbbá, hogy ne csak a klubban és a vörös sarkokban helyezzék el az ezred különösen kiemelkedő hőseinek arcképét, hanem abban a teremben is, ahol a zászlókat őrzik, hogy valahány katona oda belép, önkénytelenül is kihúzza magát és úgy érezze, mintha díszszemlén lenne.

Ilymódon olvad bele szervesen az ifjú harcos az ezred harci szervezetébe.

Vagy a tiszteletadás kérdése. Miért követeljük meg, hogy a vöröskatona és a vöröstengerész tisztelgéssel üdvözölje a parancsnoki kar tagjait, ha találkozik velük? Úgy látszik, mintha ez csak külső formaság, egyszerűen a figyelmesség jele lenne, holott korántsem így van ez.

A vöröshadseregbeli harcosok és a vöröstengerészek katonák, s nem is egyszerűen egy óriási hadsereg és hadiflotta katonái, hanem a történelem legforradalmibb hadseregének és a történelem legforradalmibb hadiflottájának harcosai. S ez már arra utal, hogy rájuk valamiféle különleges feladatok

hárulnak. Most ők hajtják végre azokat a feladatokat, amelyeket forradalmáraink teljesítettek két-három-négy évtizeddel ezelőtt — és még korábban Dobroljubov és Csernisevszkij —, azaz a legkiválóbb orosz emberek, azok az élenjáró harcosok, akik a szabadságért küzdöttek.

De akkor ezek az emberek a kritikával harcoltak, nekünk azonban fegyverünk is van. A forradalmi harcos most puskával felfegyverzett kritikus. S ez az ember a legfelelősebb helyen áll őrt.

Márpedig ha ez így van, hogyne részesítenénk mi, ennek az egységes, testvéri katonai közösségnek a tagjai, a legforradalmibb hadsereg katonái és parancsnokai kellő katonai tiszteletadásban egymást? Hiszen megtörténhet, hogy a csatában váll váll mellett fogunk harcolni, hiszen megtörténhet, hogy sebesülten vagy talán holtan vonszolja ki egyikünk a másikát a tűzből, az ütközet véráztatta mezejéről.

Nos, ha minden kérdéshez így nyúlunk hozzá, fokozatosan ki fogjuk fejleszteni minden vöröskatonában és vöröstengerészben a szocialista katonabecsület érzését és a szovjet katona-ember nagy méltóságának tudatát. Magától értetődik, ehhez mindenekelőtt az kell, hogy minden parancsnok nagyon megbecsülje a vöröskatonákat és a vöröstengerészeket.

Az elvtársak valószínűleg mindnyájan látták és emlékeznek még a „Csapajev" című filmre. Véleményem szerint van mit tanulniuk belőle. Ez a film a valóságnak megfelelően és nagyon világosan megmutatja, hogy miben rejlik a parancsnok ereje.

Ha majd önökből vezetők lesznek — és a jelek szerint azok lesznek —, ne csak parancsnokai legyenek alárendeltjeiknek, hanem bajtársaik is. E kettő összeegyeztetése nem könnyű. Pedig minél nagyobb alakulatot vezet valaki, annál inkább megkövetelik tőle e két tulajdonság egyesítését.

Emlékeznek-e a „Csapajev"-ből arra a jelenetre, amikor az az önző, fosztogató gazember arra biztatja a katonákat, hogy hagyják abba a harcot, és már majdnem sikerül is neki befolyásolnia a lovasszázad fáradt harcosainak hangulatát? A század tartalékban állt, s a fehérek éppen abban az időben indították meg „pszichológiai támadásukat". Mikor Csapajev megtudta, hogy mi történt a századnál, otthagyta parancsnoki megfigyelőhelyét és villámgyorsan lovasaihoz vágtatott. Agyon-

lőtte az árulót, aki éppen akkor nagyban szónokolt; a következő másodpercben „vigyázzt" vezényelt, és máris készült visszaülni a lovára. Ebben a percben azonban újabb lövés dördült el. Csapajev persze azt hitte, hogy őrá tüzeltek, s vésztjósló hangon kérdezte: „Ki lőtt?" Kérdésére valami ilyesmit válaszoltak: „Mi magunk láttuk el itt egynek a baját." Ez tehát azt mutatja, hogy Csapajev tettei nem álltak ellentétben a katonák általános hangulatával, akik a másik áruló lelövésével mintegy igazolták parancsnokuk szigorú eljárását.

Vagy egy másik jelenet ugyanebből a filmből — valószínűleg szintén emlékeznek rá —, amikor Csapajev meggyőzte a lovasokat, hogy ne hozzák őt kellemetlen helyzetbe, és szüntessék be a parasztok malacai utáni vadászatot. Ha jól emlékszem, a következőket mondta: „Ha akkor jöttök hozzám, amikor teázom, üljetek le és igyatok velem; ha akkor jöttök, amikor ebédelek, üljetek le és ebédeljetek velem. De a szolgálatban a parancsnokotok vagyok!"

Az ilyen választóvonalnak a meghúzása a legnehezebb a szovjet parancsnok számára. De még nehezebb a politikai megbízottaknak. Pedig a tömegek befolyásolásának titka éppen abban rejlik, hogy képesek vagyunk-e ezt a választóvonalat meghúzni. A tehetséges hadvezérek valamennyien ismerték ennek a titoknak a nyitját. Persze nem gondolok itt sem a komázásra, sempedig uszálypolitikára, ami egyáltalában nem felel meg a vezetés bolsevik értelmezésének.

Természetesen a legfőbb eszköz, amellyel a parancsnok tekintélyét alárendeltjei szemében megszilárdíthatja, az, ha kiválóan érti a saját dolgát és arra törekszik, hogy saját alakulatát tegye a legjobbá. És hogy a parancsnokot ne csak tiszteljék, hanem szeressék is, ahhoz jól kell ismernie a vöröskatonák egész életét és idejekorán javítania kell ott, ahol szorítja őket a csizma. S mindemellett egyszerű, szerény embernek kell lennie. Az emberek általában senkitől sem tűrik el a fennhéjázást, a felsőbbrendűség tüntető fitogtatását. Bár szokták azt is mondani, hogy a szerénység néha több, mint a büszkeség, azért a szerénységet mégis jobban szeretik az emberek.

Mindezek a pozitív tulajdonságok, amelyekre a politikai megbízottnak feltétlenül szüksége van, korántsem hullanak az égből, hanem csak kitartó munka árán érhetők el. Még a

tehetséges embernek is állhatatosan kell dolgoznia, hogy kifejlessze adottságait, jóllehet általában éppen az ilyen ember a legmunkabíróbb.

A politikai megbízottaknak mindenekelőtt a marxizmus-leninizmust kell elsajátítaniuk. De legalább olyan jól kell érteniük a katonai dolgokhoz is. Hogy mindkettőt alkalmazni is tudják a gyakorlatban, ahhoz — merem állítani — igen nagy általános műveltségre van szükség. Ez érthető is, hiszen a politikai megbízottnak emberekkel van dolga, akiket nemcsak békés körülmények között, nemcsak díszszemléken irányít, hanem akkor is, amikor ezeknek az embereknek az életüket kell kockáztatniuk. Hogyan is tudná valaki magával ragadni a katonák tömegeit, ha nem ért hozzá, hogy konkrét helyzetben tisztában legyen hangulatukkal? Az emberek megismerésének segédeszközei: a szépirodalom, a megfigyelőképesség és a személyes tapasztalat. Önöknek mindezzel rendelkezniük kell és mindezt hozzáértéssel kell alkalmazniuk.

Szeretném, ha az akadémia vezetősége és tanári kara élesen ráirányítaná az önök figyelmét mindezekre a momentumokra. Különben még megtörténhet, hogy egyik-másik elvtárs remekül fogja tudni a marxizmus-leninizmus tanításainak szövegét, és mégsem lesz marxista. E kettő korántsem identikus, korántsem ekvivalens. Már-már úgy beszélek itt önökkel, mint a tudósokkal, és közben magam is mintha tudóssá válnék. (Derültség.) Egyszerűbben szólva, ha valaki ismeri a marxizmus-leninizmus szövegét, ez még nem jelenti azt, hogy marxista, hogy kommunista.

Néha azzal dicsekszenek nálunk a parancsnokok és a politikai megbízottak: a mi alakulatunkban ennyi és ennyi kommunista és komszomolista van. Valójában azonban néha még gyávák is akadnak közöttük. Az ilyen emberek csak formálisan kommunisták és komszomolisták — ismerik a marxizmus-leninizmus szövegét —, de lényegében nem kommunisták és nem komszomolisták.

A Vörös Hadsereget és a Hadiflottát a kommunizmus szellemében nevelve, önöknek nem azt kell hajszolniuk, hogy minden vöröskatonát és vöröstengerészt formálisan marxistává, kommunistává tegyenek. Törekedjenek inkább arra, hogy minden vöröskatonába és vöröstengerészbe beoltsák azt a tudatot, hogy az őrhelyen tanúsított gyáva magatartás,

a szökés és az árulás a legnagyobb szégyen, s adott esetben ennél százszor jobb még a halál is. Úgy beléjük kell ezt oltani, hogy mindegyikük megértse: akinél ilyen negatív tulajdonságok mutatkoznak, s ez az emberek tudomására jut, annak olyan megvetésben lesz része, mely rosszabb a halálnál. Nemhiába mondta egykor Szvjatoszlav kievi fejedelem, hogy a halottakat nem érheti szégyen.

Még azt fogják hinni, hogy ijesztgetni akarom önöket, amikor ilyen szörnyűségeket festek önök elé. Hiszen általában véve nem jellemzőek ezek a tulajdonságok hadseregünkre. Azért beszélek így, elvtársak, mert szeretem a mi Vörös Hadseregünket és Hadiflottánkat. De mi marxisták vagyunk és tisztában vagyunk azzal, hogy összeütközések esetén az ellenség minden résen megpróbál behatolni.

Önök szeretik Sztálin fiainak nevezni magukat. Jól van ez így. Sztálin fiai számára azonban kötelező tulajdonság az éberség. Nos, mikor a katonákat a gyávaság iránti megvetésre nevelik, ezzel is erősítik éberségüket.

Ezek azok a kérdések, elvtársak, amelyekre fel akartam hívni a figyelmüket.

A Lenin nevét viselő Katonai-Politikai Akadémia mondhatnám hazánk egyetlen olyan tanintézete, ahonnan kitűnő szakképesítésű politikai megbízottak kerülnek ki. Engedjék meg, hogy mégegyszer sok sikert kívánjak önöknek a tanuláshoz és kifejezésre juttassam azt a szilárd meggyőződésemet, hogy a Vörös Hadsereg és a Hadiflotta az önök személyében a politikai megbízottak egyik legjobb osztagát nyeri. Ugyanakkor örömmel üdvözölném, ha az önök akadémiája még nagyobb tekintélyt vívna ki magának a Vörös Hadseregben és a Hadiflottában, hogy úgy verekedjenek majd neveltjeiért, amikor sor kerül az elosztásukra, mint a legértékesebb politikai nevelőkáderekért. Íme, elvtársak, az önök viszonyai között ebben valósul meg a marxizmus-leninizmus, ebben valósulnak meg Sztálin elvtárs eszméi. (Viharos taps. „Hurrá!"-kiáltások. A hallgatóság helyéről felállva üdvözli Kalinyin elvtársat. Kiáltások: „Éljen a nagy Sztálin!")

A KOMMUNISTA NEVELÉSRŐL

Előadói beszéd a moszkvai városi pártaktíva értekezletén

1940 október 2

Elvtársak! Húsz évvel ezelőtt, éppen 1920 október 2-án tartott beszédet Vlagyimir Iljics Lenin az Oroszországi Kommunista Ifjúsági Szövetség III. Összoroszországi Kongresszusán a kommunista nevelésről. A komszomolhoz szólva azt mondotta, hogy a mi nemzedékünk, amely a kapitalista társadalomban nevelkedett, aligha fogja megvalósítani a kommunista társadalom megteremtésének feladatát. Ez a feladat a fiatalokra hárul.

És ma, amikor az elvtársak tapsoltak, önkénytelenül is ezek a szavak jutottak eszembe s arra a gondolatra késztettek, hogy éppen az a réteg, azok a volt komszomolisták vannak itt most előttem, akikhez akkor Lenin szólt és akik immár mint élettapasztalatokkal rendelkező felnőttek, tevékenyen résztvesznek a szocialista építőmunkában. És én is együtt tapsolok önökkel — önöknek, a szocializmus építőinek.

A kommunista nevelésre nálunk nagy figyelmet fordítanak. Nem hiába szerepel annyit sajtónkban a „nevelés" szó.

Ha azonban többé-kevésbbé pontosan és röviden meg akarjuk határozni, hogy mi is a nevelés általában, akkor komoly nehézségekbe ütközünk. A nevelést gyakran összetévesztik az oktatással. Kétségtelen, hogy a nevelésben és oktatásban sok közös vonás van, de a kettő semmiesetre sem azonos. Tekintélyes pedagógusok szerint a nevelés tágabb fogalom, mint az oktatás, és megvannak a maga sajátosságai.

Szerintem a nevelés a növendékek lelkivilágának hatá-

rozott, céltudatos és rendszeres formálása, amely beléjük oltja a nevelő számára kívánatos tulajdonságokat. Azt hiszem, hogy ez a megfogalmazás (amely egyébként természetesen senkire sem kötelező) nagy általánosságban felöleli mindazt, amit a nevelés fogalmán értünk, úgymint: meghatározott világnézetnek, erkölcsnek és az emberi együttélés szabályainak beoltását, a jellem és az akarat, a szokások és az ízlés meghatározott vonásainak kialakítását, bizonyos fizikai tulajdonságok kifejlesztését stb.

A nevelés egyike a legnehezebb feladatoknak, s a legkiválóbb pedagógusok véleménye szerint nemcsak tudomány, hanem művészet is. A pedagógusok az iskolai nevelést értik ez alatt, amely természetesen, viszonylag szűk korlátok közé van szorítva. Azonban itt van még az élet iskolája is, ahol szakadatlanul folyik a tömegek nevelése, ahol maga az élet, az állam, a párt a nevelő — a tanítványok pedig a felnőtt emberek milliói, akik különbözőek az élettapasztalataikban, különbözőek politikai tapasztalataikban. Ez a dolog már jóval bonyolultabb.

Erről a nevelésről, a tömegek neveléséről szeretnék ma egyet-mást mondani.

I

Engels azt írja az „Anti-Dühring"-ben: „Az emberek erkölcsi nézeteiket tudatosan vagy tudattalanul, végső fokon azokból a gyakorlati viszonyokból merítik, amelyeken osztályhelyzetük alapul... Az erkölcs is mindenkor osztályerkölcs volt: vagy az uralkodó osztály uralmát és érdekeit igazolta, vagypedig, mihelyt az elnyomott osztály eléggé hatalmassá vált, az ezen uralom elleni lázadást és az elnyomottak jövő érdekeit képviselte"[1].

Így tehát osztálytársadalomban sohasem volt és nem is lehet osztályokon kívüli vagy osztályok feletti nevelés.

A burzsoá társadalomban a nevelést keresztül-kasul átitatják az uralkodó osztályok képmutató, önző érdekei. Ezért a nevelés mélységesen ellentmondó jellegű, ami a kapitalista társadalom antagonizmusát tükrözi.

---

[1] *Engels.* Anti-Dühring. Szikra 1950. 97—98. old.

A kapitalisták ideálja az, hogy a munkások és a parasztok olyan engedelmes szolgáik legyenek, akik ellenvetés nélkül viselik a kizsákmányolás terhét. Ennélfogva nem akarják bátorságra és merészségre nevelni a munkásokat és parasztokat, és semmiféle műveltségben sem akarják őket részesíteni, hiszen műveletlen és megfélemlített emberekkel könnyebb elbánni. De viszont ilyen emberekkel nem lehet győzni a hódító háborúkban, és a legelemibb ismereteket nélkülöző dolgozók még a gépeket sem tudják kezelni. A burzsoáziát tehát egyrészt a technikai haladás közepette végbemenő konkurrenciaharc, a fegyverkezési hajsza stb., másrészt a munkások és parasztok harca a műveltségért arra kényszeríti, hogy legalább a tudás morzsáiból juttasson valamit a dolgozóknak. Ugyanakkor a rablóháborúk pedig arra késztetik a burzsoáziát, hogy állhatatosságot, bátorságot és egyéb ilyen, a burzsoáziára nézve veszélyes tulajdonságokat neveljen beléjük.

Ezektől az ellentmondásoktól egyetlen burzsoá nevelési rendszer sem tud szabadulni.

Az uralkodó osztályok azonban mindezen ellentmondások ellenére — amelyek, mint már mondottam, a kapitalista társadalom természetéből fakadnak — elkeseredett harcot folytatnak a tömegek meghódításáért, és ennek érdekében minden eszközt felhasználnak: a nyilt elnyomástól kezdve a legagyafurtabb rászedésig.

A dolgozó ember a burzsoá társadalomban születésétől haláláig állandóan az uralkodó osztályoknak kedvező gondolatok, érzelmek és szokások befolyása alatt áll. Ez a befolyásolás számtalan úton-módon valósul meg és néha olyan alakot ölt, hogy alig-alig vehető észre. Az egyház, az iskola, a művészet, a sajtó, a film, a színház, a különböző egyesületek mind eszközül szolgálnak arra, hogy a tömegek tudatába beoltsák a burzsoá világnézetet, erkölcsöt, szokásokat stb.

Nézzük például a filmet. Egy burzsoá filmrendező írja az amerikai filmekről: „Sok mai film nem más, mint puszta narkotikum, amely olyan elcsigázott emberek számára készült, akiknek nincs más kívánságuk, mint hogy beleüljenek egy puha karosszékbe és kiskanállal etessék őket."

Ez a lényege a burzsoá nevelésnek.

Ezzel az évszázadok folyamán kialakult neveléssel — amely azt a célt szolgálja, hogy megszilárdítsa az uralkodó tőkés

osztály helyzetét és kibékítse saját helyzetükkel az elnyomottakat — a kommunista párt, a proletariátus élcsapata, a saját nevelési elveit állítja szembe, amelyek elsősorban a burzsoázia uralmának megdöntésére és a proletariátus diktatúrájának kivívására irányulnak.

II

A kommunista nevelés gyökerében különbözik a burzsoá neveléstől, mégpedig nemcsak feladatai tekintetében — ami bizonyítás nélkül is nyilvánvaló —, hanem módszereiben is. A kommunista nevelés elválaszthatatlanul összefügg a tömegek politikai öntudatának, általános műveltségének fejlesztésével, intellektuális színvonaluk emelésével. Erre törekszik minden kommunista párt.

Bár valamennyi kommunista párt végcélja egy és ugyanaz, mégis — tekintve, hogy a Szovjetunióban más a munkásosztály helyzete, mint a kapitalista országokban — nálunk a nevelésnek olyannak kell lennie, hogy összhangban álljon éppen ezekkel a nálunk fennálló feltételekkel. A mi országunkban a munkásosztály uralkodó, vezető erő, nemcsak anyagi, hanem szellemi vonatkozásban is.

Marx és Engels így írt: „Az az osztály, amely az anyagi termelés eszközeivel rendelkezik, ezzel egyúttal a szellemi termelés eszközeivel is rendelkezik ... Az egyéneknek, akik az uralkodó osztályt alkotják, egyebek között tudatuk is van, tehát gondolkodnak; amennyiben tehát mint osztály uralkodnak és egy történeti korszakot egész terjedelmében meghatároznak, magától értetődik, hogy ezt minden téren teszik, tehát egyebek között mint gondolkodók, mint gondolatok termelői is uralkodnak, koruk gondolatainak termelését és elosztását ők szabályozzák; gondolataik tehát a korszak uralkodó gondolatai"[2].

A Szovjetunió határain kívül élő munkásosztályról ezt nem állíthatjuk.

A mi felfogásunk szerint a kommunista nevelésnek mindig konkrét értelme van; a mi körülményeink között a párt és a szovjet állam előtt álló feladatok szolgálatába kell állí-

[2] *Marx—Engels.* A német ideológia. Szikra 1952. 29. old.

tani. A kommunista nevelés alapvető és legfőbb feladata, hogy maximális segítséget nyujtson osztályharcunkban.

Látom, önök egy kissé csodálkoznak és jól át akarják gondolni ezt a tételt: azt a törekvést nevelni az emberekbe, hogy maximális segítséget nyujtsanak az osztályharcnak — a mi országunkban, ahol már megsemmisítettük a kizsákmányoló osztályokat? Úgy gondolom, nem szükséges, hogy ezt különösebben megmagyarázzam. Elég, ha azokra a nevezetes szavakra emlékeztetem az elvtársakat, amelyekkel Sztálin elvtárs válaszolt Ivanov komszomolistának: „Mivel nem szigeten, hanem olyan «államok rendszerében» élünk — írta Sztálin elvtárs —, amelyek jelentős része ellenségesen viseltetik a szocializmus országával szemben, s ezzel megteremti az intervenció és a restauráció veszélyét, ezért nyiltan és becsületesen megmondjuk, hogy a szocializmus győzelme országunkban még nem végleges"[3]. A legutolsó év eseményei gyakorlatilag, konkrét tényekkel erősítették meg Sztálin elvtársnak ebben a válaszában kifejtett gondolatait.

Igaz, a mi osztályharcunknak mások a formái, mint a Szovjetunió határain túl. Nálunk az osztályharc — mondhatnám — a legmagasabb fokra emelkedett; pozitív eredményei hatékonyabbak. Az viszont magától értetődik, hogy sokkal bonyolultabb is.

Ha Marxnak és Engelsnek azt a tételét, hogy „az uralkodó osztály gondolatai az uralkodó gondolatok", a Szovjetunió munkásosztályára vonatkoztatjuk, akkor ez sokmindenre kötelez bennünket. Nem elégedhetünk meg csupán azzal, hogy bíráljuk a burzsoá rendszert. Most a legfontosabb az, hogy harcoljunk a gyakorlati eredményekért a politika, a gazdasági élet, a kultúra, a tudomány, a művészet stb. minden vonalán. Világos tehát, hogy nálunk a kommunista nevelésnek is ebben a irányban kell haladnia.

III

Milyen alapvető feladatokat tűzünk ma magunk elé a kommunista nevelés területén? És — általában véve — elvileg új feladatok-e ezek azokhoz képest, amelyekről Lenin

[3] *Marx—Engels—Lenin—Sztálin.* Proletárnemzetköziség és hazafiság. Szikra 1952. 414. old.

húsz évvel ezelőtt, a komszomol III. kongresszusán beszélt?

Természetesen a Szovjetunióban azóta jelentősen megváltozott a helyzet. A kommunista nevelésnek azok a feladatai azonban, amelyeket Lenin húsz évvel ezelőtt kitűzött, lényegében véve ma is időszerűek.

Ezekre a feladatokra nem ártana minél gyakrabban emlékeztetni azokat, akik a kommunista társadalomról absztrakt képet igyekeznek festeni. Az „elméletieskedés" e kedvelői „mélyértelmű" ábrándokat szőnek a jövendő emberének sajátos tulajdonságairól, és mert a kommunizmust valami meghatározhatatlan boldog jövendőnek képzelik, a kommunista nevelésbe is be akarják vinni ezt az elvontságot. Véleményem szerint ez csak kávézaccból jósolgatás, nempedig bepillantás a jövendőbe.

Elvtársak, a kommunista építés egyik legfontosabb eleme és a Szovjetunió dolgozóinak hatalmas fegyvere a kapitalizmus elleni harcukban a munka magasfokú termelékenysége. Lenin mondotta: „A munka termelékenysége, ez végeredményben a legfontosabb, a legfőbb az új társadalmi rend győzelme szempontjából. A kapitalizmus a munka olyan termelékenységét hozta létre, amilyet a hűbériség nem ismert. A kapitalizmust azzal lehet véglegesen legyőzni és azzal fogjuk véglegesen legyőzni, hogy a szocializmus a munkának új, sokkal magasabbfokú termelékenységét hozza létre... A kommunizmus a kapitalizmussal szemben az önkéntes, a tudatos, az egyesült, a modern technikát felhasználó munkások magasabbfokú munkatermelékenységét jelenti"[4].

Erre kell gondolnunk, erről kell beszélnünk, elvtársak, elsősorban ebben az irányban kell fejlesztenünk a kommunista nevelést — a munka magas termelékenységéért folyó harc irányában.

Vagy talán — magunk között szólva — ez az álláspont, hogy a kommunista nevelést ilyen gyakorlati irányba kell terelni, csak az én magánvéleményem? Nem, elvtársak, ez nem magánvélemény.

Amikor a beszédemre készültem, gondolatban megcsináltam a vázlatát és elővettem a legfontosabb forrásműveket, elsősorban Alkotmányunkat. A Szovjet Alkotmány 12.

---

[4] *Lenin* Művei. 29. köt. 435. old.

cikkelye így hangzik: „A munka az SzSzKSz-ben minden munkaképes polgárnak kötelessége és becsületbeli ügye annak az elvnek az alapján, hogy «aki nem dolgozik, az ne is egyék».”

A Szovjetunióban megvalósult a szocializmus elve: „Mindenkitől képességei szerint, mindenkinek munkája szerint.” Az elvtársak maguk is tudják, hogy az Alkotmány egyes cikkelyei nemcsak az állampolgárok jogainak és kötelességeinek jogi megfogalmazását jelentik, hanem egyúttal az emberek nevelésének hatalmas tényezői is.

Az Alkotmány idézett cikkelye kifejezetten a munka nagyszerűségéről beszél. Ez érthető is: nálunk — mint Sztálin elvtárs mondotta — már hosszabb idő óta gyökeres változás megy végbe az embereknek a munkára vonatkozó nézetei terén. A szocialista verseny „a munkát, melyet korábban szégyelnivaló és súlyos tehernek tekintettek, *becsület* dolgává, *dicsőség* dolgává, *merészség* és *hősiesség* dolgává változtatja”[5]. Ez a tény nyert világos, sztálini kifejezést az Alkotmányban.

De egyesek azt mondják: más kérdés az, hogy a mi országunkban a munka magasztos dologgá lett, és megint más kérdés a munka magasabb termelékenységéért folyó harc. Nem elvtársak, ez nem így van! Már a felvetése annak a kérdésnek, hogy a munka magasztos dolog, magában foglalja azt a gondolatot is, hogy minden áron elő kell mozdítani a termelékenység fokozását. Ez a legfontosabb.

Ezt a törekvést szolgálják a pártnak és a szovjet hatalomnak azok a fontos intézkedései, amelyekkel különféle kitüntetéseket, érdemrendeket és érdemérmeket rendszeresítettek. Ilyenek: a Szocialista Munka Hőse, a Munka Vörös Zászlaja, a Hősies Munkáért és a Kiváló Munkáért. Ezeken kívül a párt és a szovjet hatalom az egészen kiváló dolgozókat nem egy esetben olyan legmagasabb kitüntetésben részesíti, mint a Lenin-rend vagy a Vörös Csillag- és a Becsület-rend.

A Szocialista Munka Hőse megtisztelő címe egyenrangú a Szovjetunió Hőse címével. Ezt a címet, ezeket az érdemrendeket és érdemérmeket nem egyszerűen a munkáért adják, nem egyszerűen azért, mert valaki dolgozik, hanem a magasabb termelékenységért, a munka termelékenységéért folyó harcban felmutatott különös sikerekért.

---

[5] *Sztálin* Művei. 12. köt. Szikra 1950. 337. old.

Ugyancsak ezt a célt szolgálja a Szovjetunió Legfelsőbb Szovjetje Elnökségének 1940 június 26-án kelt rendelete.

Úgy tűnhet, mintha ez a két dolog teljesen ellentmondana egymásnak. Egyrészt bevezetjük a Szocialista Munka Hőse címét és kitüntetéseket adományozunk — a Lenin-rendtől kezdve az érdemérmekig —, másrészt pedig az utóbb említett rendelet megtorló intézkedéseket tartalmaz a munkafegyelem megerősítése érdekében. Ezek azonban valójában azonos jellegű rendszabályok, vagy pontosabban: ugyanannak a célnak az elérését szolgálják.

A párt és a szovjet hatalom éppen ezzel mutatja meg, hogy milyen irányba kell terelni a Szovjetunió dolgozóinak kommunista nevelését. Egyik oldalon ösztönzi és jutalmazza a szocialista munka legjobbjait, a másik oldalon pedig megbünteti azokat, akik a termelést dezorganizálják.

Elvtársak, valószínűleg nem sokan vannak önök között, akik a forradalom előtt gyárban dolgoztak. Évről évre kevesebb lesz nálunk az ilyen ember. Ezért fel kell tételeznem, hogy önök nem is nagyon tudják, milyen volt a munkások viszonya a régi, forradalom előtti időkben a munkához. Pedig ez a viszony, sajnos, még mindig elég erősen visszahat ránk.

Mi, forradalmárok, annakidején nem nagyon becsültük azokat az öreg, jó szakmunkásokat, akik már vagy negyven éve dolgoztak a gyárban. Pedig ezek képzett szakmunkások voltak, értettek a maguk mesterségéhez, a munkafegyelem szívügyük volt, nem lógtak. S ha sztrájk tört ki, megesett, hogy erőszakkal kellett őket kivonszolni a gyárból. Önként nem szánták rá magukat, hogy abbahagyják a munkát, mert féltek, hogy elromlik a vezetőséggel fennálló jóviszonyuk. A multban mi nem becsültük ezeket a munkásokat. Miért? Mert a kapitalisták érdekében törték magukat.

Más a helyzet ma, a szocializmusban. Ma az olyan embereket, akik negyven éve dolgoznak a gyárban, akik mintaképei a munkafegyelemnek, alaposan értenek szakmájukhoz és kiváló eredményeket mutatnak fel a munka termelékenységének emelése terén — ma az ilyen embereket vállunkra emeljük, érdemrendekkel és érdemérmekkel tüntetjük ki, s úgy tiszteljük és jutalmazzuk, mint a legjobb szovjet állampolgárokat.

Ez egyébként szemléltető példája a dialektikának. Azelőtt „tagadtuk" az ilyen viszonyt a munkához. Most „tagadjuk"

ezt a „tagadást". Az eredmény, mint láthatják: a „tagadás tagadása" — a munkához való szocialista viszony igenlése.

Miért nézzük ma egészen más szemmel az ilyen munkásokat? Miért tartjuk most őket a Szovjetunió leghasznosabb, legértékesebb honpolgárainak? Azért, mert fejlődésének magasabb fokához ért osztályharcunk előretolt állásain találjuk őket. Hiszen az osztályharcot nem foghatjuk fel csak úgy, mint a fronton fegyveres kézzel vívott küzdelmet. Nem, az osztályharc útjai ma mások. S a harc a munka magasabb termelékenységéért az adott pillanatban az osztályharc egyik legfontosabb útja. Azelőtt, a szovjet rend előtt az a munkás, aki jól dolgozott, munkájával objektív segítséget nyujtott a kapitalizmusnak: önmagán és az egész munkásosztályon még erősebbre kovácsolta a rabláncot. Ha azonban valaki most, a szocialista társadalomban jól dolgozik, már ezzel is a szocializmus oldalára áll és eredményeivel nemcsak a kommunizmus felé vezető utat egyengeti, hanem a világproletariátus rabláncait is széttöri. Az ilyen ember a kommunizmus aktív harcosa.

Vajjon nagymértékben emeltük-e hazánkban a munka termelékenységét? Nem mondhatnám, hogy elég nagy eredményeket értünk volna el ezen a téren. Elméletileg a szocialista munka termelékenységének sokszorosan felül kell múlnia a kapitalizmusban elért termelékenységet. Mi a véleménye erről Scserbakov elvtárs, igaz ez? (S c s e r b a k o v: „Igaz, igaz.") (É l é n k s é g a t e r e m b e n.) És gyakorlatilag? Gyakorlatilag még nem jutottunk el a termelékenységnek Európában elért legmagasabb fokára, Amerikáról nem is szólva. Jobban neki kell tehát gyürkőznünk a termelékenység növelésének. A termelékenység növekedése lehetővé teszi, hogy világosabban láthassuk az eljövendő kommunista társadalom körvonalait.

A magasabb termelékenység azonban, elvtársak, nemcsak az előállítandó termékek mennyiségére, hanem a minőségükre is vonatkozik. Nálunk egyesek hajlamosak arra, hogy valami elvont dolgot lássanak a kommunizmusban, és nem adnak ennek a fogalomnak konkrét tartalmat. Pedig hát mit is jelent a kommunizmus? Azt jelenti: minél nagyobb és minél jobb minőségű termelésre törekedni. És itt nemcsak a fizikai munka, hanem a szellemi munka termékeire is gondolok — a mérnökök, építészek, írók, pedagógusok, színészek, festő-

művészek, muzsikusok, énekesek stb. munkájának eredményére is.

Őszintén meg kell mondanunk, hogy számos termékünk minőségével nagyon elégedetlenek vagyunk. Jellemző, hogy mindnyájan mérgelődünk, ha valami rosszminőségű holmi kerül a kezünkbe. Viszont egyáltalában nem gondolunk közben arra, hogy vajjon tőlünk milyen termékek kerülnek másokhoz. Egyszóval mindannyian azt akarjuk, hogy mindenből bőségesen legyen és ami van, az jó is legyen. De kérdem én: hogyan érjük ezt el, ha a maga munkájában nem törekszik mindenki a legjobb eredményekre? Meg kell végre szívlelnünk a régi igazságot, hogy ki mint vet, úgy arat.

S itt, a termelés minőségéért folyó harcban sem korlátozódunk csupán a puszta buzdításra. Mint önök is tudják, a Szovjetunió Legfelsőbb Szovjetje Elnökségének 1940 július 10-i rendelete leszögezi, hogy „rosszminőségű, hiányos, vagy a kötelező szabványoknak meg nem felelő ipari termékek forgalombahozatala a kártevéssel egyenlő elbírálás alá eső államellenes bűntény". Az ipari vállalatok igazgatóit, főmérnökeit és műszaki ellenőrzési osztályainak vezetőit, akik bűnösek abban, hogy rosszminőségű vagy hiányos termékek forgalomba kerültek, vád alá kell helyezni, és a bíróság ítélete szerint öttől nyolc évig terjedő elzárással büntetendők.

Nem mondom, ez a rendelet igen erősen érint egyeseket, keményen sujtja őket a rosszminőségű termelésért. Egyúttal azonban hatékony fegyvert ad a vállalatok vezetőinek kezébe a környezet egészségtelen befolyása elleni küzdelemben. Mert hogyan is gondolkodtak sokan közülük? Érdemes-e botrányt rendezni — gondolták —, elrontani a jó viszonyt a társadalmi szervezetekkel, az elvtársakkal stb.? A többi között elmegy a hibás áru is. És el is ment. A selejtnek ez a megítélése mély gyökeret vert nálunk az iparban.

Nos, ezeket a gyökereket ki kell irtani, meg kell semmisíteni. Ez feltétlenül szükséges az egész szocialista társadalom, valamennyiünk érdekében. Vagy — vagy: vagy építjük a kommunizmust, vagy csupán beszélünk a kommunizmusról és csak lassan-lassan — ha szabad így mondanom —, lomhán, vonakodva és ásítozva közeledünk feléje. De ne feledjék, hogy igen kockázatos így közeledni a kommunizmushoz, mert túlságosan elnyujthatja az átmeneti időszakot.

Ha a kommunizmusról beszélünk és ugyanakkor kézzelfoghatóan, anyagilag nem kapcsoljuk össze olyan életbevágó kérdésekkel, mint a termelés minősége, az olyan, mintha rostával hordanánk a vizet.

Úgy emlékszem rá, mintha most lett volna, pedig negyven vagy talán harmincnyolc-harminckilenc évvel ezelőtt történt — amint látják, nálam a régi úgy negyven év körül kezdődik (d e r ü l t s é g) —, a földalatti mozgalomban vita keletkezett közöttünk: köteles-e vagy sem a forradalmár munkás jól dolgozni, azaz törődni a termelés minőségével? Egyesek azt mondták: képtelenek vagyunk, fizikailag képtelenek vagyunk rossz munkadarabot kiadni a kezünkből, ezt nem tudnánk elviselni, ez emberi méltóságunkban alázna meg bennünket. Mások viszont így érveltek: nem a mi dolgunk, hogy a termelés minőségével törődjünk. Ez a kapitalisták dolga. Hiszen nekik dolgozunk, és úgyis kényszerítenek bennünket arra, hogy jól dolgozzunk. És amennyire kényszerítenek, annyira jól is fogunk dolgozni. Kezdeményeznünk azonban semmit sem kell ezen a téren, felesleges, hogy buzgólkodjunk.

Amint látják, elvtársak, már a forradalom előtti, a kapitalista időkben is voltak olyan munkások, akik — bár harcban álltak a kapitalistákkal — úgy fogták fel a dolgot, hogy nem szabad rosszat termelni, és nem bírták volna elviselni a rossz munkát, mert ez valahogy lelkiismeretfurdalást okozott nekik. Hát nálunk, a szocialista társadalomban, amikor nem a kapitalistáknak, hanem saját magunknak dolgozunk — vajjon mindannyian szégyenkezünk-e, vajjon mindannyiunknak lelkiismeretfurdalást okoz-e, ha rosszat termelünk? Ezt, sajnos, nem mondhatjuk! Pedig mennyivel jobb lenne, ha az emberek lelkiismeretesebbek lennének, ha jobban szégyelnék magukat, amikor rosszminőségű termékek kerülnek ki a kezük alól!

S ha kommunista nevelésről beszélünk, ez elsősorban azt jelenti, vessük be minden dolgozó tudatába, hogy kötelessége legalább a legelemibb lelkiismeretességet tanúsítani saját munkája iránt. Azt kell beléjük oltanunk: ha bolseviknak tartod magadat, vagy akár csak egyszerűen becsületes szovjet polgárnak, szíveskedj legalább olyan lelkiismeretesen dolgozni, hogy munkád termékei minőségileg megfeleljenek.

Tehát: a kommunizmusért vívott harc — harc a munka

magasabb termelékenységéért, mind mennyiségi, mind minőségi értelemben. Ez a szovjet dolgozók kommunista nevelésének első fő tétele.

IV

Elvtársak, a Szovjetunió Alkotmányának 131. cikkelye így hangzik:

„Az SzSzKSz minden polgára köteles óvni és szilárdítani a társadalmi, szocialista tulajdont, mint a szovjet rendszer szent és sérthetetlen alapját, mint a haza gazdagságának és hatalmának forrását, mint minden dolgozó jómódú és kulturált életének forrását.

Aki a társadalmi, szocialista tulajdon ellen tör, a nép ellensége."

Óvni és szilárdítani a társadalmi tulajdont — ennek a kérdésnek mélyebb jelentősége van, mint első pillantásra látszik. A társadalmi tulajdonnal való takarékoskodás kommunista jellemvonás. Úgy látom, hogy az emberiség történetében nem volt takarékosabb társadalom, mint a kommunista társadalom. S ez természetes is, hiszen az anyagi javak tulajdona és felhasználása csak a kommunista társadalomban van a termelők kezében. Gondolom, nem kell különösebben bizonygatnom, hogy a termelő gazdaságosabban bánik a javakkal, mint a kizsákmányoló vagy a más jószágának elrablója.

A történelem nem tanította meg az embereket a köztulajdon kímélésére és mindig voltak elegen, akik szívesen fosztogatták azt. A közpénzek eltulajdonítása a régi közigazgatási rendszer jellemző vonása volt, és az államkincstárt a hivatalnokok fejőstehénnek tekintették. Érthető, hogy ilyen viszonyok között a magántulajdonnal is hanyagul, tékozlóan bántak, a köztulajdont pedig felülről lefelé mindenki gondatlanul kezelte.

A nemzeti vagyonnak, az emberi munkának az az elfecsérlése azonban, amelyet a multban láthattunk, gyerekes csíny volt csupán ahhoz képest, ahogy a mai kapitalista társadalomban tékozolják az emberi munkát. Bátran elmondhatjuk, hogy mostanában nap nap után a munkanapok millióit fecsérlik el arra, hogy lerombolják a régebbi munka alkotásait. És mennyi mindent semmisítenek meg a természet

legértékesebb kincseiből, amelyek pedig csak korlátozott mennyiségben fordulnak elő a földön! Ez az egész emberiség ellen elkövetett bűn, és már egyedül ezért az egy bűnért is megérdemli a kapitalizmus, hogy mielőbb elpusztítsák.

Az állami termelés mérlegében a takarékosság a nemzeti vagyon többleteként jelentkezik. És ennek a többletnek — emelkedő kulturáltságunk eredményének — évről évre növekednie kell.

Elvtársak, az Alkotmány 131. cikkelye a kommunista nevelés szempontjából igen gazdag anyagot nyujt. Ez a cikkely szembehelyezkedik azzal a polgári szemlélettel, hogy „enyém a ház, egyébbel nem törődöm és senkit se engedek az én bombabiztos óvóhelyemre". Ez a cikkely arra kötelez bennünket, hogy kíméljük a társadalmi tulajdont, hogy a közérdeket fölébe helyezzük az egyéni, személyes érdekeknek, mert csak a kollektív, a szocialista társadalom biztosítja igazán minden egyes ember jólétét.

Lenin már a szovjetrendszer első esztendejében megmondta: „Tartsd számon gondosan és lelkiismeretesen a pénzt, gazdálkodj takarékosan, ne henyélj, ne lopj, tarts szigorú fegyelmet a munkában — éppen ezek a jelszavak, amelyeket a forradalmár proletárok joggal kigúnyoltak akkor, amikor a burzsoázia mint kizsákmányoló osztály az efféle beszédekkel leplezte uralmát — éppen ezek a jelszavak válnak most, a burzsoázia megdöntése után, a mai helyzet aktuális és fő jelszavaivá"[6].

Ami a tolvajokat, a csirkefogókat, a társadalmi tulajdon fosztogatóit és a kapitalizmus hagyományainak egyéb ilyen „letéteményeseit" illeti — ezek ellen büntető rendszabályokat kell foganatosítanunk. Ezt a célt szolgálja többek között a Központi Végrehajtó Bizottságnak és a Népbiztosok Tanácsának 1932 augusztus 7-i rendelete „Az állami vállalatok, kolhozok és szövetkezetek tulajdonának védelméről és a társadalmi (szocialista) tulajdon megszilárdításáról", továbbá a Szovjetunió Legfelsőbb Szovjetje Elnökségének 1940 augusztus 10-i rendelete „A büntetőjogi felelősségről a termelésben előforduló kisebbmérvű lopásokért és garázdaságokért".

Így hát, elvtársak, elsősorban meg kell tanulnunk képes-

[6] *Lenin* Művei. 27. köt. Szikra 1952. 238. old.

ségeink szerint dolgozni és meg kell tanulnunk takarékoskodni a társadalmi javakkal, s ha már eleget fogunk termelni és tudunk már a termelt javakkal takarékoskodni is — akkor majd mindenkit szükségletei szerint részesítünk azokban.

Ez a kommunista nevelés második alkotórésze.

V

A kommunista nevelés lényeges alkotóeleme még a hazaszeretet, a szocialista haza iránti szeretet, a szovjet hazafiság kifejlesztése.

A „patrióta" („hazafi") szó az 1789—1793-as francia forradalom idején terjedt el. Patriótáknak azok nevezték akkor magukat, akik a nép ügyéért küzdöttek, s a köztársaságot védték a monarchista tábor hazaárulóival szemben.

Később azonban ezt az elnevezést a reakciósok és az uralkodó körök a maguk önző céljaira használták fel. Ezért a „patriotizmus" („hazafiasság") szó mindig gyanakvást keltett Európában is, a cári Oroszországban is azokban a becsületes emberekben, akiket igazán nyugtalanítottak a nép nélkülözései — mert ebben a szóban az uralkodó körök nemzeti soviniizmusát, indokolatlan önhittségét látták. Végül, ennek a jelszónak a jegyében fosztogatták a cári helytartók a leigázott népeket.

A feketeszázasok monopolizálták a „hazafiságot", azok a feketeszázasok, akik utcai pogromokban, munkások, értelmiségiek, zsidók agyonverésében juttatták kifejezésre a maguk „hazafias" érzelmeit. És általában a társadalom aljának mindenféle sötét, kalandor eleme húzott akkor ehhez a „hazafisághoz".

A nép szemében bemocskolódott a „hazafiság" szó. Tisztességes ember nem számíthatta magát a „hazafiak" közé.

Az Oroszországhoz csatolt elnyomott, kizsákmányolt, a hivatalnokok és gyarmatosítók által lépten-nyomon megsarcolt és megalázott népek természetesen gyűlölték az orosz államot.

A haladó mozgalom egyre gyorsabb ütemben fejlődött és éle — mintegy a korbács és kancsuka lovagjai „hazafiságának" ellentéteként — az önkényuralom ellen irányult.

A haladó erők harca a reakció ellen először az irodalmat,

a zenét, a festészetet hódította meg, ahol — legalábbis célzásokkal — kifejezésre tudták juttatni érzelmeiket azok, akik megtagadták az akkori valóságot. Az idők folyamán fokozatosan bekapcsolódtak ebbe a harcba a lakosság demokratikus rétegei is, és a harc ennélfogva egyre radikálisabb jelleget öltött. Ez a folyamat továbbfejlődött és egybeforrasztotta az önkényuralom ellenfeleit, az úgynevezett hivatalos Oroszország valamennyi ellenfelét, s egyúttal — legjobb képviselőinek személyében — megteremtette e nagy nép nemzeti kultúrájának hatalmas támaszát. Számos lángeszű, nagytehetségű író, kritikus és publicista tűnt fel, akik magas szintre emelték irodalmunkat, dicsőséget szereztek neki, s világirodalommá tették. És nemcsak az irodalom, hanem az orosz zene, festészet és tudomány is létrehozta a maga ragyogó képviselőit — a nemzeti kultúra igaz hazafiait.

Ezek az emberek, akik sokra tartották becsületüket, emberi méltóságukat és társadalmi tekintélyüket, határozottan elkülönítették magukat a vaskalapos, hivatalos „hazafiságtól". Mindenek fölé helyezték népük szolgálatát, és a nép igazi hazafias érzelmeinek felébresztését. Sem erejüket, sem tehetségüket nem kímélték e nagy cél érdekében. Tőlük tanultak, az ő példájukat követték a kortársak és az elkövetkező nemzedékek, akikbe ők oltották be a legnemesebb hazafiságot. Ezeknek az embereknek mélységesen hazafias tevékenységét az orosz nép történelmének sok-sok fényes, lelkesítő lapja örökíti meg. S ha a hivatalos Oroszország nem is rokonszenvezett velük, de annál jobban megbecsülte őket a nép, amely tisztelte és mindig is tisztelni fogja ragyogó emléküket.

A haladó erőknek ez a harca a reakció ellen, a kultúra növekedésének és megszilárdulásának ez a folyamata tette lehetővé az elnyomott nemzetiségeknek — legalábbis azok legöntudatosabb elemeinek —, hogy meglássák a másik Oroszországot is: a nemes, szabadságszerető, senkit el nem nyomó, művelt, tehetséges Oroszországot, amely elősegíti a tömegek tudásának fejlesztését. A kialakuló forradalmi munkásmozgalom aktuális feladataként napirendre tűzte az Orosz Birodalomban élő valamennyi nemzetiség proletárjainak és minden dolgozójának valódi tömörítését a cárizmus és kapitalizmus elleni harcban. Lenin és Sztálin fáradozása a munkásosztály egész Oroszországra kiterjedő pártjának megteremtése érde-

kében (amely nélkül elképzelhetetlen lett volna az orosz nép és az elnyomott nemzetiségek felszabadítása), a leninisztálini nemzetiségi politika szakadatlan hirdetése, a bolsevikok harca a nagyhatalmi sovinizmus és a helyi nacionalizmus minden megnyilvánulása ellen — mindez közelebb hozta az elnyomott nemzetiségeket az orosz néphez, s arra késztette legöntudatosabb elemeiket, hogy megismerkedjenek az orosz irodalommal, művészettel, tudománnyal és az orosz forradalmárokkal. Így kapcsolódtak egybe az elnyomott nemzetiségek öntudatos elemei az orosz kultúrával, így váltak a közös, együttes küzdelem harcosaivá, vagyis olyan emberekké, akiknek gondolatai már egész Oroszországot felölelték.

A szovjet hazafiság hirdetése nem választható el és nem szakítható el népünk multjának történelmi gyökereitől. A szovjet hazafiságot át kell hatnia annak a hazafias büszkeségnek, amellyel népünk hőstetteire tekintünk. Hiszen a szovjet hazafiság közvetlen örököse őseink teremtő munkájának, akik népünk fejlődését előbbre vitték.

Mindezt a szovjet élet páratlanul világosan illusztrálja. Elegendő, ha csak egyetlen tényre mutatunk rá. Milyen lelkesen idézik fel láncaiktól megszabadult népeink epikus és történelmi hőseik emlékét! Őket ábrázolják legkiválóbb művészi alkotásaikban, és ezeket a szovjet köztársaságok szívébe — Moszkvába — hozzák kiállításra, minthacsak azt akarnák mondani a Szovjetunió többi népének: idenézzetek, nem kegyelemből vagyunk tagjai a népek nagy szövetségének! Nem vagyunk mi senkifiai, nézzétek, itt a mi családfánk, amelyre büszkék vagyunk és azt akarjuk, hogy ti, akik testvéreink vagytok a munkában és az emberiség legnagyobb eszményeinek védelmében, velünk együtt gyönyörködjetek ebben a mi családfánkban!

Ez azt jelenti, hogy a szovjet hazafiság a távoli multban gyökerezik, egészen a népi eposzok korába nyúlik vissza; a szovjet hazafiság magába olvasztja a nép alkotásainak legjavát, és legmegtisztelőbb kötelessége ezeknek az eredményeknek a megőrzése.

A nagy proletárforradalom nemcsak sokat rombolt, hanem egyben a példa nélkül álló alkotómunka alapjait is lerakta. Ugyanakkor mint valami hatalmas tisztító vihar, átjárta az emberek tízmillióinak agyát, s bátorságot, saját

erejükbe vetett hitet öntött beléjük. Mesebeli hősöknek érezték magukat, akik a dolgozó nép ellenségeinek egész világát le tudják győzni.

És megszületett már a szovjet eposz is, amely összekapcsolta a távoli mult és a mi korunk népi alkotásainak láncát. Ezt a láncot a kapitalizmus szakította ketté, amely az ilyen szellemi termékeket ellenségesen nézi. A társadalom szocialista átalakulásának kibontakozó folyamata tömegével hozta felszínre a legnagyobb művészek ecsetjére méltó gazdag és vonzó témákat. A nép már kezdi kiválogatni ezekből a témákból a legjobbakat, és fokozatosan megalkotja azokat a különálló vázlatokat, amelyekből kialakul a nagy korszakról és e korszak nagy hőseiről, Leninről és Sztálinról szóló hősköltemény.

Tehetséges íróink és művészeink sem maradhatnak el a nép mögött. Hiszen soha még annyi és olyan nemes anyag nem állt rendelkezésükre, mint korunkban. Hiszen csak most nyertek korlátlan lehetőséget arra, hogy népüket szolgálják és mély hazafias érzéseket oltsanak a tömegekbe, megmutatva a kortársak nemzedékének nagy tetteit.

Úgy hiszem, a szovjet nép szolgálatának egyik nagyszerű példája Majakovszkij. Majakovszkij a forradalom katonájának tartotta magát — és művészetének lényege szerint az is volt. Nemcsak tartalmilag igyekezett egybeforrasztani költészetét a forradalmi néppel, hanem formailag is, és a jövendő irodalomtörténészei bizonyára el fogják mondani róla, hogy alkotása része volt annak a nagy korszaknak, amelyben az emberek egymáshoz való viszonyának óriási változása ment végbe. Ezért, véleményem szerint, Majakovszkijnak joga volt e szavakkal fordulni a jövendő nemzedékekhez:

A kommunista távolban
elérlek benneteket,
nem úgy,
mint Jeszenyin-féle daloló gála-lovag.
Költők és kormányok
koponyája felett
versem
eléri
a messzi századokat.

Eljut hozzátok a versem,
de nem úgy jut el ám,
ahogy szerelmi vadászatokon
egy-egy nyíl célba téved,
vagy ahogy régi peták
villan meg
az éremgyüjtő asztalán,
nem is úgy, mint holt csillag fénye
éri el
a késő nemzedéket.
Az én versem
áttöri
az évek roppant seregét
s úgy ront ki a fényre
nyersen és tömören,
erő sugárzik róla,
mint napjaink fényére
kibukkan a vízvezeték,
melyhez hajdan rabszolga-hadát
hajtotta robotra Róma*.

Korunk, a világot új elvek alapján átalakító nemzedékünk diadalmas hangja csendül ki ezekből a büszke sorokból.

Elvtársak, a történelem miránk bízta azt a felelősségteljes és megtisztelő feladatot, hogy osztályharcunkkal teljes győzelemre vigyük a kommunizmust.

„Úgy kell előrehaladnunk, hogy a világ munkásosztálya reánk tekintve azt mondhassa: ez az én élcsapatom, ez az én rohambrigádom, ez az én munkáshatalmam, ez az én hazám..."[7]

Ezért a Szovjetunió minden dolgozóját a lángoló hazafiság szellemében, a hazánk iránti határtalan szeretet szellemében kell nevelnünk. Nem elvont, plátói szeretetről beszélek, hanem sarkaló, aktív, szenvedélyes, törhetetlen szeretetről — olyan szeretetről, amely nem ismer semmiféle kíméletet az ellenséggel szemben, amely a hazáért semmiféle áldozattól sem riad vissza.

Íme, ez a szovjet dolgozók kommunista nevelésének harmadik alapvető feladata.

---

* Képes Géza fordítása. *Majakovszkij.* Elbeszélő költemények. Új Magyar Könyvkiadó 1953. 245—246. old.

[7] *Sztálin.* A leninizmus kérdései. Szikra 1953. 412. old.

VI

Fontosnak tartom, hogy kitérjek még a kollektivitás kérdéseire is. Nem szükséges különösebben bizonyítgatnom, hogy a kommunista nevelésben milyen jelentős helyet kell elfoglalnia a közösségi szellem felkeltésének. Most nem a kollektivitás elméleti alapjaira gondolok, hanem arra, hogy olyan társadalmi szokásokat kell meghonosítanunk a termelésben és a mindennapi életben, olyan feltételeket kell teremtenünk, amelyek mellett a közösségi érzés szokásainknak, magatartásunk normáinak elválaszthatatlan részévé válik, úgy, hogy ez ne csak megfontoltan, tudatosan történjék, hanem ösztönösen, szervesen is bekövetkezzék. Hadd magyarázzam meg egy-két példával, mire gondolok.

Aki önök közül olvasta Ilf és Petrov „Földszintes Amerikát"-ját, az valószínűleg emlékszik érdekes úti megfigyeléseikre.

Ha az utasok közül baleset ér valakit, az utitársak feltétlenül önként segítségére sietnek. S jellemző, hogy ilyen esetekben még az amerikaiak sem törődnek az elvesztegetett idővel, akiknek pedig „az idő pénz" a jelszavuk. Mintegy társadalmi kötelezettségnek tartják, hogy teljes segítséget kell nyujtani.

Egy másik példa. A régi orosz faluban a leglázasabb munkaidőben mindegyik család igyekezett megelőzni a másikat a termés betakarításában, de ha aratás után a parasztok egy elmaradt aratónő mellett haladtak el, aki egyedül dolgozott és sok gyermeke volt, akkor természetesnek tartották, hogy ilyen esetben közösen segítsenek neki.

Íme, elvtársak, ebben az értelemben beszélek a kollektivitásnak, mint az emberek természetes szokásának kifejlesztéséről. A régi világban az ilyen szokások ösztönösen alakultak ki. Én viszont arról beszélek, hogy ezeket a szokásokat tudatosan kell fejleszteni a népben.

Ne tévesszük össze azonban a kollektivitás fogalmát a nyájösztön fogalmával. Amikor például a multban a parasztok együttesen verték agyon a lótolvajt, vagy amikor a betéttulajdonosok lázongó tömege beverte a csődbejutott bank ablakait — az ilyen cselekedeteket véleményem szerint nem nevezhetjük a közösségi szellem megnyilvánulásának. Ezek

a tettek a nyájösztön jellegét viselik. A kollektivitás fogalma viszont a cselekedetek céltudatosságát tételezi fel.

A közösségi szellem nagy szerepet játszik társadalmunk gyakorlati életében, mert ez a társadalom a kollektivizmusra épült. Mi a kapitalista társadalommal a kommunizmust, a kollektivizmust állítjuk szembe, és meg vagyunk győződve óriási fölényéről. A kommunista építőmunka sikere jelentékeny mértékben attól függ, hogy milyen sikeresen honosítjuk meg a közösségi szellemet a termelésben, a társadalmi és a magánéletben.

A kollektivitás és a kooperáció a munkában a termelés alapja. A szocialista iparban ez nem szorul különösebb bizonyításra. Ott ez a maga szemléletességében érthető a munkásoknak és mindazoknak, akik kapcsolatban állnak az üzemi termeléssel. A kapitalista társadalomban az egyes proletár munkája teljesen személytelenné válik és az áruban dologi formát öltve nemcsak a munkás, hanem a gyáros szeme elől is elvész, akit csak a profit érdekel. Nálunk azonban a dologi formát öltött munka a munkás szeme előtt marad éspedig nemcsak a termelés helyén, hanem a fogyasztásban, a használatban is. Tehát minden átlagos áttekintőképességgel rendelkező termelő láthatja munkája eredményeit. Nevelőmunkánkkal azonban ki kell szélesítenünk és el kell mélyítenünk minden munkásban azt az érzést, hogy egyéni munkája része a közös, kollektív munkának.

Különösen fel kell azonban hívni a figyelmet a kollektív szellem fejlesztésére falun, a kolhozfalvakban. A falu, ahol a multban csaknem teljesen ismeretlen volt a kollektív munka, most a kollektivizmus komoly iskoláját járja. Bár a multban is elhangzottak néha olyan szavak a falusi gyűléseken, hogy „társadalom" meg „társadalmi érdekek", lényegében vajmi kevés kollektivitás volt ott. A „társadalom" és „társadalmi érdekek" kifejezésekkel csak a kulákok szereztek érvényt személyes érdekeiknek.

A kollektivizálás útjára való áttérés nehéz feladatok elé állította a parasztságot: szakítva egész multjával, szét kellett rombolnia, helyesebben, teljesen ellenkező irányba kellett beállítania lelkivilágát — a magának végzett munkáról át kellett térnie arra, hogy a közösség számára dolgozzék. Ez nem

könnyű folyamat és csak az állam jelentős behatására és segítségével sikerülhetett.

Az egyéni, egyszerű munkáról a kollektív, magasabbrendű és bonyolultabb munkára való áttérés jóval nagyobb szervezőképességet követel az emberektől. És valóban, a kolhozparasztságnál a tulajdonszerzés hajlamának elhalásával és a kollektív szokások felhalmozódásával párhuzamosan felhalmozódnak azok a szervezési tapasztalatok is, amelyekre a munka kollektív módszereinek alkalmazása közben tett szert.

Ilyen körülmények közepette folyik falun a kommunista nevelés.

Nyilvánvaló, hogy ma már nem elegendő a puszta felhívás a kollektív munkára, nem elég a puszta agitáció, hogy a kollektív munka eredményesebb az egyéninél. A propagandista, az agitátor és a nevelő tanítsa meg a kolhozparasztokat a hatékonyabb munkamódszerekre, vagy legalábbis említsen meg konkrét példákat a hatékonyabb munkára, és elemezze a hatékonyság okait.

Tehát még az olyan bonyolult dolognak is, mint a közösségi szellem fejlesztése, a gyakorlati munkához kell alkalmazkodnia, ha azt akarjuk, hogy mennél hatékonyabb legyen. Más szavakkal: a kollektivitásra való nevelés kapcsolódjék konkrétumokhoz. Ugyanakkor pedig a nevelő, aki egyes gyakorlati módszerek értelmét megmagyarázza, maga is gazdagodik gyakorlati anyaggal, amely saját elméleti fejlődését szolgálja. Mellesleg ez szemléltető példája az elmélet és gyakorlat egységének.

Ez a kommunista nevelés negyedik eleme.

VII

Minden pozitív munkának termékenyítő tényezője a műveltség. Mennél bonyolultabb, mennél szakszerűbb a munka, annál nagyobb műveltséget igényel. A műveltségre olyan szükségünk van, mint a levegőre — a maga egész kiterjedésében, azaz az elemi, minden ember számára a szó szoros értelmében nélkülözhetetlen műveltségtől kezdve egészen az úgynevezett magasfokú kultúráig. „Nagykultúrájú ember" — szokták mondani egyesekről.

A kulturáltság az ember fejlettségének meghatározott fokmérője. S minthogy a fejlett ember jobban felhívja magára a figyelmet, egyesek a műveltség külső látszatát igyekszenek megszerezni. Ezekről mondják: „Pávatollal ékeskedik a varjú." Szerintem azonban ez helytelen felfogás, és káros a kultúra fejlődésére. Természetes, hogy az emberek nagy többsége először a külsőségeket veszi át. De miközben az emberek igyekeznek a kultúra külsőségét elsajátítani, ezek a külsőségek a maguk részéről már befolyással vannak az általános műveltség emelésére.

Miért érezhető ma különösen égetően, hogy szükség van az általános műveltség emelkedésére? A szovjet rend huszonhárom éve alatt gazdasági életünk igen nagyot haladt. Termelésünk technikai színvonala jóval magasabb lett, gépeink és szerszámgépeink bonyolultabbakká váltak és figyelmesebb, kulturáltabb kezelést igényelnek. Ha végigtekintünk az egyes iparágakon, mindenütt azzal az általános követelménnyel találkozunk: műveltebb munkásokra van szükségünk, mint azelőtt. Magától értetődik, hogy a különböző intézményeknél is ugyanilyen arányban nőttek a követelmények.

A kolhozfalunak a maga részéről ugyancsak rengeteg jólképzett emberre van szüksége. A traktoristától, a kombájnvezetőtől, a gépésztől, az agronómustól, a zootechnikustól megkívánják, hogy saját szakmájának ismerete mellett legalább az elemi általános műveltséggel rendelkezzék. Vagy vegyünk bármely más munkát, például a lóápolást. Ez aránylag könnyű mesterség, ha csak egy-két lóról van szó. De ha húsz-negyven ló van az istállóban, akkor már szervezési tapasztalat és műveltség kell hozzá. Így van ez a kolhozgazdálkodás valamennyi ágában. Hogy előrehaladhassunk, ahhoz kultúra kell.

Nem felesleges, ha megemlítjük a honvédelem szükségleteit is. Ezen a téren nem is napról napra, hanem óráról órára emelkednek a kulturáltság követelményei.

A kulturáltság — egyebek között — tisztaságot is jelent a munkahelyen és a mindennapi életben egyaránt.

Képzeljenek csak el, elvtársak, egy mérnököt, egy jó mérnököt. Sokat tanult, képzett ember, egész gyárat vezet, értékes munkaerőnek számít. De ha az ember végigmegy a gyárán, ott még az ördög is a nyakát törné! (D e r ü l t s é g.)

Vajjon kulturáltság ez?! Ha a mérnök ezt nem veszi észre, úgy ez azt jelenti, hogy még a legelemibb kulturáltság is hiányzik belőle, és hogy valójában nem is szívügye a gyár, a termelés.

A kultúráért folyó harcot e szó legtágabb értelmében veszem; az is beletartozik például, hogy a csapból ne csepegjen a víz, hogy a moszkvai lakásokban kevesebb legyen a poloska stb. A poloska tűrhetetlen szégyen! És még vannak, akik azon törik a fejüket, hogy milyen lesz a kommunizmus embere, milyen tulajdonságokkal tűnik majd ki. (Derültség.) Gyermeknevelésről szavalnak — és ugyanakkor poloskákat tenyésztenek a lakásukban! Hát ez meg mi? Vajjon kulturált emberek ezek? Nem, ezek a régi orosz társadalomból ránkmaradt tunya úri tökfilkók. (Derültség.)

*

Elvtársak, a kommunista nevelés számos egyéb kérdéséről is beszélhetnék még, például a párt, a szakszervezetek, a komszomol, a sportegyesületek, a főiskolák, az iskola, az irodalom, a művészet, a film, a színház, a család stb. szerepéről. Ez azonban túl messze vezetne bennünket, és szem elől tévesztenénk a legfontosabbat, azt, ami az osztályharc adott szakaszában megszabja a szovjet dolgozók kommunista nevelésének feladatait és tartalmát.

Azt hiszem, hogy azok az alapvető szempontok, amelyeket beszédemben kifejtettem, meghatározzák, hogyan kell a kommunista nevelés kérdésével foglalkozniuk szervezeteinknek, intézményeinknek, s mindazoknak a dolgozóknak, akiknek közvetlen feladatuk a nevelés. Minden gyakorlati kérdést úgy kell megoldaniuk, hogy szem előtt tartják a kommunista nevelés alapvető tartalmát és fő célját.

Ha nevelésünk látszatra kitűnő lesz, de elvont, azaz konkrétan, anyagilag nem kapcsolódik egybe azzal a küzdelemmel, amelyet a mai osztályharcban a szocialista állam további fejlődéséért és helyzetének megszilárdításáért folytatunk — akkor ez tulajdonképpen csak a nevelés paródiája lesz.

A mostani bonyolult nemzetközi helyzetben népünknek különösen összeforrottnak, fegyelmezettnek és feszülten ébernek kell lennie, hogy szocialista országunk felkészülten fogad-

hasson minden váratlan eseményt, minden véletlent. Ezt kell szem előtt tartania valamennyi társadalmi szervezetünknek és az irodalomnak, a művészetnek, a mozinak, a színháznak stb. Elvtársak, a tömegek kommunista nevelése terén az adott történelmi szakaszban ezzel fogjuk valóban végrehajtani a párt akaratát, Sztálin elvtárs útmutatását és Lenin végakaratát. (Viharos taps. A hallgatóság feláll.)

A TERÜLETI (HATÁRTERÜLETI) KÖZOKTATÁSÜGYI OSZTÁLYVEZETŐK ÉS AZ AUTONÓM SZOVJET SZOCIALISTA KÖZTÁRSASÁGOK KÖZOKTATÁSÜGYI NÉPBIZTOSAINAK ÖSSZOROSZORSZÁGI ÉRTEKEZLETÉN MONDOTT BESZÉD

1941 január 30

Elvtársak, miközben résztveszek a Vszjeszvjatszkij elvtárs beszámolója feletti vitában, tudatosan nem lépem túl a beszámolóval kapcsolatban folytatott vita kereteit. A beszámoló téziseivel alapjában véve egyetértek. Mindössze néhány gyakorlati kiegészítést szeretnék hozzátenni, anélkül, hogy az egész kérdést érinteném. Az iskoláinkban folyó pedagógiai munkáról fogok beszélni, méghozzá csak az alsó osztályok növendékeit tartva szem előtt, a negyedik osztályig bezárólag.

Előljáróban azonban engedjék meg, hogy magával a vitával kapcsolatban tegyek néhány megjegyzést. Majdnem minden felszólaló igen nagy figyelmet szentelt az iskolák mellett létesített kísérleti kertészeteknek. Ez helyes is: az iskolák kísérleti kertészeteit csak örömmel üdvözölhetjük, vitathatatlan jelentőségük van az iskolák szempontjából. Minél előbb el kell érnünk, hogy minden falusi iskolának legyen saját kísérleti kertészete.

Önökkel együtt jómagam is arra törekszem, hogy az iskolák számára kísérleti kertészetet biztosítsunk, azonban egyesekkel önök közül nem értek egyet abban, hogy az iskolák sikereit ezeknek a kertészeteknek az eredményei alapján kell lemérnünk, azaz függetlenül az iskolák egész oktatási és nevelőmunkájától. Hiszen az iskola kísérleti kertészete nem öncél, hanem alárendelt szerepet játszik, mint a munkára való nevelés laboratóriuma és a szemléltető oktatás eszköze. Mit

mondanának önök arról az iskolaigazgatóról, aki iskolájának a fizika- és kémiatanítás terén elért sikereit pusztán a fizikai és kémiai szertár munkájának adataival akarná szemléltetni? Minden valószínűség szerint azt mondanák ennek az igazgatónak: nem erről van szó, inkább azt mondja el nekünk, hogyan sajátították el a gyerekei a fizikát és a kémiát, s miképpen segítették őket a szertárak, hogy minél jobban, alaposabban tanulják meg ezeket a tárgyakat?

Itt is úgy van. Azt hiszem, az iskolák kísérleti kertészeteinek sikereit nem a betakarított termés puszta számain kell lemérnünk — bár nekünk egyáltalában nem közömbös ez sem —, hanem azon, hogy milyen pedagógiai eredménnyel jártak a növendékek oktatásának és nevelésének egész rendszerén belül, azaz: mennyire emelték a tanulás minőségét, milyen mértékben *tanultak meg* dolgozni a felsőosztályos növendékek és mennyire *szoktak hozzá* a munkához az alsóosztályos növendékek. (Amint látják, bizonyos megkülönböztetést teszek: míg a felsőosztályosokat már meg kell tanítanunk dolgozni, az alsóosztályosokat még csak hozzá kell szoktatnunk a munkához.) S ezért annak a tanítónak, aki a kísérleti kertészetben foglalkozik a gyerekekkel, nemcsak az agronómia alapjaihoz kell értenie, hanem egyúttal pedagógusnak is kell lennie.

Egyébként a szovjet tanítónak a városi iskolákban is mindennapi feladatai közé tartozik, hogy bevésse tanítványai tudatába a fizikai és a szellemi munka iránti mélységes tiszteletet, tudatosítania kell bennük, hogy azok a javak, amelyekkel ellátják őket, nem az égből hullanak, hanem emberi munka gyümölcsei. Hiszen ezért tartják nálunk a munkát becsület, dicsőség, merészség és hősiesség dolgának.

Most néhány szót a közoktatásügyi szervek szerepéről és felelősségéről. Tökéletesen világos, hogy nálunk a közoktatás szerveinek szerepe és felelősségük a fiatalság neveléséért jóval nagyobb, mint bármely kapitalista országban.

Ilyenformán önökre, a közoktatás dolgozóira — akarva nem akarva — a gyermekek nevelésében óriási felelősség hárul. Az önök felelőssége különösen megnő az iparvidékeken, ahol a gyermekek nagy százalékát a közoktatási szervek nevelik. Ezt a felelősséget még ha akarnák sem tudnák csökkenteni. Ellenkezőleg: minthogy nálunk a különféle gyermek-

intézmények és iskolák száma egyre nő, ugyanúgy a közoktatási szervek felelőssége is nemhogy csökkenne, hanem szüntelenül növekszik.

Ezzel természetesen korántsem akarom azt mondani, hogy a család válláról teljesen levesszük a gyermekek nevelésével járó felelősséget. Szó sincs róla! Ez azonban más kérdés, amit most nem érintek. Erről a témáról külön kell majd a szülőkkel beszélgetni. Mindenesetre elsősorban velük kell ezt megbeszélni.

Megnyitó beszédében a népbiztos elvtárs azt mondta, hogy a testnevelés az iskolai oktatás és nevelés egyik igen fontos tantárgya. Nekem is az a véleményem, hogy ez igen fontos tantárgy. Potyomkin elvtárs azonban, sajnos, mindössze néhány általános megállapításra és jókívánságra szorítkozott. Holott itt bizonyos következtetéseket kellett volna levonni az iskolai testnevelés jelenlegi állapotából és meg kellett volna jelölni azokat a gyakorlati intézkedéseket, amelyek megjavítják a helyzetet.

Hogy áll iskoláinkban a testnevelés ügye? Gyakorlatilag, amennyiben nem tévedek, az iskolai órarendben mindössze heti egy órát szánnak a testnevelésnek. De elvtársak, hiszen ez tisztára mikroszkópikus adagolás, ez amolyan homeopátikus kúra! (D e r ü l t s é g.) Azokban a kapitalista országokban, ahol többé-kevésbbé igyekeznek megszervezni a gyermekek testnevelését — Svájcban például, ha jól emlékszem —, heti két órát biztosítanak a testnevelésnek. Nálunk pedig mindössze egy órát! Sőt mi több, még ez a heti egy óra sem egy teljesértékű óra. Őszintén meg kell mondanom, hogy nálunk például egy orosz-óra jelentőségét össze sem lehet hasonlítani egy tornaóráéval. Legalábbis ez a benyomásom alakult ki a tanulókkal folytatott beszélgetéseim alapján. A torna korántsem izgatja vagy nyugtalanítja őket valami nagyon. A nyelvtan már jóval nagyobb izgalmat vált ki.

Ebből azt a következtetést vonom le, hogy nálunk az iskolai tornatanításnak csak a határozatokban és jelszavakban tulajdonítanak nagy jelentőséget, de a gyakorlati munkában már nem. Szerintem az iskolákban a testnevelésre legalább hetenként két órát kell fordítani. Meglehet, hogy önök azt mondják erre, két óra egy kisgyerek számára túl nagy megterhelés, és hogy egyes helyeken az iskola helyiségei sem alkal-

masak a testnevelési foglalkozásokra. Nem vitatom, hogy a helyiség kérdésének van bizonyos jelentősége. Én azonban elsősorban a szabad levegőn űzött sport híve vagyok. Túl nagy megterhelésnek tekinthető-e a torna a kicsinyek számára? Nem, az észszerűen összeállított tornagyakorlatokat egyáltalán nem tartom megerőltetőnek. Hiszen szellemileg nem fárasztja ki a gyermekeket, éppen ellenkezőleg, kikapcsolódást és a maga nemében pihenést jelent a szellemi munka után.

Mit várunk a testneveléstől, és milyen feladatokat tűzünk eléje? Az a legfontosabb, hogy fizikailag kissé megedzzük a gyerekeket, hogy ügyesebbé és szívósabbá váljanak, hogy megtanítsuk őket szervezetten, azaz zárt sorokban járni s megtanítsuk őket jól ugrani és futni. Mi ellene vagyunk az elkényeztetésnek, az akaratgyengeségnek. Mi erős, szívós és az életben aktív emberekké akarjuk nevelni a gyermekeket. Véleményem szerint ezért a testnevelésnek fontos helyet kell betöltenie az iskolában, mégpedig nem szavakban, hanem a valóságban. Még azoknak a gyerekeknek a számára is ki kell dolgozni különleges gyakorlatokat, akiket valamilyen oknál fogva felmentettek a közös tornaórák alól. Őket is foglalkoztatni kell valamivel. És végül külön meg kell gondolnunk azt a kérdést is, hogy mikor célszerűbb megtartani a tornaórát: a tanítási nap elején vagy a végén?

A tornatanárnak nemcsak pedagógusnak kell lennie, hanem bizonyos értelemben rendezőnek, tömegszervezőnek is. Mindenesetre ne ragaszkodjék szigorúan a foglalkozások formális sémájához. A tornatanárnak ahhoz is kell értenie, hogy játsszék a gyermekekkel, mégpedig olyan játékokat, amelyek ügyességüket, gyakorlottságukat és találékonyságukat fejlesztik, s tudjon velük együtt énekelni is, hogy élénkséget, vidámságot vigyen a gyerekek közé. Egyszóval a tornatanárnak mindenképpen változatossá és minél érdekesebbé kell tennie a tornaórákat. Majdnem azt mondanám, hogy a tornatanárnak — különösen az alsó osztályokban — egy kicsit magának is gyerekké kell válnia, hogy alkalmazkodni tudjon a gyermeki jellemhez. A pedagógusnak a mi viszonyaink között aktív, életvidám nevelőnek kell lennie (azaz a közismert csehovi görög nyelvtanár tökéletes ellentétének), hogy ezt az élénkséget és aktivitást átadhassa a gyerekeknek is.

S leginkább a tornatanárnak van szüksége ezekre a tulajdonságokra.

A következő kérdés, amire ki akartam térni, a rajztanítás szerepe és jelentősége az iskolai oktatás és nevelés általános rendszerében. Úgy látom, elvtársak, hogy elég gyengén áll nálunk a rajztanítás ügye, pedig valószínűleg a rajzosztályzat is beleszámít az általános osztályzatba.

(Egy hang az elnökségből: Igen, beleszámít.)

Itt igen sok szó hangzott el a szemléltető oktatásról. Önök pedagógusok, s így tisztában kell lenniük vele, mit jelent az. hogy megtanítjuk a gyerekeket rajzolni. Nagy dolog ez. Aki megtanulta és hozzászokott a rajzoláshoz, egészen másképpen lát meg minden új tárgyat. Felméri különböző oldalról, lerajzolja és máris megrögződik a tárgy képe a fejében. Márpedig ez azt jelenti, hogy mélyebbre hatolt a tárgy lényegébe is. Arról már nem is beszélek, hogy a rajztudás a gyakorlati életben is igen hasznos. Hiszen mi kultúrára törekszünk, minden szovjet embert műveltté akarunk tenni, s a rajzolást mégis kimondottan lebecsüljük.

Véleményem szerint a rajzórának végre el kell foglalnia az iskolában azt a helyet, amely lényegében megilleti. Ez természetesen nem jelenti azt, hogy minden gyerekből festőművészt kell csinálnunk. Ehhez, mint nyilván önök is tudják. többek között tehetség kell. Arról van szó csupán, hogy legalább a rajzolás legelemibb fogásaira tanítsuk meg a gyerekeket, hogy szabadkézzel is tudjanak egyenes vonalat húzni, fel tudjanak vázolni egy négyzetet és így tovább, hogy általában eléggé gyakorlott legyen a kezük. Erre egyébként a szépíráshoz is szükség van. Hiszen tény, elvtársak, hogy nálunk minimum ötven százalék csúnyán ír.

(Egy hang a hallgatóság soraiból: Úgy van.)

Nos, úgy van . . . Dehát hogy képzelik ezt önök? Kiderül, hogy a gyerekek önöknél kiváló répát tudnak termelni, a „répa" szót azonban nem tudják rendesen leírni. (Derültség. Hosszas taps.)

Mindezeknek hasznát veszik a növendékek később a mértani rajznál is.

Szokták emlegetni, hogy szemléletesebbé kell tenni az oktatást, hogy közelebb kell hozni a tanítást a természethez,

az élethez. És vajjon amikor én azt mondom, hogy a gyereknek szabadkézzel is tudnia kell egyenes vonalat húzni, hát ezzel nem éppen azt követelem, hogy tegyük szemléletessé az oktatást? Látják, én már túl vagyok a hatvanon, és aligha tudnék szabadkézzel egyenes vonalat húzni. Ez már nem az én akaratomtól függ, hanem, hogy úgy mondjam, objektív körülmények eredménye. Nos, én azt akarom, hogy a mi gyerekeink számára már ne létezzenek ilyen objektív körülmények, hogy szabadkézzel is tudjanak egyenes vonalat húzni, sokszöget szerkeszteni, kört rajzolni. Szükségük lesz az életben erre, mint lényeges gyakorlati készségre.

Vszjeszvjatszkij elvtárs beszédében arra is rámutatott, hogy nálunk keveset és igen gyatrán rajzolnak térképeket, különösen emlékezet után. Nos, úgy hiszem, ezzel kapcsolatban be kellene vezetni az iskolákban a helyi földrajz tanulmányozását. Ha például az iskola a moszkvai Frunze-kerületben van, úgy ismerjék meg a tanulók jól ennek a kerületnek a földrajzát, rajzolják le a térképét, rajzolják bele az iskolájukat, a környező házakat, a közeli utcákat, tereket és így tovább. Ha az iskola falun van, akkor a gyerekek tanulmányozzák a vidéket és rajzoljanak térképet a maguk faluszovjetjének egész területéről. Hiszen a faluszovjeteknek általában nincs is ilyen térképük. Milyen jó lesz, ha a tanulók maguk látnak hozzá, hogy elkészítsék a saját falujuk térképét! A legjobbat ki lehet majd akasztani az iskolában, s mindaddig otthagyni, amíg nem készítenek még jobb térképeket.

Mindnyájan igen sokat beszélünk a hazafias nevelésről. De hiszen ez a nevelés éppen hazánk mélyebb megismerésével kezdődik! Következésképpen márcsak ebből a szempontból is tanulmányozni kell a helyi földrajzot. De ezenkívül a helyi földrajz megismertetésekor még azt a célt is tartsuk szem előtt, hogy megtanítsuk a gyerekeket jól tájékozódni lakóhelyükön. Kezeskedem érte, hogy ezt igen nagy érdeklődéssel fogják csinálni, egyetlen dombocska, egyetlen kis patak és szakadék sem fogja elkerülni a figyelmüket, s mindent részletesen berajzolnak a térképre.

Máris magam elé képzelem: amikor a tanulók emlékezet után fogják lerajzolni, mondjuk, az OSzFSzK térképét (úgy tudom, a felsőosztályos tanulók már kapnak ilyen feladatokat), majd mindig eszükbe jut, hogyan tanulmányozták falujuk,

kerületük vagy városuk területét és rajzolták azt be a térképre, s egyúttal visszaemlékeznek majd az élő természetre is, amelyet feltérképeztek. Így a felsőbb osztályokban az OSzFSzK térképe már nem lesz a növendékek szemében valami holt grafikai ábra, hanem úgy jelenik meg előttük, mint élő, konkrét képek komplexuma.

Nos, ezek voltak azok a gyakorlati elgondolásaim, amelyeket a Vszjeszvjatszkij elvtárs beszámolója feletti vitával kapcsolatban el akartam mondani. Úgy mondtam, hogy az én javaslataim. Holott, őszintén szólva a szó szoros értelmében nem is tőlem erednek. Mindezt a régi orosz pedagógusok, nagyrészt Usinszkij műveiben olvastam. Pedig Usinszkij mintegy nyolcvan évvel ezelőtt írta le e gondolatokat — de én úgy látom elvtársak, hogy ezek ma is igen hasznos dolgok! Mi ugyan nyolcvan évvel később élünk, és nálunk már szocialista rend van, de azok az eszmék, amelyeket Usinszkij a maga idejében kifejtett, s amelyeket én itt most gyakorlati javaslatok formájában felvetettem, igaz pedagógiai eszmék. Sőt mi több, véleményem szerint ezek csakis a mi szocialista társadalmunkban valósíthatók meg teljes egészükben. (Hosszas taps. Mindenki feláll a helyéről.)

A MOSZKVAI LENIN-KERÜLETI KÖZÉPISKOLÁK VIII., IX. ÉS X. OSZTÁLYOS TANULÓINAK GYŰLÉSÉN MONDOTT BESZÉD

1941 április 17

Elvtársak, bár elég gyakran érintkezem az ifjúsággal, mégsem olyan könnyű beleélnem magam azokba az érzésekbe, abba a hangulatba, amelyben ti éltek. Érthető is, hiszen én körülbelül ötven évvel ezelőtt voltam olyan idős, mint ti most. Ennyi év alatt sokminden kirepült az emlékezetemből abból, amit ifjúkoromban átéltem, s nektek valószínűleg az is nagyonnagyon régmultnak tűnik, amire még vissza tudok emlékezni. Ha megkérdeznélek titeket, hogy milyennek képzelitek el az akkori évek fiatalságának életét, akkor minden bizonnyal igen nehezen tudnátok válaszolni erre — olyan túlontúl régi dolgok ezek.

És mégis úgy gondolom, hogy bizonyos fokig érdekel benneteket a negyven-ötven évvel ezelőtti fiatalok élete. Egyáltalán nem állítom, hogy egészen mélyen ismertem volna azt az ifjúságot, minden érdemével és hibájával együtt, de mégis meg szeretném mutatni nektek — noha csak vázlatos formában —, hogy s mint élt az akkori ifjúság, milyen típusokból tevődött össze és milyen élményekben volt része. Főképpen a munkásifjúságról fogok beszélni, mert ebben a körben forogtam a legtöbbet.

Igaz, többé-kevésbbé erős szálak fűztek még a parasztifjúsághoz is. De mit mondhatnék nektek a parasztfiatalok akkori életéről? Semmi érdekes és semmi tanulságos nem volt benne. A parasztfiúk és lányok legnagyobb része túl volt terhelve munkával és családi gondokkal. Persze a munkásifjúság

élete is elég keserű volt, de mégis élvezett bizonyos előnyöket, legalábbis olyan értelemben, hogy sokkal szélesebb volt a látóköre: többet láthatott és tudhatott meg. Viszont a parasztifjúság látóköre csak a faluja határáig terjedt, s nemigen tudta, hogy mi történik ezen túl. Alig töltötte be a tizenharmadik-tizenötödik évét, máris munkára fogták. És tizennyolc-tizenkilenc éves korában már végkép meg volt szabva az életútja: megházasodott, kikérte a jussát az apjától és úgyahogy berendezte a maga fészkét.

A tanulóifjúságot kevéssé ismertem, bár többször is összekerültem vele, ez azonban még nem megismerés. A tanulóifjúságot mintegy a kívülálló szemével néztem. Azt is figyelembe kell venni, hogy ez számomra egy másik osztály volt. Mindemellett a diákifjúság harca mégis nyomokat hagyott a munkástömegekben. Együttéreztek a diákifjúság harcával, s így kifejlődött és megerősödött bennük a diákifjúság iránti rokonszenv is.

Így tehát a távoli mult ifjúságáról szólva, elsősorban a munkásifjúságra gondolok.

Milyen is volt hát az akkori munkásifjúság? Miféle típusokat láthattunk közöttük? Mi érdekelte, mi töltötte be az életét, és milyen gondolatok fordultak meg a fejében?

Az akkori munkásifjúság között igen sokféle embertípus volt — valószínűleg éppenúgy, mint köztetek.

Egyik típus: olyan emberek, akik minden úton és módon arra törekedtek, hogy kitörjenek a munkáskörnyezetből, hogy minél többet keressenek, minél jobban kicsinosítsák magukat, „kulturált külsőre" tegyenek szert, különösen a ruházkodás terén. Keresték a kapcsolatot a gyári tisztviselőkkel és tisztviselők lányait vették feleségül, hogy alkalomadtán ők is fel tudjanak kapaszkodni a hivatali szamárlétra valamelyik fokára. Ebből a típusból persze egészen kevés akadt az ifjúság tömegei között, és politikai szempontból nem volt semmi jelentőségük.

Másik típus: ide azok a szorgos igavonók tartoztak, akik még tanonc sorban éltek, vagy már felszabadultak és önálló keresőkké váltak. Minden érdeklődésük a kereset, az otthoni kényelem és a személyes jólét biztosítására összpontosult. A munkájuk és a személyes jólétük — ebben merült ki egész érdeklődési körük, s ezen túl nem mentek. Ebből a típusból

már sokkal több volt, mint az előzőből, de még így is jelentéktelen kisebbséget alkottak.

Akadt néha a munkásifjúság között besúgó és talpnyaló is, de egészen kevés, legfeljebb ha egy-kettő. Ezek az emberek hízelgéssel és besúgással akartak javítani helyzetükön. Kapcsolatban álltak a művezetőkkel, a rendőrséggel és a gyárvezetőséggel. A munkások ki nem állhatták az ilyen embereket, mindig általános megvetés vette őket körül, bőven kijutott nekik a megleckéztetésből, és gyakran bizony jól helyben is hagyták őket.

A munkásfiatalok többségére azonban az az embertípus volt jellemző, aki ellenségesen állt szemben az akkori társadalmi és politikai renddel. Közülük kerültek ki az akkori idők igazi forradalmi harcosai. A munkásifjúság döntő tömege mindig szilárd támasza volt pártunknak. Ez volt a munkásoknak az a harci osztaga, amely a párttagok vezetésével a sztrájkok és a tiltakozó mozgalmak idején a legaktívabb szerepet játszotta.

Azt azonban nem lehet állítani, hogy a munkásifjúság ellenzékisége kezdettől fogva teljesen tudatos lett volna. Ez az ellenzékiség többnyire ösztönösen tört utat magának és például a rosszindulatú mesterek, a főnök talpnyalói, rendőrök stb. elagyabugyálásában nyilvánult meg.

Idővel a szocialista propaganda hatására és az értelmiségi marxisták vezetésével illegális tankörök alakultak a munkásifjúság között, amelyekbe olyan emberek kapcsolódtak be, akikben már bizonyos fokig felcsillant a társadalmi tudat. Azután mind többet és többet gondolkodtak a munkásosztály helyzetén és a társadalmi élet számos kérdésén. Mohón olvasták a marxista irodalmat, elmélyedtek a tudományos szocializmus elméletében, komolyan kezdtek foglalkozni önképzésükkel, s nemcsak politikai, hanem általános műveltségüket is fejlesztették. A tankörökben heves elvtársi viták dúltak a politikai élet aktuális kérdéseiről és a könyvekben olvasott dolgokról. Így alakult ki a munkásifjúság leghaladóbb képviselőinek szocialista osztályöntudata.

És meg kell mondanom nektek, hogy az illegális marxista tankörök tagjainak volt a legnagyobb tekintélye nemcsak az ifjúság, hanem még az idősebb munkások között is. Bár konspirálniuk kellett, a munkások jelentős része mégis tudott

munkájukról, és ügyesen segítette őket ennek vagy annak a forradalmi kezdeményezésnek a megvalósításában.

Külsőleg persze cseppet sem különböztünk a többi fiatal munkástól. Mi is eljártunk a teázóba és a kocsmába, sőt néha éjszakai munkából jövet beosontunk még a kertekbe is, persze nem mintha olyan nagy szükségünk lett volna a más almájára, hanem inkább huncutságból, hogy megmutassuk bátorságunkat. Minthacsak most történt volna, úgy emlékszem rá: a Putyilov gyár környékén az egyik kert őrének sóval töltött puskája volt, hát hogyne mászott volna be ebbe a kertbe az ember, amikor azt kockáztatta, hogy sót lőnek a szeme közé! (D e r ü l t s é g.)

Eljártunk a mulatságokba, találkát kértünk a lányoktól, szórakoztunk. S hogy az ember a nyilvános parkban sétáljon, néha ide is a kerítésen át mászott be. (D e r ü l t s é g.) Nem mintha nem akadt volna tíz kopek a zsebünkben, hogy megváltsuk a belépőjegyet. Pénzünk volt, hiszen kerestünk, és azt a tízkopekest rászánhattuk volna, de a kerítésen átmászni mégiscsak kockázatosabb volt, hiszen könnyen elcsíphették és nagy „diadallal" kivezettethették az embert. Hogy is bírtuk volna ki, hogy ne másszunk be? (D e r ü l t s é g.) Bemásztunk és sétáltunk a lányokkal. Éppen úgy, ahogy valószínűleg manapság ti szoktatok sétálni. Persze nem tudom, ti hogy sétáltok, de gondolom, ez ma is pontosan úgy történik, mint negyven-ötven évvel ezelőtt. Mintha ezen a téren nem sokat változott volna a világ. (D e r ü l t s é g.)

Egyszóval látszólag a legmindennapibb életet éltük. Ha valaki kívülálló megfigyelt volna bennünket, semmi különöset nem vett volna észre.

Mégis különböztünk a többi ifjúmunkástól. Miben állt ez a különbség? Abban, hogy mindennapi érdekeinket fokozatosan háttérbe szorították a munkások közös érdekei. Az illegális tankörökben tanultak és a forradalmi irodalom olvasása kitágították politikai látókörünket, eszmei tartalommal töltötték meg életünket. Azelőtt úgy tekintettünk a gyárban előforduló önkényeskedés kiáltó igazságtalanságaira, mintha csupán különálló felháborító esetek lennének, most azonban már kezdtük megérteni, hogy ez a munkásosztály elnyomásának összefüggő rendszere, s hogy nemcsak a gyári főnökség

és a vállalkozók nyomják el a munkásokat, hanem az önkényuralom is.

Látszólag mintha mi sem változott volna. Sétáltunk a lányokkal, találkákra jártunk, táncoltunk a mulatságokon, és persze regények is szövődtek közöttünk. (D e r ü l t s é g.) Fantáziánkat azonban már nagyobb dolgok foglalkoztatták, mint az, hogy regényeink amolyan amerikai „happy end"-del végződjenek. Gondolataink a társadalmi munka felé fordultak, és most már a mulatságokon is azon törtük a fejünket, hogyan használhatnánk ki az ilyen összejöveteleket forradalmi céljaink érdekében.

Így kerültünk bele fokozatosan és szinte észrevétlenül az eszmei életbe. Márpedig eszmékért élni — ez a legigazibb és legérdekesebb élet! Igen, éppen ebben különböztünk a többi munkásfiataltól, akikkel továbbra is mindig szoros kapcsolatot tartottunk fenn, és akikre állandóan támaszkodtunk is a forradalmi munkánkban.

Természetesen, jóval korlátozottabb lehetőségeink voltak arra, hogy eszmei életet éljünk, mint jelenleg a szovjet ifjúságnak, s kiváltképpen nektek, a középiskolák felsőosztályos növendékeinek. S ez teljesen érthető.

Elsősorban is, mi akkor nem járhattunk gimnáziumba, a középiskola elérhetetlen volt számunkra. Sőt, mi több, korántsem mindnyájunknak jutott az a szerencse, hogy elvégezte volna a népiskolát. Tehát ti e tekintetben jelentősen felette álltok az akkori munkásifjúságnak, s már csak ezért is több lehetőségetek van az eszmei életre.

Másodsorban, abban az időben az eszmei életet élő, osztályöntudatos munkásokat üldözték: elbocsátották a gyárból, letartóztatták, száműzték őket stb. S ez azt jelentette, hogy csak illegális úton válthattuk valóra eszméinket. Nos, ha valaki abban az időben eszmei életet akart élni, politikailag akart fejlődni, s a munkásosztály és népe érdekében akart dolgozni, a haladás útján akart járni, akkor csak ezen a tövises keskeny ösvényen mehetett — amire persze csak kevés ember volt képes. Előttetek ebből a szempontból is teljesen korlátlan távlatok tárultak fel. Rendelkezésetekre áll minden szükséges feltétel — csak dolgozzatok!

De ha azt kérdeznétek tőlem, megbántam-e azokban az években, hogy ezt az életutat választottam, azt kellene felel-

nem rá: nem is lehetett más út az olyan ember számára, aki az igazi életre vágyott és nem szűk, hétköznapi, tisztán a személyes kispolgári jólétet biztosító életre törekedett, aki valóban szépen és érdekesen akarta leélni az életét! Most úgy beszélek itt veletek, mintha mindez csak rám vonatkoznék, pedig hát ez egyáltalában nem így van. Hiszen én csak egy voltam a sok közül, s így mindaz, amit most nektek elmondok, száz meg száz, fejlettség és életfelfogás tekintetében hozzám hasonló más emberre is vonatkozik. Én csak szerencsés vagyok azért, mert most itt állhatok és kedvem szerint beszélgethetek veletek, míg legtöbb kortársam alighanem már rég meghalt.

Egyszóval az eszmei élet, a társadalmi érdekekkel át meg átitatott és ebben az értelemben céltudatos élet a legjobb, a legérdekesebb élet a világon. De hiszen van erre példa magában az életben és mindennél jobb példa Sztálin elvtárs egész élete. (Hosszas taps.)

Ti azonban azt mondhatjátok erre: „Igen, Sztálin elvtárs élete valóban a magasztos eszmékkel teli, nemes élet példaképe. De mi egyszerű emberek vagyunk, te meg itt egy nagy emberről, a vezérünkről beszélsz." Nekünk igenis tanítómestereinktől és vezéreinktől, Lenintől és Sztálintól kell megtanulnunk élni és dolgozni, tőlük, akik nemcsak azzal a képességgel rendelkeznek, hogy mindenki másnál jobban megértsék és helyesen kifejezésre juttassák a társadalmi fejlődés megérlelődött követelményeit, de mindenki másnál jobban és helyesebben ki is tudják elégíteni ezeket a követelményeket.

Eszmékkel telített, igazi életet élni annyit jelent, hogy az ember a maga kora élenjáró és leghaladóbb osztályának társadalmi érdekeiért él — a mi korunkban pedig a szovjet nép, a szocialista haza érdekeiért. Ha ezekért az érdekekért fogtok élni, ha minden gondolatotokkal arra fogtok törekedni, hogy még nagyobbá tegyétek népünket, hogy még jobban megszilárdítsátok hazánk gazdasági és katonai hatalmát, ha minden erőtökkel a kommunizmus teljes győzelméért fogtok harcolni és ez a nagy eszme uralja gondolataitokat — akkor nem kételkedem abban, hogy valóban igazi életetek lesz.

Elvtársak, minden korszak és nemzedék ifjúságára jellemző az, hogy szeret álmodozni és hogy különféle ábrándok foglalkoztatják. Nem hiba ez, hanem értékes pozitívum. Fantázia nélkül egyetlen tevékeny és normálisan gondolkozó ember

sem boldogul. Az ifjúságnál azonban ez a hajlam sokkal, de sokkal erősebb, mint az idősebb embereknél. Annakidején mi is gazdag és színes ábrándokat szőttünk. Mindegyikünk fantáziája a maga gondolkodásmódjának és a saját fejlettségi színvonalának megfelelően működött. De fantáziánk röptének határát, hogy azt ne mondjam, „plafonját" természetesen össze sem lehet hasonlítani a ti fantáziátok röptének határával és „plafonjával". És mégis, mint látjátok, az akkori munkásifjúság közül igen sokat komolyan magukkal ragadtak a jobb, céltudatosabb élet álomképei. Azt hiszem, ezen a téren sok közös vonásunk volt veletek.

Egyébként engem is gyakran elragadott a fantáziám. Tizenötéves koromban például arról ábrándoztam, hogy tengerész leszek. Akkor még nem dolgoztam gyárban. S úgy készültem a kemény matrózéletre, hogy három hónapig a csupasz földön háltam. Szívóssá akartam válni s azt mondtam: nohát, miféle tengerész az, aki ágyban alszik?! (D e r ü l t s é g.)

Azt hiszem, hogy a ti fejetekben is van egy és más hasonló ábránd. IX. és X. osztályos tanulók vagytok. Éppen ez az a kor, amikor az embert szárnyrakapja a fantázia és a nagy tettek vágya. Nem is lehet másképen. Miféle szovjet fiatalok lennétek, ha nem vágyódnátok az igazi élet után, ha nem akarna mindegyikőtök hegyeket megmozgatni, vagy Archimedész emelőjével kiforgatni sarkából a világot? (D e r ü l t s é g.)

Nektek azonban, mint már mondottam, könnyebb lesz harcolnotok az igazi életért, mint nekünk volt. Ha azt kérdeznétek tőlem, gyakorlatilag hogyan lépjen erre az útra az ember, azt felelném: egyelőre még nem kívánunk tőletek sokat, mivel még az iskolapadban ültök. Hogy az igazi élet alkotóivá legyetek, kezdetnek — úgy is mondhatnám, hogy az épület megalapozására — a tanterv három tárgyát kell elsajátítanotok. Mindössze hármat! Látjátok, milyen szerény vagyok. (D e r ü l t s é g.)

Mindenekelőtt jól kell ismernetek az orosz nyelvet. Véleményem szerint az orosz nyelv ismerete az ember általános fejlődésének rendkívül fontos tényezője. Hiszen egyetlen olyan tudományág sincs, bármit is fogtok a jövőben tanulni, ahol ne lenne szükség jó orosz nyelvtudásra. Különösen fontos ez, ha a tudományegyetemre iratkoztok be, de a társadalmi tevékenységnek sincs egyetlen olyan területe sem, ahol nélkülözni lehetne.

És még a hétköznapi életben is szükség van rá, hogy helyesen és szabatosan tudjuk kifejezni gondolatainkat, érzelmeinket, legmélyebb élményeinket. Mert ha az ember mindezt másokkal is közölni akarja, akkor mondattani és nyelvtani szempontból helyesen szerkesztett mondatokban kell kifejeznie magát.

Azt hiszem, gyakran halljátok társaitoktól: „Értem én ezt a tantárgyat és alaposan meg is tanultam, csak sehogy sem tudom jól elmondani." (D e r ü l t s é g.) És miért nem tudják jól elmondani? Hát azért, mert nem ismerik még az anyanyelvüket sem. Képzeljétek el, egy fiatalember levelet akar írni szíve választottjának. Tegyük fel, hogy ez ötven évvel ezelőtt történt. Lássuk csak mit ír: „Drágám, határtalanul szeretlek. (D e r ü l t s é g.) Olyan magasztosak az érzelmeim, hogy ki sem tudom fejezni, nem találok szavakat rá." (D e r ü l t s é g.) Egy egyszerű, naív kislány persze azt mondja erre: „Milyen szép!" (D e r ü l t s é g.) De ha történetesen nem ilyen naív és egyszerű a lányka, hanem igen művelt? Biztos vagyok benne, hogy azt mondja: „Szegény fiú, milyen együgyű." (D e r ü l t s é g, t a p s.)

Az anyanyelv elsajátítása igen nagy dolog. Az emberi gondolkodás legnagyobb eredményei, a legmélyebb tudás és a leglángolóbb érzelmek is ismeretlenek maradnak, ha nem öntik világos és pontos szavakba. A nyelv a gondolatok kifejezésének eszköze. S a gondolat akkor válik igazán gondolattá, ha kimondják, ha a nyelv segítségével felszínre jut, ha — mint a filozófusok mondanák — közvetítik és objektiválják mások számára. Ezért mondom, hogy az anyanyelv alapos ismerete az a legalapvetőbb dolog, amire további munkátok szempontjából feltétlenül szükségetek van.

A másik tantárgy, amelyet szintén feltétlenül szükségesnek tartok számotokra, a matematika.

Miért tolom így előtérbe a matematikát? Miért tartom ilyen fontos tudománynak éppen a mai viszonyok között és éppen számotokra, a szovjet tanulóifjúság számára?

Először is azért, mert a matematika fegyelemre és logikus gondolkodásra szoktatja az agyat. Nemhiába mondják, hogy a matematika: agytorna. Nem kétlem, hogy a sok gondolat majd szétfeszíti a fejeteket (d e r ü l t s é g), de ezeket a gondolatokat rendezni, fegyelmezni kell, és ha szabad így kifejez-

nem magam, a hasznos munka medrébe kell terelni. Nos, a matematika segítségetekre lesz, hogy megbirkózzatok evvel a feladattal. Ezek az indítékok azonban kétségtelenül közelebb állnak a tudósokhoz, mint hozzátok, és nem is hiszem, hogy túlságosan ösztönöznének benneteket a számtantanulásra.

Másodszoris — s ez már nyilván közelebb áll hozzátok — a matematika gyakorlati alkalmazásának óriási tere van. Bármilyen tudományággal foglalkoztok majd, bármelyik főiskolára iratkoztok be, bármilyen területen dolgozzatok is, ha azt akarjátok, hogy a munkátoknak valamilyen nyoma is maradjon, mindenütt szükségetek lesz a matematika ismeretére. Melyiktek ne ábrándozott volna már olyasmiről, hogy tengerész, repülő, tüzér, ipari szakmunkás, építész, kohász, lakatos, esztergályos stb. vagy kísérletező mezőgazda, állattenyésztő, kertész stb. vagy vasutas, mozdonyvezető, kereskedelmi dolgozó stb. lesz? Ezek a foglalkozások azonban egytől-egyig jó számtantudást igényelnek. S mivel kétségkívül részt akartok venni az igazi életben, töltsetek minél több számtantudást a fejetekbe, amíg megvan rá a lehetőségetek. A későbbiek folyamán óriási segítséget nyujt majd nektek minden munkátokban.

Íme egy példa. Moszkva egyik legnagyobb szemésze mondta nekem, hogy az olyan szemorvos, aki nem tudja jól a fizikát, csak rossz szemorvos lehet. Nem kérdeztem meg tőle, hogy a fizika melyik részéről beszél, nyilvánvalóan a fénytanra gondolt. A fénytan pedig majdnem csupa matematikai képletből áll. Jól mondom? Megközelítőleg jól. (D e r ü l t s é g.) Látjátok, a matematikára annak is szüksége lesz, aki orvosnak megy közületek.

A harmadik tantárgy, amit rendkívül fontosnak tartok számotokra, a ... csakhogy félek ám, hogy nagyon fogtok csodálkozni azon, amit most mondani akarok nektek és talán nem is fogtok teljesen egyetérteni velem. Annál inkább meg kell mondanom. Ha nem is sikerül véglegesen meggyőznöm benneteket, megkísérlem legalább ráirányítani a gondolataitokat, hogy megértsétek, milyen fontos ez a tantárgy. Talán mégis el fogtok rajta gondolkodni és ezzel el is értem célomat. Hát melyik is ez a tantárgy? A testnevelésre gondolok. (D e r ü l t s é g, t a p s.) Úgy látom, egyesek megörültek, de azt hiszem leginkább annak, hogy nem neveztem meg

több olyan tantárgyat, amely nagyfokú szellemi erőfeszítést igényel.

Miért is állítom egyvonalba a testnevelést az orosz nyelvvel és a matematikával? Miért tartom a testnevelést az oktatás és a nevelés egyik alapvető tantárgyának?

Elsősorban azért, mert azt akarom, hogy mindnyájan egészséges szovjet polgárokká váljatok. Ha iskoláink csupa tönkrement idegzetű, gyomorbajos embert bocsátanak szárnyra (d e r ü l t s é g), akiknek évről évre gyógyüdülésre van szükségük, ugyan mit érünk vele? Az ilyen emberek nehezen találják meg a boldogságot az életben. Mert miféle boldogság lehetséges erő és jó egészség nélkül? Egészséges utánpótlást kell magunknak nevelnünk, egészséges férfiakat és egészséges nőket.

Másodsorban azért beszélek a testnevelésről, mert azt akarom, hogy ifjúságunk ügyes és szívós legyen. Igaz, hogy nem mindenki születik egészségesnek, ügyesnek és szívósnak. Persze, vannak olyan emberek is, akik születésüktől fogva — mint mondani szokták — marhaerős szervezettel rendelkeznek, s még a legkedvezőtlenebb életkörülmények között is egészségesek maradnak. Mondják is: „Erős, mint a bika". Ilyen ember azonban nem sok van. A legtöbb ember maga fejleszti ki és edzi meg az egészségét az életben. Méginkább ezt kell mondanunk az ügyességről és szívósságról: mindkettő megszerezhető tulajdonság.

Hogy valaki edzés útján mennyire ki tudja fejleszteni a szívósságát, arra jó példa Szuvorov élete. Azért hozom fel éppen az ő példáját, mert valószínűleg mindnyájan láttátok a Szuvorovról szóló filmet. Mint tudjátok, annyira gyenge gyermek volt, hogy szüleinek még csak eszükbe sem jutott, hogy katonai pályára adják. Ő azonban úgy megedzette magát, hogy végülis kora egyik legszívósabb emberévé vált és ha jól emlékszem, hetven évig élt. Így volt? Hiszen nem nekem, hanem nektek kell ismernetek a történelmet. (D e r ü l t s é g.)

Nos, mi azt akarjuk, hogy a szovjet emberek, s mindenekelőtt ti, iskolások, olyan ügyesek és szívósak legyetek, mint amilyen Szuvorov volt. S ezen a téren a legkisebb sikert is a Szovjetállam nagy eredményének kell tekinteni. Ajánlom, hogy olvassátok el a „Finnországi csaták" című könyvet. Jó

vaskos, kétkötetes mű. Mikor megkérdeztem egyik ismerősömet, ajánljam-e nektek ezt a könyvet vagy sem, azt mondta, inkább ne, merthogy túlságosan terjedelmes, úgysem olvassátok el. Ez az ismerősöm egyetemi tanár, s kevéssé ismer benneteket. Több más könyvet ajánlott a finnországi harcokról — csupa jóval vékonyabb művet. Én azonban mégis úgy döntöttem, hogy éppen ezt a kétkötetes könyvet ajánlom a figyelmetekbe. Úgy gondolom, ha egyszer kézbe veszitek, le sem tudjátok tenni, míg végig nem olvassátok — olyan érdekes és tanulságos.

Miért érdekes ez a könyv? Nem ismerteti ugyan az egész háborút, mégis vörös fonálként húzódik végig rajta az a gondolat, hogy a korszerű háború megköveteli a katonai dolgok kiváló ismeretét, a legújabb haditechnika mesteri elsajátítását, óriási fizikai erőkifejtést, hatalmas munkát, szívósságot — és mégegyszer szívósságot, rendkívüli ügyességet, találékonyságot és tájékozódóképességet a legbonyolultabb harci körülmények között is. Enélkül ma nem lehet háborúzni. Nektek is fokozott erővel kell felkészülnötök minden szovjet hazafi legfőbb és legszentebb kötelességének teljesítésére. S ehhez mindenekelőtt fizikailag kell megedződnötök, szívóssá, egészségessé és ügyessé kell válnotok.

A testnevelésre azonban szükségetek van a mindennapi élet kedvéért is. Ugyan miféle boldogságot érezhet az olyan ember, aki gyomorfekélyben szenved? (D e r ü l t s é g.) De ha egészséges és minden szerve jól működik — jó étvágya van, nem szenved álmatlanságban stb. — akkor sokkal könnyebben visel el minden nehézséget az életben. Nos, hogy egészséges emberekké váljatok, s minél több örömben legyen részetek az életben, sportolnotok kell.

Az az érzésem, hogy a mi iskoláinkban — ha szabad ezt a kifejezést használnom — túlságosan elintellektualizálják a gyermekeket, mégpedig olyan értelemben, hogy elpuhulttá teszik és nem tanítják meg a fizikai munka megbecsülésére. Nem tudnám pontosan megmondani, hogy ki a ludas ebben, de a tény — az tény. Szemmel látható, hogy ebben még bizonyos fokig a mult csökevénye, a fizikai munkához való régi viszony hatása mutatkozik meg. Az is lehet, hogy erről leginkább a család tehet, viszont az iskola nem ellensúlyozza kellőképpen ezt a befolyást, és nem fejleszti ki eléggé a gyer-

mekekben a fizikai munkához való kommunista viszonyt. Emiatt sok gyerek kedvetlenül fog valami fizikai munkába, lebecsüli, valahogy szégyenletesnek és lealázónak érzi. Ezt én óriási hibának tartom. Nálunk minden munkát megbecsülnek. Nálunk nincs alacsonyabbrendű és magasabbrendű munka. A mi országunkban egyformán becsület, dicsőség, merészség és hősiesség dolga a kőműves és a tudós, a házmester és a mérnök, az ács és a festőművész, a sertésgondozónő és a színésznő, a traktorista és az agronómus, az elárusító és az orvos munkája.

Minden szovjet fiatalnak becsülnie kell a fizikai munkát és a legegyszerűbb munka alól sem szabad kihúznia magát. Aki közületek hozzászokik a fizikai munkához, az jobban fogja ismerni az életet; aki egyedül is el tudja végezni mindazt, amire feltétlenül szüksége van — kimossa és megjavítja a fehérneműjét, elkészíti az ennivalóját, tisztán tartja a szobáját stb. —, akinek legalább egy mestersége van, az, biztosítlak benneteket, még a jég hátán is megél.

Kezembe kerültek egyszer John Locke-nak, a több mint kétszázötven évvel ezelőtt élt angol filozófusnak a pedagógiai levelei. Szavait Anglia uralkodó osztályaihoz intézve, a következőket mondja ezekben a levelekben: ne szoktassátok hozzá a puha ágyhoz gyermekeiteket, úgy neveljétek őket, hogy minden fekhelyet puhának érezzenek — hiszen ha hosszú útra mennek, puha ágyukat igazán nem vihetik magukkal, háborúban pedig még csak gondolni sem lehet ilyesmire; ha az ifjú gentleman megszokta a kemény fekhelyet, könnyen megszokja majd a puha ágyat is, mert a jót mindig hamar megszokja az ember. Ezenkívül John Locke azt is ajánlotta a szülőknek, úgy neveljék gyermekeiket, hogy feltétlen több mesterséget is ismerjenek, egyet azonban alaposan sajátítsanak el. Az ilyesmi mindig jól jön, hasznára válik még egy nagy tudósnak is, ha ki akarja pihenni kissé a megfeszített szellemi munka fáradalmait. S annál inkább hasznát veszi az ember abban az esetben, ha a sors el találja őt gáncsolni.

Amint látjátok, Anglia hatalmának kialakulása idején a kizsákmányoló osztályok ideológusai azt tanácsolták nekik, neveljék a gyermekeiket úgy, hogy azok megbecsüljék a fizikai munkát, ne húzódozzanak az egyszerű munkától és igyekezzenek felkészülni az élet minden eshetőségére. S mindezt

azért tették, hogy méginkább megszilárdítsák a kizsákmányolók uralmát.

Ha tehát az angol tőkések és földesurak is figyelembe vették ezeket a fizikai munka megbecsülésére intő szavakat, ha ők sem szégyelték az egyszerű munkát és igyekeztek megedzeni magukat, hogy minél könnyebben tudják elviselni az élet minden megpróbáltatását — annál inkább meg kell ezt értenie a mi szovjet ifjúságunknak. Hol és mi módon végezhettek ti fizikai munkát? Mindenekelőtt odahaza szokjatok hozzá. Azután pedig mindenképpen fejlesszétek ki magatokban a szívósságot és ügyességet.

Gyakran teszik fel nálunk azt a kérdést: milyen lesz a jövő kommunista embere? Én azt szeretném, ha a szovjet ember egészséges, erős, szívós és hazánk ellenségeivel szemben engesztelhetetlen lenne, hogy nagyszerűen tudjon harcolni népéért, a kommunizmus teljes győzelméért. Fel sem tételezem, hogy a mi szovjet ifjúságunk többsége ne harcolna szívesörömest, ez természetellenes is lenne. Igaz-e vagy sem? (H a n g o k: „Igaz, igaz!") Persze különféle emberek vannak — de én a többségről beszélek. Egyszóval erőssé, ügyessé, szívóssá kell nevelnünk magunkat, olyan emberekké, akik minden megpróbáltatást el tudnak viselni és minden nehézséget le tudnak küzdeni.

Ezekután ítéljétek meg ti magatok, mit ér az olyan ember, mint az, akiről a *Pravdá*-ban olvastunk nemrégiben „Ifjú naplopók" címmel. A tudósító a tizennyolc éves Viktor N-nel beszélt az OGPU nevét viselő kolhozban és így ír: „Viktor az egyik kolhozparaszt fia. Már két éve elvégezte a hétosztályos iskolát, most semmit sem csinál, odahaza gubbaszt, illetve — mint ő mondja — «erőt gyüjt». Mikor megkérdeztem tőle, miért nem dolgozik a kolhozban, savanyú képet vágott a legény:

— Nem azért végeztem hét osztályt, hogy a kolhozban robotoljak — mondta. — Dolgozzék csak a kolhozban a sánta Andrjuska, én majd tisztább munkát keresek, hiszen akár valami hivatalba is elmehetek! . ."

Amikor a cikket elolvastam, az volt a véleményem, hogy ez a Viktor N. többek között szörnyen műveletlen is. Ha az iskola elvégzése óta két éven át semmit sem csinált, joggal hihetjük, hogy az iskolában is csak úgy immel-ámmal tanult,

éppen csak átcsúszott az egyik osztályból a másikba — egyszóval nem valami sokat tud. Nos, ha így van, akkor azt is fel kell róla tételezni, hogy a hivatali munkára sem alkalmas. De vajjon kolhozainkban nincs most szükség tanult emberekre? Vajjon meglehet-e manapság a mezőgazdaság tudomány nélkül? Az ilyen „filozófiával" semmiesetre sem érthetünk egyet. Ez igen ártalmas „filozófia", amely ellen határozottan fel kell vennünk a harcot. Arra kell törekednünk, hogy iskoláinkból egyetlen ilyen ember se kerüljön ki. A szovjet nép nem tűrheti meg a naplopókat. Mire vezetne ez? Azért csináltuk a forradalmat, hogy végezzünk a semmitevőkkel és ingyenélőkkel, mostpedig — nézzétek csak — új semmitevők és ingyenélők tűnnek fel! Nem, ez tűrhetetlen, s ezért bizonyos fokig felelős az iskola is.

Elvtársak, igaz, hogy az előbb csak az orosz nyelvről, a matematikáról és a testnevelésről beszéltem nektek, de ezzel korántsem akartam csökkenteni az iskolai oktatás többi tantárgyának jelentőségét. Következésképpen ez nem jelenti azt, hogy elhanyagolhatnátok a többi tárgyat. Csupán azért tértem ki éppen erre a három tantárgyra, mert ezeket tartom annak a bázisnak, amely megkönnyíti számotokra valamennyi tantárgy elsajátítását és lehetővé teszi, hogy átlépjétek az igazi élet küszöbét. Meg vagyok arról győződve, hogy amennyiben ezt a három tárgyat jól fogjátok tudni, akkor biztos sikerre számíthattok az iskolai tanterv többi tárgyánál is, mivel igen szoros kapcsolat van közöttük.

Ha már most, elvtársak, össze akarjuk foglalni az alapgondolatát mindannak, amit mondani akartam nektek, úgy abban voltaképpen semmi új sincsen. Mindössze arra törekedtem, hogy emlékezetetekbe idézzem és bizonyos fokig szemléletessé tegyem Sztálin elvtárs ismert útmutatását. Sztálin elvtárs annakidején a következő szavakkal fordult az ifjúsághoz: „Ahhoz, hogy építsünk, tudás kell, el kell sajátítani a tudományt. Ahhoz azonban, hogy tudjunk, tanulni kell. Tanulni állhatatosan, türelmesen"[1]. Lehet, hogy nem sikerült ezt az útmutatást eléggé szemléletessé tennem és ezért talán előadásom célszerűségét is vitathatónak találhatnák azok, akik jobban értenek a pedagógiai kérdésekhez, mint én.

[1] *Sztálin* Művei. 11. köt. Szikra 1950. 83. old.

Befejezésül még a következőket szeretném mondani: különböző történelmi korokban különböző haladó feladatok kerülnek előtérbe, amelyeknek megvalósításáért a nép legkiválóbb erői küzdenek. A mult század negyvenes és ötvenes éveiben például az alapvető haladó feladat a jobbágyság felszabadítása volt. S tudjuk, hogy ennek a kornak minden becsületes és haladó embere közvetlenül vagy közvetve, de síkra szállt e feladat megvalósításáért.

A mult század végén és a XX. század elején új haladó feladat került napirendre: a cárizmus és a tőke hatalmának megdöntése, a proletárforradalom megvalósítása és a társadalom szocialista alapokon való átalakítása.

Jelenleg a leghaladóbb feladat a szocializmus erősítése és a kommunizmus felépítése. E feladat haladó volta nemcsak a szovjet emberek számára nyilvánvaló, hanem az egész világ dolgozói számára is. Megvalósításához mindenekelőtt a szovjet haza gazdasági és katonai erejének növelése szükséges. Nos, azt szeretném, hogy ez a nagyszerű feladat egész ifjúságunkat áthassa és ez legyen életcélja, mert csak ebben az esetben telik meg mély eszmei tartalommal az élete.

A kommunizmusért, a kommunista eszmék maradéktalan valóraváltásáért folytatott harcunkban a mi fegyverünk a marxizmus-leninizmus. Ez a tanítás, és ennek a tanításnak a módszere remek fegyvernek bizonyul mind a gyakorlati, mind a tudományos munka terén. Aki igazi, ragyogó életre törekszik, annak alaposan ismernie kell a marxizmus-leninizmust. S lehetetlen, hogy a mi ifjúságunkat az ilyen élet ne vonzaná.

Sztálin elvtárs azt mondta: „Az ifjúság a mi jövőnk, a mi reménységünk, elvtársak. Az ifjúságnak kell majd felváltania bennünket, öregeket. Az ifjúságnak kell majd zászlónkat a végső győzelemre vinni . . . Igaz, nincs elég tudása. De a tudás olyan dolog, amit meg lehet szerezni. Ma nincs meg, holnap meglesz. Ezért a feladat: leninizmust tanulni és megint csak tanulni"[2].

Elvtársak, ti most az „alakulás" korszakában vagytok. Nem tudom, érthető-e számotokra ez a túlságosan filozófiai kifejezés? Más szavakkal szólva: ti most fejlődéseteknek

[2] *Sztálin.* A leninizmus kérdései. 513—514. old.

abban az időszakában vagytok, amikor az ifjúból, akiben még túlteng a fantázia, a hevesség és a vakmerőség, érett emberré váltok. De még nem vagytok érett emberek és még nem választottátok meg véglegesen életetek útját. Most még csak keresgélitek ezt az utat. Nekünk ötven évvel ezelőtt könnyebb volt elhatározni magunkat, mert csak egyetlen keskeny ösvény állt előttünk. S ha valaki megbotlott rajta, elkerülhetetlenül belesüppedt a nyárspolgáriasság mocsarába. Előttetek azonban a gyakorlati élet számtalan útja vált szabaddá. Ezek között kell most választanotok. Idővel majd tengerészek, vasutasok, tüzérek, páncélosok, repülők, mérnökök, lakatosok, esztergályosok, építészek, tudósok, művészek, orvosok — egyszóval a fizikai és a szellemi munka különböző területeinek dolgozói lesznek belőletek.

Nos, én azt szeretném, hogy az „alakulásnak" ebben az időszakában titeket is — akárcsak minket ötven évvel ezelőtt — az öntudatos társadalmi tevékenység vágya töltsön el, hogy a nagy szovjet nép szolgálatát, Lenin és Sztálin ügye végső győzelmének kivívását tekintsétek életetek céljának. Ha ez a céltudatosság megszilárdul bennetek és ennek az eszmének minden mást alá tudtok rendelni, akkor nem kételkedem abban, elvtársak, hogy boldog és örömteli életben lesz részetek. (Viharos taps. Mindenki feláll.)

LEGYEN AZ ISKOLA MÁSODIK OTTHONUNK!

A „Pionír" című folyóiratban megjelent cikk

1941 május

A pionírok és minden iskolásgyermek számára elérkezett az aratás ideje — a vizsgákra való felkészülés. Minden pionír becsületbeli ügye, hogy legalább a legfontosabb tantárgyakból „jelesre" vizsgázzon. Ez nem könnyű feladat. De — a közmondás is úgy tartja — „senkinek sem repül a sültgalamb a szájába".

Minden téren szükség van a szorgalomra, de kétségtelenül leginkább a tanuláshoz. Hogy a kommunista társadalom építői lehessetek — márpedig azok lesztek öt-tíz év mulva —, ahhoz nem elég, ha csak a minimumát sajátítjátok el azoknak az ismereteknek, amelyeket a középiskola nyujt, hanem még ki is kell fejlesztenetek magatokban a fegyelmezettséget, fizikailag meg kell edződnötök és nagy műveltségre kell szert tennetek.

Az iskola kovácsolja ki jövőnk embereit, az idősebb nemzedék méltó utánpótlását. Az iskolát tehát második otthonotoknak kell tekintenetek, s a jó tanulásért folyó harcot iskolátok becsületbeli ügyének. Ezért mindenekelőtt azt kívánom a pioníroknak, az iskolásoknak, úgy készüljenek elő a vizsgákra, hogy ne kapjanak egyetlen rossz osztályzatot sem.

Másodszor azt kívánom, hogy célszerűen használjátok fel a nyári szünidőt, s különösen az úttörőtáborban való tartózkodásotokat. Az úttörőtáborban azonkívül hogy pihentek, hozzá kell szoknotok a munkához is, meg kell tanulnotok a tábori élet rendjének betartását, és fizikailag meg kell

edződnötök, hogy szépen fejlett, erősizmú gyerekekké váljatok.

S végül az utolsó kívánságom: harcoljatok általános műveltségi színvonalatok emeléséért. A nyár nagyszerű lehetőséget nyujt ismereteitek kibővítésére, hogy mást ne mondjak, például a szépirodalom területén. Egy-egy jó könyv elolvasása, az olvasottak kollektív megbeszélése, megvitatása — mindez jelentős mértékben szélesíti tudásotok körét és nagyban elősegíti az önálló gondolkodást.

Különösen fontos ez az idősebb pionírok számára, akik már arra készülnek, hogy belépjenek a komszomol soraiba, azaz a tudatos politikai élet útjára szándékoznak lépni, hogy a párt segítőtársai legyenek a kommunizmus építésében.

A SZOVJETUNIÓ NAGY HONVÉDŐ HÁBORÚJA IDEJÉN MEGJELENT CIKKEK ÉS BESZÉDEK 1941—1945

TEGYÜNK MEG MINDENT AZ ELLENSÉG FELETTI GYŐZELEM ÉRDEKÉBEN!

Részletek a kujbisevi komszomolszervezet aktívagyűlésén tartott beszédből

1941 november 12

Elvtársak! A Szovjetunió a multban sok viszontagságon ment keresztül, az idősebb nemzedékeknek súlyos megpróbáltatásokban volt részük, amelyek nagy erőfeszítést és sok áldozatot követeltek tőlük. Életük tele volt hőstettekkel. Mi lelkesítette őket ezekre a hőstettekre? A jövő és az, hogy az ifjú nemzedékért harcolnak. Reménykedtem, hogy a komszomolisták mai nemzedéke, népünk kedvence többé-kevésbbé nyugodt körülmények között fog felnőni, nyugodtan gyarapíthatja tudását és tapasztalatait.

De amint látják, az önök nemzedékének nem kevésbbé nehéz, sőt talán még kegyetlenebb megpróbáltatások jutnak osztályrészül. A háború szinte egycsapásra meggyorsítja az ifjúság fejlődését. Komszomolistáink a pillanatnyi örömöknek élő, a szép jövőről, a szeretett lányról ábrándozó, az élet minden szépségében gyönyörködő ifjakból egyik napról a másikra felnőtt férfiakká változnak, akik érzik, hogy a háború mindezek mögé pontot tett, hogy az az időszak, amely a legszebb az ember életében, egyszerre végetért.

Egy egészen mindennapi esetet említek meg. A *Krasznaja Zvezda* közli Loszkutov fotoriporter feljegyzéseit. Arról van bennük szó, hogyan jutott munkásaink egy csoportja, köztük a cikk írója és egy filmoperatőr, a német front mögé, a partizánokhoz.

„Az, aki bennünket kalauzolt — írja a tudósító —, az lett a csoport parancsnoka. Parancsnokunk fiatal, mindössze

húszéves, de sokat látott és tapasztalt. Komszomolista, bátor, állhatatos, azonnal megszerettük. Szerjozsa Zajcev a neve, de mi egyszerűen Zajcsiknak (nyulacska) hívtuk."

Igen, öt hónappal ezelőtt ez a fiatalember valószínűleg csakugyan „nyulacska" volt — mostpedig egy csoport parancsnoka, akit bölccsé tettek a háborús tapasztalatok. Képzeljék csak el, egy húszéves fiú ötvenkilométeres úton kalauzolja a német front mögött csoportját. Öt hónappal ezelőtt egyszerű fiatalember volt és természetesen nem is gondolt arra, hogy partizán lesz és a német front mögött fog kalauzolni. Gondolatai bizonyára nagyrészt séta, találkák, tánc körül forogtak — csupa természetes óhaj ez az ő korában. És öt hónap alatt harcos lett belőle, hogy bosszút álljon népe szenvedéseiért. A fiatalságból megmaradt benne a féktelen merészség és harcikedv, de immár bölccsé tette az élet, tapasztalt harcossá vált, akire felnőtt emberek bízzák rá magukat a legfelelősségteljesebb percekben.

Látják, ilyen hirtelen válnak ma fiataljaink harcosokká, férfiakká. Békeidőben hosszú évek kellenének ehhez. A fronton levő komszomolisták számára már elszállt az ifjúság, harcosokká váltak. Valószínűleg sokan vannak önök közül, akiknek bátyja a fronton volt és közben hazajött szabadságra, vagy egyéb alkalomból találkoztak vele. Vajjon nem azt mondták neki: „Hogy megemberesedtél! Mint gyermek mentél el és mint férfi jöttél vissza!"

De ez csak a külső változás. Az emberekben mély, belső változások is végbemennek. A komszomolisták nagyrésze ma kétségkívül háborús feladatokat végez. Sokan közülük már a fronton vannak, de ha nem, akkor a termelésben dolgoznak, ami ugyancsak front. A moszkvai gyárakban dolgozó komszomolistákat például gyakran éri ellenséges repülőtámadás. Nagyon keménynek kell ahhoz lenni, hogy valaki ilyen pillanatokban is teljes önuralommal, maximális termelékenységgel dolgozzék.

A leningrádiakhoz még közelebb van a front. A leningrádi komszomolista, akár a gyárban dolgozik, akár fegyverrel a kézben védi városát: a fronton van. És ők, Moszkva és Leningrád ifjú proletárjai egyaránt férfiakká, harcosokká váltak.

Ugyanez a folyamat megy végbe természetesen a hátországban is, csak valószínűleg kissé lassúbb ütemben.

A kormány egyrésze most itt van Kujbisevben. Ez nagy felelősséget ró Kujbisev dolgozóira és a kujbisevi komszomolszervezetre. Egy évvel, sőt még öt hónappal ezelőtt is Kujbisev mindössze nagyobb városaink egyike volt — egy a sok közül. Szverdlovszk, Cskalov, Novoszibirszk és más városok nem igen fordítottak különösebben nagy figyelmet a kujbiseviekre, hiszen maguk is területi központok. De most itt van a komszomol Központi Bizottsága. Idejönnek a komszomolisták a többi területről. És természetesen körülnéznek itt önöknél, érdeklődnek, hogy mennek a dolgok Kujbisevben? Azt remélik, hogy látnak egyet-mást, amit érdemes lesz átvenni.

Mi most a komszomol legfőbb feladata? A válasz teljesen tisztán áll előttem: résztvenni a háborúban. A háború a mai élet alapvető és legdöntőbb tényezője. Nincs most fontosabb feladat, mint az ellenség legyőzése. Minden más feladat csak segítő eszköze ennek a legfőbb célnak, az ellenség legyőzésének.

A háborúban részt lehet venni közvetlenül és részt lehet venni úgy, hogy az ember az iparban, illetve valamelyik katonai vagy hátországbeli intézménynél dolgozik. Valószínű azonban, hogy a legtöbben önök közül ha ma nem, úgy holnap, ha holnap nem, úgy holnapután közvetlenül is részt fognak venni a háborúban. Kegyetlen háború ez. Olyan az ellenség, hogy csak a legnagyobb erőfeszítés árán győzhetjük le.

A komszomol szervezeteire ezért az a feladat vár, hogy előkészítsék a komszomolistákat a háborúra, a háborúban való tényleges részvételre. Azt hiszem, politikailag mindannyian tökéletesen megértik és teljesen tudatában vannak annak, hogy a mi háborúnk igazságos háború. De mindannyiuknak erkölcsileg is elő kell készülniük a háborúra. Előre hozzá kell szokniuk a frontélethez.

Meg kell érteni, hogy a háború nem játék, hanem igen kemény megpróbáltatás. Nem véletlen, hogy a háborúban éretlen ifjak olyan hamar felnőtt férfivá, harcossá válnak. A háborúban egy-két hónap alatt többet él át az ember, mint békében tíz év alatt, és megtörténhet, hogy egyetlenegy ütközetben annyi mindent él át, amennyit nem élt volna át különben egy fél életen keresztül sem. Erre elő kell készülni. A kom-

szomolszervezetnek és maguknak a komszomolistáknak kell önmagukat és az egész ifjúságot a háborúban való részvételre előkészíteniük, belülről kell felkészülniük arra, hogy a háború semmiféle kegyetlensége, az ellenség semmiféle aljassága meg ne törje őket.

Mit jelent a háborúra való felkészülés? A háborúra konkrétan kell előkészülnünk. A korszerű háborúban rengeteg különféle technikai eszközt alkalmaznak. Nemcsak az ellenség legyőzése érdekében kell megtanulnunk ezeknek a felhasználását, hanem azért is, hogy képesek legyünk önmagunkat mint harcosokat megóvni.

Amikor Vorosilov elvtárs az egyik frontra induló hadosztályt búcsúztatta, azt mondta a katonáknak: „Tanulják meg gyorsan beásni magukat." A Szovjetunió marsallja ezt tényleges vöröskatonáknak mondta, olyanoknak, akik alapos katonai ismeretekkel rendelkeztek, csak még nem voltak a fronton: ne sajnálják a fáradságot, ha lövészárkot kell ásni, dolgozzanak a lapáttal, a lapát menti meg a katonát a háborúban — tanulják meg gyorsan beásni magukat.

Úgy gondolom, ha a Szovjetunió marsallja ilyen tanácsot ad egy frontra induló tényleges hadosztálynak, ez a tanács méginkább vonatkozik önökre, komszomolistákra: tanulják meg, hogyan kell bánni a lapáttal. Mint leendő harcosok, törekedjenek mindannyian arra, hogy egy óra alatt mellig be tudják ásni magukat, két óra mulva meg már a fejük se látszódjék ki a lövészárokból. Íme az egyik konkrét feladat: megtanulni, hogyan kell beásni magukat. Ha én lennék a városi komszomolbizottság titkára, naponta két óra hosszat ásatnám önökkel a fagyos földet, hogy lássam, milyen gyorsan tanulják meg a beásás művészetét. (D e r ü l t s é g.) Persze sokan szidnának magukban ezért, önkénynek, céltalan időpazarlásnak tartanák. (D e r ü l t s é g.) És azok, akik nem kerülnek ki a frontra, lehet, hogy meg is maradnának ebben a hitükben. Hanem, akik a frontra kerülnek, köszönetet mondanának érte nekem: „Milyen jó, hogy ön idejekorán megtanított erre! Most szinte játék beásni magamat."

Azt hiszem, Napoleon mondta, hogy nála minden katona a tarsolyában hordja a marsallbotot. Mármint hogy Napoleonnál. S a Szovjetunióban nincs olyan kiválasztott réteg, amelyik előnyben lenne az előléptetéseknél, a katonai rangfokozatok

elnyerésénél. Nálunk ez csak a személyes tulajdonságokon múlik. Valószínűleg sokan lesznek önök közül parancsnokok vagy politikai megbízottak a hadseregben. Gondolom, hogy sokan nagyobb csapattestek parancsnokai, sőt — ki tudja — marsallok is lesznek. Olyan körből, mint az önöké, egyetlen marsall se kerülne ki? (Derültség.) Könnyen lehetséges, hogy kikerül. Tehát, elvtársak, alaposan meg kell tanulniuk a katonai mesterséget, a katonai elméletet. Nem baj, hogy kezdetben csak egyszerű vöröskatonák lesznek. Jobb, ha jóelőre felkészülnek elméletileg, hasznát fogják venni a jövőben. Amikor fiatal voltam, én is ábrándoztam, és arra gondoltam, hogy talán képviselő leszek a munkásparlamentben. Erről ábrándoztam, noha tudtam, hogy előbb még sokat fogok börtönben ülni. (Derültség.) A tizenöt-tizennyolc éves embernél az álmok mindig megelőzik a valóságot. És ez nem is baj. Készüljenek csak elő arra, hogy parancsnoki helyet fognak betölteni a hadseregben. Ez azt jelenti, hogy már most meg kell kezdeni minden vonatkozásban a katonai kiképzést. Nekünk most ez a legfontosabb.

Itt az aktívagyűlésen a komszomol egyik kerületi bizottsági titkára panaszkodott, hogy önála sok komszomolista nem vesz részt a katonai kiképzésben. Ezt én nem értem. Hiszen ezért magát a titkárt lehetne bíróság elé állítani. (Derültség.) Hiszen a katonai kiképzés állampolgári kötelesség, s nem önkéntes gyakorlatozás! Ki vonhatná ki magát alóla? Ha én kerületi komszomoltitkár lennék, kezeskedem róla, hogy nálam minden komszomolista résztvenne a katonai kiképzésben.

A falusi Szovjetek elnökeinek vagy a kolhozelnököknek olykor rá kell bírni a kolhozparasztokat, hogy hozzák rendbe az utakat. Az emberek, amikor az utat javítják, szidják az elnököt, de amikor kész az út és ők maguk is hasznát veszik, egyre csak hálálkodnak: „De jó, hogy megcsináltuk az utat, de jó, hogy rászorítottak bennünket.“ (Derültség.) A komszomolban is rá kell szorítani az embereket arra, hogy elvégezzék azt, amire szükség van. Hát hogy is gondolják ezt? Ha ma az egyik, holnap a másik komszomolista marad el a katonai gyakorlatokról, ha hol az egyik, hol a másik kezd gondolkodni azon, hogy elmenjen-e vagy sem a kiképzésre, mi lesz az eredmény? Nem, így nem szabad felfognunk az

állampolgári kötelességet. A katonai kiképzés állampolgári kötelesség és szó sem lehet arról, hogy akarja-e vagy nem akarja valaki teljesíteni ezt a kötelességet.

Másik kérdés, hogy a komszomolnak élen kell járnia az ifjúság katonai kiképzésében. Ez már nagyobb követelmény. Feltétlenül szükséges, hogy a komszomolisták egyrészt maguk tanulják meg alaposan a katonai mesterséget, másrészt példát mutassanak a nem-komszomolista ifjúságnak abban, hogy a fiataloknak a katonai kiképzésben az idősebb korosztályok előtt kell haladniuk. Ez természetesen nehezebb. De azt hiszem, egyáltalán nem lehetetlen. Hiszen a komszomolnak is megvan a maga komszomolfegyelme, csak tudják önök úgy kihasználni, ahogy kell.

Nagyon fontos, hogy fizikailag is előkészüljenek a háborúra. A mi ifjúságunk nem élt rosszul, sőt egy kicsit el is kényeztettük. Egyáltalában nem sajnálom ezt. De most elérkezett az a pillanat, amikor az emberektől nemcsak nagy erkölcsi erőt, hanem fizikai szívósságot is kell követelnünk. Véleményem szerint a komszomolnak rá kell szoktatnia az embereket a fizikai ellenállóképességre. A kujbisevi klíma bő lehetőséget ad erre. Olyan időben, mint a mai, jól megedzheti magát az ember. Mondjuk például úgy, hogy jó nagy gyalogtúrát tesz szombattól vasárnap estig, és nem visz magával két szelet kétszersültnél egyebet, vagy talán csak egyetlen egy szeletet. Ez is edzés lesz.

Győznünk kell és győzni is fogunk! De a győzelem nem hull az égből. A győzelmet harcban kell elérnünk, éspedig milyen harcban! Most edzzék meg magukat, amíg még nincsenek kint a fronton. Talán pillanatnyilag nem lesz túlságosan kellemes, de majd ha a harctérre kerülnek, meg fogják köszönni. Természetesen még sokmindent lehetne elmondani a háborúra való felkészülésről. De én csak azt akartam megmutatni, hogy milyen irányú legyen ez az oktatás. A katonai kiképzésen keresztül kell menniük, erre kötelezi önöket az, hogy komszomoltagok. Enélkül nem nevezhetik magukat komszomolistáknak. Hiszen katonáink többsége pártonkívüli, és lám, mégis milyen határtalan hősiességgel védi az országot!

Most pedig néhány szót a termelésről. Önök is tudják, hogy termelés nélkül nem lehet harcolni. Kujbisev területen sok fontos gyár van, erről nem kell önöknek beszélnem.

A komszomolisták legyenek a termelésben is élenjárók. Minden erejükkel neki kell feküdniük a munkának, minden képességüket latba kell vetniük.

Örömmel hallottam itt egy ipari tanuló elvtárs felszólalását. Tetszett, hogy szóvá tette az ipari tanulók munkájának negatív oldalát is, nem dicsekedett, hanem rámutatott a hibákra, hogy ki lehessen javítani azokat.

Igen, termelőmunkát végző komszomolista elvtársak, önöknek tökéletesen és a lehető legrövidebb idő alatt meg kell tanulniuk szakmájukat, és munkájukban jó teljesítményt kell felmutatniuk.

Megkövetelik tőlünk, hogy a munka termelékenységét a maximumig fokozzuk, mindig arra gondolva, hogy minden egyes új lövedék erősebbé teszi a fronton harcoló katonáinkat, komszomolistáinkat. Ezért ne sajnálják a fáradságot, termeljenek minél több és minél jobbminőségű hadianyagot.

Elvtársak, mindnyájan szeretjük hazánkat. Vannak azonban közöttünk — hogy úgy fejezzem ki magamat — szemlélődő lelkek. De most nem szabad átadni magunkat a kizárólag passzív élményeinknek. Egyesek, amikor a Szovjet Tájékoztató Iroda hadijelentéseit hallgatják, csak sóhajtoznak: „Visszavonultunk! Ó jaj, megint feladtunk egy várost!" A hadijelentést meghallgatják, sopánkodnak, de a kisujjukat sem mozdítják meg a frontért. Az ilyen hazafiság lyukas garast sem ér. Nem idegeskedni kell, hanem minden tőlünk telhetőt megtenni a frontért és azért, hogy szétzúzzuk a fasizmust.

Ezek azok a feladatok, amelyek ma a komszomolra várnak. Önöknek mindent meg kell tenniük, ami erejükből telik, sőt azt is, ami felülmúlja erejüket, azért, hogy kivívjuk a győzelmet az ellenség felett.

Ezzel tesznek eleget Sztálin elvtárs felhívásának: „Meg kell dönteni a német területrablók katonai hatalmát, mind egy szálig ki kell irtani a német megszállókat, akik betörtek hazánkba, hogy rabságba döntsék"[1].

E feladat elvégzésére hívom fel Kujbisev város komszomolszervezetét. (V i h a r o s t a p s.)

---

[1] *Sztálin.* A Szovjetunió Nagy Honvédő Háborújáról. Szikra 1949. 30—31. old.

MIT JELENT NAPJAINKBAN SZOVJET HAZAFINAK LENNI?

A „Volzsszkaja Kommuna" című ujságban megjelent cikk

1941 november 20

Az ellenség által ránk kényszerített háború, amely a népünk alkotta anyagi értékekből máris olyan sokat elpusztított, s nemcsak közvetlenül a harcmezőn szedett nagyszámú áldozatot, hanem a falvak és városok békés lakossága közül is, parancsolóan megköveteli, hogy átalakítsuk egész gondolkodásunkat és életmódunkat.

Két évtizeden át az építő, a termelés szervezője, a mezőgazdaság dolgozója és a kultúrmunkás volt társadalmi és gazdasági életünk központi figurája és irodalmunk fő típusa. Ez nyomta rá bélyegét társadalmunkra, s ezen belül jelentős mértékben a kommunistákra is.

E felfelé törő alkotó folyamat részvevői, akiket magával ragadott az építés és annak eredményei, mindezt öncélnak tekintették. A kommunista párt azonban, felismerve ezeknek az eredményeknek a fontosságát és jelentőségét, elsősorban a szovjet rendszerért, a kommunizmusért folyó harc eszközét és fegyverét látta bennük, s természetesen tisztában volt azzal, hogy a szovjet szocialista rend a termelési és kulturális sikerek révén jött létre és szilárdult meg.

Ma az ellenség területünk jelentős részén elsöpri a föld színéről eredményeinket és elpusztítja azok alkotóit. A Szovjetunió honpolgárainak alapvető feladatává lett, hogy közvetlenül harcoljanak az ellenséggel. E harc megköveteli — ha szabad ezt a kifejezést használnom —, hogy maradéktalanul feltárjuk az emberekben mindazokat a tulajdonságokat, amelyeket

a békés építőmunka időszakában bizonyos fokig véka alá rejtettek.

A szovjet hazafiság például most abban jut kifejezésre, hogy országunk polgárai számára a veszélyeztetett szovjet haza, a szülőföld, a nép, az egész szovjet társadalom fokozottan drágává, szeretetté és közelállóvá válik, s a hazáért folyó harc a maga teljes sokrétűségében olyan érzelemmé, amely minden gondolatukat és tettüket irányítja. Elmondhatjuk, hogy hazánkban ez már reális tény, amit láthatunk Vörös Hadseregünk és Hadiflottánk harcosainak s a partizánoknak hősiességéből, a munkások, parasztok és a szovjet értelmiség önfeláldozó munkájából.

A szovjet hazafiság legragyogóbb megnyilvánulása az önkéntes jelentkezés a Vörös Hadsereg soraiba. Az önkéntesek között ott látjuk az öreg szakmunkást csakúgy, mint a laboratóriumi tudóst, a kolhozparasztot és a szovjet alkalmazottat.

A háború azonban igen sokrétű. Rengeteg munkát követel a legkülönbözőbb és nagyrészt igen prózai, hétköznapi formában. Mindenki megérti, hogy az ipari dolgozóknak maximális figyelmet kell fordítaniuk a termelékenység növelésére. Ez azonban nem megy magától. A termelékenység emelésének feladata arra kötelezi az ipar vezetőit, hogy meg is teremtsék ehhez a megfelelő feltételeket. Az olyan vezető, aki nem biztosítja a munkásoknak a szerszámok, nyersanyagok, tervrajzok gyors kiadását, és nem gondoskodik arról, hogy minden munkapad idejében megkapja feladatait, az egész üzem munkáját fékezi. Nem is ébred ennek tudatára és őszintén meg van győződve arról, hogy jó hazafi — pedig hazafiatlan dolgot művel. Ha nem biztosítják az étkezők befogadóképességét, ha megtűrik a sorbanállást a legfontosabb közellátási cikkeket árusító boltokban — az szintén hazafiatlan cselekedet.

A háború idején nem elég, ha a kolhozparasztok eleget tesznek az állami beszolgáltatásnak, s az sem elég, ha ezenkívül termésük bizonyos részét beadják a honvédelmi alapba. Feltétlenül szükséges az is, hogy az egész termést időben betakarítsák az utolsó szemig, s hogy minél takarékosabban bánjanak vele. Nemcsak arról kell gondoskodni, hogy a zöldségféléket teljes egészében behordják, hanem valamilyen formában a felesleget tartalékolni is kell. A kolhozparasztok fogadják

szívélyesen a hozzájuk érkező menekülteket, és tegyenek meg mindent, hogy el tudjanak helyezkedni. Egyúttal arra is rá szeretnék mutatni, hogy a kolhozokban levő menekülteknek, ha fizikailag egészségesek, feltétlenül részt kell venniük a kolhozmunkában, még ha egyikük-másikuk anyagilag nem is szorul rá.

Ha valaki igazi hazafi, akkor ezekben a napokban nem maradhat ki a munkából és nem szemlélheti passzívan a most végbemenő nagy eseményeket. Erejéhez mérten részt kell vennie valamilyen munkában és a társadalmi életben is.

Különösen felelős munka hárul szovjet- és pártfunkcionáriusainkra a frontmelletti kerületekben. Feladatukban látszólag mintha ellentmondás lenne. Az ellenség támadása esetén egyik vagy másik területen vezetőinknek, akik eddig építettek és alkottak, most könyörtelenül el kell pusztítaniuk mindazon kincseket, amelyeket az ellenség felhasználhat, ha kezébe kerül. Ezen a téren nem tehetünk semmiféle engedményt, s nem mutathatjuk a legkisebb sajnálkozást sem amiatt, hogy saját munkánkat kell elpusztítanunk. S az, aki ezt akadályozza, az nem hazafi, vagy legalábbis egyáltalában nem érti, mi az igazi hazafiság. Hatalmas hazánk polgárának a veszély pillanatában szülőföldje kedvéért minden személyes dolgot és mindazt fel kell tudnia áldozni, amit a társadalom munkája hozott létre. Ez a hazafiság lényege.

A Vörös Hadseregünk és Hadiflottánk bázisát jelentő hátországban élő szovjet vezetőknek maximális munkát kell kifejteniük annak érdekében, hogy egyre többet állítsunk elő minden termékfajtából — a kenyértől kezdve a puskáig. Sőt, mi több, minden téren a maximumig kell növelnünk a munka termelékenységét. Tudni kell: a háborúhoz annyi élelmiszer szükséges, hogy bármilyen sok munkaképes emberünk is legyen, a háborús szükségletek kielégítését szolgáló munka valamennyit felszívja és még mindig úgy fogjuk érezni, hogy kevés az emberünk. Az ellenség feletti győzelem igen sokat követel tőlünk.

Fentről lefelé valamennyi katonai és polgári intézményünk rendszeresen tökéletesítse munkáját, és anélkül hogy áthágná szervezeti formáját, csökkentse az alkalmazottak létszámát. Különösen arra kell ügyelni, hogy az intézmények munkája pontos legyen, hogy az illetékes hivatalokban a

szovjet polgárok ügyeit kellő színvonalon intézzék, és hogy egy-egy munkaterületért meghatározott személyek legyenek felelősek.

Magától értetődik, hogy minden hazafi szent kötelessége az éberség és a szovjet haza megvédése az ellenség és a pánikkeltők minden kirohanásával szemben, bárhol is próbálkozzanak: akár a családi környezetben, akár sorállás közben, akár a vasúton, akár a villamoson.

A szovjet hazafiság igen nagy dolog. Nap nap után milliók hallgatják a Szovjet Tájékoztató Iroda híreit és örülnek Vörös Hadseregünk és Hadiflottánk dicső harcosai minden sikerének. Én azonban azt szeretném, hogy mindazok, akik szovjet hazafiak akarnak lenni, e hadijelentések hallgatása közben megvizsgálnák önmagukat és számot adnának maguknak arról, mit tettek és mit szándékoznak tenni a front számára.

A PEDAGÓGUSOK ÉS A HÁBORÚ

Az „Ucsityelszkaja Gazetá"-ban megjelent cikk

1942 június 14

A pedagógiai pálya sajátos foglalkozás, olyan különleges tulajdonságokat igényel, amelyek látszólag mintha nem is állnának közvetlen kapcsolatban a tanítással. E tulajdonságok hiánya azonban észrevehetően befolyásolja az oktatás sikerét.

A „tanító" szónak kettős értelme van: szűkebb értelemben véve valamely tantárgy előadóját jelenti, a szó tágabb értelmezésében pedig olyan tekintélyes, bölcs embert nevezünk így, akinek óriási hatása van az emberekre. Bátran mondhatjuk, hogy százezrek tartják magukat Lenin tanítványának. Sztálin elvtársat tanítómesterének nevezi a nép. Talán a nyelv hiányossága volna, hogy ugyanazzal a szóval fejezi ki e különböző fogalmakat? Véleményem szerint nem. A bölcseket már az ókorban is tanítónak nevezték. Platón, a filozófus például tanítójának nevezte Szókratészt.

Magától értetődik, hogy a tanítónak elsősorban saját tantárgyát kell jól ismernie: ha nem tudja a tantárgyát, vagy csak gyengén tudja, úgy nem lesz sikere. Sőt mi több, a tanítónak állandóan tökéletesítenie kell magát saját tantárgyában, és annak minden részletét is értenie kell; tájékozottnak kell lennie, hogy az adott tárgy irodalmában milyen különböző nézetek fordulnak elő, ismernie kell a tankönyvek minőségét — egyszóval, mint mondják —, saját tárgya nagytudású szakemberének kell lennie. Ez a sikeres oktatás bázisa, alapja.

De elsajátítani a tudást — ez még mindig nem elég, ez

csak azt jelenti, hogy rendelkezésünkre áll az anyag. Szó sincs róla, lehet, hogy ez az anyag jóminőségű, de mégis annak észszerű felhasználása, a tudás átadása még nagyobb hozzáértést követel. Ne felejtsük el, hogy az elemi- és középiskolába nyolctól tizennyolc éves korig járnak. S nem ritka eset, hogy az alsóbb osztályokban jól tanító pedagógus gyengének bizonyul a felső osztályokban vagy megfordítva. Úgy vélem, hogy az alsóbb osztályokban még nehezebb tanítani, de mindenképpen felelősségteljesebb.

Tapasztalt pedagógusok azt mondják, hogy a tanítás nemcsak tudomány, hanem művészet. Azt hiszem, igazuk van, amennyiben a tanítónak befolyásra, tekintélyre kell szert tennie a gyerekek körében. Ehhez pedig nyilvánvalóan nem elég csak a tudás; ehhez még az is kell, hogy a tanító érzelmei, emóciói, sőt minden ösztönös cselekedete is jó hatással legyen a gyerekekre — például a gyerekek iránti szeretete, sikereik feletti öröme, a rossz előmenetelű növendék miatti elkeseredése. Okoskodó tanítómesteri intelmek kevéssé hatásosak. Ha azonban a gyerekek azt látják, hogy tanítójuk őszintén örül vagy bánkódik, ez nem marad nyom nélkül a gyermekfejekben. És vajjon nem művészet-e például a gyermek érdeklődését felkelteni, a gyermeki agyat arra késztetni, hogy megértse az elvont számtani képletek konkrét voltát?

A pedagógus — különösen az alsóbb osztályokban — nagy tekintély a gyermekek szemében. Közel áll hozzájuk, tanítójuk és barátjuk, velük összhangban gondolkodik és foglalkozik a dolgokkal. Az ilyen tanítókat tartják tehetségeseknek, az ilyen tanítók egész életükre nyomot hagynak a gyermekben. Az ilyen tanítók egyúttal nevelők is.

Több mint nyolcvan évvel ezelőtt írta Dobroljubov, aki maga a hajdani hittudományi szeminárium kemény iskoláját járta ki: „Igen, a tanító az emberi tökély legmagasabbfokú példaképe a tanítvány szemében, aki áhítatos csodálatot vált ki belőle. «Nézd, ehhez a helyhez hozzáért a tanítónk ujja» — mondta nekem egy kislány, s tiszteletteljesen mutatta meg könyvében azt a helyet, amelyet ceruzával bekarikázott."

Bár a nevelés forma szerint nem tartozik a tanító kötelességei közé, lényegében igen fontos helyet tölt be munkájában. Ez máskép nem is lehet, hiszen a tanítóra szegezi tekintetét nap nap után több tucat gyerekszem, s az ő pozitív és negatív

hatása egyaránt megmutatkozik a gyermeki jellemen. A lelkiismeretes tanító nem vonhatja ki magát a nevelő kötelességei alól, s azt is szem előtt tartja minden cselekedetében, hogy milyen hatást gyakorol a gyermekekre. Ezért jobb, célszerűbb és hathatósabb az ügy számára, ha a tanító tudatosan vállalja e nevelői feladat végrehajtását.

Szovjet embereket nevelünk, s el sem tudnánk képzelni, hogy iskoláink ne vegyék ki részüket ebből, méghozzá igen jelentős mértékben.

A nevelés természetesen sokféle, s különböző célokat követ. A fasiszta nevelés például arra törekszik, hogy kiölje az emberi tudásvágyat, hogy automatát faragjon az emberekből és vak engedelmességre szoktassa őket. Tudatosan fejleszti ki a vadállati ösztönöket. S mint látjuk, ebben a fasisztáknak jelentős eredményeket értek el — ezt ma megfigyelhetjük mindazokban az országokban, amelyeket a németek megszálltak.

A mi iskoláinkban az oktatás szorosan egybekapcsolódik a gyermekek szovjet szellemben történő nevelésével. Arra törekszünk, hogy az emberek magatartása ne csak a természettudományok és a társadalomtörténet szilárd alapjára támaszkodjék, hanem a szovjet ember magasztos érzelmeire, a hazája iránti szeretetére és odaadására is — arra a készségre, hogy minden erejét és képességét népe javára és felvirágzására fordítsa. S a hazafias érzés, a hazaszeretet kifejlesztésének nem a kötelesség elvont fogalmán kell alapulnia, hanem konkrét tantárgyakon, amelyeknek tanulmányozása révén megismertetjük hazánk gazdagságát.

A szülőföld még közelebb kerül és még drágábbá válik, ha ismerős a története is, ha a történelemtanár arra készteti az iskolásgyermekeket, hogy átéljék népük multját, ha felgyujtja szemükben a büszkeség tüzét, amikor katonáink dicső győzelmeiről és zseniális hadvezéreinkről hallanak. Nem kevésbbé hálás talaja van az orosz tanárnak. Az orosz irodalom és nagyjainak megismertetése — milyen tág tere nyílik itt, hogy elhintse a legnemesebb hazafias érzelmeket a fiatalok szívében! De egyetlen olyan tantárgyat sem ismerek, amely ne tenné lehetővé, hogy ifjúságunkban kifejlesszük a hazaszeretetet, és a legmagasztosabb honpolgári érzelmekre neveljük őket.

Különösen az alsóbb osztályokban fontos, hogy megismertessük a gyermekeket szülőföldjükkel, a környező világgal. Földünk, erdeink, hegyeink, folyóink, sokféle tengerünk, ipari központjaink, kolhozaink, iskoláink — mindez végtelenül gazdag anyagot nyujthat a nevelésnek. A gyermek fogékony a benyomásokra. Ha a költözőmadarakról mesélünk nekik, amelyek minden évben hazatérnek, vagy a folyók és tavak mélyén úszkáló halakról — ez nemcsak jó természetrajzóra lesz, hanem egyúttal fel is kelti a gyermek szeretetét a hazai tájak iránt. Ebben az évben számos faluban megfigyelték, hogy a seregélyek nagy tömegben húztak tova. Meg kell magyarázni az iskolásgyerekeknek, hogy ez azért van, mert a fasiszták ezer meg ezer falut felgyujtottak és feldúltak, s így a madarak kénytelenek máshol keresni menedéket maguknak. És a gyermek ezt egész életére meg fogja jegyezni. Úgy vélem, hogy így kell kialakulniuk és kifejlődniük az emberi jellem legjobb tulajdonságainak. A tanító aktív szerepet tölt be ebben a folyamatban.

De bármilyen jelentős is a tanító pedagógiai és nevelőmunkája, megbocsáthatatlan szűklátókörűség lenne tőle, ha ebbe bezárkóznék; ez károsan hatna vissza magára a tanításra is. „A tanításnak egybe kell forrnia a dolgozók egész harcoló tömegével. Az új pedagógia feladata az, hogy összekapcsolja a tanítói tevékenységet a társadalom szocialista megszervezésének feladatával”[1]. Leninnek ezek a gondolatai különösen időszerűek most, amikor népünk életre-halálra harcol a német területrablók ellen.

A háború súlyos, és megköveteli a néptől, hogy minden erejét megfeszítse. Ilyen történelmi pillanatokban a szocialista társadalomtól maximális szervezettséget kell igényelni és minden gondolatnak, akaratnak, minden emberi erőfeszítésnek egyetlen célra való összpontosítását — az ellenség feletti győzelemre. Népünk e felszabadító harcában hatalmas és megtisztelő szerep jut a szovjet pedagógusnak. Sztálin elvtárs azt mondta egyszer a tanítóknak: „A néptanítók hadoszlopa az egyik legszükségesebb osztaga országunk dolgozói nagy hadseregének, amely új életet épít a szocializmus alapján”[2].

---

[1] *Lenin* Művei. 27. köt. 455. old.

[2] *Sztálin* Művei. 7. köt. Szikra 1951. 3. old.

A német fasisztáknak az a céljuk, hogy szétzúzzák a Szovjetállamot és rabságba döntsék népünket. Őket az a gondolat csábítja, hogy gyáraink, üzemeink, vasutaink és hazánk más kincsei aranytojásokat fognak tojni a német imperialistáknak, a porosz földesurak pedig megszerezhetik maguknak kolhozaink földjét. A németek itt-ott már magukkal is hoztak egy-két orosz emigráns földesurat, abban a reménységben, hogy a kolhozparasztok majd megörülnek, ha viszontláthatják azokat, akik egykor kizsákmányolták őket, most pedig a berlini zenés kávéházakban lakájkodnak. Csakhogy ezek közül nem sokan menekülnek meg a szovjet partizánok golyója elől. A német megszállók elleni harc hazánk függetlenségéért azt jelenti: nem hagyjuk, hogy az ellenség nyakunkba vesse a halálos rabság kötelét, nem hagyjuk, hogy karmai közé kerüljenek a gyáraink, üzemeink és kolhozföldjeink! A Szovjetunió egy éve tartó háborúja a német területrablók ellen azt mutatja, hogy a szovjet nép a fasiszta megszállásba sohasem fog belenyugodni.

A szovjet tanítók a Honvédő Háborúban — azokról nem is szólva, akik közvetlenül a Vörös Hadsereg soraiban küzdenek a német területrablók ellen — honpolgári kötelességük fennköltértelmezésének ragyogó példáit tanúsítják. Számos olyan esetet ismerünk, amikor a németek megszállta kerületekben férfias bátorságú, rettenthetetlen harcossá vált az a szovjet tanítónő, aki a háború előtt csak szerény, szorgalmas, szinte észrevehetetlen dolgozó volt. Igen sok szovjet tanítónő, nem törődve a fenyegető veszéllyel, segít a partizánoknak, értékes felvilágosításokat szerez számukra, megmenti a sebesült vöröskatonákat, titkos gyűlésekre hívja össze a kolhozparasztokat a házakban vagy az erdőben, elmondja nekik az igazságot a háborúról, és felkelti a megkínzott parasztok szívében is a harci elszántságot.

Mesélték nekem, hogy milyen fáradhatatlan tevékenységet fejt ki Szevasztopol védelmében Alekszandra Szergejevna Fedorincsik, a 14. számú szevasztopoli iskola idős, már harminchét éves pedagógiai multra visszatekintő tanítónője, négy fiú anyja, akik közül három a Vörös Hadseregben szolgál. Megszervezett egy tanítókból, szülőkből és iskolásokból álló brigádot és az élére állt. Ez a brigád segített a tűzvonalban az orvosoknak, meleg holmikat gyüjtött, vastag kesztyűket kötött,

kimosta a katonák fehérneműjét, és résztvett óvóhelyek és repülőgépek számára készült fedezékek építésében. Alekszandra Szergejevna Fedorincsik, amikor már egyenesbe hozta a brigád munkáját, akkor anélkül, hogy megszakította volna vele a kapcsolatot, ápolónőnek jelentkezett egy kórházhajón, amely a Szevasztopol és a Nagy Föld közötti, az ellenség által elaknásított vizeket járta. Mint jó agitátor és jó szervező sok szevasztopoli pedagógust, szülőt és felsőosztályos tanulót tudott megszervezni és nagy hazafias tettekre mozgósítani.

A munkások, a kolhozparasztok, az értelmiségiek maximális erőfeszítéseket tesznek, hogy segítsék a frontot mindazzal, amire szüksége van. De míg a nagyobb városokban a pedagógusok önálló testületének erőfeszítései eggyé olvadnak az egész értelmiség erőfeszítéseivel, addig a kisebb városokban és falvakban különösen kidomborodik a tanítók jelentősége és szerepe. A tanító a szocialista építőmunka részese, ő közvetíti a kormány politikáját a tömegek felé. A kolhoztömegekre gyakorolt befolyás tekintetében pedig mindenki másnál jobb helyzetben van.

A kolhozparasztok előtt a tanító — tekintély. És ez nem is lehetne másképpen, mert a lakosság döntő része már a szovjet iskolába járt. Ezért a tanító igen sokat tehet azon a téren, hogy irányítsa a kolhozparasztok gondolatait és akaratát, hogy egész tevékenységüket alárendelje a honvédelem szükségleteinek, hogy kifejlessze bennük az állami felelősség érzését, és hogy megértesse, mi az összefüggés egyéni érdekeik és az állami érdekek között. Sokan kérdezhetnék, hogy nem felesleges-e ez a munka, hiszen a kolhozparasztok már számtalan példával világosan bebizonyították és nap nap után tényekkel bizonyítják hazafiasságukat. Mindez igaz. A háború azonban nemcsak, hogy úgy mondjam, kollektívan megnyilvánuló hazafiasságot követel, mint például a kölcsön egyöntetű aláírása, meleg holmik és ajándékok gyűjtése a hadsereg számára és a honvédelmi földek bevetése, hanem azt is, hogy minden egyes ember naponta törekedjék mindent megtenni, még a legjelentéktelenebbnek tűnő dolgokat is a háború érdekében — mindazt elvégezni, ami csak lehetséges, amire az emberi erő képes. Egy ilyen egyéni kezdeményezésre utalok csupán, amely már nagyarányú társadalmi méreteket öltött — az árvagyerekek örökbefogadására.

A háborúban igen fontos tényező a szovjet ember céltudatos mindennapi munkája, amelyet áthat a frontról való gondoskodás. Ez jelentős mértékben meghatározza a tömegek hangulatát és a lakosságnak azt a képességét, hogy az ellenséges ügynökség ellen küzdjön. A tanítók kétségkívül könnyebben fel tudják ismerni és le tudják leplezni, ha egyik vagy másik ember államellenes magatartást tanúsít. Az éberség üres szólam, ha nem nyilvánul meg mindennapi életünkben.

A háború elkerülhetetlen velejárója a fogyasztás korlátozása és az egy emberre eső munkamennyiség növekedése. Számos meggyőző cikk jelent meg az ujságokban és folyóiratokban, számos beszéd hangzott már el a gyűléseken arról, hogy a háború csökkenti a harcoló országok lakosságának életszínvonalát. Ezt mindenki tudja, de nem könnyű feladat, hogy a mindennapi életben meg is magyarázzuk, és ez a munka nagy mértékben a tanítókra hárul.

A mai körülmények közepette, amikor a férfilakosság legaktívabb része a hadseregben van, a falusi tanítónő óriási befolyást gyakorolhat a kolhoz szervezőmunkájára. Új emberek kerültek a kolhozok, a brigádok élére, jórészt fiatal nők, s csökkent az agronómiai segítség. A tanító mindig tisztelettel fogadott szava, szervezői segítsége ilymódon komoly támogatást jelent a kolhoz vezetésének és hozzájárul, hogy a kolhozmunkát a front megsegítésének közös medrébe lehessen irányítani. A tanító képviseli falun az értelmiséget, az emberek tucatjával fordulnak hozzá nehéz helyzetben tanácsért, útmutatásért és segítségért, vagy gyakran egyszerűen csak azért, hogy elbeszélgessenek vele a napi eseményekről. Mindez igen sok lehetőséget nyujt a tanítóknak arra, hogy az emberek gondolatait és magatartását olyan irányba tereljék, amely megfelel a szocialista építőmunka és a hazáért folyó harc érdekeinek.

A kolhozokban idén igen nagy munka vár a tanítókra. A kormány határozata értelmében a felsőosztályos tanulóknak részt kell venniük a mezei munkákban. Ott, ahol a tanulók részt fognak venni a mezőgazdasági munkákban, a tanítóknak kell e csoportok élére állni. Mindent meg kell tenniük, hogy az ifjúság munkája megfelelően szervezett és eredményes legyen. A rosszul szervezett, kevés eredménnyel járó munka negatív hatást vált ki a fiatalokból. A kolhozok földjein dolgozó iskolások munkacsapatait és brigádjait vezető tanítók-

nak erre is kell gondolniuk. Tanulóifjúságunk fizikailag erős és munkaképessége jó, csupán helyesen kell megszervezni munkájukat.

Ezt megértették az élenjáró tanítók és tanulók is. A szovjet iskolásoknak és pedagógusoknak már számos kisebb-nagyobb kezdeményezésük volt a hátországban, s ezek mind egy nagy célra irányultak: teljes erővel segíteni a frontnak a gyűlölt ellenség szétzúzásában. Az egyik ilyen nagy kezdeményezés — az iskolák összszövetségi mezőgazdasági munkaversenye —, amelyet az irbiti tanítók indítottak el, az ország sokezer iskolájában lelkes visszhangra talált. Minden tekintetben fejlesztenünk kell a bőséges háborús termésért küzdő kolhozok segítségére siető iskolások munkacsapatainak versenyét. Nem ártana, ha számos területi pártbizottságunk példáját követve, minden párt-, szovjet- és komszomolszervezetünk kellő figyelmet szentelne ennek a fontos ügynek. Az magától értetődik, hogy a közoktatási szerveknek most a legfontosabb feladata az iskolák mezőgazdasági munkaversenyének irányítása lett. E szervek kötelessége, hogy az idei nyári szünidőt tanulóifjúságunk hazafias nevelésének, munkában való megedzésének és katonai előkészítésének iskolájává változtassák.

Iskoláinknak kísérleti kertészetei vannak, amelyeket a tanítók vezetésével maguk a tanulók művelnek. Gondos megművelésük tekintetében ebben az évben valóban mintakertészetekké, a tanulók munkaiskolájává kell tenni ezeket a kertészeteket.

Középiskoláink évről évre sokszázezer fiatalt bocsátanak szárnyra. Ebben az esztendőben a középiskolát elvégző tanulók jelentős része a Vörös Hadseregbe kerül, a többi meg a termelésbe és a főiskolákra. Ezek a fiatalok jellemük, előmenetelük és velük született adottságaik tekintetében különbözőek, de legyen mindnyájukban közös tulajdonság az iskolában beléjük plántált hazafiasság, a határtalan hazaszeretet, a felelősségérzet, vagy úgy is mondhatnám, a kötelességtudat a haza iránt — és különösen olyan időkben, mint amilyeneket most élünk. Az iskolának kell nemesebbé tennie az embert és létszükségletté tenni számára népe szolgálatát, az iskola feladata arra nevelni az ifjúságot, hogy készen álljon ha kell, akár életét is feláldozni hazájáért, népéért.

A német fasiszták által ránk kényszerített háború sok

áldozatot és óriási, egyenesen mérhetetlen mennyiségű munkát követel. A tanítók harcolnak a fronton mint katonák, résztvesznek a partizánosztagok harcaiban és hősiesen küzdenek az ellenség hátában. Meg lehetünk arról győződve: a tanítóság minden alkotóerejét latbaveti népünk politikai, erkölcsi és anyagi hatalmának növelése érdekében, hogy elősegítse a német fasiszta megszállók feletti győzelmünket.

MIHAIL IVANOVICS KALINYIN BESZÉLGETÉSE AZ ÁLLAMI MUNKAERŐTARTALÉKOK HIVATALA MUNKATÁRSAIVAL ÉS AZ IPARI TANULÓISKOLÁK, VASUTASKÉPZŐ ISKOLÁK, VALAMINT A GYÁRÜZEMI ISKOLÁK KOMSZOMOLSZERVEZETEINEK FUNKCIONÁRIUSAIVAL

1942 október 23

Mihail Ivanovics Kalinyin, a Szovjetunió Legfelsőbb Szovjetje Elnökségének elnöke 1942 október 23-án fogadta a Kremlben az Állami Munkaerőtartalékok Hivatalának és azoknak a komszomolszervezeteknek a vezetőit, akik az ipari tanulóiskolákban, a vasutasképző iskolákban és a gyárüzemi iskolákban folyó politikai tömegmunka kérdéseinek megvitatására rendezett tanácskozáson vettek részt.

A beszélgetés három óra hosszat tartott. Ennek folyamán a Munkaerőtartalékok Hivatala területi, határterületi és köztársasági igazgatóságainak a politikai tömegmunkával megbízott helyettes vezetői, úgyszintén a területi és a határterületi komszomolbizottságok funkcionáriusai elmondták Kalinyin elvtársnak, hogyan végzik nevelőmunkájukat a különböző szakiskolákba államilag behívott ifjúság körében, és hogyan harcolnak a szakoktatás magas színvonaláért.

Mihail Ivanovics felszólalásában rámutatott az ipari tanulóiskolákban, a vasutasképző iskolákban és a gyárüzemi iskolákban történő képzés rendkívüli jelentőségére, s kitért az ifjúság oktatásának és nevelésének számos kérdésére.

Az alábbiakban rövidítve közöljük a beszélgetést.

Gogina elvtársnő (a Munkaerőtartalékok Hivatala Tula-területi igazgatóságának politikai tömegmunkával megbízott helyettes vezetője): Tula terület valamennyi iskoláját lerombolták a német területrablók, kivéve azokat, amelyek magában Tulában vannak.

Növendékeink rengeteget dolgoztak az ipari tanulóiskolák és a gyárüzemi iskolák helyreállítása és a felszerelés kijavítása érdekében. Különösen ki kell emelnünk a 12. számú ipari tanulóiskola munkáját; ez az iskola az országos szocialista versenyben második díjat nyert.

Kalinyin elvtárs: Előfordul-e, hogy egyes növendékek önkényesen eltávoznak?

Gogina elvtársnő: Volt rá eset. Igaz, hogy onnan, ahol a mesterek atyailag gondoskodnak tanítványaikról, ismerik a jellemüket és mindegyikükkel egyénileg foglalkoznak, nem lépnek ki a gyerekek. Ott viszont, ahol a nevelők és a mesterek lelketlenül bánnak a tanulókkal, ahol maga a nevelés csak szidalmazásból áll, ott megtörténik, hogy egyesek önkényesen távoznak.

Kalinyin elvtárs: Ez azt jelenti, hogy a nevelés még nincs jól megszervezve.

Gogina elvtársnő: Ez még számos iskolánknak komoly fogyatékossága.

Sok iskolában viszont, ahol a mesterek jól dolgoznak és mesterek a pedagógia terén is, ott nyilvánvaló eredményeket értek el a szakoktatásban is.

Nagy sikereket ért el például a 2. számú vasutasképző iskola, amely kitűnt a munkaversenyben is. Ebben az iskolában van egy Rasszohin nevű mester, aki igen jó nevelő. Nagyon szereti a gyerekeket.

Mihail Ivanovics, ön egyszer azt mondta egy értekezleten, hogy pedagógusnak születni kell. Nos, ez a mester született pedagógus. Az ifjúság politikai nevelését egybe tudja kapcsolni a gyakorlati oktatással. Növendékei Tulában négykilométeres vasúti szárnyvonalat építettek. Ezért jutalmat és köszönetet kaptak a tulai városi Szovjettől és a városi pártbizottságtól.

Kalinyin elvtárs: Hogyan kezelik önök a növendékeiket: mint serdülőkorú gyerekeket vagy mint felnőtteket? Nevelésről, pedagógiáról beszélt — mit ért ezen?

Gogina elvtársnő: Szerintem más a nevelés a többi iskolában és más a munkaerőtartalékok iskoláiban. A kettő között nagy különbség van, mert a mi növendékeink közvetlenül arra készülnek, hogy szakmunkások legyenek.

Kalinyin elvtárs: Attól félek, hogy idő előtt fel-

nőtteket csinálnak belőlük, és elfojtják bennük mindazt, ami a fiatalokra jellemző. Önnek mint pedagógusnak éreznie kell ezt. Mondja csak, megmarad-e bennük a fiatalos lelkesedés?

Gogina elvtársnő: Azt hiszem, megmarad. Nálunk például a 3. számú ipari tanulóiskolában nagyon jól működik a hatvantagú énekkar meg a honvédelmi, a színjátszó és a többi szakkör.

Kalinyin elvtárs: Most háború van, az a fontos, hogy a nép bátor legyen, szívesen vállalja a kockázatokat, ezt pedig nem énekkarok útján lehet elérni. A szakkör magától értetődően jó dolog, azonban arra is ügyelni kell, nehogy úgy érezzék magukat a fiatalok, mintha kolostorban lennének — legyenek merészek, élénkek.

A fiatalság nevelése bonyolult dolog, s itt az a fő, hogy egyrészt meghatározott irányba kell terelni fejlődésüket, másrészt nem szabad megbénítani egyéni akaratukat. Ezek a gyermekek abban a korban vannak, amikor könnyen megtörhet a jellemnek ez az oldala, és ez nagy veszélyt rejt magában. Nem szabad olyan unalmas emberekké nevelni őket, akik idő előtt felnőttek akarnak lenni.

Ivanova elvtársnő (a Gorkij-területi komszomolbizottság ipari tanulóiskolai és gyárüzemi iskolai osztályának instruktora): Területünk egyik nagy ipari tanulóiskoláját szétrombolták a német bombázók.

Kalinyin elvtárs: És a gyermekek között is voltak áldozatok?

Ivanova elvtársnő: Nem, a gyerekeknek semmi bajuk sem lett, de a bombázás után egyrészük otthagyta az iskolát.

Kalinyin elvtárs: Beszéljen csak erről az esetről: a gyerekek otthagyták az iskolát, és mit tettek önök ennek kapcsán?

Busujev elvtárs (a Munkaerőtartalékok Hivatala Gorkij-területi igazgatóságának politikai tömegmunkával megbízott helyettes vezetője): Az igazgató, politikai helyettese és a mesterek segítségével elértük, hogy a növendékek nagyrésze visszatért. Maguk a gyerekek hozták rendbe a helyiségeket és a felszerelést. Ma ez az ipariskola a terület egyik legjobb iskolája.

Kalinyin elvtárs: Hát politikailag hogyan értékelték azt a tényt, hogy a gyerekek szétfutottak, hogyan magya-

rázták ezt meg nekik, és egyáltalában, hogyan kezelték ezt a kérdést?

Busujev elvtárs: Elsősorban elmondtuk a tanulóknak, hogy ezt a bombázást, mint az egész háborút is, Hitler akarja. Aztán alaposan megmagyaráztuk nekik, hogy saját erőnkből kell helyreállítanunk az iskolát, és hogy kötelességünk kádereket kiképezni az ipar számára.

Kalinyin elvtárs: Ez kevés. Össze kellett volna hívni őket és ezt mondani nekik: „No, ti gyászvitézek! Megfutamodtatok!? Micsoda honvédők lesznek belőletek? Apáitok harcolnak a fasisztákkal, ti pedig szétszaladtok a falvakba. És mi még azt hittük, hogy ti fogjátok megmenteni az iskolát, de ti elmenekültetek, hát miféle hősök vagytok ti?" Így kellett volna beszélni velük: „Gyávák vagytok! Szégyent hoztatok egész Oroszországra. Egyetlen repülőgéptől megfutamodtatok."

Hiszen a gyermekekkel úgy kell bánni, mint gyermekekkel. Ha én lennék ennek az iskolának az igazgatója, azt mondtam volna: „Hát ez igazán ügyes dolog volt! Én itt maradtam egyedül, ti meg mind szétszaladtatok. Pedig mi azt hittük, hogy bátor legények vagytok, puskát és gépfegyvert akartunk a kezetekbe adni — de ti megszöktetek. Azon gondolkodom, hogy érdemes-e nektek egyáltalán megnyitni az iskolát. Minek tanítgassak én ilyen gyávákat, akik már az első veszély elől elmenekülnek?" Így kellett volna megszégyeníteni a gyerekeket, azután azt mondani nekik: „Rajta, építsünk óvóhelyet, hogy biztonságban legyünk. Készüljünk fel a bombázásokra!"

A gyerekek persze megrémültek és szétfutottak. De azért mindegyik szeretne bátor lenni. Kezeskedem érte, hogy száz közül kilencvenkilenc bátor akar lenni.

Önöknek kell a gyermekeket erre ránevelni, s kissé meg is szégyeníteni őket. Önök is mondhattak volna valami ilyesmit nekik: „Ti elszaladtatok, én pedig öregember létemre egyedül maradtam. De velem nem törődtetek." Erre elszégyelték volna magukat és kénytelenek lettek volna elgondolkodni azon, hogyan is viselkedtek. Ilyennek kell lenni az agitációnak.

És ha ottmaradt volna, mondjuk három kislány, külön ki kellett volna emelni őket: „Ez a három bátor leány itt-

maradt, a többiek meg elszaladtak." Önök azonban szónoklatokat tartottak, közhelyeket mondogattak és a legfőbb tényről megfeledkeztek, pedig abban van a politikai tartalom. És így van ez mindenben!

Arra akarom önöket emlékeztetni, hogy önöknek a gyermekekből nemcsak olyan embereket kell nevelniük, akik jól tudják a saját szakmájukat, hanem katonákat is, szovjet honpolgárokat.

Ivanova elvtársnő: Mi rosszul állunk a komszomolszervezetek növekedése terén. Van egy erősen lemaradt iskolánk, a Szormovo-gyári 3. számú iskola.

Kalinyin elvtárs: Miért?

Ivanova elvtársnő: Sok függ a vezetéstől, és ott háromszor kaptak új igazgatót. A komszomolszervezet nem volt elég erős ahhoz, hogy bármit is csináljon. Az igazgatónak sokáig nem volt politikai helyettese. A növendékek akkoriban Orlov és Tula területről származtak, 1 500-ból mindössze 87 fiatal volt komszomolista; természetesen nem sokat tehettek.

Kalinyin elvtárs: És mondja, mulatságokat, táncestéket szoktak-e rendezni?

Ivanova elvtársnő: A hónap eredményeit összefoglaló gyűlések után szoktak táncolni.

Kalinyin elvtárs: Vannak-e a növendékeknek hangszereik?

Ivanova elvtársnő: Vannak.

Kalinyin elvtárs: Rendezzenek mulatságokat, hadd pihenjenek, táncoljanak a gyerekek.

Ivanova elvtársnő: Tartottunk egy értekezletet, amelyen négyszázan vettek részt. Idősebb munkásokat és ipari tanulóiskolát végzett fiatal munkásokat is meghívtunk. Az öregek elmesélték, hogyan dolgoztak a Szovjethatalom előtt, és hogyan dolgoznak most. Arról is beszéltek, hogy a tanulók számára ma milyen körülményeket teremtettünk.

A legjobb tanulók elmondták, hogyan érték el eredményeiket. Egy Bjelov nevű tizenötéves tanuló öt napon keresztül 215 százalékra teljesítette termelési feladatát. Az értekezlet után hangverseny és tánc volt.

Kalinyin elvtárs: Miért kérdeztem én a táncról önöket? Megint csak azért, mert nem akarom, hogy a fiatalokból mesterségesen aggastyánokat neveljenek. Állítom, hogy nem szabad mellőzni a táncot, mert hajlékonnyá teszi a mozdulatokat. Aki táncolni tud, az a szobába is úgy jön be, ahogy illik és mindenütt ügyesen mozog. A mi ifjúságunk szereti a táncot. Látom ezt azoknál a fiataloknál, akikkel összejövök. S amit egyszer szívesen csinálnak az emberek, abban nem szabad őket mesterségesen akadályozni. Csak arra kell ügyelni, nehogy állandó időtöltéssé váljék, — a tánc legyen pihenés.

Galiulina elvtársnő (a Tatár Autonóm Szovjet Szocialista Köztársaság Munkaerőtartalékok Hivatala köztársasági igazgatóságának helyettes vezetője): Nálunk 11 ipari tanulóiskola, 2 vasutasképző iskola és 23 gyárüzemi iskola van, a növendékek száma 16 000.

Nagy jelentőséget tulajdonítunk a fiatalok kultúrmunkájának. Nevelőink sok időt szenteltek ének- és táncegyüttesek és zenekarok megszervezésére. Előkészítették és sikeresen megrendezték az élenjáró iskolák legjobb kultúregyütteseinek kultúrversenyét.

A gyerekek nagyon szeretik az éneklést, a szavalást és a kultúrmunka egyéb formáit.

Maximov elvtárs (a Munkaerőtartalékok Hivatala leningrádi igazgatóságának politikai tömegmunkával megbízott helyettes vezetője) elmondja, hogyan tanulnak és dolgoznak a leningrádi ipari tanulóiskolák, vasutasképző iskolák és gyárüzemi iskolák növendékei, és hogyan támogatják a katonai parancsnokságot a város védelmében a német fasiszta területrablók ellen. A növendékek segítségével állították helyre a leningrádi villamosközlekedést, a pionír-palotát és egyéb épületeket.

Mihail Ivanovics Kalinyin meghallgatta még a Baskir Autonóm Szovjet Szocialista Köztársaság, a Molotov-területi, az Azerbajdzsán Szovjet Szocialista Köztársaság, a Cseljabinszk-területi, a Jaroszlavl-területi, a Komi Autonóm Szovjet Szocialista Köztársaság, az Arhangelszk-területi, a Kalinyin-területi, a moszkvai és a Moszkva-területi Munkaerőtartalékok Hivatalai és komszomolszervezetei számos funkcionáriusának hozzászólását.

Elvtársak! A tanulók nevelése a Munkaerőtartalékok Hivatala keretében igen nehéz és kényes ügy; s a megoldás helyes módszerének megtalálása egyike a legnehezebb feladatoknak. Dehát maga az állami munkaerőtartalékok kiképzése is bonyolult feladat.

Először is többé-kevésbbé jó szakmunkásokat kell kiképezni; másodszor pedig azt akarjuk, hogy a munkásosztály ifjú utánpótlása szovjet szellemben nevelkedjék és harmadszor — a jelenlegi háborús állapot még bonyolultabbá teszi a dolgot.

A munkaerőtartalékok rendszerében tanuló fiatalokra számos állami rendelés hárul a front szükségletei számára; ilyesmivel normális időkben nem foglalkoztak. Bonyolultabbá vált az élelmezés, a ruházkodás, a lábbeliellátás kérdése — és a háború önmagában is elég nehéz helyzet elé állítja a munkaerőtartalékok szervezetét. Ilyen körülmények között természetesen lényegesen nehezebb minden szabálynak megfelelően nevelni a munkásokat.

A háború most teljes erővel dúl, s noha a munkaerőtartalékok iskoláinak tanulóit nem mozgósítják, könnyen megtörténhetik, hogy egyeseknek mégis harcolniuk kell. Ezért egészen természetes, ha elvonjuk őket a rendes munkájuktól a katonai munka kedvéért. Normális békeidőben minden figyelmünket a tudásuk és a képzettségük fejlesztésére fordítanánk. A jelenlegi helyzetben azonban kötelességünk valamennyi iskolában katonai kiképzést folytatni. Szakmunkásokat képezünk, de fontos, hogy tudjanak harcolni is, ha kell. Megbocsáthatatlan hibát követnénk el, ha nem fegyverezznénk fel őket katonai ismeretekkel. Ezért úgy gondolom, hogy az adott helyzetben helyesen teszik a leningrádiak, ha a háború követelményeinek megfelelően hangolják át a nevelést, noha ez a gyermekek számára nehéz.

Nekünk szakmunkájukhoz jól értő fiatal munkásokat kell kiképeznünk s ugyanakkor szovjet polgárokat, harcosokat kell nevelnünk belőlük, hogy ifjúságunk tisztában legyen hazája iránti kötelességével, hogy még alaposabban és még gyorsabban sajátítsa el szakmáját, hogy már az oktatás ideje alatt is minél több fegyvert és lőszert adjon a Vörös Had-

seregnek, és hogy testileg megerősödve megtanulja a katonai dolgokat is.

A haza nem felejti el azoknak a fiainak hősiességét, akik ma a Honvédő Háború frontjain a német fasiszta területrablók ellen harcolnak.

Hálás szavakkal fog megemlékezni azoknak a fiainak és leányainak hősi munkájáról is, akik mint az ipari tanulóiskolák, a vasutasképző iskolák és a gyárüzemi iskolák tanulói segítik a frontot és igyekszenek minél jobban tanulni és dolgozni a hátországban.

A nevelésről szólva, meg kell mondani, hogy annak gyakorlati megoldása igen nehéz feladat és a nevelőktől nagy képzettséget igényel.

A munkaerőtartalékok rendszere felöleli az ország különböző területeiről, a lakosság különböző rétegeiből származó különféle fiatalokat — városi és falusi fiúkat és lányokat egyaránt. Világos, hogy ezek mind különbözőek, és próbálják csak meg úgy nevelni őket, hogy egyformán fejlődjenek. Ez nem könnyű feladat. Ugyanakkor állandóan szem előtt kell tartanunk azt is, hogy majdnem gyermekekkel van dolgunk, akikben még megvannak az összes gyerekes tulajdonságok. Igaz, hogy a háború és az egész környezet ma érettebbé teszi őket, mint amilyenek békeidőben lennének, mégis minél hosszabb ideig szeretnénk megőrizni fiatalos hajlamaikat. Kétségtelen, hogy ezt az egész kérdéskomplexumot gyakorlatilag nagyon nehéz megoldani.

Olvassák el a pedagógia világirodalmát. Teli van az embernevelés gazdag, változatos tapasztalataival. Egyesek bebizonyítják, hogy a gyermekeket legjobb a városban nevelni, mások ezt kétségbevonják és azt állítják, hogy a nevelést falusi alapokra kell fektetni. Sok egyéb vélemény és javaslat merült fel még ebben a kérdésben. Azt azonban nem mondhatjuk, hogy a nevelésnek már szilárdan kidolgozott és kialakult rendszere van. Ma másképpen kell nevelni, mint például három évvel ezelőtt. Azelőtt — ha szabad ezt a kifejezést használnom — értelmiségieket neveltünk, s nem fizikai munkásokat. Én a magam részéről az ilyen nevelést helytelennek tartom, mert hiszen országunkban a lakosság fő tömege mégis csak fizikai munkát végez. Az a kérdés tehát, mit tegyünk,

hogy fiatalságunk a fizikai munkában ügyes és amellett intellektuálisan is fejlett legyen.

Ma bizonyos fokig el kell tolódnia a súlypontnak a testi erő fejlesztése, a munkakészségre való nevelés és a mindenfajta nehézségek elviselésére való rászoktatás irányában. Ez lehetővé teszi, hogy a fiatalság sorozatos megpróbáltatásokon menjen keresztül, amelyek megedzik. Egyrészt testgyakorlatokkal, mindenféle egyéb sportgyakorlattal igyekezünk megacélozni az ifjúság fizikai erejét, másrészt pedig szigorú munkafegyelem bevezetésével és a munkakészség kifejlesztésével — a lényeg az, hogy könnyebben tudja elviselni mindazokat a nehézségeket, amelyek minden ember életútján előadódhatnak.

Tehát ma feltétlenül szükséges, hogy ifjúságunk elő legyen készítve a nehézségek leküzdésére és megtanulja szeretni a munkát — mégpedig úgy, hogy az iskola elvégzése után munkáját életszükségletnek érezze.

Gyárainkban a szakmunkások jelentékeny része úgy érzi, hogy ha elvennék tőlük a munkát, akkor megfosztanák őket életük értelmétől. Az ilyen ember, ha megöregszik vagy ha betegség miatt kénytelen abbahagyni munkáját, szinte félig elveszíti önmagát, annyira megszokta azt, hogy dolgozik, annyira szereti a mesterségét és ha nincs munkája, úgy érzi, mintha kihúzták volna a lába alól a talajt. Azt akarjuk, hogy ez a munkaszeretet többé-kevésbbé hasonló mértékben ifjúmunkásainkba is belenevelődjék.

Azok az itt felszólaló elvtársak, akik csak a mesterekre akarták hárítani a nevelés ügyét, magától értetődően helytelenül gondolkodtak. Ha tőlem kérdeznék meg, hogy melyik mester jobb: az-e, aki pedagógiailag megfelel, de nem érti jól a szakmáját, vagypedig az, aki gyengébb pedagógus ugyan, de igen jól ismeri a saját szakmáját — akkor én, ha egy ipari tanulóiskola vagy egy gyárüzemi iskola igazgatója lennék, inkább azt a mestert választanám, aki nem valami képzett pedagógus, de elsőrendű képzettséggel rendelkezik a maga szakmájában.

Miért tennék így? Mert a mester befolyása csak akkor lesz hathatós, ha tanítványai érzik, hogy reális szaktudást nyernek tőle. Az ilyen mester mindig hasznára válik a növendékeknek. Mondok egy példát. Az egyetemeken azelőtt voltak

olyan reakciós beállítottságú professzorok is, akik kiválóan értettek a maguk tantárgyához és igen tehetséges előadók voltak. Az ilyen tanárok előadásán mindig nagyszámú hallgatóság volt, bár a diákok tudták, hogy reakciósak. Voltak viszont másmilyen professzorok is — szószaporítók, akik szívesen hangoztattak liberális frázisokat és nagyon szépen tudtak beszélni. Első előadásaikon zsúfolt volt a terem, de később elmaradoztak a komolyabb hallgatók, mert semmi tudást sem kaptak tőlük.

Így van ez a mi mestereinkkel is. Csak akkor töltik be hivatásukat, ha kiváló szakmunkások és szaktudásukat át is tudják adni tanítványaiknak.

Ami azt az észrevételt illeti, hogy nemcsak a mestereknek, hanem még a takarítónőknek is nevelniük kell, ezt persze nem szabad a szó szoros értelmében venni, hanem úgy, hogy a takarítónők magatartásukkal, kötelességeik pontos teljesítésével, példaadásukkal hozzászoktatják a tanulókat a munkakészséghez, a rendszeretethez, a pontossághoz. Ha a takarítónő jól dolgozik, ő maga tisztán tartja az iskola helyiségeit, és ügyel arra, hogy a tanulók ne szemeteljenek, ha a rendetlenségért megszidja őket — akkor ezzel a mindennapi élet bizonyos formáira tanítja meg a gyermekeket és jó hatással van rájuk. De ő mindezt azért teszi, mert az igazgató megköveteli tőle kötelességei teljesítését.

Igen nehéz olyan embert találni, aki jó lakatos vagy esztergályos és egyúttal jó pedagógus is. De helyesen mutattak rá itt arra, hogy vannak olyan mesterek, akik úgy bánnak növendékeikkel, mint apa a gyermekével. Ez pedig szerintem azért van így, mert szinte elképzelhetetlen, hogy egy jó mester ne szeresse a munkáját, hogy lélektelenül, közömbösen dolgozzék — az ilyesmi inkább kivétel, semmint általános jelenség. A jó mester, aki lelkileg összeforrott a szakmájával, az igyekszik tudását átadni tanítványainak és így önkénytelenül törődik egyéb dolgaikkal is. És ez a lényege az ifjúság szakmai nevelésének.

Csak a jólképzett, saját szakmájában jártas mester segít tanítványainak, hogy elsajátíthassák ezt a szakmát. Nekünk be kell oltanunk tanítványainkba a szakmai büszkeség érzését és erre is csak a mesterségét értő és szerető, jólképzett mester képes. A többi iskolai segédszemélyzet feladata csupán

az, hogy kötelességét megfelelően teljesítse. Ha kötelességüket jól végzik, úgy ezzel közvetve elérjük a nevelés célját, mert jó példájukkal rendre szoktatják az embereket, és bizonyos jó szokásokat oltanak beléjük. Ez olyan környezet, amely a mindennapi érintkezés révén gyakorol befolyást.

Mint mondottam, ifjúságunkból egyrészt jó szakmunkásokat, másrészt jó szovjet polgárokat akarunk nevelni. Ezért a Munkaerőtartalékok Hivatala intézményeinek politikai vezetői felelősek, akiknek rendszeresen fejleszteniük kell az ifjúmunkásban azt a tudatot, hogy ő a Szovjetállam munkásosztályának tagja — s ez az osztály a szovjet társadalom vezető osztálya, amely megadja egész életünk alaphangját. Ezeket a legfontosabb eszméket kell a politikai vezetőknek elsősorban beoltaniuk az ifjúságba.

A Szovjetállam a munkások és parasztok állama. Nincs még egy ilyen állam a világon, és mi vagyunk ennek az államnak a védelmezői, képviselői. Ilyen értelemben kell politikai vezetőinknek nap nap után propagandamunkájukat végezni. Ennek a propagandának sikere hozzáértésüktől függ.

Megkérdezték itt tőlem, hogy mi legyen a komszomol szerepe a munkaerőtartalékok rendszerében?

A munkaerőtartalékok rendszere állami intézmény.

A komszomol természetesen jelentős szerepet játszik és kell is, hogy játsszék ebben a rendszerben, minthogy a munkaerőtartalékok iskoláiban a tanulók zöme a komszomolista korosztályokhoz tartozik. És ha kevés közöttük a komszomolista, ennek egyszerűen a mi hanyagságunk az oka, holott tulajdonképpen két év mulva e körből a komszomolisták kilencven százalékának kell kikerülnie. De azt jelenti-e ez, hogy a komszomol legyen az ipari tanulóiskolák és a gyárüzemi iskolák adminisztratív és politikai vezetője?

Természetesen nem!

A komszomol politikai szervezet, amely kialakítja az ifjúság politikai világnézetét és meghatározott pártszerű mederbe terelve a fiatalokat, előkészíti őket a párttagságra.

De talán a munka nevelési része legyen a komszomol kezében? Szerintem nem. Bár meglehet, hogy ez az én radikális elgondolásom nem tetszik a komszomolnak, ám vizsgálják csak meg a kérdést: nálunk valamennyi iskola és egyetem diáksága a komszomolista korosztályokhoz tartozik, és vajjon

a komszomol vezeti-e őket? A komszomol segíti a fiatalok politikai fejlődését, öntudatosabbá teszi és önálló komszomolszervezetekbe tömöríti őket, olyan szervezetekbe, amelyek bizonyos fokig függetlenek az állami szervektől — vezetni azonban állami szervek vezetik az iskolákat és az egyetemeket.

Ki a felelős a munkaerőtartalékok neveléséért? Ön a felelős, Moszkatov elvtárs, a komszomol pedig segít önnek. Ha valami nincs rendben a nevelés körül, a kormány nem a komszomolt vonja felelősségre, hanem önt. Lehet, hogy egyúttal a komszomolnak is odamondják: „Ti, kedves elvtársak, szintén rosszul dolgoztok", de nem a komszomol vezetőit fogják leváltani emiatt, hanem a Munkaerőtartalékok Hivatalának vezetőjét.

Ezt .a munkát tehát az Állami Munkaerőtartalékok Hivatala szerveinek kell irányítaniuk.

Most térjünk át arra a kérdésre, hogy ki is legyen voltaképpen az ipari tanulók közvetlen nevelője? Épp az imént említettem, hogy mennyire nehéz dolga van a politikai vezetőnek és nevelőnek. Ezt a munkát tapasztalt és elméletileg jól felkészült embereknek kell végezniük. Általában inkább az érettebb korú, tapasztalt embereket kell előnyben részesítenünk. Erre a feladatra a komszomolisták közül csak azok vállalkozhatnak, akik — hogy úgy mondjam — már kinőttek a komszomolista világszemléletből. Ezért gondolom, hogy meglettebb korú emberek alkalmasabbak lesznek erre a munkára. Ha olyan ember lép a gyerekek elé, aki körülbelül egykorú velük, az nem fog valami nagy bizalmat ébreszteni bennük, s azt mondják majd neki: „Te sem tudsz többet, mint mi." A gyerekek keresik a tekintélyt, és nekünk is feladatunk, hogy ráneveljük őket a tekintélytiszteletre.

Véleményem szerint a komszomolszervezeteknek segíteniük kell a nevelésben: nekik kell kissé „alágyújtani" ott, ahol a tudós és tapasztalt vezetők túlságosan lehiggadtak. Viszont úgy gondolom, hogy a tapasztaltabb nevelő közelebb tud férkőzni a fiatalokhoz. Természetesen nem fog velük labdázni vagy versenyt úszni. A hangsúly a politikai befolyáson, a tekintélyen van; a jó nevelő felkelti a fiatalokban azt a vágyat, hogy tanuljanak tőle. És ezek igen értékes dolgok, amelyek gyakran hiányoznak a fiatalokkal hasonlókorú nevelőkből. Hiszen a kortársuknak bármikor azt mondhatják: „Te

csak ne tanítgass minket, mi sem vagyunk butábbak nálad és tudunk annyit, mint te!" Az érett kor ellenben már önmagában is arra késztet, hogy meghallgassák. Nem akarom ezzel azt mondani, hogy egyáltalában ne vonjunk be komszomolistákat a nevelés munkájába, csupán azt, hogy úgy gondolom, az érettebb kor alkalmasabb erre.

Az a véleményem, hogy a komszomolnak a munkaerőtartalékok rendszerében forma szerint ugyanazt a szerepet kell betöltenie, mint az üzemekben és a hivatalokban; de a tényleges feladata itt óriási, hiszen a párt segítőtársa az ifjúmunkások nevelésében.

A komszomol bírálja meg a hibákat, és követelje mindazt, ami a nevelés minél tökéletesebb megszervezéséhez szükséges. Ha a komszomol többé vagy kevésbbé résztvenne az igazgatásban, akkor felelősség is hárulna rá — holott nem szabad hogy meg legyen kötve a keze. Sehol sem tartják olyan nagy becsben a komszomolszervezetet, mint mi. Én magam is rendkívül nagyra értékelem a komszomolt, de nem tartom helyesnek, hogy olyan funkciót töltsön be, amely nem felel meg a jellegének.

Az iskolákból való önkényes távozás a szervezetlenség következménye. Természetes, hogy a faluról jött fiúknak és lányoknak eleinte nem könnyű. A városban mindent félelmetesnek látnak. Saját tapasztalataim alapján mondom ezt. Az embernek az az érzése, mintha egészen más világba csöppent volna. Meg aztán szabadsághoz voltak szokva, itt viszont fegyelem van. Magát a gyárat is meg kell szokniuk és ehhez idő kell, mégpedig nem is kevés. Erre egy-két hónap sem elég, hiszen az első időben a gyárban egyszerűen csak félnek mindentől. Ha mindehhez még szervezési hibák, különböző fogyatékosságok és mulasztások is járulnak — akkor ez bizony nehezére esik a gyermekeknek.

Véleményem szerint a munkaerőtartalékok városi iskoláiban minél több városi származású tanulónak kellene lenni — ez megkönnyítené az önök munkáját. Igaz, hogy a városi fiatalság egyrésze más munkára gondol: lehetőleg valami hivatalba, könyvelőségre akar bejutni, de jó szakmunkásokat is lehet nevelni belőlük. Ez nagyon fontos.

Tisztában vagyok a munkaerőtartalékok rendszerében végzett munka minden nehézségével, ámde az az ügy, amelyet

önök szolgálnak, rendkívül fontos az állam szempontjából. Hiszen gondolják csak el, itt képezik ki az ifjúmunkások új kádereit, s ezektől függ majd a szovjet rend további erősödése. Sztálin elvtárs is többízben hangsúlyozta: nem mindegy nekünk, hogyan történik a munkásosztály feltöltése. Mi azt akarjuk, hogy ez az utánpótlás lakosságunk legkiválóbb részéből kerüljön ki, és hogy a munkásosztály a szovjet társadalomban mind politikailag, mind intellektuálisan egyre magasabb színvonalra emelkedjék.

Nagy feladat áll önök előtt, nagy munkát bíztak önökre. Ha megbirkózunk vele, nagy dolgot vittünk véghez hazánk érdekében.

Sok sikert kívánok munkájukhoz!

BESZÉD A MOSZKVAI IPARI TANULÓISKOLÁK, VASUTASKÉPZŐ ISKOLÁK ÉS GYÁRÜZEMI ISKOLÁK TANULÓINAK ÉS DOLGOZÓINAK A NAGY OKTÓBERI SZOCIALISTA FORRADALOM 25. ÉVFORDULÓJÁN TARTOTT ÜNNEPI GYŰLÉSÉN

1942 november 2

Elvtársak! A Szovjethatalom 25. évfordulójának megünneplésére gyűltünk itt egybe. Huszonöt év telt el azóta, hogy hazánkban létrehoztuk a szovjet rendszert. Ennek az eseménynek a jelentősége páratlan az egész emberiség életében, olyan esemény ez, amelyhez még csak megközelítőleg hasonlót sem ismer a történelem.

Az Októberi Forradalom 25. évfordulóján azt ünnepeljük, hogy országunk dolgozói felszabadultak a reakciós kizsákmányoló rendszer alól. Meg kell magyaráznom nektek, hogy ez mit is jelent, hiszen ti a régi rendszert már csak hallomásból, könyvekből, beszélgetésekből ismeritek. A beszélgetések pedig különfélék lehetnek. Ha olyan valakivel kerültök össze, aki azelőtt gazdag ember vagy kulák volt — az persze dícsérni fogja a régi rendszert. De ha az egykori szegényparaszttal, munkással, középparaszttal vagy alkalmazottal beszélgettek, ők elmondják nektek, hogy milyen nehéz sora volt a forradalom előtti cári Oroszországban a munkásoknak, a parasztoknak és a városi szegényeknek.

A Nagy Októberi Forradalom gyökerében változtatta meg hazánk dolgozóinak létfeltételeit. Nálunk ma szovjet rendszer van.

A szovjet rendszerért vívott harcban sok-sok kiváló fiatal pusztult el. S az ifjúság most is harcol a szovjet rendszerért, és nem csupán közvetlenül a frontokon, hanem a hátországban, a gyárakban, az üzemekben is.

Ebben az évben a német fasiszták elleni kemény küzdelem közepette üljük meg ünnepünket. Békeidőben két napig ünnepeltünk, rövidebb volt a munkaidőnk és bőségesebb az asztalunk. Most olyan időkben ünnepelünk, amikor sok elvtársunk, sok szovjet gyerek él az ellenség megszállta területen, ahol kegyetlen megpróbáltatásokat kell elszenvednie. E gyerekek egyrésze a fasiszta szörnyetegek kezétől pusztult és pusztul el. Ilyen időkben ünnepeljük a Szovjethatalom 25. évfordulóját.

A munkaerőtartalékok rendszerét, illetőleg az ipari tanulóiskolákat és a gyárüzemi iskolákat a háború előtt hoztuk létre. Mi a jelentőségük? Az, hogy iparunkban mindig feltölthessük a munkások sorait a termeléshez értő szakmunkásokkal.

Szakmunkásokat kiképezni nem is olyan könnyű dolog. Ehhez két-három év kell, ahhoz pedig, hogy valaki igazán jólképzett szakmunkás legyen, legalább három-négy esztendő szükséges. Nem kell ezt az egész időt feltétlenül az iskolában tölteni. Ahhoz, hogy az ember megtanuljon jól dolgozni, az iskolában meg kell tanulnia az alapvető módszereket, a gyakorlati munka során pedig majd megtanulja a többit.

Ti szakmunkások lesztek, gyárakban, üzemekben. Sokan közületek önkénytelenül is elgondolkodnak: „A sorsom tehát már el van döntve? Most az ipari tanulóiskola, a gyárüzemi iskola. Azután pedig, úgymond, gyári munkások leszünk." Egyesek talán ingadoznak, kételkednek: „Jól van ez így? Nem lenne jobb nekem, ha irodában dolgoznék, ahol tisztább, könnyebb a munka?"

Vajjon jobb lenne-e?

Erre nekem határozott választ kell adnom, minthogy harminc évig dolgoztam gyárban, és most már húsz éve dolgozom hivatalban (*élénkség a teremben*) és így egyik munkáról is, meg a másikról is beszélhetek. Hogy hol jobb? Feltétlenül a gyárban, a műhelyben!

Kezdetben persze kissé ijesztő, amikor az ember a tanműhelyből bekerül a hatalmas gyári műhelyekbe. Az első napok, az első egy-két hónap nehéznek tűnik. Később azonban a gyári környezet és maga a munka egyre vonzóbbá és vonzóbbá válik. Egy-két évi munka után pedig egészen a szívetekhez nő a gyár. Semmiféle hivatali munka nem hason-

látható össze a gyári munkával — főleg ami azt a belső megelégedést illeti, amelyet a gyári munka ad; hiszen az ember látja, közvetlenül érzékeli munkája eredményeit.

Hogy az ember bátrabban lépjen be a gyárba, jól kell értenie a szakmájához. Amikor én tanultam, mindegyikünk jobban akart dolgozni, mint a másik. Aki esztergályos volt, az jó esztergályos, aki lakatos, az jó lakatos akart lenni. A gyári munka igen érdekes munka, már önmagában is vonzó, manapság pedig még sokkal érdekesebb, mint azelőtt volt, hiszen ma mások a feltételek.

Valamikor mindent kézzel csináltak. Ennek igen nagy jelentősége volt, de bármilyen ügyes is a kéz — a gép mégis jobb. Régebben csak kevés gép volt. Ma gyáraink és üzemeink hatalmas gépi felszereléssel rendelkeznek. Ez érdekesebbé teszi a gyári munkát, viszont több tudást és hozzáértést is igényel.

Aki az iskolát úgy végzi el, hogy nem érti jól a mesterségét, az nem számíthat tekintélyre társai között. Aki nem ért a szakmájához, az nem tud nagyobb felelősséggel járó munkát végezni. Felelős munkát csak olyanra bíznak, aki jól dolgozik. Ez azt jelenti, hogy értenetek kell a szakmátokhoz! És érteni kell a műszaki rajzokat is. Közületek sokan lesznek brigádvezetők, szerelők, gépszerelők, műszerészek. Minden munkásnak, aki megbecsüli saját magát, értenie kell a műszaki rajzokat, és ezt még az iskolában kell megtanulnotok. Ismernetek kell a gépeket, éspedig lehetőleg minél alaposabban. A gyárban sériagyártás folyik — ez látszólag egyhangú, de feszült figyelmet és a gépek ismeretét követelő munka. A tömegmunkának megvannak a maga sajátosságai. Melyek ezek a sajátosságok? Ehhez a munkához ügyesnek és fürgének kell lenni. Az ember az egyik munkadarabot a másik után csinálja, és egy munkadarabra néha csak egy-egy perc jut. Tehát meg kell szokni a gyors, ütemes munkát. Az ipari tanulóiskolában a tanulók egyrésze a munka egyik részletét végzi, a másik része a másik részletét. Minden munkafolyamatot meg kell tanulni, amelyre sor kerülhet.

Szeretném, ha minél előbb kifejlődnék bennetek a szakmai önérzet, az önérzetnek ez a magasrendű megnyilvánulása. Ha már apáitok is jó munkások voltak, úgy ti semmiesetre sem lehettek rosszabbak náluk.

Most ti arra készültök, hogy gyárban, üzemben fogtok dolgozni. A gyári szakma elsajátítása nem foszt meg benneteket attól a lehetőségtől, hogy később más téren dolgozhassatok. A gyár nem zárja el a fejlődés útját, ellenkezőleg, tág teret nyit a társadalmi, politikai, adminisztratív és — ha akarjátok — a tudományos munka számára is.

Saját szakmátok kiváló szakembereivé kell válnotok. A mi hazánkban a munkások nem érthetnek rosszabbul mesterségükhöz, mint a külföldi országok munkásai. A szovjet munkások, a mi ifjúmunkásaink nem maradhatnak el szakképzettség dolgában az európai és az amerikai munkások mögött, sőt, felettük kell állniuk! Erre gondoljatok mindig, ezt váltsátok valóra!

Továbbá: Azelőtt a kommunisták főleg a munkások közül kerültek ki. Akkor még nem volt komszomol, de voltak fiatalok, akik közel álltak a kommunistákhoz.

A ti nemzedéketeknek már van komszomolszervezete. Az ifjúságot politikailag ez a szervezet neveli és tanítja. S én azt szeretném, ha ti, akik most itt előttem ültök, mind komszomolistákká lennétek. Vannak közöttetek talán passzív fiatalok is, de én mégis azt szeretném, ha az ipari tanulóiskolák és a gyárüzemi iskolák tanulóinak többsége arra törekednék, hogy bekerülhessen a komszomolba.

Nálunk az emberek politikai öntudatának igen nagy szerepe van, és mi arra törekszünk, hogy minden emberünk politikailag öntudatos legyen.

A komszomol a párt küszöbe: előkészíti az ifjúságot a párttagságra, fejleszti politikai öntudatát. A komszomol szoktatja hozzá az embereket a társadalmi tevékenységhez. És ti a társadalomban fogtok dolgozni, hiszen munkátokkal nem különültök el a néptől, hanem a közös ügyért dolgoztok. A gépet nem egy ember gyártja. A gép az emberek százainak műve.

Maga a munka neveli az embert közösségi életre. Ám én azt szeretném, hogy ne csak a termelési munkával töltsétek az időtöket, ne csak olyan munkával foglalkozzatok, amely közvetlenül a közösség számára szükséges termékek előállítására szolgál — hanem azt is szeretném, hogy szabad időtöket a komszomolban töltsétek, hogy szellemi fejlődésetek a komszomol keretében, szervezetten menjen végbe. Erre való a kom-

szomol, az ifjúság szervezője. Ez kitölti életeteknek azt a részét, amelyet nem vesz igénybe a munka, kitölti — ha szabad ezt a kifejezést használnom — az életetek szellemi részét.

Kegyetlen, véres háború folyik. A németek fel akarják darabolni országunkat, le akarják tiporni népünket. Ti, elvtársak, nemcsak tanultok, hanem a frontot is segítitek. Az iskolában és a gyárban hadiszállításokon dolgoztok. Teljesítsétek jól ezt a munkát!

Nem vagytok ugyan közvetlenül a fronton, de elvtársak, fiatalok vagytok, és úgy gondolom, nem lesztek az utolsók ebben a harcban, amelyet népünk a fasiszták ellen vív. A gyorsaságban, ebben a fiatalos erényben, úgy gondolom, nem szabad elmaradnotok az öregebbek mögött. Ellenkezőleg, nektek kell elnyernetek az elsőbbség zászlaját. Legyetek az elsők mind a termelésben, mind a háborúban! Fogadjátok meg: „Nem maradunk apáink mögött, megmutatjuk, hogy mi, fiatalok, akik csak most láttunk hozzá a termelőmunkához, tudunk dolgozni."

Kívánom nektek, hogy így tudjatok dolgozni. Kívánom, hogy az elkövetkező esztendőkben ezt teljes mértékben be is bizonyíthassátok. (Hosszas taps.)

EGYSÉGES HARCI CSALÁD

A nem-orosz nemzetiségű katonák között dolgozó frontagitátorokkal való megbeszélésen mondott hozzászólás

1943 augusztus 4

Elvtársak! Nagy örömmel üdvözlöm itt a Vörös Hadsereg agitátorait — a Szovjetuniónak a Nagy Honvédő Háborúban résztvevő csaknem valamennyi nemzetisége képviselőit.

Nehéz és véres háború ez. Több mint két éve tart és már igen sok családból szedett áldozatot. De nincs más kiút számunkra, mint a harc. A kérdés így áll: vagy a fasiszták csizmatisztítói, rabszolgái leszünk és elpusztulunk, vagy verekszünk szabadságunkért és függetlenségünkért.

A német fasiszták, amikor megindították ezt a háborút, nem vettek bennünket emberszámba, igavonóknak, barmoknak neveztek minket. Így vélekedtek kezdetben. Most, a rájuk mért csapásaink után egyre inkább kezdik megérteni, hogy mi is az a Szovjetunió. Azelőtt azt hitték, hogy minden katonánk orosz, most viszont látják már, hogy harcosaink — éspedig jó harcosaink — között nemcsak oroszok vannak, hanem türkmének, kazahok, üzbégek, azerbajdzsánok stb.

A németek régebben feltételezték, hogy az ukránok és a beloruszok majd örömmel fogják fogadni őket és fellázadnak az oroszok ellen. A többi nemzetet pedig egyáltalában számításba se vették.

A háború megmutatta, hogy a Szovjetunió a népek egységes, testvéri családja, és ezek a népek annyira összeforrtak, hogy ehhez foghatót még nem látott a világ. Vannak persze egészen jelentéktelen kivételek. Akadt egy-két olyan ember is, aki hajlandó volt községi elöljáró lenni vagy egyéb meg-

bizatást vállalni a németek szolgálatában, de ez csak egyes esetekben fordult elő, és ennek olyan nagy országban, mint a miénk, nincsen semmi jelentősége. A Vörös Hadseregben képviselt valamennyi nemzet katonái teljes odaadással védik hazájukat, nagyszerűen küzdenek, példátlan bátorságot és hősiességet tanúsítanak. Ez az, amire ellenségeink egyáltalán nem számítottak.

Nálunk mindenki harcol. A cári uralom alatt az azerbajdzsánok és Közép-Ázsia nemzetiségei — a türkmének, üzbégek, kazahok, kirgizek és mások — nem harcoltak, nem is hívták be őket a hadseregbe. A cári kormány nem bízott bennük, nem akarta őket katonai kiképzésben részesíteni. Igaz, hogy a háború, mint tudjuk, egyrészt nagy áldozatot követel a népektől, de másrészt megadja a lehetőséget a férfilakosságnak arra, hogy jól megtanuljon a fegyverrel bánni. Márpedig az a nép, amelyik ért a fegyverekhez, nem tűri, hogy a tyúkszemére lépjenek. És ezért nem vette be a hadseregbe a cári kormány ezeknek a nemzetiségeknek a fiait, kivéve a kulákok és a nemesség maroknyi csoportját, akik azonban lényegében a cári kormány ügynökei voltak és annak politikáját hajtották végre.

A szovjet kormánynak nincs oka arra, hogy így bánjon a területünkön lakó népekkel. Nálunk minden nemzet egyenjogú. És a Szovjetunió valamennyi népe résztvesz a háborúban — még azok is, amelyek azelőtt igen elmaradottaknak számítottak. A grúzokról, örményekről és tatárokról most nem beszélek, ők a cári rendszerben is hadbavonultak.

Természetesen nem volt könnyű feladat a nemzeti köztársaságok és területek lakosságát kiképezni, és hozzászoktatni őket a háborúhoz, a fegyverekhez, a fegyelemhez. Ezzel a feladattal csak a Szovjethatalom birkózhatott meg.

Mi gyakran nevezzük magunkat internacionalistáknak, de nem mindenki érti, hogy ez mit is jelent. Egyesek azt hiszik, ha valaki internacionalistának nevezi magát, ez azt jelenti, hogy nem tartja magát orosznak vagy üzbégnek vagy kazahnak. Ez ostobaság. Internacionalistának lenni annyi, mint minden nemzetet tisztelni, ez a dolog veleje. A nemzeti kérdésben Sztálin elvtárs a mi tanítómesterünk, aki hosszú évek óta irányítja a nemzetiségi politikát. Már a forradalom előtt Lenin tanácsadója volt ebben a kérdésben. Sztálin elvtárs arra tanít

bennünket, hogy minden nemzetet tisztelnünk kell. És ha minden nemzetet tisztelsz, akkor internacionalista vagy, de ha történetesen orosznak születtél, és az a véleményed, hogy csak az a jó, ami orosz, akkor orosz soviniszta vagy, nempedig internacionalista, akkor szűklátókörű ember vagy, aki nem lát tovább az orránál. A sztálini nemzetiségi politika tette lehetővé, hogy hazánk valamennyi nemzetét bevonjuk a Honvédő Háborúba, a sztálini politika hőssé avatja népeinket, és megnyitja az utat hazánk minden tehetséges embere előtt.

Valóban, ha egy szovjet ember tehetséges, bármelyik nemzethez tartozzék is, egyre feljebb emelkedik. Az elvtársak is tudják, hogy most milyen sok kitűnően képzett tiszt szolgál a Vörös Hadseregben valamennyi nemzetiségből. Ma hadnagyok, fiatal ezredesek, de rövidesen tábornokok és marsallok lesznek. Az előléptetés nálunk nem a nemzetiségtől, hanem az emberek eszességétől, bátorságától függ. A tehetségtelen embert, a rossz katonát nem léptetjük elő, de ha valaki — akár tiszt, akár közkatona — tehetséges, okos, jól érti a dolgát, az magas rangot ér el, bármilyen nemzetiségű is. Ezt az elvet szigorúan érvényesíti Főparancsnokságunk. Senki sem állíthatja, hogy Sztálin elvtárs ezt vagy azt a népet előnyben részesíti. Sztálin elvtárs mindenkinek egyformán atyja és egyformán jutalmazza vagy bünteti azt, aki megérdemli, s egyformán felkarolja bármely nemzet tehetséges fiait.

Még egy fontos kérdést érintek: a nem-orosz nemzetiségű katonák orosz nyelvtanulását. Erre feltétlenül szükség van. Az orosz nyelvet nem nélkülözhetjük hadseregünkben. Szolgálati szabályzatunk orosznyelvű, oroszul írják a hadparancsokat, orosz a vezényszó. Az orosz az érintkezés nyelve a Szovjetunió népei között. Az orosz nyelv — Lenin nyelve. Ezen a nyelven szól a szovjet emberekhez, a Vörös Hadsereghez vezérünk, Sztálin.

Kezdetben természetesen a nem-orosz nemzetiségű katonák orosz nyelvtudása elég hézagos lesz, és magától értetődően anyanyelvükön fognak gondolkodni. Ezért ha valamit úgy akarnak közölni velük, hogy az a szívükhöz szóljon, térjenek át anyanyelvükre, hallgatóik így jobban átérzik azt, amit mondanak nekik. Az anyanyelv a szívükig hatol, megérteti velük az elvtársak gondolatának minden árnyalatát. Ezért az orosz nyelv tanulása nem menti fel az agitátort az alól, hogy a nem-

orosz nemzetiségűek között anyanyelvükön dolgozzanak. Tanuljanak oroszul, de a katonák szívéhez, különösen az első időkben, anyanyelvükön keressék az utat. Ezért nagyon helyes, hogy nálunk úgy válogatják ki az agitátorokat, hogy ugyanolyan nemzetiségűek legyenek, mint a katonák.

A háború folyamán minden népünk nagyot fejlődött. Önök említették, hogy az üzbégek arról kérdezősködnek, hogyan állnak náluk otthon a gyapottal. Pedig hát ma már nem is a gyapot a legfontosabb az Üzbég Köztársaság számára, legfeljebb a mezőgazdaságban. Üzbegisztánnak ma már óriási ipara van. A háború kitörése óta sok gyárat és üzemet telepítettek át oda, szénbányákat tártak fel, új vízierőműveket létesítettek. Ma már Üzbegisztánról nem mondhatjuk, hogy csak szőlőjéről meg gyapotjáról híres. Nem, Üzbegisztán ma már komoly nagyiparral rendelkező köztársaság. Azelőtt jóformán nem is volt munkásosztálya, ma pedig több százezer a munkások száma.

A háború a Szovjetunió minden nemzetétől nagy áldozatokat követel, emberben és anyagiakban egyaránt. Ugyanakkor azonban népeink megacélozódnak, állampolgári érzelmeik fejlődnek, látókörük tágul, egész fejjel megnőnek, s szinte azt mondhatnám, hogy kilépnek az élet porondjára. Valóban, képzeljék csak el önmagukat: milyen emberek lesznek, mire hazatérnek, ha majd legyőztük a németeket. Új emberek lesznek önökből, úgyszólván világhírű emberek, olyan emberek, akik tudatában vannak annak, hogy közvetlenül résztvettek a világtörténelem formálásában.

Az itt felszólaló agitátorok helyesen mondták, hogy minden nemzethez más módon kell közeledni, mert mindegyikük más-más életfeltételek között élt és él, s ez rányomja bélyegét magára a népre. A kaukázusi és a kaukázusontúli népek például nagyon megbecsülik a fegyvert, és a fegyvereknek ünnepélyes külsőségek közötti átadása igen nagyjelentőségű számukra. Az üzbégek körében nagy tiszteletnek örvendenek az öregek. Az agitátornak feltétlenül figyelembe kell vennie a különböző népek nemzeti szokásait, erkölcseit, életmódját.

Azt hiszem azonban, hogy vannak olyan közös utak is, amelyeken valamennyi népünk szívéhez közel férkőzhetünk. Tudjuk, hogy a jól harcoló katonával, aki tisztában van az ese-

ményekkel, nem kell az agitátornak túlsokat beszélnie. Annak a katonának viszont, aki rosszul harcol vagy kishitű — akár grúz, akár kazah, akár üzbég —, körülbelül ezt mondhatja: „Azt szeretnéd talán, hogy mi ne vegyünk részt a háborúban, amikor a Szovjetunió többi népe úgy küzd, mint az oroszlán? Megtehetjük-e azt, hogy a háborúban félreálljunk? Csak nem akarod, hogy egyedül temiattad azt higgyék, hogy egész népünk csupa kishitűből áll? Gondold csak meg, vajjon jó lesz-e, ha azt fogják mondani köztársaságunkról, hogy az olyan ország, amelynek a fiai nem tudnak küzdeni, nem tudnak harcolni és nem tudják magukat megvédeni? Hogyan nézzünk ezekután a többi nép szemébe, hogyan fogunk tovább haladni, kultúránkat továbbfejleszteni? Talán egyedül vagy a háborúban? Ma mindenki harcol. Hát te mit akarsz — te talán nem akarsz harcolni? Inkább azt akarod, hogy rabságba döntsenek bennünket? Már megbocsáss, de mi ezt nem hagyjuk! Akkor már jobb harcban esni el, mint a gyávaság vagy az árulás szégyenbélyegével hazatérni. A háború most nem egyik vagy másik városért vagy területért folyik, nem azért, mert a németek el szeretnék foglalni valamelyik határmenti városunkat, mi meg nem akarjuk odaadni. Ebben a háborúban arról van szó, hogy a németek le akarnak bennünket igázni, és a mi csontjainkra akarják felépíteni világuralmukat. Az általuk megszállt területekről rengeteg szovjet embert hajtottak el németországi kényszermunkára. Igen sokan meghaltak közülük az éhezéstől és az erejüket meghaladó munkától. Látod, ez az, ami ellen mi harcolunk! Most igazán nem mondhatod, hogy a háború valahol nyugaton folyik, s nekünk semmi közünk hozzá."

Ha anyanyelvén szól az ember valakihez, akkor sokkal szabadabban tud beszélni vele, mert mindent pontosan úgy fog érteni, ahogy kell. Üzbég az üzbéggel, kazah a kazahhal fesztelenebbül érzi magát. És ha azt mondanák önöknek a katonák: „Hogy beszélsz te velünk, miért szidalmazol bennünket?" Akkor erre így felelhetnek: „Én is üzbég (vagy kazah) vagyok, én is szeretem annyira a népemet, mint ti, és éppen ezért beszélek így veletek."

Mindenki, az orosz is, büszke a saját népére, s ez természetes, hiszen népének fia! Ez nagyon fontos körülmény, igen nagy jelentősége van, és az agitációs munkában mindig szem

előtt kell tartani. Neveljék az embereket a szovjet hazafiságra és ápolják a nemzeti büszkeséget. Emlékeztessék a katonákat népük hősi hagyományaira, gyönyörű hőskölteményeire, irodalmára, nagy embereire, hadvezéreire, a népük felszabadulásáért küzdő harcosokra. De ez még nem elég. Katonáink nemzeti büszkeségének és hazafiasságának harci tettekben kell testet öltenie. Minden népnek megvannak a maga nemzeti hősei. Hadd legyen még több belőlük! Háború van és a háború tudvalevőleg hősöket szül. Neveljenek bátor, merész harcosokat, segítsenek munkájukkal a nem-orosz nemzetiségű harcosok sorából káderekét nevelni a Vörös Hadsereg tiszthelyettesi és tisztikara számára.

A Szovjetunió népei az orosz népet idősebb testvéreiknek tartják és teljes joggal. Önöknek az orosz nép hősi multját, nemzeti hőseit és nagy embereit is jól kell ismerniük, és beszélniük kell róluk a nem-orosz katonáknak. Ez még szorosabbra fűzi országunk népeit és megerősíti barátságukat.

Népeink barátságát azonban nemcsak a mult tényei és eseményei kapcsán kell erősítenünk. A fronton számtalan gyönyörű példáját láthatjuk a különböző nemzetiségű katonák harci barátságának. Terjesszék e példák hírét, hadd szerezzen róluk mindenki tudomást. Önök, agitátorok, ezirányban nagyon sokat tehetnek.

Mostanában a háború egyre kedvezőbb fordulatot vesz számunkra. Ez valamennyi népünk harcosainak közös érdeme. Hazánk népei versenyeznek egymással a hősiességben, és bátran, önfeláldozóan harcolnak az ellenség ellen.

Vörös Hadseregünk egységes harci család, amelyben minden népet erős, eltéphetetlen barátság fűz össze. A népek barátsága pedig — mint Sztálin elvtárs mondta — a legértékesebb mindabból, amit nekünk a bolsevik nemzetiségi politika adott. Ez a barátság biztos záloga a fasiszta német területrablók feletti győzelmünknek.

A BOLSEVIK PÁRT HARCOS SEGÍTŐTÁRSA

A komszomol megalakulásának 25. évfordulójára

1943 október

A komszomol fennállásának 25. évfordulóját ünnepli, és vele együtt ünnepel az egész szovjet ifjúság. Dicsőséges utat járt meg az ifjúság szövetsége. Komszomolunknak nagy történelmi érdemei vannak hazánk szolgálatában. A szovjet rendszerért folyó harcokban született komszomol a párt hívó szavára az idősebb nemzedékkel vállvetve hősiesen küzdött a fehérgárdisták és az intervenciósok ellen a fiatal Szovjetköztársaság védelmében.

Huszonöt év alatt jó iskolán ment keresztül az ifjúsági szövetség. A komszomolszervezetek az állami, a gazdasági, a kulturális és a nevelési tevékenység minden területén szilárd tekintélyt vívtak ki. Ott, ahol az ifjúság tetterejére, fiatalos lelkesedésére és áldozatkészségére volt szükség, a komszomolisták mindig élenjártak. Nemhiába mondotta Sztálin elvtárs, hogy „a komszomol nálunk mindig harcosaink első soraiban haladt. Nem emlékszem olyan esetre, hogy elmaradt volna forradalmi életünk eseményei mögött"[1].

Lenin és Sztálin tanítása szerint mindig az a legfontosabb, hogy megtaláljuk a legfőbb láncszemet, amelyet megragadva az egész láncot magunk után vonhatjuk. A komszomol is megtanulta ezt és a párttal együtt, a párt irányításával a szovjet szocialista állam építésének és megerősítésének igen fontos feladatait oldotta meg. Elég, ha arra az óriási szerepre uta-

[1] *Sztálin* Művei. 9. köt. Szikra 1952. 211. old.

lunk, amelyet a komszomol és az ifjúság a polgárháború után az ipar helyreállítása, majd az ország iparosítása terén betöltött, főleg az Uralban.

A Magnyitogorszki Kombinát, számos tárna, bánya és villamoserőmű építésében a komszomolisták és a szövetségen kívüli ifjúság százezrei vettek részt önfeláldozó munkával. Az ő kezük munkája a Sztálingrádi Traktorgyár, a Harkovi Traktorgyár és a Dnyepr Vízierőmű. És mintegy utódaiknak szánt emlékműként építették fel a távol vadonban, járatlan erdők közepén, a hatalmas Amur-folyó partján a róluk elnevezett várost, Komszomolszkot, amely máris a Távol-Kelet jelentős ipari központja lett, és amelynek jelentősége napról napra növekszik.

Nem kisebb a komszomol érdeme a mezőgazdaság kollektivizálásában sem. A komszomol falun a párt irányvonalának hűséges végrehajtója, és a párt harcos segítőtársa volt a kolhozrendszer megteremtésében és megszilárdításában.

Sztálin elvtársnak a komszomolhoz intézett felhívása — tanulni keményen, türelmesen, összeszorított fogakkal, hogy elsajátítsuk a tudományt és a tudás minden területén kikovácsoljuk a bolsevik szakemberek új kádereit — hálás talajra hullott. A komszomolisták, a fiatalok százezrei fogtak hozzá a buzgó tanuláshoz, képezték magukat szakemberekké, és így országunk már a háború kezdetén jelentős számú fiatal szakemberrel rendelkezett. Ez mintegy betetőzése volt a hazánkban végbement óriási alkotómunkának, s ez tette lehetővé, hogy a mostani háború nehéz viszonyai között is megszervezhettük az evakuált üzemek munkáját és fokozatosan kifejleszthettük az olyan fontos iparágakat, mint a repülőgépgyártás, a harckocsigyártás stb. Ma minden vöröskatona mindennapi harci tapasztalatai alapján saját szemével győződhet meg arról, hogy milyen hatalmas eredménye volt Sztálin elvtárs jelszavának: a komszomol sajátítsa el a tudományt!

A komszomolnak jelentős szerepe van a honvédelem megerősítésében. A komszomol patronázst vállalt a hadiflotta és a légierők felett, s ez a komszomol történetének egyik legragyogóbb fejezete. A legjobb komszomolisták ezrei jelentkeztek a hadiflotta kötelékébe és a haditengerészeti tanintézetekbe. Hadiflottánk már a háború kezdetére hatalmas erővé vált. Az egész világ elragadtatással beszél az Odesszát, Szevaszto-

polt, Leningrádot védelmező hős tengerészeinkről és hőstetteik emlékét örök időre megőrzi népünk.

Légierőnket a szó szoros értelmében újonnan kellett megteremtenünk. Itt sem volt kisebb szerepe a komszomolnak, mint a hadiflottánál, sőt, talán még nagyobb. A nép és főként a komszomol erőfeszítései gazdag gyümölcsöket érleltek a mostani háborúban. A komszomol neveltjei: Alekszandr Molodcsij, Borisz Szafonov, Dmitrij Glinka, Vaszilij Zajcev, Mihail Bondarenko, Vaszilij Jefremov a Szovjetunió kétszeres hősei, és Nyikolaj Gasztyello, Viktor Talalihin, Pjotr Haritonov, Sztyepan Zdorovcev, Mihail Zsukov a Szovjetunió Hősei és még sokan mások példaképei lesznek a repülők jövendő nemzedékeinek a haza odaadó szolgálata és a repülés magasfokú művészete terén.

Megállapíthatjuk tehát, hogy az eltelt huszonöt év folyamán a komszomol, amely a fehérgárdisták és az intervenciósok elleni harcban kezdte el életét, a legnagyobb önfeláldozással vett részt az ipar helyreállításában, fejlesztésében és a kolhozrendszer kiépítésében a falvakban; sikeresen elsajátította a tudományt az egyetemeken és a főiskolákon, a gyári laboratóriumokban és a mezőgazdasági kísérleti telepeken, s mindezzel megszilárdította az állam védelmi erejét. Teremtő munkája lankadatlanul haladt előre. A komszomol és az egész ifjúság előtt a békés munka s a tudományos alkotás határtalan lehetőségei tárultak fel.

*

A hitleri Németország által ránk kényszerített háború félbeszakította a szovjet emberek békés alkotómunkáját. Kemény napok virradtak a komszomolra és egész ifjúságunkra. Meg kellett védeni a hazát, meg kellett védeni mindazt, amit a Szovjetunió valamennyi népének közös erőfeszítései árán csaknem egy negyed évszázad alatt értünk el.

A háború kemény megpróbáltatás a nép számára, s egyben államrendje, politikája és vezetése számára. Lényegében véve ugyanez áll valamennyi társadalmi szervezetre, köztük a komszomolra is. A háború előtt a komszomolistáknál, mint általában igen sok szovjet embernél, a békés törekvések kerültek túlsúlyba, ami egyre növekvő építőmunkánknak, gazdasági és kulturális sikereinknek a hatása volt. A háború brutálisan

véget vetett mindennek, és a komszomolra új feladatok, a háborúval kapcsolatos feladatok hárultak. Természetesen nem könnyű véget vetni a békés idők hangulatának, különösen ha figyelembe vesszük, hogy a komszomol többmillió tagot számláló szervezet. De a komszomol, becsületére legyen mondva: kielégítően megbirkózott ezzel a feladattal.

A „Mindent a háborúért!" jelszó egyszerű és érthető. Ezt a jelszót lelkesen fogadta minden komszomolista és minden fiatal. De szükség volt arra is, hogy az ifjúság energiáját szervezetten a közvetlen gyakorlati tevékenység különböző vágányaira tereljük. Ennek óriási nehézségei voltak és vannak még ma is.

Az ifjúság csak most kezdett el élni, a háború viszont azt követeli az embertől, hogy mindent áldozzon fel és ha kell, még az életét is. Ahhoz, hogy a nép milliói megértsék ennek a szükségességét, mindenképpen tudatosítani kellett, hogy a háborút erőszakkal kényszerítették ránk, hogy e háború elkerülhetetlen volt, és hogy résztvennünk benne szent és igaz kötelesség. A komszomol nagyon sokat tett és tesz ma is ennek érdekében.

A komszomol előtt is, mint minden szovjet szervezet és minden szovjet polgár előtt, elsősorban természetesen az a kérdés merült fel: hol és hogyan hasznosíthatná erejét legjobban a haza védelmében. És a komszomol legjobb hagyományaihoz híven a komszomolisták ezrei, fiúk, sőt lányok is önként álltak be a hadseregbe, a megszállt körzetekben pedig a partizánosztagokhoz csatlakoztak. S ez a front felé való áramlás, amely annyira jellemző a komszomolistákra, még most is egyre folytatódik.

A nehézségek és veszedelmek nem ijesztik el, hanem inkább vonzzák, hőstettekre ösztönzik az ifjúságot. A Honvédő Háború frontjain hősiesen küzdő szovjet ifjúságunk nemcsak a komszomol történetének újabb, ragyogó lapjain örökíti meg a nevét, hanem megmutatja azt is, hogy népünk milyen törhetetlen elszántsággal védelmezi a Szovjetállam becsületét, szabadságát és függetlenségét.

A háborúk általában kegyetlenek, követelőzőek, kérlelhetetlenek az emberekhez. Ez a háború azonban különösen kegyetlen formákat öltött a német fasiszták aljassága következtében. A megszállt területek lakosságának és legszentebb

érzelmeiknek, erkölcsi felfogásuknak példátlan megcsúfolása, az öregek és a gyermekek lemészárlása, a sebesültek és a betegek megkínzása, az anyák elszakítása kisgyermekeiktől, és fasiszta kényszermunkára való hurcolásuk, a verés, az agyonlövés és az akasztás — mindezt egytől-egyig jól átgondolta a német vezérkar — ezekkel az eszközökkel akarta előmozdítani a német fegyverek győzelmét. A német fasiszták arra számítottak, hogy ilyen terrorral sikerül majd népünket demoralizálni és alázatos rabszolgacsordává tenni.

Az emberek megbecsülésére, az emberi méltóság tiszteletére nevelt szovjet emberek, szovjet katonák és különösen a fiatalok kezdetben fel sem érték ésszel a német fasisztáknak ezt a háborús taktikáját.

Sztálin elvtárs leplezte le a német imperializmus vadállati lényegét, ő mutatott rá a hazánkat fenyegető halálos veszedelemre, ő hívta fel a szovjet népet, hogy teljen el gyűlölettel a német betolakodók iránt és irtson ki minden fasiszta területrablót, aki szovjet földre tört. A komszomolisták és valamennyi fiatal mélységesen megértették nagy vezérünk szavát, bátran kiálltak a haza védelmére és egész ifjúi energiájukkal, odaadó hősiességgel pusztítják a német megszállókat.

A korszerű háború óriási erkölcsi erőfeszítést követel a katonától. De ami a legfontosabb: ez a háború megköveteli, hogy a katona bánni tudjon a fegyverrel, hogy a harcban leghathatósabban tudja használni fegyverét az ellenség ellen, megköveteli, hogy a határtalan bátorságot a tapasztalt harcos körültekintésével egyesítse, és végül, fizikai ellenállóképességet és ügyességet is igényel. S íme látjuk, hogyan kovácsolódnak ki a német fosztogatók ellen vívott kegyetlen csatákban hadseregünk és hadiflottánk harcosai: gyalogosok, repülők, páncélosok, tüzérek, lovaskatonák, aknavetők, tengerészek, ejtőernyősök, utászok. Méltán lehet büszke arra a komszomol, hogy a Szovjetunió Hőseinek családjában több mint ötszáz neveltje van, az érdemrendekkel és érdemérmekkel kitüntetettek között pedig több tízezer.

Bátran elmondhatjuk, hogy az ifjúság hősiessége a fronton tömeges jellegű. Egynek a hőstette tízek és százak újabb hőstetteit szüli. A komszomolisták közül Ivan Szmoljakov, Ljudmilla Pavlicsenko, Natalja Kovsova, Dmitrij Osztapenko, Marija Polivanova, Kurban Durda, Ivan Szivkov neve, Nyina

Onyilova géppuskáslánynak, az odesszai kötszövőgyár munkásnőjének és még sok más komszomolistának a neve a hősiesség szimbolumává vált: a katonák ezrei igyekeznek hozzájuk hasonlóvá lenni. És hány hős ismételte meg Gasztyello komszomolista repülőnek, Matroszov komszomolista gyalogosnak vagy Muszabek Szengirbajev Panfilov-gárdistának és a többieknek nagyszerű hőstetteit!

Most a hősök új csapata áll előttünk: azok a hősök, akik kemény harcok árán átkeltek a Dnyeperen, és akiknek jelentékeny része szintén komszomolista. A dnyeperi átkelés újabb ragyogó lapot fűz a szovjet nép Nagy Honvédő Háborújának történetéhez.

Igen sok komszomolista vesz részt a partizánmozgalomban is. A német hadvezetőség azt remélte, hogy terrorral el lehet fojtani e mozgalmat. De mennél jobban dühöngött a megvadult ellenség, annál erőteljesebben fejlődött a partizánmozgalom. Most aztán siránkozhatnak a német területrablók. Siránkoznak is és időről időre felnyögnek: „Az oroszok nem tartják be a háború szabályait." Igen, a partizánmozgalom a nép bosszúja feldúlt városainkért és falvainkért, a rablásért és az erőszakért, a szovjet ember megalázásáért, a védtelen nők, öregek és gyermekek lemészárlásáért és kivégzéséért. De bárhogy siránkozzanak is a német banditák, „szelet vetettek, vihart aratnak".

Nehéz lenne felmérni a partizánharc jelentőségét a mostani háborúban. De azt az egyet elmondhatjuk, hogy e mozgalom méretei minden várakozást felülmúltak. A németek a katonák és tisztek százezreit vesztették el a szovjet partizánok tevékenysége folytán; sokezer mozdony, tíz- meg tízezer katonákkal és hadfelszereléssel megrakott vagon zuhant már a mélybe. A partizánok tönkreteszik a távíró- és távbeszélő-összeköttetést, elpusztítják a támaszpontokat, a parancsnokságok állásait, s mindezzel ingataggá teszik a németek frontmögötti helyzetét, mert megbontják a német hadsereg összekötővonalait. És ami a legfontosabb: a partizánok működése ellenállásra ösztönzi a lakosságot is az ellenséggel szemben, és azt a biztos hitet oltja belé, hogy a fasiszta területrablók veresége elkerülhetetlen.

A partizánok nagy eredményeket értek el, de rendkívül nagyok harcuk nehézségei is. Állandó veszély leselkedik rájuk.

A partizánharc súlyos követelményeket támaszt az emberekkel szemben, mindennapi életükben csakúgy, mint harci feladataik tekintetében. A komszomolista partizánok nemcsak becsületesen megállták a helyüket e kemény háborús körülmények megpróbáltatásai közepette, hanem híressé is váltak mint olyan harcosok, akik fáradhatatlanul és rettenthetetlenül küzdenek a haza felszabadítása érdekében a német rablók, martalócok és gyilkosok ellen.

A komszomolisták ezrei végeznek rendkívül nehéz körülmények között önfeláldozó földalatti munkát a németek megszállta területeken, a helyi lakosságot a megszállók elleni harcra szervezve. Életük kockáztatásával rendeznek ifjúsági gyűléseket. Beszédekkel, beszélgetésekkel, „suttogó propagandával", röpcédulákkal, ujságokkal a legkülönfélébb utakon tudatják az igazságot a néppel, és leleplezve a fasiszta propaganda hazugságait, azzal a biztos tudattal töltik el az embereket, hogy a Vörös Hadsereg győzni fog.

A haza, a nép nagyon megbecsüli az ellenség háta mögött küzdő kiváló fiait. A Szovjetunió Hőse címmel kitüntetett partizánok között huszonkét komszomolista van. Többezer fiatal partizánt tüntettek ki érdemrenddel és érdeméremmel. Az egész szovjet nép ismeri és szeretettel emlegeti a Szovjetunió Hőse címmel kitüntetett komszomolistákat: Liza Csajkinát, Szasa Csekalint, Zoja Koszmogyemjanszkáját, Antonyina Petrovát, Filip Sztrelecet, Vlagyimir Kurilenkót, Mihail Szilnyickijt, Vlagyimir Rjabokot, az Ignatov-fivéreket és még sok más fiatal partizán nevét. Halhatatlan hősökként kerülnek be a partizánharcok és így a Nagy Honvédő Háború történetébe. Az ifjú nemzedék szemében a haza odaadó szolgálatának, a határtalan hazaszeretetnek a példaképei lesznek.

A hitleristák a szovjet ifjúság legdrágább kincse, öröksége ellen törtek: meg akarták fosztani szabadságától, eszményeitől és a szovjet kultúra egész mérhetetlen anyagi és szellemi gazdagságától. És az ifjúság jövője védelmében teljes hévvel vívja élethalálharcát az ellenséggel. Mindenki ismeri már a Vorosilovgrád-területi Krasznodon városában megalakult Ifjú Gárda komszomolszervezet nagyszerű történetét. Oleg Kosevoj, Ivan Zemnuhov, Szergej Tyulenyin, Uljana Gromova, Ljubov Sevcova és az Ifjú Gárda többi tagja a legkegyetlenebb német terror közepette sem hajtotta meg büszke fejét a megszállók

előtt. A szabadságszerető szovjet emberek szenvedélyével vették fel a kegyetlen, erejüket felülmúlónak látszó harcot. Az Ifjú Gárdához tartozó fiúk és leányok többsége hősi halált halt, de az ügy, amelyért küzdöttek — Lenin és Sztálin ügye — tovább él. Nincs olyan erő, amely elpusztíthatná a nép lelkét, olyan nép lelkét, amely szereti hazáját, szabadságát és függetlenségét. Az elesettek helyét újabb és újabb harcosok töltik be, hogy folytassák dicső küldetésüket.

A fasiszta bitangok gúnyt akartak űzni a szovjet emberből, sárba akarták tiporni, s rettegéssel és iszonyattal akarták eltölteni a lelkét. Nem sikerült nekik. Mindenütt a nép, a szovjet ország becsületes, magasztos szolgálatának halhatatlan példáit látjuk magunk körül. Szeretném, ha a komszomolszervezetek vezetői kötelességüknek tartanák, hogy gondosan összegyüjtsék és féltőn őrizzék azokat a feljegyzéseket, amelyek az ifjúságnak a fronton és az ellenség háta mögött véghezvitt hőstetteiről szólnak, és megörökítik, hogy ifjúságunk milyen határtalan hazaszeretetet tanúsított, hogy a komszomolisták milyen fennen lobogtatták az ellenséggel vívott csatákban a komszomol zászlaját, Lenin—Sztálin pártjának zászlaját.

Nagy jelentősége van a komszomolnak a hátországban is: az iparban, a mezőgazdaságban és a frontot ellátó egyéb munkaterületeken. Számos iparvállalatnál a fiatalok — fiúk és lányok — vannak többségben.

Iparunkba szakadatlanul újabb és újabb munkásfiatalok özönlenek be az ipari tanulóiskolákból és a gyárüzemi iskolákból, ahol a szakmunkásokat képezik, de egyúttal jelentős háborús megrendeléseket is teljesítenek.

Bízvást mondhatjuk, hogy a komszomolisták és az egész ifjúság minden tudását és teljes erejét beleadja a frontot szolgáló munkába és nagy kezdeményezőképességről és alkotóerőről tesz tanúságot. Sztálin elvtárs felhívása — hogy iparunkat építsük át a háborús követelményeknek megfelelően és tegyünk meg mindent, hogy a front ne szenvedjen hiányt fegyverben és lőszerben — lelkes visszhangra talált a komszomolisták, az ifjúság körében.

Iparunk munkájának hatékonyságát akkor ítélhetjük meg igazán, ha összehasonlítjuk a német ipar munkájával. A hitleri Németország egész Európát kifosztotta, s a megszállt

országokból a munkások millióit hajtotta Németországba kényszermunkára. A német gyárosok mégis folyton azon sopánkodnak, hogy kevés a munkás, különösen a szakmunkás. Dehát hova tűnnek a munkások? Az emberfeletti munka, a kínzás, az éhínség és a betegségek következtében a német üzemekben hallatlanul nagy lett a munkások, főleg a külföldiek között a halálozási arányszám. A munkaerő kipusztításában a fasiszta Németország a görög rege szörnyetegéhez, Minotauruszhoz hasonlít, akinek fiúkat és leányokat dobtak oda áldozatul, hogy felfalja őket. Hitler — akárcsak Minotaurusz — folyton újabb és újabb áldozatokat követel szövetségeseitől és csatlósaitól.

A mi iparunkban a mérnökök és a technikusok — köztük a fiatal mérnökök is — szüntelenül a technológiai folyamatok tökéletesítésén, a munkások dolgának megkönnyítésén fáradoznak. S az eredmény az, hogy iparunk munkája magasszínvonalú és mind mennyiségileg, mind minőségileg kielégíti a front szükségleteit. Ez pedig azt jelenti, hogy egy szabad, hazafias érzelmű, hazáját védő nép munkájának termelékenysége olyan eredménnyel jár, amely sokszorosan felülmúlja a kényszermunkásokkal dolgoztató német üzemek termelékenységét. Mellesleg a német főkolomposok profitja példátlanul magas, és számukra ez a legfontosabb.

Óriási jelentősége van az ifjúságnak, különösen a lányoknak a mezőgazdaságban. Ma a kolhozok ezreiben övék a vezető szerep. A komszomol itt is igen sokat dolgozott és része van abban, hogy a mezőgazdasági termelés üteme nem lanyhult el. Sőt, a háború folyamán számos vidéken, különösen a központi területeken még jelentős mértékben emelkedett is a terméshozam. Ez elsősorban asszonyaink és leányaink hazafias érdeme. Amikor a férfilakosság kiment a frontra, nagy munkát igényelt a traktor- és kombájnvezetők s egyéb munkáskategóriák új kádereinek kiképzése. A leányok sikerrel tanulják meg az olyan bonyolult mezőgazdasági szakmunkákat is, mint például a traktor és a kombájn kezelése. Sok fiatal traktorvezetőnő jelentősen túlteljesítette az állami tervet.

Sok-sok példát lehetne felhozni arra, hogy milyen gyakorlati eredményeket ért el a komszomol és az ifjúság falun, a front és az ipar számára szükséges mezőgazdasági termékek termelésének fokozása terén. Csak azért nem említek most

példákat, mert az ujságok és a rádió nap nap után közli ezeket. Azt nyugodtan állíthatjuk, ha a hitlerista őrültek vagy gonosztevők (helyesebben: ezek is, azok is) propagandájukban azt jósolgatják, hogy a Szovjetunióban éhínség lesz, akkor egyről megfeledkeznek: olyan országban, ahol szabad földön szabad munka folyik, ahol a népet, a kolhozparasztokat az a vágy fűti, hogy megsemmisítsék Hitler bandáját, ott termékeny a talaj, akár a nép szelleme, és az embereknek százszorosan téríti vissza munkájukat. Mindez nem kis mértékben a falusi komszomolisták és az ifjúság érdeme.

Beszéltem arról a nagy munkáról, amelyet a komszomolisták a háború napjaiban a fronton, az iparban és a mezőgazdaságban eddig végeztek. Most még egy feladatra szeretnék rámutatni, amelynek megoldásában kétségkívül szintén nagy szerep vár a komszomolra: a komszomolnak és egész ifjúságunknak részt kell vennie a lerombolt városok és falvak helyreállításában és a német megszállás károsultjainak nyujtandó segítség megszervezésében.

Sztálingrádban az újjáépítés munkája máris megkezdődött. E város nevét büszkén ejti ki minden szovjet ember, és állampolgári kötelességének tartja, hogy újjáépítéséből valamilyen módon kivegye a részét. A komszomolnak az a nemes kezdeményezése, hogy patronálja a Sztálingrádi Traktorgyár, a Dzerzsinszkij Művek, a Vörös Október Kohászati Művek és a 264-es gyár helyreállítási munkálatait, nagy visszhangra talált a Szovjetunió ifjúsága körében, és remélem, hogy ez a kezdeményezés kiterjed majd valamennyi felszabadított körzetre.

A szovjet nép büszkeséggel és szeretettel tekint ifjúságunkra. A háború pusztító viharként tört be a fiatal szovjet emberek életébe, s az elé a rideg kényszerűség elé állította őket, hogy testükkel védjék hazájukat, jövőjüket, és a legkeményebb megpróbáltatásokat szenvedjék el. És ifjúságunk már több mint két esztendeje vívja kegyetlen küzdelmét az ellenséggel. Apáikkal és fivéreikkel együtt önfeláldozó hősiességgel védik népük szabadságát és boldogságát. A háború szellemi és fizikai téren egyaránt kemény próbatétele a szovjet ifjúságnak és élenjáró csapatának, a komszomolnak. Komszomolunk, ifjúságunk becsülettel kiállja ezt a próbatételt. A fiatalok a hátországban, éppúgy mint a fronton, fáradhatatlan munká-

val, a haza iránti kötelességüknek teljes tudatában adják oda minden erejüket és képességüket, hogy közelebb hozzák a legördögibb ellenség feletti győzelem óráját.

Külföldön — különösen a háború elején — sokan keresték, hogy mi a magyarázata a szovjet nép oly forró hazafias lelkesedésének, a Vörös Hadsereg kemény helytállásának. Számunkra világos, mi a forrása a szovjet ember hazafiságának: a szovjet ember szeretete hazája, népe, kultúrája, erkölcsei iránt. A Szovjetunió éppen azért ilyen erős és megingathatatlan, mert a szovjet népek nagy családjában minden nép egyenlő és valamennyit áthatja egymás kölcsönös tisztelete, az egymás iránti bizalom és szeretet.

Ifjúságunk mély hazafiságának és példátlan hősiességének egyik döntő oka a komszomol elszakíthatatlan kapcsolata a kommunista párttal. A komszomolt a párt lelkesíti hőstettekre a közös ügy érdekében. Pártunk története, a nép eszményeiért vívott harca az a kiapadhatatlan forrás, amelyből ifjúságunknak a Nagy Honvédő Háborúban tanúsított hősies magatartása fakad. Pártunk előtt magasztos célok állnak: a nép boldogsága, testvéri közössége; ezért küzdött és küzd pártunk, s vele együtt és a párt vezetésével, határtalan odaadással küzd ezekért a célokért a komszomol is, az egész szovjet ifjúságot magával ragadva ebben a küzdelemben.

Szívből üdvözöljük a lenini-sztálini komszomolt megalakulásának 25. évfordulója alkalmából és újabb győzelmeket, újabb dicsőséget kívánunk neki.

NÉHÁNY MEGJEGYZÉS A KOMSZOMOLISTA KATONA NEVELÉSÉRŐL

A Vörös Hadsereg komszomol-funkcionáriusainak fogadásán tartott beszéd

1944 május 15

Az ifjúságnak a hadseregen belüli neveléséről szeretnék néhány szót szólni, elvtársak.

Mindnyájuk előtt világos, hogy a komszomol legfontosabb feladata mindenütt, így a hadseregben is, az ifjúság nevelése. Márpedig a nevelés, különösen a katonák nevelése, bonyolult és kényes feladat. Ebben a munkában nem támaszkodhatunk teljesen valamiféle állandó szervezeti formára, és nem is eszelhetünk ki az élet bármely körülményei között alkalmazható új munkamódszereket, azt hivén, hogy akkor majd magától megy a nevelés. Kész formulákkal, ha mégolyan jók is, nem oldhatjuk meg a nevelés minden kérdését.

Nézzük például azt a befolyást, amelyet a komszomolista tiszt a komszomolista vöröskatonákra nap nap után gyakorol. Lehet-e ezen a téren valamiféle kötelező, a komszomol Központi Bizottsága által törvényerőre emelt előírást kigondolni? Nem hinném, hogy sikerülne. Maga a mindennapi élet és azok a kapcsolatok, amelyek az egységnél kialakulnak és meghatározott formát öltve rögzítődnek, szintén a nevelés ügyét szolgálják.

A mi komszomolista vöröskatonáink tanult emberek, túlnyomó többségük legalább a hétosztályos iskolát elvégezte. De ezek az emberek fiatalok, hevesvérűek. A tiszteknek kell fegyelemhez szoktatni őket. Egyúttal azonban különbséget kell tenniük a szolgálati és a szolgálaton kívüli viszony között. Amikor a katona háborús helyzetben szolgálatban

van, gondolkodás nélkül teljesítenie kell a parancsot. Harc közben latolgatni a parancsot — biztos halál, hiszen az ellenség nem vár, amíg meggondoljuk magunkat. Ellenben az ütközet után, például a komszomolgyűlésen nyiltan megvitathatják a katonák akár a maguk, akár a bajtársaik hibáit.

A komszomolista tiszt tekintélyét a maga komszomolistái között nemcsak rendfokozata szabja meg. Itt a tekintélye másfajta. Fontos, hogy a komszomolista tisztet ne csak mint hadnagyot vagy századost tiszteljék, hanem mint olyat, aki érti a dolgát, mint értelmes embert, mint politikai vezetőt. Más szavakkal: ki kell vívnia magának a tekintélyt, éspedig elsősorban tudásával és tapasztalataival.

Már a komszomolista tiszt viselkedése önmagában is nevelő példamutatás. Hiszen a fiatal katonát minden vonatkozásban elsősorban az embereknek (jelenleg háborús körülmények közepette élő embereknek) egymáshoz való viszonya neveli, és különösen a tisztikar viszonya a vöröskatonákhoz.

Hadseregünkben nem az a helyzet, hogy a tisztek csak parancsolnak, a katonák pedig csak engedelmeskednek. Ha harc közben az osztagparancsnok vagy a szakaszparancsnok elesik, akkor közkatona veszi át a parancsnokságot, tanúságot téve ezzel saját kezdeményezőképességéről. A németeknél ilyen eset talán egyszer-egyszer fordul elő, nálunk azonban igen gyakran. Nálunk a tisztikar és a legénység egységes a szellem, a nevelés és a származás tekintetében. A mi komszomolista vöröskatonánk, aki tízosztályos iskolát végzett és a komszomolista tiszt, nemcsak lelkileg állnak közel egymáshoz, nemcsak egyformán gondolkodnak, hanem még szellemi fejlettségükben is hasonlóak.

Szigorú fegyelmet követelünk. Ez érthető, mert minden hadsereg csak addig hadsereg, amíg fegyelmezett, amíg sorai szorosak, zártak. Ezért a fegyelmezettség követelményét feltétlenül hangsúlyoznunk kell. Ugyanakkor a politikai tisztek nagy figyelmet fordítanak a nevelésre is, különösen a harci helyzetben, mert enélkül nincs öntudatos fegyelem, és éppen ez a fegyelem jellemző a mi hadseregünkre. Arra tanítják a vöröskatonákat, hogy legyenek bátrak, becsületesek, hogy ne csapják be az elvtársaikat, mert az ellenséget rá lehet, sőt rá is kell szedniük, de ez megengedhetetlen fegyvertársaikkal szemben.

Itt van aztán igen nagy jelentősége a tiszt személyes tekintélyének. Katonái mindig nézzenek fel rá. Ha olyan tiszt, akiről tudják, hogy bátor, szervezőképes, katonailag képzett, gyűlésen vagy beszélgetés közben valamit tévesen talál megfogalmazni, neki a vöröskatonák elnézik a hibát. Azt mondják, hogy itt ugyan melléfogott, de bezzeg legény a talpán a tűzvonalban. Az ilyen tekintélyt a tiszt a harctéren, a rábízott egység irányításával és politikai munkájával szerzi meg. És az ilyen tekintély a komszomolszervezet életében felmerülő valamennyi kérdés eldöntésénél megmutatkozik.

Természetesen kívánatos, hogy a komszomolista tiszt politikailag fejlettebb és műveltebb legyen, mint a nemkomszomolista tisztek. Katonai tudás tekintetében lehetnek egyenlőek, de arra mindenesetre törekedni kell, hogy a komszomolista tiszt kulturális színvonala magasabb legyen. Ez és csakis ez biztosíthatja számára a nagyobb befolyást. Hogy ismereteit gyarapítsa, ahhoz állandóan fejleszteni kell önmagát. Önök azt mondhatják erre, hogy immár három éve szakadatlanul harcolunk, ilyen körülmények közepette nagyon nehéz bármit is tanulni és ismereteinket bővíteni, de különösen nehéz elméleti tudásunkat fejleszteni. Mindez persze igaz és meg is értem, hogy nehéz. De meg kell mondanom, aki a nehéz időkben nem fejleszti tudását, az máskor, ha már kevesebb dolgunk lesz, valószínűleg arra hivatkozik majd, hogy neki pihennie kell, és különbenis — nem is olyan nagyon fontos a tudás. (D e r ü l t s é g.)

Elismerem, hogy a helyzet nehéz. De éppen ez a nehéz helyzet fokozottan serkent bennünket arra, hogy növelnünk kell ismereteinket, fejlesztenünk kell műveltségünket. Ha nincs állandó külső nyomás, nehezebben megy a tanulás. Magamról ítélek: soha egyetlen cikket meg nem írtam anélkül, hogy ne szorítottak volna rá. Kértek, sürgettek, mit tehettem volna mást, megírtam. (D e r ü l t s é g.) A kívülről jövő nyomás segít abban, hogy az ember ne rekedjen meg, ne topogjon egyhelyben.

Hamarosan hetven éves leszek, mégsincs kegyelem, nap nap után figyelemmel kell kísérnem az irodalmat, tanulnom kell. Máskép nem megy. Márpedig én tapasztaltabb, politikailag is gyakorlottabb vagyok az elvtársaknál, nehéz helyzet-

ben könnyebben boldogulok. Önök fiatalabbak, tehát nehezebb dolguk van és segítséget csak a tudástól várhatnak. Állandóan tanulniuk kell. Maga az élet parancsolóan követeli ezt.

Világos, hogy minden tisztet és minden katonát elsősorban és mindenekelőtt saját csapattestének vagy egységének a katonai becsülete izgat.

Vannak olyan kiváló alakulataink, amelyek igen magas szinten állnak. Azt kérdik, hogyan lehetne tapasztalataikat más csapatoknak átadni, hogy azok is olyanok legyenek? Egy példával válaszolok. Valaki gyönyörű képet festett. A képről másolatokat készítenek, nagyon jó másolatokat. A másolat azonban mégis csak másolat marad, és sokkal kisebb az értéke. Éppúgy a nevelés sem tűri a sablont, még a jó sablont sem. Természetesen fel kell használni mások tapasztalatait, de nem lehet atültetni a kész tapasztalatot az adott körülmények, feladatok és az emberek sajátságainak számbavétele nélkül. Minden tapasztalatért meg kell szenvedni, és harc árán kell megszerezni, hogy vérünkké váljon.

Mondjuk, egy alakulat partraszállási hadműveletben vett részt, és ezzel komoly háborús iskolán ment keresztül. Az ilyen alakulat tengerészei, gyalogosai és tüzérei természetesen szorosan összeforrnak és erősen kifejlődik közöttük a bajtársi szellem. Honnan származik ez? Amikor ütközetbe mentek, a tengerészek tudták, hogy az egész hadsereg őket figyeli, tudták, mennyi minden függ tőlük. Lépten-nyomon veszély leselkedett rájuk. Mindegyikük azon volt, hogy teljesítse a parancsot, jól végezze a dolgát és ezzel megmentse önmagát és társait. A sikereket óriási erőfeszítések árán érték el. Világos, hogy ilyen körülmények között a katonák sokkal gyorsabban válnak érettekké, mint mondjuk olyan egységnél, amely nyugodtabb frontszakaszon van. Itt kisebb a feszültség, sőt az egyhangú helyzet egyenesen negatív hatást gyakorol a katonákra. Azt hinné az ember, hogy itt több a szabadidő, tehát könnyebb a nevelés is. A valóságban azonban sokkal nehezebb. Jóval könnyebb a nevelés ott, ahol maga az élet segít nevelni. Ahol az emberek hosszú ideig egyhelyben vannak, lövészárkokban vesztegelnek, ott a szervezési munka is, az agitációs és propagandamunka is, meg a politikai munka is sokkal nehezebb. Úgy gondolom, hogy ilyen feltéte-

lek mellett jóval nagyobb figyelmet kell fordítani a komszomolszervezetek munkájára.

Ez a példa azt mutatja, hogy nehéz olyan kész receptet adni, amely az élet minden eshetőségére megszabja, hogyan kell a hadseregben a legjobban végezni a komszomol nevelőmunkáját.

Például miért jobb az egyik csapat és miért rosszabb a másik? A jobb csapatnak jobb parancsnoka van, olyan, aki jól tud szervezni. Meg kell mondanom, hogy lehet valaki igen nagytudású és művelt ember, de ha hideg szívvel vezeti az ifjúságot, ha nem viszi bele egész lelkét a nevelésbe és a kiképzésbe, akkor az ifjúság ezt rögtön megérzi. Az ilyen parancsnokot nem fogják szeretni. Ha ellenben szívvel-lélekkel végzi a munkáját és igyekszik mindent megtenni azért, hogy csapata az elsők közé kerüljön, ha minden erejét és lelkesedését beleviszi munkájába, viszonzásképpen kétségkívül elnyeri az ifjúság szeretetét. Az ilyen embert nemcsak tisztelni fogják, hanem szeretni is, a szeretet pedig több a tiszteletnél.

Ezért úgy gondolom, hogy ha jó a szervezet, az jelentős mértékben attól függ, hogy jó vezető áll az élén. Ha a vezető valóban arra törekszik, hogy jól szervezze meg a dolgokat, ha csak némileg is kulturált, nempedig kifejezetten buta ember, a siker nem marad el. Az élet maga fogja megmutatni neki, hogy melyik út vezet sikerhez. Amikor ezekről a mindennapi kapcsolatokról beszélünk, akkor meg kell értenünk, hogy ennek iratlan szabályai a mindennapi élet folyamatában alakulnak ki, ellentétben azokkal a szervezeti formákkal, amelyek történelmileg alakultak ki és írott szabályzatokba vannak foglalva. Az elvtársaktól függ, hogy a tisztikar és az egyszerű komszomolista katonák között olyan viszony legyen, amely szilárdan és mindig az ifjúság nevelésének ügyét szolgálja és hadseregünk erejét növeli.

Önök azt kérdezték: mi a teendő azon a téren, hogy az egyes alakulatoknál vannak jó és vannak rossz komszomolisták? Mit lehet itt tenni? A komszomollsták sem az égből hullanak, hanem a népből jönnek. A nép körében vannak jó, nagyon jó emberek és vannak rosszak, gyávák, tunyák, képmutatók. Népünk csak huszonhat éve került ki a kapitalista rendszerből, és a mult nyomai még nem tűntek el. Furcsa is volna, ha a nép fiaiból álló hadseregben csupa szent lenne.

(Derültség.) Ilyesmi nem is lehetséges. Ugyanígy a komszomolszervezetekben is vannak jó, és vannak rossz komszomolisták. Hiszen ha csupa becsületes, bátor, fegyelmezett, kulturált, mesterségét jól értő ember volna a világon, akkor az elvtársaknak már semmi dolguk sem lenne! (Derültség.)

Azt hiszem, nem tévedek, ha mégis azt mondom, hogy a komszomolisták tömege túlnyomórészt az ifjúság legjobbjaiból áll. De természetesen ebben a tömegben is van egy jelentéktelen elmaradott réteg. Ezeket sem szabad kiengedni befolyásunk alól. Ez a feladatunk.

Az egyik elvtárs azt mondta, hogy a hadsereg komszomolszervezetében nagyon sok derék elvtárs van, de sajnos, nem mindegyik tud vezetni. Mit feleljek erre? Ha az egész nép csupa vezetőből állna, nem maradna nép. (Derültség.) Vezetők mindig korlátolt számban vannak, különben nem lennének vezetők, mert nem volna kit vezetniük. Ha egy-két vezetőképes ember van egy egységen belül, az már nagyon jó. Ha az egyik kidől a sorból, van aki a helyére álljon. Attól félek, hogy olyan egység, ahol a katonák egytől-egyig vezetők, nem is lenne harcképes, mert mindenki megsértődne, hogy miért akarják őt vezetni. (Derültség.) Az a fontos, hogy legyenek olyan emberek, akik igyekeznek követni a vezetőt és minél közelebb állni hozzá. Ez az az aktíva, amely minden feladatot végrehajt. És ilyen aktívára kell mindig támaszkodni.

Felmerült önöknél az a kérdés is, hogy mi legyen azokkal a komszomolistákkal, akik nem végeznek komszomolmunkát.

Ezt a kérdést nem szabad formálisan kezelni. Ha valakinek nincs ugyan semilyen külön komszomolmegbizatása, de egyéb fontos és szükséges kötelezettségek hárulnak rá, amelyeket jól teljesít és elősegíti a győzelem kivívását, akkor úgy vehetjük, hogy az ilyen ember becsülettel teljesíti komszomolkötelességét is. És nagyon helyes, ha a komszomolszervezet elég nagy munkának tekinti a katonai feladatait, elismeri, hogy ezek teljesen igénybeveszik minden idejét és az ilyen emberre nem rak még több funkciót. Mondjuk, egy komszomolista tiszt komoly munkát végez a törzskarnál. Vajjon végez-e így komszomolmunkát, vagy sem? Ha olyan felelősségteljes helyet tölt be a törzskarnál, hogy nagyon túl van terhelve katonai teendőivel, fel lehet-e bűnéül róni, hogy ezenfelül nem

vállal komszomolmegbizatásokat is? Néha maguk a komszomolszervezeteink is látják, hogy valaki nyakig van munkában, és mégis igyekeznek kieszelni számára valamilyen feladatot. Ez helytelen. Önöknek, akik a komszomolisták politikai munkáját szervezik és irányítják, minden egyes komszomolistáról tudniuk kell, hogy milyen munkát végez. És ha valamelyikük amúgyis túl van halmozva katonai teendőkkel, noha azok a szó szoros értelmében nem is tekinthetők komszomolmunkának, akkor nem szabad úgy venni, hogy az ilyen ember kivonja magát komszomolkötelességeinek teljesítése alól. Lényeges különbség van a munkával túlterhelt és a munka alól kibújni akaró ember között.

Sohasem tekintettük öncélnak a komszomolmunkát. A fiatalok azért lépnek be a komszomolba, hogy segítsék a pártot a dolgozó nép jólétéért és boldogságáért folytatott harcában. A komszomolista értékét nem az határozza meg, hogy jól szerepel-e a gyűléseken, hogy aktivistája-e saját komszomolszervezetének, és hogy van-e valamiféle külön funkciója a komszomolban. Értékét elsősorban az szabja meg, hogyan végzi el azt az állami, katonai vagy gazdasági munkát, amellyel megbízták.

Ugyanígy vagyunk az egész komszomol sikerével, amely az összes komszomolisták — fiúk és lányok — társadalmilag hasznos munkájának az eredménye. Hiszen az elvtársak is joggal büszkék arra, hogy ennyi és ennyi hős, ennyi és ennyi kitüntetett harcos került ki a komszomolisták közül. De a kitüntetéseket sem annyira komszomolmunkájukért, mint inkább háborús érdemeikért kapták.

Történelmünk különböző szakaszain pártunk bizonyos meghatározott célokat tűzött maga elé. Régen a párt a cárizmus megdöntésére, majd a szocialista társadalom megszervezésére, a szovjet rend megerősítésére tömörítette maga köré a nép erőit. Most a párt minden ereje a Szovjetunió védelmére irányul. Egyáltalában nem tűz a párt olyan feladatot maga elé, hogy minden tagja frissen mosott, hófehér, hótiszta legyen. A pártot a szovjet állam védelmének, függetlensége és jövője megvédésének világtörténelmi feladata köti le, és azért küzd, hogy a Szovjetunióval mint hatalmas erővel az egész világ számoljon. Ez napjaink feladata. Magától értetődik, hogy ez a hatalmas harc átalakítja az embereket, kicsiszolja világnéze-

tüket, jellemüket. Ezzel új nemzedéket nevelünk, amely mindenek fölé helyezi a társadalom javát, s az új társadalom és az egész emberiség eszményeiért folyó küzdelmet. Ezekért a célokért él a párt, és egyáltalában nem azért, hogy párt legyen a pártért. Éppígy a komszomol sem lehet öncél.

Az egyes komszomolistát tehát nemcsak komszomolkötelességeinek teljesítése szerint kell megítélni, hanem abból a szempontból is, hogy mennyivel járul hozzá a közös munkához. És ha egyszer harcol, ha ereje teljes megfeszítésével, foggal-körömmel védi a Szovjetállamot, ha testével oltalmazza hazáját az ellenséges betöréstől, vajjon ezt a Szovjetunió védelmére irányuló katonai munkát nem kell komszomolmunkának tekintenünk? Világos, hogy a komszomolista honvédelmi munkája egyúttal komszomolmunka, és hogy ez a legfontosabb, alapvető munkája, amelyben megmutatkozik hazafisága, hősiessége és minden egyéni képessége.

Egyes csapataink már a Szovjetállam határain túl, külföldön, román területen harcolnak. Egy másik világ tárul fel ott előttünk. A Vörös Hadsereg és a helyi lakosság viszonya helyesen alakult, a románok belső ügyeibe pedig nem kell beavatkoznunk. Meg kell mondanom, hogy a román lakosság körében sok hazugság terjedt el a Szovjetunióról. A románok egyrésze menekül előlünk, fél, hogy jönnek azok a szörnyű bolsevikok és lenyúzzák a bőrét. Be kell nekik bizonyítani, hogy mennyire félrevezették őket. Vöröskatonáink és tisztjeink e tekintetben is a helyzet magaslatán állnak. A románok meg fognak győződni arról, hogy egy kulturált nép kulturált hadserege lépett a földjükre. Csak a kémkedés és a diverzió ellen kell bebiztosítanunk magunkat, tisztán katonai jellegű óvintézkedéseket kell foganatosítanunk.

Befejezésül szeretnék egész szívemből sikert kívánni munkájukhoz. Ezen a nyáron szemmelláthatólag kemény harcok lesznek. A legfőbb feladatuk: előkészíteni ezekre a csatákra az embereket, előkészíteni őket technikailag, politikailag és lelkileg. Egész munkájukat e feladat teljesítésének kell alárendelniük. Teljes sikert kívánok önöknek! (Viharos taps. Felkiáltások: „Éljen Mihail Ivanovics Kalinyin!" „Hurrá!")

A SZOVJETUNIÓ NAGY HONVÉDŐ HÁBORÚJA UTÁN MEGJELENT CIKKEK ÉS BESZÉDEK

A „KOMSZOMOLSZKAJA PRAVDA" ÉS A „PIONIRSZKAJA PRAVDA" CÍMŰ UJSÁGOKNAK A SZOVJETUNIÓ RENDJELEIVEL VALÓ KITÜNTETÉSE ALKALMÁBÓL TARTOTT BESZÉD

1945 július 11

Elvtársak! Üdvözlöm a magas kitüntetés alkalmából a *Komszomolszkaja Pravda* szerkesztőségét, és vele együtt az egész komszomolt, valamint a *Pionirszkaja Pravda* szerkesztőségét, az úttörőket és mindazokat a gyermekeket, akik a *Pionirszkaja Pravdá*-t olvassák. Az előbbi ujság katonai, az utóbbi munkaérdemrendet kapott, s úgy hiszem, hogy ezeket az érdemrendeket mindkét lap meg is érdemelte.

A *Komszomolszkaja Pravda* a háború egész ideje alatt magasan tartotta a szovjet hazafiság zászlaját. Lelkesítette ifjúságunkat, elmélyítette hazafias érzelmeit, fokozta harci szellemét és munkaenergiáját — s a *Komszomolszkaja Pravdá*nak ez a munkája nem volt hiábavaló.

Komszomolistáink, fiataljaink e négy év alatt az élet kemény iskoláját járták ki, és sokan közülük az életükkel fizettek érte. S ezekben az időkben, amikor olyan kivételesen sok függött az emberektől, a *Komszomolszkaja Pravda* kétségtelenül megkönnyítette a harcot és megmutatta az utat, az ifjúság magatartásának igazi útját. Joggal lehet most büszke munkája eredményeire, felhívásainak eredményeire. Propaganda-, agitációs és szervezőmunkáját nagy sikerek koronázták. A Szovjetunió komszomolja és az egész szovjet ifjúság ezekben az években nagyobb dolgokat vitt véghez, mint talán az egész világ ifjúsága együttvéve.

S így engedjék meg, hogy elsősorban azért köszöntsem a *Komszomolszkaja Pravdá*-t, mert a gyakorlatban láthatta

munkája gyümölcseit — a harc mezején, a gyárakban és üzemekben, a kolhozokban és a szovhozokban — láthatta ifjúságunk lángoló hazafiságában és határtalan odaadásában hazája, a szocialista állam, a kormány és népünk vezére, Sztálin elvtárs iránt, aki mindig támogatta a szovjet fiatalságot, különösen nehéz körülmények között. Másodsorban azért köszöntöm a *Komszomolszkaja Pravdá*-t, mert jelentős segítséget nyujtott a komszomol vezetésének az egész szovjet ifjúság nevelésében, és óriási tekintélyre tett szert nemcsak az ifjúság, hanem a Szovjetunió egész lakossága körében.

Óriási munkát végzett a *Pionirszkaja Pravda* is. E munka jelentősége elsősorban abban áll, hogy úgyszólván életük első lépéseitől kezdve, szinte észrevétlenül, már serdülőkorukban hozzászoktatja a fiatalokat az ujságolvasáshoz, a társadalmi élethez. Ezáltal az öntudat fejlődése a mi pionírjainknál fokozatos és folyamatos — nempedig ugrásszerű, ahogy ez azelőtt volt. Hiszen azelőtt az ember sokszor még negyvenéves koráig is öntudatlan maradt, és esetleg csak a negyvenedik évében nyílt ki a szeme, amikor egy pártmunkás vagy valamely véletlen öntudatra ébresztette. Másodsorban abban áll e munka jelentősége, hogy szélesíti a gyermekek látókörét, s ezzel egyidejűleg kifejleszti bennük a tevékeny életre való törekvést — nehogy olyan emberekké váljanak, akik már ifjú éveikben megcsömörlöttek az élettől és semmi célt sem látnak maguk előtt, hanem olyanokká, akiknek állandóan nő a tetterejük, élnivágyásuk, dolgozniakarásuk. Ezt a feladatot kell teljesítenie a *Pionirszkaja Pravdá*-nak.

Az ifjúság nevelése igen nehéz munka, és azok, akik ezen a területen dolgoznak, nagyon tiszteletreméltó és egyúttal nagyon felelősségteljes feladatot látnak el. A pionírszervezet funkcionáriusa csak akkor végezhet hasznos munkát és csak akkor jár sikerrel a munkája, ha szeretettel, odaadással végzi, és — hogy úgy mondjam — egész lelkét beleadja ebbe a munkába, ha minden gondolata szinte eggyéválik a pionírokkal, a pionírok érdekeivel, a pionírok nevelésével.

Engedjék meg, hogy sok sikert kívánjak ehhez a nehéz, de — mégegyszer ismételnem kell — nagyon tiszteletreméltó és nagyon szükséges munkához.

Gyakran beszélünk az új emberről. A mai idők valóban igen szemléltetően mutatják, hogy az ember, mint minden

szerves lény, különféle hatásoknak, befolyásoknak van kitéve. Hogy milyen rossz befolyást lehet gyakorolni az emberekre, azt jól látjuk jelenleg, amikor egész országokat fertőztek meg embergyűlölő eszmékkel. De az egész emberiség színe előtt itt áll a nagyszerű példa arra is, hogyan lehet az embereket jó irányban, a humanizmus, a nemes érzelmek, a hazaszeretet irányában befolyásolni.

Azt akarom, hogy a pionírszervezetek vezetői úgy szeressék a mi gyermekseregünket, mint azok az okos anyák, akik gyermekeik igazi boldogságára törekszenek. Nemes, emberi, valóban humánus érzelmek kifejlesztéséről beszélek, arról, hogy oltsunk az ifjúságba olyan nemes érzelmeket, amelyek később lényük szerves alkotórészévé válnak. Egyik legfontosabb feladatunk ez. Ehhez a munkájukhoz ismételten sok sikert kívánok.

(Az ifjúsági sajtó munkatársai viharos tapssal válaszolnak Mihail Ivanovics Kalinyin meleg atyai jókívánságaira és biztosítják arról, hogy a *Komszomolszkaja Pravda* és a *Pionirszkaja Pravda* mindent meg fog tenni, hogy még sikeresebben nevelje az ifjúságot az igazi hazaszeretet szellemében.)

SZERVEZETTSÉG ÉS KULTÚRA — A KOMSZOMOL MUNKÁJÁNAK ALAPJA

A Moszkva-területi kolhozok komszomol-titkárainak tanáeskozásán tartott beszéd

1945 július 12

Elvtársak! Csak egy kérdéssel kívánok foglalkozni. Önök a Moszkva-területi komszomolszervezeteket, a fővároshoz tartozó terület komszomolszervezeteit képviselik. Ez a terület műveltség és képzettség tekintetében igen magas színvonalon áll. Magától értetődik, hogy a Moszkva-területi komszomolistáknak a Szovjetunió egyik legműveltebb komszomol-osztagát kell alkotniok. Önök nap nap után tettekkel bizonyítják be, hogy ezekben a szervezetekben megvan komszomolunk valamennyi pozitív tulajdonsága: az áldozatkészség, a megfeszített munkaképesség, a lelkes versenyszellem, a hazafiasság. De ezeket a tulajdonságokat megtalálhatjuk a többi komszomolszervezetben is.

A fővárosi szervezetnek viszont valamiben ki kell tűnnie, kell hogy legyen benne valami megkülönböztető, fővárosi jelleg. Azt mondják, hogy a fővárosi emberben megvan ez a jelleg, és hogy a fővárosi ember egy kicsit más, mint a vidékiek — fogékonyabb, gyorsabban reagál stb. Igaz, hogy önök nem magában Moszkvában, hanem Moszkva területen élnek és a mezőgazdaságban dolgoznak. És mégis, mint a fővároshoz tartozó terület szervezeteinek valamilyen téren ki kell tűnniük.

Mi az a követelmény, amelyet jelen pillanatban az önök területi komszomolszervezetével szemben mint a Szovjetunió egyik legkulturáltabb komszomolszervezetével szemben támasztunk? Úgy gondolom, hogy ez a követelmény a szer-

vezettség! Teljesen igaza van Popov elvtársnak, aki azt mondta, hogy túlsok munkát fektetünk a mezőgazdaságba. Kevesebb munkabefektetéssel nem ekkora eredményeket kellene elérnünk, mint most, hanem még nagyobbakat. Lám, ilyen feladat áll a komszomol előtt!

Hiszen az elvtársak a parasztság körében is a legműveltebb emberek, általában hét vagy tíz osztályt végeztek. A régi Moszkva kormányzóságban nagyon kevés fiatalnak volt középiskolai végzettsége. Azelőtt sohasem költöttek annyit az ifjúság képzésére, mint a Szovjethatalom idején.

Mit jelent a műveltség? A műveltség fegyelmezi az embert és képessé teszi arra, hogy mindenhez sajátos módon, szervezetten fogjon hozzá. A műveletlen ember mechanikusan végzi munkáját, úgy, ahogy megszokta, nem igen van kidolgozott terve: hát ahogy az öregapja dolgozott, úgy dolgozik ő is. Most azonban nem úgy kell dolgozni, ahogy nagyapáink idejében — ma meg kell szervezni a munkát!

És mit is jelent a szervezettség? Azt például, hogy a vetési munkát nem szükséges olyan lóhalálában végezni, hogy az emberek kakasszóra keljenek és napnyugtakor holtfáradtan dőljenek az ágyba, s mindenki úgy loholjon, hogy a nyelve kilóg. Megengedem, hogy lehet ilyen módon eredményeket elérni, megengedem, hogy néha szükség van erre is. De az önök feladata, a parasztság kulturált, művelt rétegének a feladata, hogy tervszerűséget vigyenek a munkába, és ezáltal a munka kapkodás nélkül, szinte automatikusan menjen — jól és fürgén. Nagy munka vár ezen a téren az elvtársakra. Éppen az önök szervezeteinek kell élenjárniuk a kultúra terjesztésében.

A kultúrát be kell vinni a mindennapi életbe, a munkába is. Ez mit jelent? Azt jelenti, hogy ne végezzünk felesleges munkát, azt jelenti, hogy minden mozdulatunk eredményes legyen. Tudják-e, hogyan dolgoznak a gyárban? Minél többet sürög-forog valaki a munkapad körül, annál kisebb. eredményt ér el. És fordítva, vannak, akik látszólag meg se moccannak, de a munkájuk bámulatosan gyorsan halad. Az ilyen ember egyetlen felesleges, céltalan mozdulatot sem tesz, mindene, minden szerszáma ott van a helyén, úgy veszi elő, amire szüksége van, hogy meg se fordul, s a munkája nagy eredményekkel jár.

A mezőgazdaságban, falun az ember inaszakadtáig,

látástól vakulásig is dolgozhat, mégis kevés a látszata. Igaz-e vagy sem? Folyton dolgozol, és mégis sok a munkád. Persze, ez a szervezetlenség. Tehát szervezettséget kell bevinnünk a munkánkba, sőt úgy is mondhatnám, hogy egész életünkbe.

S mit jelent a szervezettség a komszomolmunkában? Azt jelenti, hogy a gyűléseken ne legyen felesleges szófecsérlés, és ha egy kérdés felvetődik, ne csak úgy általában beszéljünk róla, hanem konkrétan, hogy azt a kérdést gyakorlati szempontból oldjuk meg, és járjunk a dolgok végére. Jól jegyezzék meg, hogy mindenben, akár az agitációban, akár a gyűléseken, de még teázás közben is megmutatkozik, ki a szervezetten élő és ki a szervezetlen ember.

Véleményem szerint a moszkvai komszomol, a legkulturáltabb komszomolszervezetünk, meg tudja oldani ezt a feladatot. Ki tudná megoldani, ha nem a moszkvai komszomol? A szervezettségre annál nagyobb szükségük van, mert önöknél sokfélét termelnek és olyan mezőgazdasági növényeket is, amelyek rengeteg munkát igényelnek — kerti veteményeket, zöldségféléket. Ezekkel nagyon sok munka van, és szervezettség nélkül természetesen semmire sem megyünk.

Ezt a kérdést én már felvetettem a komszomolnak, de gyűléseiken, felszólalásaikban nem mutatkozik meg, hogy ez foglalkoztatná önöket. Pedig a komszomol alakítja ki az embereket. A komszomol — talán így mondhatnám — lerakja az ember egész jövendő munkájának alapjait. Tehát az elvtársakat, akik a komszomol vezető káderei, nagy felelősség terhelné, ha tegyük fel egyik vagy másik szervezetük — akár kolhozbeli, akár kerületi szervezet — aktív embereket, tevékeny szovjet hazafiakat, egyszóval derék embereket nevel ugyan, de ezekben az emberekben nincs szervezettség, nem képesek megszervezni munkájukat, mindennapi életüket.

Ezért engedjék remélnem, hogy a moszkvai komszomolszervezet ráirányítja a figyelmét a munkának erre az oldalára. Szívből kívánok ehhez sok sikert.

(Viharos taps, a hallgatóság feláll. Felkiáltások: „Éljen Mihail Ivanovics Kalinyin!" „Hurrá!")

AZ ISKOLAI OKTATÁS MINŐSÉGI SZÍNVONALÁNAK MEGJAVÍTÁSÁRÓL FOLYTATOTT VITÁHOZ

Az „Uesityelszkaja Gazetá"-ban megjelent cikk

1945 augusztus 8

Középiskoláink nem kevés sikert értek el az utóbbi évek folyamán az ifjúság oktatásában. A tanulók és szüleik véleménye szerint ezeket a sikereket azonban jelentős mértékben a tanulók fokozottabb megterhelése révén érték el. Ezért tehát teljesen érthető, hogy a pedagógusok és a közoktatási dolgozók megvitatják az oktatás további minőségi javításának lehetőségeit. Ezzel a kérdéssel valószínűleg az előttünk álló pedagóguskonferenciákon és értekezleteken is foglalkozni fognak. S ennek kapcsán természetesen felvetődik a tanterv terjedelmének, azon ismeretek összességének kérdése is, amelyet a szovjet ifjúságnak meg kell kapnia iskoláinkban. Nos, még soha nem fordult elő, hogy a társadalom meg lett volna elégedve a meglevő tantervvel. Ez nemcsak nálunk van így, hanem külföldön is. S ez természetes, mert a társadalmi fejlődés következtében megváltoznak az iskolával szemben támasztott igények is. De a középiskolai tanterv, hogy úgy mondjam, a stabil profil összeállításának nehézsége főként az, hogy változnak maguk a középiskolai végzettséggel rendelkező fiatalokkal szemben támasztott követelmények is. Egyébként most két vonalon futnak a mi követelményeink: egyrészt azt akarjuk, hogy a középiskolák kellőképpen előkészítsék a fiatalokat a főiskolára, másrészt előkészítsék őket a gyakorlati életre is, hiszen az ifjúság nagy része megelégszik a középiskolai végzettséggel. És viszonylag nincs már messze az az idő sem, amikor egész ifjúságunk középiskolai képzettséget nyer, s kívánatos, hogy a középiskola megfelelő mértékben előkészítse

a tanulókat ismereteik összessége tekintetében mind a főiskolára, mindpedig közvetlenül a gyakorlati életre.

Miféle ismeretekkel kell rendelkeznie annak, aki elvégezte a középiskolát, s milyen legyen ezeknek az ismereteknek a minősége? Természetesen az lenne az ideális, ha az ilyen ember maximális ismeretekkel rendelkeznék és mélyen értené is azokat a tantárgyakat, amelyekre az iskolában tanították. Ez azonban azt jelenti, hogy az iskolának amellett, hogy a tanulókat meghatározott mennyiségű ismerettel kell felfegyvereznie, még hozzá is kell szoktatnia őket az egyéni tanuláshoz, az önálló szellemi munkához.

A pedagógusok itt nagy nehézségekkel találkoznak. Az iskola egyrészt maximális mennyiségű ismereteket törekszik adni a tanulóknak, például történelemből, botanikából stb. Másrészt ahhoz, hogy az iskolában hozzászokjanak az önálló, szervezett munkához és az ismeretek ezen összességének átgondolásához, bizonyos szabad időre van szükség, amely lehetővé tenné a tanulóknak, hogy — esetleg a tanító vezetésével — önálló munkát végezzenek. S úgy gondolom, hogy erre bizonyos számú tanórát kellene fordítani. Ez segítségére volna a tanulóknak a tanult tantárgyak mélyebb átgondolásában és rendszerezésében, s hozzászoktatná őket a szervezett, rendszeres szellemi munkához. Ha nem találjuk meg ennek a feladatnak a helyes megoldását, akkor egészen világos, hogy a gyakorlati életben el fog párologni az iskolában kapott ismeretek nagy része. Ezeket az ismereteket csak abban az esetben rögzíthetjük, ha nem hagyjuk figyelmen kívül az oktatásnak és nevelésnek e részét sem. Persze lehet az embereket a középiskolákból úgy is szárnyrabocsátani, hogy megtömtük őket tudománnyal, mint valami zsákot — azonban nem ez a célunk. Nem, a mi célunk az, hogy olyan emberek kerüljenek ki a középiskolából, akik meghatározott mennyiségű ismerettel rendelkeznek, s ezeket az ismereteket fel is tudják használni a gyakorlati életben.

Úgy vélem, hogy ma már nagyon szűk az a keret, amelyen belül az oktatás minőségének megjavítását a tanulók további megterhelésével lehetne elérni. Joggal tárgyalják a pedagógiai sajtóban a tanterv csökkentésének lehetőségeit. Azt gondolom azonban, hogy a tanterv felülvizsgálásakor különösen nagy figyelmet kell szentelni az orosz nyelvnek, a matematikának,

a fizikának és az idegen nyelveknek. Az anyanyelv jó ismerete már csak azon egyszerű oknál fogva is szükséges, mert más tantárgyak megtanulásának eszköze, s mert az emberi gondolatot voltaképpen csak akkor nevezhetjük gondolatnak, ha szavakba öntik, azaz úgy fogalmazzák meg, hogy más emberek is fel tudják fogni. Az anyanyelv ismeretére a művelődés minden további szakaszában és minden munkaterületen szükség van, bármivel is foglalkozzék az ember élete folyamán.

A matematika és a fizika ismeretére feltétlen szükség van. Hiszen ma a motorok és a bonyolultabbnál bonyolultabb gépek századában, a tíz- és tízezer munkást foglalkoztató óriási üzemek századában élünk, abban a században, amikor még a mezőgazdaságban is évről évre egyre szélesebb teret nyer a gépesítés. Ezenfelül a középiskolát végzettek jelentős része megy a műszaki főiskolákra, ahol alapvető e tantárgyak ismerete.

Úgy vélem, hogy a középiskolát végzett embernek feltétlenül ismernie kell egy idegen nyelvet, ha nem is tökéletesen, de mindenesetre annyira, hogy el tudja olvasni a megfelelő külföldi könyveket, s megértse, amit olvasott. Nincs már messze az az idő, amikor csak az olyan embert fogják műveltnek tartani, aki legalább egy idegen nyelvet ismer. Véleményem szerint, az idegen nyelvek ismerete segítséget nyujt saját anyanyelvünk jobb megértésében is.

E tantárgyak tanulásának ezenkívül van néhány sajátossága is. Az idegen nyelv tanulásáról már nem is beszélek. De például a matematikatanulást bonyolulttá teszi még az is, hogy a tanítónak majdnem az első osztálytól kezdve arra kell törekednie, hogy tanítványai ne csak a könyv szerint tudják a számtani szabályokat és a matematikai képleteket, hanem közvetlenül a saját munkájuk révén is megértsék. Tudjuk, hogy a tanulót az iskolai oktatásnak már egészen korai fokán megtanítják, hogyan kell meghatározott ismert mennyiségek alapján ismeretlen mennyiségeket kiszámítani. Azután ugyanezen az úton tér át a bonyolultabb példák megoldására. Ilymódon a matematika mindig a szakadatlan munkán alapul, mikor az ember közvetlenül a saját erőfeszítése révén emelkedik egyre magasabbra és magasabbra a tanulás lépcsőjén. De a tanuló saját szellemi erőfeszítése nélkül sikerei kétségesekké válnak, s ha a szabályokat és képleteket csak mechanikusan

sajátította el, az rendszerint nagyonis megmutatkozik a tanulás egyik vagy másik szakaszában, a főiskolán pedig feltétlenül.

Nem térek ki a többi középiskolai tantárgyra, bár teljesen tisztában vagyok fontosságukkal. Annyit mondok csupán, hogy a tanulók nevelése szempontjából megvan a maga jelentősége a rajzolásnak és a mértani rajznak, a leányiskolákban pedig ezenkívül még a kézimunkázásnak is. Ezek a tantárgyak nem terhelik meg a tanulók emlékezetét, sőt pihenést jelentenek a többi tárgy után, viszont jóformán ezek az egyedüli szemléltető jellegű tantárgyak. S arról sem szabad megfeledkeznünk, hogy azok a középiskolát végzett tanulók, akik nem mennek főiskolára, gyárakban és kolhozokban fognak dolgozni, s ott gyakorlati szempontból igen nagy hasznát fogják venni a rajzolásnak és a mértani rajznak.

Nem vagyok híve a túlzsúfolt tanterveknek. Úgy vélem, hogy a pedagógusok előtt álló alapvető feladat az, hogy a terveket megfelelő arányba hozzák a rendelkezésükre álló tanórákkal, azaz jusson idő arra, hogy a tanulók önállóan is átgondolhassanak minden adott tantárgyat. Ugyanis a jól feldolgozott és jól megértett kisebb tanterv sokkal jelentősebb eredményekkel jár az ifjúság oktatásában, mint az olyan túlzsúfolt tanterv, amelyen a pedagógus kénytelen gyorsított ütemben keresztülszaladni.

A pedagógia fokozottan törekszik célszerűbb tantervet alkotni és megtalálni a középiskolai oktatás legjobb módszereit. Joggal reméljük, hogy ezek az erőfeszítések pozitív eredményekre vezetnek.

A MARXIZMUS-LENINIZMUS ALAPJAINAK FŐISKOLAI OKTATÁSÁRÓL

Az SzK(b)P Központi Bizottsága mellett működő pártfőiskola hallgatóinak és előadóinak gyűlésén tartott beszéd

1945 augusztus 31

Elvtársak, az a döntő szerep, amelyet a Szovjetunió a fasizmus feletti győzelem kivívásában betöltött s a második világháború folyamán tanúsított katonai és gazdasági ereje, mint ismeretes, külföldön sokak számára teljesen váratlanul hatott. Kimondhatatlanul csodálkoztak, sőt egyesek egyenesen kellemetlen meglepetést éreztek. De ami tény, az tény, s ezt a tényt most már nemcsak szövetségeseink ismerik el, hanem ellenségeink is, és elismeri az egész emberiség.

Azt is elmondhatjuk, hogy az egész világon elismeréssel adóznak a szovjet nép vezére lángeszének. És elismeréssel adóznak munkatársai tehetségének, mindazoknak, akik a politikai, diplomáciai, katonai, gazdasági, kulturális és szervezőmunkában nagy vezérünk segítségére voltak.

A szovjet népnek a Nagy Honvédő Háborúban aratott nagyszerű győzelmei mély benyomást tettek a külföldiekre és e győzelmek valóságos fordulatot idéztek elő a Szovjetunióhoz való viszonyukban. Ma nincs még egy ország a föld kerekségén, amely iránt határain túl ilyen mélységes érdeklődés nyilvánulna meg, s amelyet olyan feszülten figyelnének, mint a mi hazánkat. Számos külföldi, aki azelőtt elhitte a Szovjetunióról költött különféle rágalmakat, ma már elvetette régi nézeteit, s nem tekinti többé a Szovjetállamot a „totális" állam valamilyen válfajának, azaz olyan államnak, ahol bilincsbe vernek minden emberi gondolatot és önálló tevékenységet.

Az egész világ a saját szemével láthatta, hogy gazdag adottságokkal rendelkező népünk alkotóereje, kezdeményezőkészsége és találékonysága az államunk számára legsúlyosabb percekben is szokatlanul szélesen, sokoldalúan és hathatósan bontakozott ki. S mindez nem csupán magában a hadviselésben nyilvánult meg, hanem a szó szoros értelmében az állam életének minden területén. Ismer-e valami ehhez hasonlót a Szovjetunió határain túl akár csak egyetlen ország is, legyen az bár a legdemokratikusabb? Mindez egyes külföldieket zavarba ejtett, másokból pedig élénk érdeklődést váltott ki, és azt az óhajt keltette fel bennük, hogy valóban figyelmesen megismerkedjenek a szovjet rendszerrel, a Szovjetunió intézményeivel és a szovjet emberekkel.

Hát a hadseregünk hősiessége, odaadó harca a Szovjetunió védelmében, példátlan bátorsága? És a hátországunk hősiessége a munka frontján, a nők és serdülő ifjak önfeláldozó, megfeszített munkája, meg az öregeké, akik közül sokan már nyugdíjban voltak, de a háború idején önként újra munkába álltak? Fellelhető-e valami ehhez fogható bármely más demokratikus államban? S egyáltalában elképzelhető-e ez egy olyan államban, amely nem a nép igazi demokráciájának a megtestesülése? Mindez azt mutatja, hogy népünk osztatlan odaadással viseltetik a Szovjethatalom iránt, hogy a végsőkig, utolsó csepp véréig harcolt és mindig kész harcolni a szovjet rendért. Nagyonis érthető, hogy mindez szintén felkeltette a külföld figyelmét a Szovjetunió iránt.

És mit látunk országunkon belül?

A szabadságunkat, függetlenségünket, állami létünket halálos veszedelemmel fenyegető kegyetlen háború megmutatta egész népünknek, még az isten háta mögött élő legelmaradottabb embereknek is, hogy ha nincs nálunk szovjet hatalom, ha nem építettük volna fel a szocializmust, s ha nem vezetne bennünket a kommunista párt és Sztálin elvtárs, akkor mindez szörnyű katasztrófával végződött volna. Még sohasem ismerte fel népünk ilyen világosan és teljesen mint most, hogy mennyi előnye és milyen fölénye van annak az új demokráciának, amelyet saját keze munkájával teremtett meg.

Nos, a történelem folyamán talán még sohasem fordult elő, hogy ennyire kedvezően találkoztak volna össze mindazok a körülmények, amelyek alkalmassá teszik a dolgozók széles

tömegeit a marxista tanok befogadására. Valóban, ha a nép a nehéz percekben ilyen mélységes odaadást tanúsított a Szovjetunió iránt, ha ilyen szorosan egybeforrt a szovjet rendszerrel (s a szovjet rendszer ideológiailag Marx—Engels—Lenin—Sztálin tanításán nyugszik), akkor teljesen érthető, hogy most érkezett el a történelmileg legkedvezőbb időpont a marxizmus-leninizmus propagandája számára.

Nagy vonásokban ezek azok a feltételek, amelyek mellett nekünk, a marxizmus propagandistáinak ma dolgoznunk kell.

Minthogy itt olyan emberek jöttek össze, akik szakmájuk és munkájuk természete szerint éppen arra hivatottak, hogy a kommunista eszméket a tömegek közé vigyék, fel szeretném vetni önök előtt azoknak a formáknak és legjobb módszereknek kérdését, amelyek segítségével legsikeresebben folytathatják a kommunista eszmék terjesztését a munkások, a parasztok, az értelmiség és kiváltképpen az ifjúság körében.

A marxizmus-leninizmus és az ezzel összefüggő tudományok oktatása nehéz, de egyúttal igen hálás dolog. Lenin azt mondta, hogy a marxizmus azért különösen vonzó, mert egyrészt a legtudományosabb, másrészt a legforradalmibb tan. A marxizmus-leninizmus oktatása két módszerrel valósítható meg: alkotó módszerrel és — mondjuk — elvont módon.

Mi különbözteti meg az alkotó módszert, ezt a különösen nehéz módszert az elvonttól? Elvontan tanítani azt jelenti, hogy az ember fogja a könyvet, a körmével megjelöli, hogy „ettől eddig", ezt elolvastatja a hallgatókkal, majd pedig az olvasottakat visszakérdezi tőlük. Ez a módszer jár a lehető legkevesebb eredménnyel a tanításban is, a propagandában is és az agitációban is. Minél elvontabban beszél a propagandista vagy az agitátor, minél távolabb járnak gondolatai a konkrét tárgyaktól, annál kevésbbé kelt hatást.

A marxista tanítások elsajátítása végbemehet egyszerűen mechanikusan és végbemehet tudatosan, mondhatnám úgy is, hogy szervesen. Nekünk, marxistáknak arra kell törekednünk, hogy lehetőleg minél több ember tegye magáévá a marxizmust teljesen tudatosan, hogy minél többen értsék meg és sajátítsák el alaposan.

Miért térek ki itt e tudomány tanítására? Azon egyszerű okból, mert a főiskolákon most rendkívül nehéz feladatnak tartják a marxizmus-leninizmus tanulását.

Beszélgettem egyszer erről egy felelős elvtárssal és azt kérdeztem tőle: „Mi lenne, ha ezt a tantárgyat nem tennénk kötelezővé, hanem fakultatívvá? Hiszen lényegében véve a marxizmus-leninizmus a legérdekesebb és művelt ember számára a legszükségesebb tantárgy. A marxizmusról lehet a leglelkesítőbb előadásokat tartani. A hallgatóknak egyenesen meg kellene rohamozniuk azt a tantermet, ahol ebből a tantárgyból tartanak előadást." Az elvtárs gondolkodott egy darabig, aztán azt mondta: „Helyes, csak egy kicsit várni kell még vele, amíg több olyan előadónk lesz, aki valóban vonzóvá teszi ezt a tantárgyat a hallgatók számára. (D e r ü l t s é g.) Addig azonban aligha boldogulnánk így, mert egyelőre meglehetősen gyengén állunk ezen a téren."

Láthatják ebből a beszélgetésből, hogy most óriási feladat áll azok előtt, akik előadják a marxizmus-leninizmus alapjait: meg kell javítaniuk ennek az egyik legvonzóbb tantárgynak az oktatását és el kell sajátítaniuk az oktatás alkotó módszerét.

A marxizmus-leninizmus a társadalom és a társadalmi fejlődés törvényeinek valódi tudománya. Látszatra, formálisan természetesen hamar meg lehet érteni. Csakhogy éppen az a kérdés, hogyan?

A marxizmus-leninizmus tanulása bizonyos fokig hasonlít a matematikatanuláshoz. A matematika elvont tudomány, talán a legelvontabb. Hogyan tanítják? Az emberek először megtanulják a szabályokat, s aztán kapnak egy csomó konkrét, tisztán gyakorlati feladatot. Nos, a marxizmus-leninizmus tanítását is a valóságos életből vett konkrét tényekkel, példákkal kell alátámasztani.

Az elvtársak tudják, hogy vannak olyan professzorok, akik például a történelmet úgy adják elő, hogy egyszerűen mindig ugyanazokat a tényeket és dátumokat ismételgetik. Mások meg minden új órán újabb adatokat, új tényeket hoznak fel, összehasonlítják a régit az élő valósággal és megmutatják a jelen és a mult közötti különbséget. Csak a történelemtanítás ilyen módszere hat vonzóan, és csak így tudnak az emberek elmélyedni ebben a tantárgyban.

A marxizmus-leninizmus alapvető tételei kiváltkép megkövetelik az ilyen konkrét tényekkel, konkrét feladatokkal

való állandó alátámasztásukat, ha szabad ezt a kifejezést használnom. Hiszen az édeskevés, ha a marxizmust csupán megtanulják mint tantárgyat, ezenkívül még el kell sajátítani a marxista módszert is, és meg kell tanulni az alkalmazását a társadalmi jelenségek értékelésében. Nos, ez a legfontosabb. Elsajátíthatja valaki magát az elméletet, bizonyos fokig elsajátíthatja a marxizmust és lehet, hogy mégsem tudja alkalmazni, amikor a társadalmi jelenségeket értékelnie kell. Ez jóval bonyolultabb dolog. Márpedig lényegében véve egy marxista annyit ér, amennyire a konkrét feladatok megoldásánál alkalmazni tudja a marxista módszert.

Két hallgató vizsgázik. Az egyik pontosan visszaadja a tankönyv szövegét, a másiknak a felelete igen közel áll ugyan a tankönyvben kifejtettekhez és lényegében helyes is, de megfogalmazása eltér a könyvtől. Hogyan értékelném én e két hallgatót? Nagyobb bizalommal viseltetnék a második hallgató tudása iránt, és semmiesetre sem adnék neki rosszabb osztályzatot, mint az elsőnek, aki szóról szóra idézte a könyvet. (Mozgolódás a teremben.) Miért tennék így?

Arra kell törekednünk, hogy hallgatóink maguk is meg tudják fogalmazni gondolataikat, hogy önállóan használják szellemi poggyászukat, hogy ne csak a tankönyveket idézgessék, és semmiesetre se legyenek olyanok, mint valami „fejtetőre állított könyvtár", ahogy Plehanov mondotta.

A tapasztalat arra tanított engem, hogy a közepes hallgatók rendszerint jóval könyvszerűbben fogalmaznak, mint a tehetségesebbek. S ez szerintem egészen természetes is, hiszen az utóbbiak arra törekszenek, hogy megértsék a dolgokat és maguk is alkossanak. Egyedül az a tény, hogy alkotnak, hogy saját nyelvükön igyekeznek kifejezni a marxista gondolatokat, már önmagában is igen nagy érdem, s nekünk ösztönözni kell őket erre. (Taps.)

Miből indulok ki? Miért harcolunk ezért? Azon egyszerű oknál fogva, mert nekünk nem olyan emberek kellenek, akik csak a marxizmus betűjét ismerik, akik csak a vizsga kedvéért magolták be a marxizmus formuláit, hanem olyan emberek, akik elsajátították a marxista módszert és alkalmazni is tudják a gyakorlati életben.

A marxizmus a társadalmi jelenségek magyarázatának tudományos módszere. A marxizmus-leninizmus ismeretére

az állami, a gazdasági és a kulturális tevékenység bármely ágában dolgozóknak szükségük van. Vajjon nem fontos-e a mérnök számára, hogy műszaki szakmájának alapos ismerete mellett a tudományos szocializmus elméletével is felfegyverkezzék? Hiszen csak akkor fog minden jelenséget tudatosan, helyesen vizsgálni. És a marxizmus tudománya nemcsak egyes társadalmi jelenségek, hanem egész társadalmi alakulatok megértését is lehetővé teszi.

Marx saját elmélete alapján a kapitalista társadalom ragyogó elemzését adta. Ha Marx a maga tanításának csak a lényegét fejtette volna ki, s nem elemezte volna a kapitalista társadalmat, gondolják, hogy elmélete akkor is olyan rendkívül fontos helyet foglalna el a társadalomtudományban, mint amilyet ma elfoglal? Nos, ha Marx sem szorítkozott egyedül az elméletre, hanem ennek az elméletnek az alapján egy társadalmi alakulat egész lényegét tárta fel, úgy minden professzornak is, aki a marxizmus-leninizmus alapjait tanítja, megfelelő módon elemeznie kell azokat a társadalmi jelenségeket, azokat a folyamatokat, amelyek a mi társadalmunkban most végbemennek. Akkor majd lekötik előadásaik az embereket. Ha a professzorok elemezni fogják a társadalmi jelenségeket, ez már alkotó tanítás lesz.

Én is voltam előadó . . . marxizmust tanítottam egy illegális tanulókörben. Megesett, hogy beszéltem valamiről, s magam is éreztem, hogy nem nagyon értik az emberek. Én ilyenkor a következő módszerhez folyamodtam: tizenöt percen át foglalkoztunk az elmélettel, azután pedig kedvünk szerint beszélgettünk, de közben a konkrét valóság egyes jelenségeit boncolgattuk. S képzeljék, így már egészen könnyen elsajátították az emberek azt, amiről megelőzőleg beszéltem nekik. De ha egész órán át azzal foglalkoztam volna, hogy csak a formulákat fejtegetem, akkor semmire se jutottunk volna. Egyszóval láthatják, mennyire fontos, hogy a propagandista különféle módszerekkel elevenebbé tegye a foglalkozásokat és elősegítse, hogy a hallgatók jobban megértsék az olvasottakat. Méginkább így kell tenniük főiskolai előadóinknak.

Ebben áll az alkotó oktatás.

Így tanítani azonban természetesen nagyon nehéz, mert minden előadásra feltétlenül készülni kell, hogy az ember meg-

felelő anyagot szedjen össze és azt jól át is gondolja. De viszont az ilyen oktatás biztosítja, hogy a hallgatók alaposan elsajátítsák a marxizmus-leninizmus alapjait, mert ismereteiket a konkrét események, a konkrét tények elemzése támasztja alá. Ha azonban az oktatás elvont, akkor nem jár ilyen eredményekkel, szárazzá teszi a tantárgyat, sőt, ha az előadott tárgyat nem világítjuk meg konkrét tényekkel, akkor egyenesen elvesszük az emberek kedvét attól, hogy foglalkozzanak vele.

A hallgatóktól nemcsak a marxizmus alapvető tételeinek ismeretét kellene megkövetelni, hanem azt is, hogy tudják, hogyan kell egyes konkrét tényekhez nyúlni, hogyan kell azokat a marxizmus-leninizmus szempontjából értékelni. Ha erre nincs lehetőség az előadások alkalmával, úgy mindenesetre tág teret találhatunk rá a szemináriumokon.

Lenin állandóan arra biztatott bennünket, hogy haladjunk előre a marxista elmélet terén. Sztálin elvtárs is mindig emlékezetünkbe idézi, hogy az elmélet és a konkrét valóság elválaszthatatlanok egymástól, hogy a marxizmus nem tűri meg az elvontságot, a puszta absztrakciót, de mindig gazdagabb lesz, egyre több alátámasztást nyer, és mind világosabbá válik az élet valóságos tényeinek mélyreható tanulmányozása révén.

Nos, elvtársak, úgy vélem, hogy nekünk (mert magamat is beleszámítom, ha nem is a kommunista elmélet oktatói vagy előadói, de mindenesetre a hirdetői közé) (t a p s) mindent meg kell tennünk, hogy a marxizmus-leninizmusról tartott előadások forradalmiságuk és tudományosságuk tekintetében (ne feledjék ezt a két követelményt: forradalmiság és tudományosság!) elvileg teljesen hibátlanok legyenek, és hogy ezeket az előadásokat a legszebb virágokkal ékesítsük, amivel csak ember ékesítheti őket. Ne feledjék, hogy az ifjúság szereti a szépet. S mi lehet szebb a marxizmus-leninizmus eszméinél, mikor ezek az eszmék a határtalan alkotás eszméi! És itt a legszélesebb távlatok nyílnak meg önök előtt. Ezek a távlatok azonban komoly munkára, alkotómunkára kötelezneknek. Lehetőség szerint kerüljék el az olyan „ettől eddig" munkát.

Úgy gondolom, hogy közös erőfeszítéssel élni tudunk népünknek azzal a kedvező lelkiállapotával, amelyről beszédem elején szóltam, és amennyire csak lehetséges, még jobban

és még mélyebben fogjuk bevésni a marxizmus-leninizmus eszméit munkásosztályunk, parasztságunk és értelmiségünk tudatába.

Teljes sikert kívánok önöknek, elvtársak, a tanítás alkotó módszerének elsajátítása terén, és kezeskedem róla, hogy ezzel a módszerrel a marxizmus-leninizmus alapjainak oktatását minden főiskolánk tantervében a legérdekesebb és legvonzóbb tantárggyá fogják tenni.

Hazánk munkásai és parasztjai minden áldozatra készek a Szovjethatalomért. (T a p s.) Ám vessük latba mi is minden erőnket, hogy hazánk dolgozóit még gazdagabbá tegyük, és útjukat még fényesebben megvilágítsuk a marxizmus-leninizmus eszméivel. (T a p s.)

A KOMSZOMOL KÖZPONTI BIZOTTSÁGA XIV. PLÉNUMÁNAK ÜNNEPI ÜLÉSÉN TARTOTT BESZÉD

1945 november 28

Elvtársak, a lenini komszomol Központi Bizottságának tagjai, a komszomol területi szervezeteinek képviselői és a moszkvai szervezet aktivistái!

A legmagasabb kitüntetést nyujtották át ma a lenini komszomolnak: a *Lenin-rendet!* A komszomol mától kezdve zászlaján viseli ezt a rendjelet, népünk boldogsága nagy harcosának, Vlagyimir Iljics Leninnek arcképét.

Együtt örvendek a komszomollal ennek a nagy kitüntetésnek. Biztos vagyok abban, hogy a komszomol úgy fog vigyázni erre a rendjelre, mint a szeme fényére, s még nagyobb lelkesedéssel, még jobban, még aktívabban fog küzdeni Lenin nagy ügyéért, Lenin és Sztálin pártjának nagy eszméiért.

Elvtársak, harmadszor tünteti ki a szovjet kormány a Kommunista Ifjúsági Szövetséget. Harmadszor értékeli ilyen nagyra lánglelkű vezérünk, Sztálin elvtárs a komszomolnak a nép szolgálatában szerzett érdemeit.

Az első kitüntetést a komszomol a polgárháborúban való aktív részvételért kapta. A komszomol azokban az években, amikor népünk a Szovjethatalomért harcolt, tízezrével mozgósította a forradalmi ifjúságot a Kolcsak, Gyenyikin, Jugyenyics, a fehérlengyelek és a Vrangel elleni harcra. Ez az ifjúság a bolsevik párt zászlaja alatt számtalan hőstettel bizonyította be a Szovjethatalom iránti odaadását, és a komszomol vezetésével sikeresen küzdött a Szovjethatalom megszilárdításáért, győzelmünkért.

1931-ben, az első ötéves terv befejezésekor a kormány újból kitüntette a komszomolt. Ezt a kitüntetést óriási,

lelkes munkájáért, a szocialista verseny fejlesztéséért kapta, s azért, mert a párt vezetésével önfeláldozóan harcolt az első ötéves terv teljesítéséért — mindazért az aktivitásért kapta, amely lelkesít és másokat is arra késztet, hogy szívvel-lélekkel vegyenek részt a munkában. A komszomolt akkor a *Munka Vörös Zászlaja rendjelével* tüntették ki.

A harmadik rendjelet most én nyujtottam át a komszomolnak. Ezzel a rendjellel, a Lenin-renddel a haza szolgálatában, a hitleri Németország ellen vívott Nagy Honvédő Háború során szerzett kimagasló érdemeiért, és azért az óriási munkáért tüntették ki a komszomolt, amelyet a szovjet ifjúságnak a haza iránti határtalan odaadás szellemében való nevelése terén fejtett ki. Amikor a kormány ezzel a legmagasabb kitüntetéssel jutalmazta a komszomolt, hangsúlyozni kívánta azokat a hatalmas érdemeket, amelyeket a szülőföldünkért vívott nagy küzdelem éveiben szerzett, nemcsak a Honvédő Háború frontjain, hanem a hátországban is: a gyárakban, az üzemekben és a kolhozok földjén.

Így hát a komszomol kitüntetései azt bizonyítják, hogy nincs a hazafias tevékenységnek egyetlen olyan területe sem, ahol ne venné ki részét a komszomol — pártunk hűséges segítőtársa.

Elvtársak, valahányszor kormányunk kitüntet valamilyen szervezetet vagy személyiséget, akkor nemcsak az addigi érdemeit veszi figyelembe, hanem a jövőben kifejtendő munkáját is. Milyen feladatokat is tűzünk most a komszomol elé? Milyen területen kell most önöknek különösen kitartó munkát végezniük, hogy újabb sikerekkel övezhessék a komszomol zászlaját?

Úgy vélem, semmi újat sem mondok az elvtársaknak, csupán azt, amit mindnyájan úgyis tudnak, de mégsem árt, ha emlékeztetek rá. A legelső, a legfőbb, legalapvetőbb feladat most: harc a háború utáni építés azon terveinek végrehajtásáért, amelyeket kormányszerveink az új ötéves terv keretében kijelölnek. Háború utáni termelési terveink teljesítése igen nagy feladat, s nem hinném, hogy bizonygatnom kellene ennek a jelentőségét. Mindenki számára világos ez, aki látta azt a pusztítást, amelyet a fasiszták országunkban véghezvittek, mindenki számára világos, akit áthat az a tudat, hogy mennyire fontos hazánk további megerősítése.

Biztos vagyok abban, hogy a komszomol, miközben az új termelési feladatok végrehajtására mozgósítja az ifjúságot, millió és millió olyan új, ifjú hazafit tud nevelni, akik határtalan odaadással viseltetnek hazánk, pártunk, Sztálin elvtárs iránt.

Még egy gyakorlati feladatra szeretném felhívni a figyelmüket. Tudják, hogy jelenleg igen erősen fejlődnek a nemzetközi kapcsolatok, többek között ifjúsági vonalon is. Nos, azt szeretném, hogy ifjúságunk, a komszomolisták jobban megismerjék a külföldi országok népeinek életmódját, kultúráját, jellemét. Különösen jó lenne, ha minél több komszomolista tudna idegen nyelveket.

Elvtársak, a komszomol ezt a magas kitüntetést sokmillió komszomolista, sokmillió fiatal hősies erőfeszítése árán érdemelte ki, akik, mint már mondtam, önfeláldozóan harcoltak igaz ügyünkért a frontokon és a hátországban. Ezeknek az érdemeknek a kivívásában jelentős részük volt a komszomol azon nagyszerű fiainak, akik életüket adták a szovjet hazáért. Ezek a fiatalok politikai érettségükről, szervezői tapasztalataikról, mesteri harci tudásukról, lángoló hazafiasságukról, a szovjet nép iránti határtalan odaadásukról tettek tanúbizonyságot, és az egész világnak megmutatták a szovjet emberek magasztos erkölcsét. Íme, mindenki előtt világossá vált, hogy milyen dús gyümölcsöt érlelt Sztálin elvtárs szüntelen gondoskodása a komszomolról, az ifjúságról!

Bízom abban, elvtársak, hogy a komszomolisták ezentúl is kegyelettel őrzik és gyarapítani fogják a Honvédő Háború éveiben keletkezett nagyszerű hagyományaikat, s ezeknek a hagyományoknak a szellemében nevelik a fiúkat és lányokat, a komszomol tagjait.

A komszomol kitüntetése mindig az ország életének valamilyen fontos történelmi szakaszával függött össze. Legutolsó kitüntetése a Honvédő Háború hőskölteményéhez, győzelmünkhöz fűződik. A komszomol történelmünk minden állomásán becsülettel teljesítette azokat a feladatokat, amelyek rá hárultak. Engedjék meg, hogy azt kívánjam a komszomolnak, bírkózzék meg az előtte álló munkával éppen olyan sikeresen, mint ahogy megbírkózott munkájával államunk fejlődésének megelőző korszakaiban. (Mindenki feláll, viharos, szűnni nem akaró taps.)

BETŰRENDES TÁRGYMUTATÓ

A gyerekek és az ifjúság erkölcsi arculatának kialakítása 114—116
Analfabétizmus felszámolása 9, 17, 28—31, 61, 62, 72—76
A nevelés és a szocialista állam megszilárdításáért folyó harc 171
A pedagógus — az emberi lélek mérnöke 115
A szovjet iskola oktatási színvonalának emelése 66—71, 273—276
A tanító és a tanulók stílusa 108—112, 120
A tudomány, a technika és a művészet fejlesztése a Szovjetunióban 94
Általános kötelező alsófokú oktatás 66, 68, 69

Barátság és elvtársiasság az ifjúság körében 79—80, 104, 116, 260
Bolsevik pártosság és jelentősége 88, 133—134
Bolsevik éberség 148, 171, 218
Burzsoá nevelés és lényege 150—151
Büntetés 106

Egyéni és társadalmi érdekek kapcsolata 82—83, 217
Egyszerűség és szerénység 146
Elmélet és jelentősége 58, 96, 283—284
Erkölcs osztályjellege 150

Fegyelem 53—54, 105, 128, 143, 258
Fizikai és szellemi munka közötti különbségek 114
Forradalmi ifjúság nevelése a Nagy Októberi Szocialista Forradalom előtt 41
Forradalom előtti munkásifjúság élete és érdeklődési köre 180—185

Harc a magas termelékenységért 89—90, 154—160, 207, 209
Harcos hagyományok mint a nevelés tényezői 144
Hazafiság és lényege 162; *lásd még* Szovjet hazafiság és nevelése
Helyi földrajz ismeretének fontossága 178, 215

Ifjúság erkölcsi és fizikai megedzése 229
– kiváló tulajdonságainak kialakítása 18, 44, 116, 194, 195, 205, 270
– részvétele a társadalmi munkában 93
– sokoldalú fejlesztése 79, 93
– szakmai nevelése 230, 231
Igazságosság és becsületesség 104, 106, 116, 140
Iskola és szerepe 119, 196
– elemi iskola kapcsolata a középiskolával 92
– közép- és főiskola 126

Iskolások részvétele a mezőgazdasági munkában 71
Ismeretek, a tudomány elsajátítása 20—21, 42, 93—94, 247, 259

Jellem kialakítása 124—125, 149—150, 176

Kísérleti kertészet és jelentősége 173, 219
Kommunista erkölcs 43, 45, 139
Kommunista nevelés 149, 152; *lásd még* Nevelés és lényege
Kommunista világnézet 45—46, 82
– kialakítása 82, 115—116, 150, 263—264
Komszomol és szerepe az ifjúság nevelésében 18—23, 41—46, 85—95, 127, 133, 231, 232—233, 262—263, 271
Közoktatás és jelentősége 57, 64; *lásd még* Műveltség és jelentősége
– a Szovjetunióban és a tőkés országokban 33
Közösségi szellem és nevelése 14, 15, 16, 17, 43—44, 167—169

„Le az analfabétizmussal" egyesület 11—17, 28—31, 72—76

Marxista módszer helyes alkalmazása egyes kérdések megoldásánál 57—58
Marxizmus-leninizmus tanulmányozása és elsajátítása 20—21, 42, 83, 84, 96—103, 116, 194, 279—284
Matematika és jelentősége 20, 74, 187—188, 193
Meggyőzés mint nevelési módszer 224
Munka megszervezése 90, 271
– szeretete 105, 116, 229
Munkához való kommunista viszony 43, 89—90, 190—191
Munkára való nevelés 173, 191—192, 196, 218—220, 228
Műveltség emelése a Szovjetunió népei között 64, 67—69
Műveltség és jelentősége 62, 63, 108, 111—113, 120, 129, 170—171, 270—271

Nemzetköziség szellemében való nevelés 86—87, 92, 165, 241—242
Nevelés és lényege 114—115, 149—150, 152
– a dolgozó ember iránti tiszteletre 43, 92
– a fizikai munka megbecsülésére 71, 174, 191—192
– művészete 136
– és oktatás 115, 136, 149—150, 213—214
– osztályjellege 150—151
Nevelő erkölcsi arculata 136—137
Népek barátsága 243
Nép iránti szeretet 104

Oktatás és munka kapcsolata 68, 87
– politechnikai oktatás 71
– szemléltető oktatás 177
Orosz nép hősi multja 245
Orosz nyelv és tanulmányozása 70, 71, 121—122, 186—187, 193, 242—243, 275

Önállóság a tanulásban 122
Önképzés 83—84, 259—260
II. Összszövetségi Pártértekezlet a közoktatás kérdéseiről 57—60
I. Összszövetségi Pedagógus-kongresszus 9—10

Pályaválasztás 123
Példa mint nevelési eszköz 137, 230, 258
Politikai nevelés 20—21, 30, 32, 65, 238
Professzori kar kialakítása 25—26

Rajz és mértani rajz az iskolában 70—71, 177, 276
Régi iskola 26

Sablon megengedhetetlensége a nevelésben 257, 260
Sport és jelentősége 79, 88—89

Szakmai önérzet 230, 237
Szaktudás és elsajátítása 21, 41—42, 58—59, 60, 227, 236—237—238
Szépirodalom és jelentősége 35—36, 70, 90, 93, 100, 146—147
Szervezőkészség fejlesztése 37—40, 55—56, 169, 270—272
Szívósság 189, 190, 192, 206
Szocialista humanizmus 116
Szocialista verseny 91
Szovjet gyermekek viszonya az iskolához 92, 106, 143
Szovjet hazafiság és nevelése 116, 141, 162—166, 178, 207, 209, 210, 211, 214, 217, 219, 244—245, 256, 267—268
– forrásai 164
– aktív jellege 165—166, 209—210
Szovjet ifjúság hősiessége 88, 249, 250—251, 252, 256, 278
– nevelésének rendszere 228, 229
Szovjet iskolások ismereteinek alaposssága 274—275
Szovjet nemzeti büszkeség 244—245
Szovjet pedagógus 9—10, 26, 47—50, 64, 103—113, 114—116, 127—129, 130—132, 135—136, 212—220; *lásd még* Tanító és a nép
Szülők és gyermekek közötti viszony a Szovjetunióban és a kapitalista országokban 92

Tanítás mint tudomány és művészet 212—213
Tanító és a nép 117, 216—219
– és szaktárgyának ismerete 212, 229—230
– tekintélye 26, 49, 98, 106, 108, 128, 131, 212, 213—214, 218, 259
Tantervek a szovjet iskolában 273—276
Tanulásban tanusított szorgalom 196
Tanulók aktivitása az oktatás folyamatában 275, 279
– életkori sajátosságainak figyelembevétele 222—223, 226
– hozzászoktatása az önálló munkához 71, 274
– munkájának megszervezése 78
– túlterhelése 25, 274
Társadalmi tulajdonhoz való kommunista viszony 160—162
Testnevelés és jelentősége 25, 79, 80, 88—89, 143, 175—176, 188—190, 193, 196—197, 206, 228—229
Tömegek kulturális színvonalának emelése 12, 31, 32, 62—63, 64—65
– öntudata 29—30, 34—35, 238
Tudomány és a szocialista építés kapcsolata 35—36

Új ember jellemvonásai 103—105, 202, 278
– nevelése 9, 20, 27, 41—46, 50, 103—106, 263—264, 268—269
K. D. Usinszkij pedagógiai eszméinek jelentősége 136, 179

Vizsgák 196—197, 281

TARTALOM

A kiadó előszava 5

1925—1941 KÖZÖTT MEGJELENT CIKKEK ÉS BESZÉDEK

Üdvözlet az I. Összszövetségi Pedagógus Kongresszusnak. 1925 január 12 9

Az analfabétizmus felszámolása és a tömegek kommunista nevelése. A „Le az analfabétizmussal" egyesület I. kongresszusán mondott beszédből. 1926 január 18 11

A komszomol VII. kongresszusán tartott beszédből. 1926 március 11 18

Erős kádereket az építőmunkára! Az összoroszországi rektori értekezleten elmondott beszédből. 1926 május 15 24

A „Le az analfabétizmussal" egyesület feladatai. A „Le az analfabétizmussal" egyesület központi vezetőségének plénumán elmondott beszéd. 1926 október 26 28

A Szovjethatalom 9. évfordulójára. A XII. Szovjetkongresszuson megválasztott Összoroszországi Központi Végrehajtó Bizottság 3. ülésszakának megnyitóján elmondott beszédből. 1926 november 5 32

A tudományos munkásokhoz és főiskolai hallgatókhoz. A donmenti Rosztov tudományos munkásainak és főiskolai hallgatóinak gyűlésén mondott beszédből. 1927 november 26 35

Harc az új emberért. Beszéd a komszomol megalakulásának 10. évfordulója alkalmából tartott ünnepi ülésen. 1928 október 28 41

Milyen tanító kell nekünk. A közoktatásügyi dolgozók VII. kongresszusán mondott beszédből. 1929 március 47

A Műszaki Főiskola feladatai. A Műszaki Főiskola IX. szakkonferenciájának megnyitóján tartott beszédből. 1930 március 16 51

Megnyitó beszéd a közoktatási kérdésekben tartott II. Összszövetségi Pártértekezleten. 1930 április 26 57

A XIV. Szovjetkongresszuson megválasztott Összoroszországi Központi Végrehajtó Bizottság 3. ülésszakán elmondott zárszóból. 1931 január 1 61

Emeljük a nép kultúráját! A XV. Összoroszországi Szovjetkongresszuson elmondott záróbeszédből. 1931 március 64

Fel a harcra a szovjet iskola oktatási színvonalának emeléséért! Az általános iskolakötelezettség bevezetésének első évfordulójára írott cikk. 1931 augusztus 14 66

Új és felelős feladatok állnak a „Le az analfabétizmussal" egyesület előtt. A „Le az analfabétizmussal" egyesület plénumán mondott beszédből. 1931 augusztus 16 72

Legyetek sokoldalúan képzett emberek! A dnyepropetrovszki komszomol aktívaértekezletén mondott beszédből. 1934 május 77

„A komszomol dicső útja" című cikkből. A komszomol megalakulásának 20. évfordulójára. 1938 október 85

A kiváló városi és falusi tanítóknak az „Ucsityelszkaja Gazeta" szerkesztősége által összehívott értekezletén mondott beszéd. 1938 december 28 96

A kitüntetett falusi tanítók tiszteletére rendezett estélyen tartott beszéd. 1939 július 8 114

A moszkvai Bauman-kerületi középiskolák VIII., IX. és X. osztályos tanulóinak értekezletén mondott beszéd. 1940 április 7 119

A komszomol Központi Bizottságának a területi komszomolbizottságok iskolai és pionírmunkáért felelős titkáraival tartott értekezletén mondott beszéd. 1940 május 8 127

A Vörös Hadsereg és a Hadiflotta politikai megbízottainak szerepe és feladatai. Beszéd a Vörös Hadsereg Lenin-renddel kitüntetett, V. I. Leninről elnevezett Katonai-Politikai Akadémiája hallgatóinak és előadó-tanári karának gyűlésén. 1940 szeptember 19 135

A kommunista nevelésről. Előadói beszéd a moszkvai városi pártaktíva értekezletén. 1940 október 2 149

A területi (határterületi) közoktatásügyi osztályvezetők és az autonóm szovjet szocialista köztársaságok közoktatásügyi népbiztosainak összoroszországi értekezletén mondott beszéd. 1941 január 30 173

A moszkvai Lenin-kerületi középiskolák VIII., IX. és X. osztályos tanulóinak gyűlésén mondott beszéd. 1941 április 17 180

Legyen az iskola a második otthonunk! A „Pionír" című folyóiratban megjelent cikk. 1941 május 196

A SZOVJETUNIÓ NAGY HONVÉDŐ HÁBORÚJA IDEJÉN MEGJELENT CIKKEK ÉS BESZÉDEK. 1941—1945

Tegyünk meg mindent az ellenség feletti győzelem érdekében! Részletek a kujbisevi komszomolszervezet aktívagyűlésén tartott beszédből. 1941 november 12 201

Mit jelent napjainkban szovjet hazafinak lenni? A „Volzsszkaja Kommuna" című újságban megjelent cikk. 1941 november 20 208

A pedagógusok és a háború. Az „Ucsityelszkaja Gazetá"-ban megjelent cikk. 1942 június 14 212

Mihail Ivanovics Kalinyin beszélgetése az Állami Munkaerőtartalékok Hivatala munkatársaival és az ipari tanulóiskolák, vasutasképző iskolák, valamint a gyárüzemi iskolák komszomolszervezeteinek funkcionáriusaival. 1942 október 23 221

Beszéd a moszkvai ipari tanulóiskolák, vasutasképző iskolák és gyárüzemi iskolák tanulóinak és dolgozóinak a Nagy Októberi Szocialista Forradalom 25. évfordulóján tartott ünnepi gyűlésén. 1942 november 2 235

Egységes harci család. A nem-orosz nemzetiségű katonák között dolgozó frontagitátorokkal való megbeszélésen mondott hozzászólás. 1943 augusztus 4 240

A bolsevik párt harcos segítőtársa. A komszomol megalakulásának 25. évfordulójára. 1943 október 246

Néhány megjegyzés a komszomolista katona neveléséről. A Vörös Hadsereg komszomol-funkcionáriusainak fogadásán tartott beszéd. 1944 május 15 257

A SZOVJETUNIÓ NAGY HONVÉDŐ HÁBORÚJA UTÁN MEGJELENT CIKKEK ÉS BESZÉDEK

A „Komszomolszkaja Pravda" és a „Pionirszkaja Pravda" című újságoknak a Szovjetunió rendjeleivel való kitüntetése alkalmából tartott beszéd. 1945 július 11 267

Szervezettség és kultúra — a komszomol munkájának alapja. A Moszkva-területi kolhozok komszomol-titkárainak tanácskozásán tartott beszéd. 1945 július 12 270

Az iskolai oktatás minőségi színvonalának megjavításáról folytatott vitához. Az „Ucsityelszkaja Gazetá"-ban megjelent cikk. 1945 augusztus 8 273

A marxizmus-leninizmus alapjainak főiskolai oktatásáról. Az SzK(b)P Központi Bizottsága mellett működő pártfőiskola hallgatóinak és előadóinak gyűlésén tartott beszéd. 1945 augusztus 31 277

A komszomol Központi Bizottsága XIV. plénumának ünnepi ülésén tartott beszéd. 1945 november 28 285

Betűrendes tárgymutató 289

Címlapot tervezte: Csillag Vera.

A fordítást ellenőrizte: Remsey Sándorné. Műszaki vezető: Szécsi Andor.

A könyv szedését 1953. IX. 22-én kezdték meg. Megjelent X. 26-án, 8000 példányban.
Tartalmaz 16,7 szerkesztői ívet. Terjedelem 18½ (A/5) ív.

Készült az MNOSZ 5601—50 Á és MNOSZ 5602—50 Á szabványok szerint.

5505. Franklin-nyomda Budapest, VIII., Szentkirályi-utca 28.
Felelős: Vértes Ferenc.